ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ

ΤΑ ΒΙΟΤΙΚΑ ΜΑΣ
Β'

Η ΓΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2007

ΤΑ ΒΙΟΤΙΚΑ ΜΑΣ Β΄

Σειρά: Ἐνοριακὲς Πανηγύρεις ἀριθμ. 7

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ

ΤΑ ΒΙΟΤΙΚΑ ΜΑΣ Β΄

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2007

ΤΑ ΒΙΟΤΙΚΑ ΜΑΣ Β΄

Κείμενον:
Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ
Δανιήλ

Στοιχειοθεσία, Διακόσμησις,Ἐπιμέλεια Ἐκδόσεως:
Ἀδελφότης Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου Καρέα

Copyright: Ἱερὰ Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ.
Λεωφόρος Ὑμηττοῦ 47-51 - 161 21 Καισαριανή
Τηλ. 210 72.24.123
www.imkby.gr (e-mail) info@imkby.gr

ISBN: 978-960-89616-9-2

Περιεχόμενα

- Πρόλογος 9
- Εἰσαγωγικά 11
- Ὁ Γάμος 15
- Τὸ μυστήριο τῆς συνευρέσεως ἄνδρα καὶ γυναίκας. 49
- Ἡ Παρθενία 87
- Ἡ Τεκνογονία, Γονιμότητα - Στειρότητα 97
- Πατρότητα - Μητρότητα. 119
- Τὰ παιδιά 153
- Γονεῖς καὶ παιδιά. 167
- Ἐπίλογος 205

Πρόλογος

Μιὰ ἀπὸ τὶς συνέπειες τῆς πτώσεως τῶν ἀνθρώπων στὴν ἁμαρτία καὶ τὴν ἔκπτωσή τους ἀπὸ τὴν κοινωνία τους μὲ τὸν Θεό, εἶναι ἡ ἄγνοια, ποὺ σκότισε τὸν νοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ κατέστησε τὸν ἄνθρωπο τυφλὸ καὶ κωφὸ πνευματικά.

Ὁ Θεὸς ὅμως δὲν ἐγκατέλειψε τὸ δημιούργημά Του καὶ ἐνεργώντας μὲ διάφορους τρόπους παιδαγώγησε τὸν ἄνθρωπο, ὑπενθυμίζοντάς του τὸν νόμο Του. Ἔτσι τοῦ ἔδωσε πνευματικὸ κριτήριο γιὰ τὸ τί εἶναι ἀρετὴ καὶ τί κακία.

Τὸ ἔργο αὐτὸ ὁλοκλήρωσε ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός, καὶ τὸ ἐπεσήμανε, ὅταν τελείωσε τὴν διακονία Του, μὲ τὰ λόγια «*εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν*» (Ἰωάννου ιε΄ 23).

Γιὰ τὴν ἀποτελεσματικὴ δύναμη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ ἀναφέρει ὁ ἀπόστολος Παῦλος:

«*Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνεργὴς καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον διϊκνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς τε καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας, καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ, πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος*» (Ἑβραίους δ΄ 12-13).

Δηλαδή: Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι ζωντανὸς καὶ δραστι-

κός, πιὸ κοφτερὸς καὶ ἀπὸ κάθε δίκοπο σπαθί· εἰσχωρεῖ βαθιά, ὣς ἐκεῖ ποὺ χωρίζει τὴν ψυχὴ ἀπὸ τὸ πνεῦμα, τὸ κόκκαλο ἀπὸ τὸ μεδούλι, καὶ κρίνει τοὺς διαλογισμοὺς καὶ τὶς προθέσεις τῆς καρδιᾶς. Δὲν ὑπάρχει δημιούργημα στὸν κόσμο ποὺ νὰ μπορεῖ νὰ κρυφτεῖ ἀπὸ τὸν Θεό· ὅλα εἶναι γυμνὰ καὶ φανερὰ μπροστὰ στὰ μάτια του· σ᾽ Αὐτὸν θὰ δώσουμε λόγο.

Ὁδηγούμενοι ἀπὸ τὸν ἀποστολικὸ αὐτὸ λόγο προσπαθήσαμε νὰ ρίξουμε τὸ φῶς τῆς ἀλήθειας τοῦ Θεοῦ σὲ μεγάλα θέματα τῆς ζωῆς μας.

Στὴν παρουσίασή μας αὐτὴ ἐντάξαμε θέματα γάμου, οἰκογένειας, σχέσεων ἄνδρα καὶ γυναίκας, παρθενίας, τεκνογονίας, πατρότητας, μητρότητας, καὶ σχέσεων παιδιῶν μὲ τοὺς γονεῖς καὶ γονέων μὲ τὰ παιδιά.

Ὅπως θὰ διαπιστώσει ὁ μελετητής τους τὸ φῶς τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ ἀποκαλύπτει ὅλη τὴν τραγικότητα τῆς περιπέτειας τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων *«ἐν τῇ πτώσει»* καὶ τὴν προοπτικὴ τῆς *«ἐν Χριστῷ»* καταξιώσεως καὶ πληρώσεώς της.

Ἡ μελέτη αὐτὴ γράφτηκε γιὰ τὴν πνευματικὴ οἰκοδομὴ τῶν πιστῶν, τοῦ πληρώματος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας, ποὺ μὲ τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ ποιμαίνουμε καὶ διακονοῦμε μὲ ὅλες τὶς δυνάμεις μας καὶ τὴν προσφέρουμε σ᾽ αὐτοὺς μὲ τὴν εὐχή μας νὰ βαδίσουν μὲ ὁδηγὸ τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ ἔχοντας τὸ πλήρωμα τῆς ζωῆς.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ Δανιήλ

Ἔγραφα τὸν Ἰούνιο 2007 στὴν Καισαριανή.

Εἰσαγωγικά

Ὁ μελετητὴς τῆς ἁγίας Γραφῆς, Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης, ὀφείλει νὰ γνωρίζει ὅτι τὰ θέματα τῆς ζωῆς καὶ συμπεριφορᾶς τοῦ ἀνθρώπου ὅπως αὐτὰ ποὺ ἀναπτύσσονται σ᾽ αὐτὸ τὸ βιβλίο, ρυθμίζονται ἀπὸ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ σὲ κάθε ἐποχή, ἀνάλογα μὲ τὴν πνευματικὴ κατάσταση τῶν ἀνθρώπων, γιὰ νὰ δεχθοῦν τὴν ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ καὶ μὲ ἕνα σκοπό, μὲ μία προοπτική, νὰ ζήσει ὁ ἄνθρωπος *«ἐν Θεῷ»*, σὲ κοινωνία μὲ τὸν Θεό.

Μετὰ τὴν πτώση τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν διακοπὴ τῆς κοινωνίας τους μὲ τὸν Θεό ἐξ αἰτίας τῆς ἁμαρτίας, ὁ Θεὸς ἀναλαμβάνει νὰ ἐπανορθώσει τὸ ἀνθρώπινο γένος, νὰ τοῦ δώσει τὸ ἀρχέγονο κάλλος καθαίροντάς το ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ τὴν πονηρία καὶ νὰ τὸ ἐπαναφέρει στὴν ἔνδοξη κατάσταση ἀπὸ τὴν ὁποία ἐξέπεσε.

Αὐτὴ ἡ πορεία τοῦ ἀνθρώπινου γένους διέρχεται ἀπὸ διάφορες φάσεις πτώσεως καὶ ἀνορθώσεώς του. Ὁ Θεὸς καθοδηγεῖ τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς δείχνει τὸν σκοπὸ καὶ τὸ τέλος τῆς πορείας τους. Ὁ ἄνθρωπος ἄλλοτε ἀκολουθεῖ ἀποδεχόμενος τὴν «*παιδεία Κυρίου*» καὶ ἄλλοτε ἀπειθεῖ παραπαίοντας στὴν ζωὴ τῆς ἁμαρτίας. Ὁ Θεὸς ὅμως δὲν μεταβάλλει τὶς ἀρχές Του, ὅσο ἔντονη καὶ ἂν εἶναι ἡ ἀπόρριψη τοῦ θελήματός Του ἀπὸ

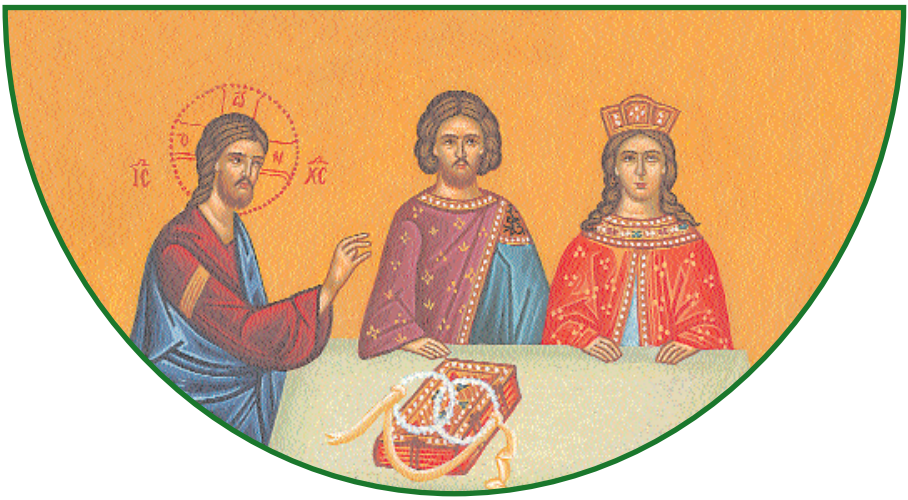
τοὺς ἀνθρωπους. Παραμένει ἀμετάβλητος καὶ ἀναλλοίωτος στοὺς αἰῶνες. Φροντίζει μὲ πατρικὴ στοργὴ τὸν πεσμένο ἀπὸ τὴν ἁμαρτία ἄνθρωπο γιὰ νὰ τὸν ἐνισχύσει μὲ τὴν δύναμί Του, νὰ τὸν θεραπεύσει μὲ τὴν Χάρι Του, νὰ τοῦ δώσει νέες δυνάμεις γιὰ νὰ συνεχίσει τὸν ἀγώνα του δείχνοντας τὸν τελικὸ προορισμό του.

Μερικοὶ ἄνθρωποι, ὅταν μελετοῦν τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ, θεωροῦν, ὅτι οἱ νόμοι τοῦ Θεοῦ εἶναι πολὺ αὐστηροὶ καὶ δὲν προσιδιάζουν στὴν ἐποχή μας. Στὶς δύο αὐτὲς ἀπόψεις ἀπαντᾶμε ὡς ἑξῆς· οἱ ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ ἐξασφαλίζουν τὴν κοινωνία τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεὸ σὲ κάθε ἐποχή. Ἡ παράβαση τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ συνεπάγεται τὴν διακοπὴ τῆς κοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεό. Οἱ ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ φαίνονται αὐστηρὲς σ᾽ ὅσους ἔχουν ἐκτραπεῖ καὶ ἀλλοιωθεῖ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία. Αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι ἐξέπεσαν ἢ ἐξετράπησαν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπανέλθουν στὴν κοινωνία μὲ τὸν Θεὸ μὲ τὴν μετάνοιά τους. Βασικὴ διδασκαλία περὶ τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁποία ὁ Ἴδιος μάλιστα ἀποκάλυψε, εἶναι ὅτι εἶναι ἀμετάβλητος στὴν φύση Του καὶ στὸ θέλημά Του. Μὲ τὶς ἐνέργειές Του ἐπιδιώκει νὰ βοηθήσει τὸν ἄνθρωπο νὰ δεχθεῖ τὸ θέλημά του γιὰ νὰ ζήσει αἰώνια σὲ κοινωνία μαζί Του, στὴν βασιλεία Του.

Ὅλες οἱ ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἐκτίθενται στὴν ἱστορία τῆς σωτηρίας καὶ τῆς λυτρώσεως τοῦ ἀνθρώπου, σ᾽ αὐτὸ ἀποβλέπουν· νὰ καταστήσουν τὸν ἄνθρωπο ἱκανὸ νὰ ζήσει «*ἐν Θεῷ*», ἑνωμένος μὲ τὸν Θεὸ καὶ νὰ ἄρουν τὸ ἐμπόδιο αὐτῆς τῆς κοινωνίας ποὺ εἶναι ἡ ἁμαρτία.

Α΄

Ὁ Γάμος

Ἀδελφοί,

εὐχαριστεῖτε πάντοτε

ὑπὲρ πάντων,

ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν

Ἰησοῦ Χριστοῦ,

τῷ Θεῷ καὶ πατρί,

ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις

ἐν φόβῳ Χριστοῦ.

(πρὸς Ἐφεσίους ε΄ 20-21)

Ὁ Γάμος

1. Τὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ

Ὁ θεσμὸς τοῦ γάμου θεμελιώνεται στὴν Παλαιὰ Διαθήκη στὴν διήγηση γιὰ τὴν δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου.

Γι᾽ αὐτὸ τὸ θέμα ἔχουμε δύο κείμενα.

α΄. Τὸ πρῶτο κείμενο εἶναι τὸ δεύτερο κεφάλαιο τῆς Γενέσεως:

«Καὶ ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν»[1].

Δηλαδή: Ὁ Θεὸς ἔπλασε τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ χῶμα τῆς γῆς καὶ φύσηξε στὸ πρόσωπό του καὶ τοῦ ἔδωσε ἀναπνοὴ ζωντανοῦ ὀργανισμοῦ καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔγινε ζωντανὴ ὕπαρξη.

«Καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεός· οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον· ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ᾽ αὐτόν. Καὶ ἔπλασεν ὁ Θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ καὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἤγαγεν αὐτὰ πρὸς τὸν Ἀδάμ, ἰδεῖν τί καλέσει αὐτά. καὶ πᾶν ὃ ἐὰν ἐκάλεσεν αὐτὸ Ἀδὰμ ψυχὴν ζῶσαν, τοῦτο ὄνομα αὐτῷ. καὶ ἐκάλεσεν Ἀδὰμ ὀνόματα πᾶσι τοῖς κτήνεσι καὶ πᾶσι τοῖς

1. Γενέσεως β΄ 7.

πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ ἀγροῦ· τῷ δὲ Ἀδὰμ οὐχ εὑρέθη βοηθὸς ὅμοιος αὐτῷ. Καὶ ἐπέβαλεν ὁ Θεὸς ἔκστασιν ἐπὶ τὸν Ἀδάμ, καὶ ὕπνωσε· καὶ ἔλαβε μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ καὶ ἀνεπλήρωσε σάρκα ἀντ' αὐτῆς. Καὶ ᾠκοδόμησεν ὁ Θεὸς τὴν πλευράν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ, εἰς γυναῖκα καὶ ἤγαγεν αὐτὴν πρὸς τὸν Ἀδάμ· καὶ εἶπεν Ἀδάμ· τοῦτο νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου· αὕτη κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη αὕτη· ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν»[2].

Δηλαδή: Ὁ Κύριος ὁ Θεὸς εἶπε: Δὲν εἶναι καλὸ νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος μόνος. Ἂς δημιουργήσουμε ἕναν βοηθό του ὅμοιον μ' αὐτόν. Ὁ Κύριος ἔπλασε ἀπὸ τὴν γῆ ὅλα τὰ ζῶα τοῦ ἀγροῦ καὶ τὰ πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ ἔφερε μπροστὰ στὸν Ἀδὰμ γιὰ νὰ δεῖ πῶς θὰ τὰ ὀνομάσει. Καὶ ὅ,τι ὄνομα ἔδινε ὁ Ἀδὰμ σὲ κάθε ζωντανὴ ὕπαρξη, αὐτὸ ἦταν καὶ τὸ ὄνομά της. Ἔδωσε ὀνόματα σὲ ὅλα τὰ ζῶα, στὰ πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ στὰ ἄγρια θηρία. Γιὰ τὸν Ἀδὰμ ὅμως δὲν βρέθηκε σύντροφος ὅμοιός του. Τότε ὁ Θεὸς τὸν ἔρριξε σὲ βαθὺ ὕπνο καὶ ἀποκοιμήθηκε· πῆρε μιὰ ἀπὸ τὶς πλευρές του καὶ τὴν θέση της τὴν συμπλήρωσε μὲ σάρκα. Μετά, ἀπὸ τὴν πλευρὰ ποὺ πῆρε ἀπὸ τὸν Ἀδάμ, σχημάτισε μιὰ γυναίκα καὶ τὴν
16 ὁδήγησε σ' αὐτόν. Τότε ὁ Ἀδὰμ εἶπε: Αὐτὸ ἐπιτέλους εἶναι ὀστοῦν ἀπὸ τὰ ὀστᾶ μου καὶ σάρκα ἀπὸ τὴν σάρκα μου. *«Γυναίκα»* αὐτὴ θὰ λέγεται, γιατὶ ἀπὸ τὸν ἄνδρα πάρθηκε. Γι' αὐτὸ τὸν λόγο θὰ ἐγκαταλείπει ὁ ἄνδρας τὸν πατέρα του καὶ τὴν μητέρα του καὶ θὰ ἑνώνεται μὲ τὴν γυναίκα του· θὰ γίνονται ἕνα σῶμα.

Μελετώντας τὸ κείμενο διαπιστώνουμε ὅτι:

Στὸν στίχο 18 *«οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον· ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν»* ἐκφράζεται ἡ πρόθεση τοῦ

2. Γενέσεως β΄ 18-24.

Θεοῦ γιὰ τὸν γάμο ἄνδρα καὶ γυναίκας, γιὰ νὰ μὴν εἶναι ὁ ἄνθρωπος μόνος στὴν ζωή του.

Στὸν στίχο 20 *«τῷ δὲ Ἀδὰμ οὐχ εὑρέθη βοηθὸς ὅμοιος αὐτῷ»* δηλώνεται, ὅτι γιὰ τὸν ἄνδρα δὲν εὑρέθηκε ἰσότιμη ὕπαρξη μεταξὺ τῶν δημιουργημάτων, γιὰ νὰ ἐπικοινωνεῖ μαζί του καὶ νὰ εἶναι βοηθός του στὴν διακονία του καὶ ἀποστολή του στὸν κόσμο, ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος διέφερε ἀπ' ὅλα τὰ ἄλλα δημιουργήματα.

Αὐτὸ τὸν βοηθὸ ὁ ἄνδρας βρῆκε στὸ πρόσωπο τῆς γυναίκας ποὺ εἶναι *«σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ»* (στ. 23) . Ὁμότιμος καὶ ἰσοστάσιος ἀπέναντι στὸν ἄνθρωπο, μόνο ὁ ἄνθρωπος δημιουργήθηκε ἀπὸ τὸν Θεό.

Ἡ θεϊκὴ πρόθεση γιὰ τὸν γάμο πραγματοποιεῖται μὲ τὴν δημουργία τῆς γυναίκας ποὺ πλάστηκε γιὰ τὸν ἄνδρα.

Στὸν στίχο 24 *«ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν»* φαίνεται ὅτι ὁ ἄνδρας ἀντιλαμβάνεται τὸ θεϊκὸ θέλημα. Γι' αὐτὸ καὶ γιὰ νὰ ζήσει μὲ τὴν γυναίκα του θὰ ἐγκαταλείψει τοὺς γονεῖς του καὶ θὰ προσκολληθεῖ σ' αὐτὴ ἀπὸ ἀγάπη καὶ θὰ γίνουν οἱ δύο *«σὰρξ μία»*.

Μέσα στὸν γάμο ἡ γενετήσια ὁρμὴ βρίσκει τὸ νόημά της, ἑνώνοντας σαρκικὰ τὰ δύο πρόσωπα, ποὺ καλοῦνται ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ ἀλληλοβοηθοῦνται στὰ πλαίσια τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης.

Ἡ γενετήσια ὁρμὴ στὴν ἀρχέγονη ἀκεραιότητα καὶ προπτωτικὴ κατάσταση εἶναι ἀπαλλαγμένη ἀπὸ κάθε αἴσθημα ντροπῆς, ἐφ' ὅσον ἡ ἁγία Γραφὴ ὁμολογεῖ ὅτι *«καὶ ἦσαν οἱ δύο γυμνοὶ ὅ τε Ἀδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ᾐσχύνοντο»*[3]. Δηλαδή: ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ γυναίκα του ἦταν καὶ οἱ δύο γυμνοὶ στὸν Παράδεισο καὶ δὲν αἰσθάνονταν ντροπή.

3. Γενέσεως β' 25.

Μετὰ τὴν ἁμαρτία ἡ γενετήσια ὁρμὴ γίνεται αἰτία ἀναταραχῆς κατὰ τὴν διαπίστωση τῆς ἁγίας Γραφῆς: *«καὶ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν δύο, καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν, καὶ ἔρραψαν φύλλα συκῆς καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς περιζώματα»*[4]. Δηλαδή: τότε ἄνοιξαν τὰ μάτια καὶ τῶν δύο καὶ κατάλαβαν ὅτι ἦταν γυμνοί. Γι᾽ αὐτὸ ἔρραψαν φύλλα συκιᾶς καὶ ἔφτιαξαν καλύμματα γιὰ νὰ σκεπάσουν τὴν γύμνια τους.

Στὸ ἑξῆς ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπινου ζεύγους θὰ ἀπειλεῖται ἀπὸ τὸν πόνο καὶ τοὺς πειρασμοὺς ἄλλοτε τοῦ πάθους καὶ ἄλλοτε τῆς κυριαρχίας, ὅπως προφητικὰ καὶ διαπιστωτικὰ ὁ Θεὸς τὸ ἐπεσήμανε μὲ τὰ ἑξῆς: *«καὶ τῇ γυναικὶ εἶπε· πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας σου καὶ τὸν στεναγμόν σου· ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα, καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει»*[5]. Δηλαδή: Καὶ στὴν γυναίκα εἶπε: Θ᾽ αὐξήσω κατὰ πολὺ τὴν θλίψη καὶ τοὺς πόνους σου, καὶ μὲ πόνους θὰ γεννᾶς τὰ παιδιά σου. Ἀπὸ τώρα θὰ ὑποτάσσεσαι καὶ θὰ ἐξαρτᾶσαι ἀπὸ τὸν ἄνδρα σου· καὶ αὐτὸς θὰ εἶναι κύριος καὶ ἐξουσιαστής σου.

Παρὰ ταῦτα ἡ Εὔα θεωρεῖται ἡ *«μητέρα τῶν ζώντων»*[6] καὶ ἡ τεκνογονία θεωρεῖται μιὰ μόνιμη θεϊκὴ εὐεργεσία, ἡ πρώτη νίκη κατὰ τοῦ θανάτου. Ἡ ἁγία Γραφὴ ἀναφέρει σχετικὰ γιὰ τὴν γέννηση τῶν πρώτων παιδιῶν τῶν πρωτοπλάστων.

«Ἀδὰμ δὲ ἔγνω Εὔαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκε τὸν Κάϊν καὶ εἶπε· ἐκτησάμην ἄνθρωπον διὰ τοῦ Θεοῦ»[7]. Δηλαδή: Ὁ Ἀδὰμ συνευρέθηκε μὲ τὴν Εὔα τὴν γυναίκα του, κι ἐκείνη ἔμεινε ἔγκυος καὶ γέννησε τὸν Κάϊν καὶ εἶπε: Ἀπέκτησα ἄνθρωπο μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Κυρίου.

«Ἔγνω δὲ Ἀδὰμ Εὔαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκεν υἱόν, καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Σήθ, λέγουσα·

4. Γενέσεως γ΄ 7.
5. Γενέσεως γ΄ 16.
6. Γενέσεως γ΄ 20.
7. Γενέσεως δ΄ 1.

ἐξανέστησε γάρ μοι ὁ Θεὸς σπέρμα ἕτερον ἀντὶ Ἄβελ, ὃν ἀπέκτεινε Κάϊν»[8]. Δηλαδή: Ὁ Ἀδὰμ συνευρέθηκε πάλι μὲ τὴν γυναίκα του κι ἐκείνη γέννησε γιό. Ὁ Θεὸς μοῦ ἔδωσε ἄλλον ἀπόγονο ἀντὶ γιὰ τὸν Ἄβελ, εἶπε, ποὺ τὸν σκότωσε ὁ Κάϊν. Καὶ τὸν ὀνόμασε Σήθ.

β΄. Τὸ θέμα μας διαφωτίζει καὶ τὸ δεύτερο κείμενο τῆς Γενέσεως:

«Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ᾽ εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ᾽ ὁμοίωσιν, καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν κτηνῶν καὶ πάσης τῆς γῆς καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ᾽ εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς ὁ Θεός, λέγων· αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς καὶ ἄρχετε τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ πάσης τῆς γῆς καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς»[9].

Δηλαδή: Καὶ μετὰ εἶπε ὁ Θεός: Ἂς φτιάξουμε τὸν ἄνθρωπο σύμφωνα μὲ τὴν εἰκόνα τὴν δική μας καὶ τὴν ὁμοίωση, καὶ ἂς ἐξουσιάζει στῆς θάλασσας τὰ ψάρια, στοῦ οὐρανοῦ τὰ πτηνά, στὰ ζῶα καὶ γενικὰ σὲ ὅλη τὴν γῆ καὶ στὰ ἑρπετὰ ποὺ σέρνονται ἐπάνω σ᾽ αὐτήν. Δημιούργησε, λοιπόν, ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπο σύμφωνα μὲ τὴν δική του τὴν εἰκόνα, *"κατ᾽ εἰκόνα Θεοῦ"* τὸν δημιούργησε, τοὺς δημιούργησε ἄντρα καὶ γυναίκα. Τοὺς εὐλόγησε καὶ τοὺς εἶπε: Νὰ κάνετε πολλὰ παιδιά, ὥστε νὰ πολλαπλασιαστεῖτε, νὰ γεμίσετε τὴν γῆ καὶ νὰ κυριαρχήσετε σ᾽ αὐτήν. Νὰ ἐξουσιάσετε στῆς θάλασσας τὰ ψάρια, στοῦ οὐρανοῦ τὰ πτηνὰ καὶ σὲ κάθε ζῶο ποὺ κινεῖται ἐπάνω στὴν γῆ.

8. Γενέσεως δ΄ 25.
9. Γενέσεως α΄ 26-28.

Σ' αὐτὸ τὸ κείμενο διαπιστώνουμε ὅτι τὸ ζεῦγος (ἄρσεν καὶ θῆλυ, Ἀδὰμ καὶ Εὔα) κατὰ τὸ θεῖο θέλημα εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ποὺ δημιουργήθηκε *«κατ' εἰκόνα Θεοῦ»* γιὰ νὰ γίνει κύριος τῆς γῆς καὶ γιὰ νὰ τὴν γεμίσει μὲ ἀπογόνους του.

Ἡ γονιμότητα παρουσιάζεται ἐδῶ, ὡς ὁ κύριος σκοπὸς τῆς γενετήσιας ὁρμῆς καὶ λειτουργίας, ἡ ὁποία χαρακτηρίζεται καὶ συμπεριλαμβάνεται στά *«καλὰ λίαν»*[10] τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ.

Στὰ δύο αὐτὰ κείμενα περιγράφεται τὸ θεϊκὸ σχέδιο γιὰ τὸν θεσμὸ τοῦ γάμου, πρὶν ἡ ἁμαρτία διαφθείρει τὸ ἀνθρώπινο γένος.

☆

2. Ὁ γάμος μετὰ τὴν ἁμαρτία

Ὅταν ὁ Θεὸς διαπαιδαγωγεῖ τὸν λαό Του, δίνοντάς του τὶς ἐντολές, τὸν Νόμο[11] Του διὰ τοῦ Μωυσέως[12] στὸ Σινᾶ, ὁ θεσμὸς τοῦ γάμου δὲν εὑρίσκεται στὸ ἐπίπεδο τοῦ ἀρχικοῦ σχεδίου Του.

Γι' αὐτὸ μὲ τὸν Νόμο ὁ Θεὸς οἰκονομεῖ, διευθετεῖ, τὰ θέμα-

10. Γενέσεως α΄ 31.

11. Δόθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ τὸ 1491 π. Χ.

12. Ὁ Μωυσῆς ἦταν δημιουργὸς τῆς Ἑβραϊκῆς νομοθεσίας, ἀρχηγός-ἡγέτης τῶν Ἑβραίων γιὰ σαράντα χρόνια, ὁ συγγραφέας τῆς Πεντατεύχου, τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης (Γένεσις, Ἔξοδος, Λευϊτικόν, Ἀριθμοί, Δευτερονόμιον), ὁ ἐλευθερωτὴς τῶν Ἑβραίων ἀπὸ τὴν αἰγυπτιακὴ δουλεία.

Ἦταν ἀπόγονος τοῦ Λευΐ, γιὸς τοῦ Ἀμρὰμ καὶ τῆς Ἰουχαδέε. Ἀδελφὸς τοῦ Ἀαρών. Γεννήθηκε στὴν Αἴγυπτο τὸ ἔτος 1571 π. Χ. καὶ πέθανε στὸ ὄρος Νεβὼ τὸ ἔτος 1471 π. Χ. Ἔζησε 120 ἔτη. Ἡ ζωή του διαιρεῖται σὲ τρεῖς περιόδους σαράντα χρόνων κάθε μιά. Ἡ πρώτη, ἀπὸ τὴν γέννησή του μέχρι τῆς ἐνηλικιώσεώς του. Ἡ δεύτερη, ἀπὸ τῆς φυγῆς του ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καὶ μέχρι τὴν ἐπιστροφή του σ' αὐτή. Ἡ τρίτη, ἀπὸ τῆς ἀναλήψεως τῆς ἀποστολῆς του νὰ ἐλευθερώσει τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τὴν αἰγυπτιακὴ δουλεία μέχρι τοῦ θανάτου του.

Σ' ὅλο τὸν βίο του διακρινόταν γιὰ τὴν τέλεια ἀφοσίωσή του στὸν Θεό, γιὰ τὴν πραότητά του, τὴν αὐταπάρνησή του, τὴν γενναιότητα τῆς καρδιᾶς καὶ τὴν ἀνεξικακία του. Ἴδετε Ἔξόδου λδ΄ 31-33 καὶ Ἀριθμῶν ιδ΄ 3.

τα τοῦ γάμου λαμβάνοντας ὑπ᾽ ὄψη *«τὴν σκληροκαρδίαν»*[13] τῶν ἀνθρώπων, ὅτι δηλαδὴ ἐξ αἰτίας τῆς ἀποστασίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἀπομακρύνσεώς του ἀπὸ τὸν Θεό (σκληροκαρδία) ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐξετράπηκε καὶ ἀπώλεσε τὰ θεῖα χαρακτηριστικά της.

Ὁ Θεὸς μὲ τὶς ἐντολές Του θεραπεύει τὰ τραύματα τοῦ ἀνθρώπινου γένους καὶ ἐπιμένει νὰ δείχνει τὸν ὑπέροχο σκοπὸ τῆς ζωῆς τους.

Θὰ δοῦμε πῶς διαμορφώνεται ὁ θεσμὸς τοῦ γάμου:

α΄. Ὁ κοινωνικὸς ἐξαναγκασμός

Στὴν περίοδο, ποὺ προηγεῖται τῆς Νομοδοσίας στὸ Σινᾶ, πρὶν δηλαδὴ δοθοῦν οἱ ἐντολὲς ἀπὸ τὸν Θεὸ στὸν Ἰσραηλιτικὸ λαὸ διὰ τοῦ Μωυσέως στὸ Σινᾶ, ὁ ἄνθρωπος ζεῖ μὲ τοὺς συγγενεῖς του ποὺ συγκροτοῦν μιὰ κοινότητα. Αὐτὴ τὴν περίοδο συναντᾶμε μιὰ νοοτροπία μὲ τὴν ὁποία τὸ καλὸ τῆς κοινότητας προέχει σὲ σχέση μὲ τὸ καλὸ τῶν προσώπων-μελῶν της, στὰ ὁποῖα ἡ κοινότητα ἐπιβάλλει τοὺς νόμους καὶ τὶς ἀπαιτήσεις της. Ὁ γάμος ἐξυπηρετεῖ τὴν κοινότητα.

Αὐτὴ ἡ νοοτροπία:

❄ Ὑπαγορεύει στοὺς γονεῖς νὰ παντρεύουν τὰ παιδιά τους, χωρὶς νὰ ζητήσουν τὴν γνώμη τους ὅπως π. χ.

ὁ γάμος τοῦ Ἰσαὰκ[14] μὲ τὴν Ρεβέκκα (Γενέσεως κδ΄ 2-4).

ὁ γάμος Ἰακὼβ[15] καὶ Λείας (Γενέσεως κθ΄ 23),

ὁ γάμος Τωβὶα καὶ Σάρρας θυγατέρας Ραγουήλ[16] (Τωβὶτ στ΄ 10-19).

13. Ματθαίου ιθ΄ 8.

14. Ὁ Ἰσαὰκ ἔζησε τὰ ἔτη 1896-1716 π.Χ.

15. Ὁ Ἰακὼβ ἔζησε τὰ ἔτη 1836-1689 π.Χ.

16. Ὁ γάμος Τωβία καὶ Σάρρας εἶναι μιὰ διδακτικὴ διήγηση ποὺ ἀναφέ-

❄ Ἀπαγορεύει καὶ ἀποκλείει ὁρισμένους γάμους μεταξὺ συγγενῶν, ὅπως προβλέπει τὸ Λευιτικὸ στὸ κεφάλαιο ιη΄ 6-19.

❄ Ἀπαγορεύει τὸν γάμο μεταξὺ ἀλλοεθνῶν σύμφωνα μὲ τὸ θ΄ κεφάλαιο τοῦ Β΄ Ἔσδρα.

❄ Ἐπιβάλλει μερικοὺς γάμους ἀπὸ τὴν ἀνάγκη διαιωνίσεως τοῦ εἴδους καὶ γιὰ κληρονομικοὺς λόγους, ὅπως π. χ. τὸν γάμο τῆς ἄτεκνης χήρας μὲ τὸν πλησιέστερο συγγενή της κατὰ τὰ Δευτερονομίου κε΄ 5-10· Γενέσεως λη΄ 7 καὶ ἑξῆς.

Σύμφωνα μ᾽ αὐτὸ τὸν νόμο ἡ Νωεμὶν ἔδωσε στὴν νύμφη της Ρουθ[17] γιὰ σύζυγο ἕνα ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς τους (Ρουθ β΄ 20).

Ἀπὸ τὰ παραδείγματα ποὺ ἀναφέρθησαν προκύπτει, ὅτι τὰ πρόσωπα ὑπηρετοῦν τὴν κοινότητα. Ἔτσι καὶ ὁ θεσμὸς τοῦ γάμου ἐξυπηρετεῖ τὴν κοινότητα.

ρεται στὸ βιβλίο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης «Τωβίτ», στὸ ὁποῖο περιγράφονται οἱ δοκιμασίες καὶ οἱ περιπέτειες δύο συγγενῶν ἰουδαϊκῶν οἰκογενειῶν τῆς διασπορᾶς, τοῦ Τωβὶτ καὶ τοῦ Ραγουὴλ ποὺ ζοῦσαν ἀντίστοιχα στὴ Νινευὴ καὶ στὰ Ἐκβάτανα. Ὁ Τωβὶτ χάνει τὴν περιουσία του καὶ τυφλώνεται. Στὴν ἄλλη οἰκογένεια, ἡ Σάρρα, κόρη τοῦ Ραγουήλ, χάνει διαδοχικὰ ἑπτὰ συζύγους, οἱ ὁποῖοι πεθαίνουν τὴν πρώτη νύκτα τοῦ γάμου της. Μὲ τὴν παρέμβαση τοῦ Θεοῦ τὰ προσωπικὰ δράματα μεταστρέφονται σὲ εὐτυχία. Ὑπὸ τὴν καθοδήγηση τοῦ ἀγγέλου Ραφαήλ, ὁ Τωβίας, υἱὸς τοῦ Τωβίτ, παίρνει σύζυγο τὴν Σάρρα, θυγατέρα τοῦ Ραγουὴλ καὶ θεραπεύει τὸν πατέρα του Τωβὶτ ἀπὸ τὴν τύφλωση.

Στὸ βιβλίο αὐτὸ διδάσκεται ἡ ἐμπιστοσύνη στὸν Θεὸ καὶ ἡ ὑποταγὴ στὸ νόμο Του καὶ τονίζεται ἡ σημασία τῆς οἰκογένειας καὶ τοῦ γάμου.

17. Ἡ Ρουθ καταγόταν ἀπὸ τὴν Μωὰβ μιὰ μικρὴ χώρα στὰ ἀνατολικὰ τῆς Νεκρᾶς Θάλασσας. Ἐκεῖ μετανάστευσε μιὰ ἰουδαϊκὴ οἰκογένεια ἀπὸ τὴν Βηθλεὲμ καὶ ἡ Ρουθ παντρεύτηκε ἕνα ἀπὸ τὰ μέλη της. Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ συζύγου της ἀκολουθεῖ τὴν ἐπίσης χήρα πεθερά της στὴν Ἰουδαία, ὅπου παντρεύτηκε ἕνα μακρινὸ συγγενή τους τὸν Βοόζ. Ἀπὸ τὸν γάμο αὐτὸ γεννήθηκε ὁ Ὠβήδ, ὁ παπποὺς τοῦ Δαβὶδ τοῦ βασιλιᾶ τῶν Ἰουδαίων.

β΄. Ἡ συζυγικὴ ἀγάπη

Μελετώντας τὴν ἁγία Γραφὴ διαπιστώνουμε, ὅτι παράλληλα ἐκδηλώνεται ἔντονα ἡ αὐθόρμητη συζυγικὴ ἀγάπη μεταξὺ ἄνδρα καὶ γυναίκας καὶ εἶναι πολὺ ἰσχυρή. Σὲ ὡρισμένες περιπτώσεις ἡ καρδιὰ ἐναρμονίζεται μὲ μιὰ ὑποχρεωτικὴ ἕνωση ὅπως π. χ. τοῦ Ἰσαὰκ καὶ τῆς Ρεβέκκας (Γενέσεως κδ΄ 62-67), τοῦ Βοὸζ καὶ τῆς Ρούθ (Ροὺθ γ΄ 10 καὶ ἑξῆς).

Σὲ ἄλλες περιπτώσεις ἕνας ἄνδρας καὶ μιὰ γυναίκα ἑνώνονται γιατὶ καὶ οἱ δύο τὸ θέλησαν ὅπως π. χ. ὁ γάμος τοῦ Ἰακὼβ καὶ τῆς Ραχήλ (Γενέσεως κθ΄ 15-30), ὁ γάμος τοῦ Δαβὶδ[18] πρῶτον μὲ τὴν Μελχόλ, θυγατέρα τοῦ Σαούλ (Α΄ Βασιλειῶν ιη΄ 20-26), καὶ δεύτερον μὲ τὴν Ἀβιγαία (Α΄ Βασιλειῶν κε΄ 40-42).

Ἀναφέρονται καὶ γάμοι ποὺ γίνονται ἀπὸ ἀμοιβαία ἀγάπη παρὰ τὴν θέληση τῶν γονέων, ὅπως π. χ. ὁ γάμος τοῦ Ἡσαῦ[19]. Ἔλαβε δύο γυναῖκες, τὴν Ἰουδίθ, θυγατέρα Βεὼχ τοῦ Χετταίου καὶ τὴν Βασεμάθ, θυγατέρα Ἑλὼν τοῦ Χετταίου (Γενέσεως κς΄ 34). Ἐπίσης καὶ ὁ γάμος Σαμψὼν[20] μὲ ἀλλόφυλο γυναίκα (Κριτῶν ιδ΄ 2).

Αὐτὴ ἡ ἀγάπη δύο ἐλεύθερων προσώπων δὲν μειώνεται οὔτε ὅταν δίνεται προίκα στὴν οἰκογένεια τῆς γυναίκας, ὅπως π. χ. δόθηκε προίκα ἀπὸ τὸν Συχὲμ[21] γιὰ νὰ λάβει γυναίκα τὴν Δείνα, θυγατέρα τοῦ Ἰακὼβ καὶ τῆς Λείας (Γενέσεως λδ΄ 12).

18. Ὁ Δαβὶδ βασίλευσε 40 χρόνια ἀπὸ 1055-1015 π. Χ.

19. Ὁ Ἡσαῦ ἦταν πρωτότοκος γιὸς τοῦ Ἰσαὰκ καὶ τῆς Ρεβέκκας. Ἀδελφός του ἦταν ὁ Πατριάρχης Ἰακώβ.

20. Ὁ Σαμψών (1156-1116 π. Χ.) ἦταν δέκατος τρίτος Κριτὴς τῶν Ἰουδαίων, ποὺ τοὺς διοίκησε γιὰ εἴκοσι χρόνια. Θεωρήθηκε ὡς ὁ ἥρωας Ἡρακλῆς τῶν Ἰουδαίων. Διακρινόταν γιὰ τὴν ὑπερβολικὴ δύναμη τοῦ σώματός του, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν πολλὴ ἠθικὴ ἀδυναμία του.

21. Ὁ Συχὲμ ἦταν Χαναναῖος κτηματίας. Αὐτὸς ἐπειδὴ ἐξύβρισε τὴν Δεῖνα φονεύθηκε ἀπὸ τὰ ἀδέλφια της Συμεὼν καὶ Λευΐ.

Ὑπάρχουν ἁρμονικὰ ζεύγη ποὺ τὰ ἑνώνει βαθιὰ ἀγάπη, ὅπως τοῦ Ἑλκανᾶ καὶ τῆς Ἄννας, τῶν γονέων τοῦ προφήτη Σαμουὴλ[22] (Α΄ Βασιλειῶν α΄ 8), τῆς Ἰουδὶθ[23] καὶ τοῦ Μανασσῆ, τῆς ὁποίας ἡ πιστότητα καὶ ἡ ἀφοσίωση πρὸς τὸν ἄνδρα της διατηρήθηκε καὶ μετὰ τὸν θάνατό του (Ἰουδὶθ ι΄ 22-24).

Τὸ ἐγκώμιο τῆς ἐνάρετης συζύγου πλέκει τὸ βιβλίο τῶν Παροιμιῶν:

«Γυναῖκα ἀνδρείαν τίς εὑρήσει; τιμιωτέρα δέ ἐστιν λίθων πολυτελῶν ἡ τοιαύτη. θαρσεῖ ἐπ᾽ αὐτῇ ἡ καρδία τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ἡ τοιαύτη καλῶν σκύλων οὐκ ἀπορήσει· ἐνεργεῖ γὰρ τῷ ἀνδρὶ ἀγαθὰ πάντα τὸν βίον. μηρυομένη ἔρια καὶ λίνον ἐποίησεν εὔχρηστον ταῖς χερσὶν αὐτῆς. ἐγένετο ὡσεὶ ναῦς ἐμπορευομένη μακρόθεν, συνάγει δὲ αὐτῆς τὸν πλοῦτον. καὶ ἀνίσταται ἐκ νυκτῶν καὶ ἔδωκε βρώματα τῷ οἴκῳ καὶ ἔργα ταῖς θεραπαίναις. θεωρήσασα γεώργιον ἐπρίατο, ἀπὸ δὲ καρπῶν χειρῶν αὐτῆς κατεφύτευσε κτῆμα. ἀναζωσαμένη ἰσχυρῶς τὴν ὀσφὺν αὐτῆς ἤρεισε τοὺς βραχίονας αὐτῆς εἰς ἔργον. ἐγεύσατο ὅτι καλόν ἐστι τὸ ἐργάζεσθαι, καὶ οὐκ ἀποσβέννυται ὁ λύχνος αὐτῆς ὅλην τὴν νύκτα. τοὺς πήχεις αὐτῆς ἐκτείνει ἐπὶ τὰ συμφέροντα, τὰς δὲ χεῖρας αὐτῆς ἐρείδει εἰς ἄτρακτον. χεῖρας δὲ αὐτῆς διήνοιξε πένητι, καρπὸν δὲ ἐξέτεινε πτωχῷ. οὐ φροντίζει τῶν ἐν οἴκῳ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ὅταν που χρονίζῃ· πάντες γὰρ οἱ παρ᾽ αὐτῆς ἐνδε-

22. Ὁ Σαμουὴλ ἦταν ἐπίσημος προφήτης τῶν Ἑβραίων καὶ τελευταῖος τῶν Κριτῶν. Ἦταν εὐγενέστατος καὶ ἁγνότατος τὸν χαρακτήρα καὶ Λευίτης τὸ γένος. Ἔζησε 98 ἔτη ἀπὸ 1156-1058 π. Χ.

23. Ἡ Ἰουδὶθ εἶναι ἡ κεντρικὴ ἡρωίδα τοῦ φερωνύμου βιβλίου τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἡ ὁποία μὲ τὸ θάρρος καὶ τὴν πίστη της σώζει τὴν πατρίδα της, τὴν μικρὴ πόλη Βαιτυλούα, ἀπὸ τὴν πολιορκία τῶν ἐχθρῶν καὶ τὴν καταστροφή. Ἦταν μιὰ νέα Ἰουδαία χήρα εὐγενὴς καὶ εὐσεβής, κατορθώνει μὲ τὴν ἐμπιστοσύνη στὸν Θεὸ νὰ ἐμψυχώσει τοὺς πολιορκημένους συμπατριῶτες της καὶ νὰ σκοτώσει τὸν ἀρχηγὸ τῶν ἐχθρικῶν στρατευμάτων, τὰ ὁποῖα πανικοβάλλονται καὶ ἀποχωροῦν.

δυμένοι εἰσί. δισσὰς χλαίνας ἐποίησε τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, ἐκ δὲ βύσσου καὶ πορφύρας ἑαυτῇ ἐνδύματα. περίβλεπτος δὲ γίνεται ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐν πύλαις, ἡνίκα ἂν καθίσῃ ἐν συνεδρίῳ μετὰ τῶν γερόντων κατοίκων τῆς γῆς. σινδόνας ἐποίησε καὶ ἀπέδοτο τοῖς Φοίνιξι, περιζώματα δὲ τοῖς Χαναναίοις. ἰσχὺν καὶ εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο καὶ εὐφράνθη ἐν ἡμέραις ἐσχάταις. στόμα αὐτῆς διήνοιξε προσεχόντως καὶ ἐννόμως, καὶ τάξιν ἐστείλατο τῇ γλώσσῃ αὐτῆς. στεγναὶ διατριβαὶ οἴκων αὐτῆς, σῖτα δὲ ὀκνηρὰ οὐκ ἔφαγε. τὸ στόμα δὲ ἀνοίγει σοφῶς καὶ νομοθέσμως, ἡ δὲ ἐλεημοσύνη αὐτῆς ἀνέστησε τὰ τέκνα αὐτῆς καὶ ἐπλούτησαν, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ᾔνεσεν αὐτήν»[24].

Δηλαδή: Δυσεύρετη εἶναι ἡ ἄξια γυναίκα! Ἀξίζει περισσότερο καὶ ἀπὸ τὰ μαργαριτάρια. Ὁ ἄνδρας της τὴν ἐμπιστεύεται καὶ πάντα ἄφθονα εἶναι τὰ ἀγαθά του. Καλὸ τοῦ κάνει καὶ ποτὲ κακό, σὲ ὅλη της τὴν ζωή. Παίρνει λινάρι καὶ μαλλὶ καὶ μὲ τὰ χέρια της τὸ ἐπεξεργάζεται. Εἶναι σὰν ἕνα ἐμπορικὸ καράβι. Φέρνει τὰ τρόφιμά της ἀπὸ μακριά. Σηκώνεται ἀξημέρωτα καὶ τὴν τροφὴ ἑτοιμάζει γιὰ τὸ σπίτι της, στὶς ὑπηρέτριές της καθήκοντα ἀναθέτει. Κοιτάζει ἕνα χωράφι καὶ τὸ ἀγοράζει· μὲ χρήματα ποὺ ἡ ἴδια κέρδισε, φυτεύει ἀμπέλι. Μὲ περισσὴ δουλεύει δύναμι, πάντα μὲ κάτι καταπιάνονται τὰ χέρια της. Νοιώθει πὼς οἱ δουλειές της πᾶνε καλά, τὴν νύχτα τὸ λυχνάρι της δὲν σβήνει. Βάζει τὰ χέρια της στὸ ἀδράχτι, τὴν ρόκα τὴν κρατάει στὰ δάχτυλα. Ἁπλώνει χέρι βοήθειας στὸν πτωχό, γενναιόδωρη εἶναι πρὸς τοὺς δυστυχισμένους. Δὲν καταλαμβάνεται ἀπὸ φροντίδες, οὔτε ἀνησυχεῖ γιὰ τὸ σπίτι ὁ σύζυγός της, ἐὰν συμβεῖ κάποτε νὰ ἀπουσιάσει ἀπὸ αὐτὸ λόγῳ τῶν ἀσχολιῶν του· καὶ τοῦτο διότι ὅλοι, ὅσοι εἶναι μαζί της καὶ ἐξαρτῶνται ἀπὸ αὐτὴν εἶναι καλὰ ντυμένοι. Διπλὰ ἐπανωφόρια ἔκανε γιὰ

24. Παροιμιῶν λα΄ 10-28.

τὸν σύζυγό της, ἀπὸ ὑφάσματα δὲ λινὰ λευκὰ κατασκεύασε γιὰ τὸν ἑαυτό της φορέματα βαμμένα μὲ κόκκινο πανάκριβο χρῶμα. Ὁ ἄνδρας της εἶναι ἀξιοσέβαστος στῆς πολιτείας τὶς πύλες, ὅταν μὲ τοὺς πρεσβύτερους τῆς χώρας κάθεται. Φτιάχνει ὕφασμα λεπτὸ καὶ ζῶνες καὶ τὰ πουλάει στοὺς ἐμπόρους ποὺ περνοῦν. Δύναμη καὶ ἀξιοπρέπεια εἶναι ντυμένη, καὶ αἰσιόδοξη τὸ μέλλον ἀτενίζει. Τὸ στόμα της τὸ ἀνοίγει μὲ σοφία μὲ βάση τὸν θεῖο νόμο. Νοιάζεται γιὰ ὅ,τι γίνεται στὸ σπίτι της, δὲν τρώει τὸ ψωμὶ τῆς τεμπελιᾶς. Ἡ δὲ καλωσύνη της ἐπέδρασε στὰ παιδιά της, τὰ ὁποῖα ἀφοῦ ἔγιναν ἐργατικὰ καὶ ἐπιμελῆ πλούτησαν. Ὁ σύζυγός της τὴν ἐπαίνεσε. (Κατὰ τὸ ἑβραϊκὸ κείμενο ἢ μασοριτικό).

Τὴν συζυγικὴ ἀγάπη ἐξυμνεῖ καὶ παρουσιάζει τὸ βιβλίο τοῦ Ἄσματος τῶν Ἀσμάτων σὲ περιπαθεῖς διαλόγους δύο ἐλεύθερων συντρόφων, ποὺ ἀγαπῶνται μὲ ἀγάπη, ποὺ εἶναι ἰσχυρότερη κάθε ἐξαναγκασμοῦ. Τὸ βιβλίο αὐτὸ προκαλεῖ ἔκπληξη στὸν ἀναγνώστη, πῶς ἕνα βιβλίο μὲ ἀνθολογία ἐρωτικῶν ἢ γαμηλίων τραγουδιῶν σὲ ὡραιότατη λυρικὴ γλώσσα συμπεριελήφθη στὴν Ἁγία Γραφή. Παρ᾽ ὅλα αὐτὰ ὁ ἔρωτας, ὅπως καὶ ὅλα τὰ ἁγνὰ συναισθήματα ποὺ συνδέουν τοὺς ἀνθρώπους μεταξύ τους, συνιστοῦν δῶρα τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἄποψη ἡ ἐξύμνησή τους δὲν μποροῦσε νὰ ἀπουσιάζει ἀπὸ τὴν Βίβλο. Ἐξ ἄλλου ἡ συζυγικὴ ἀγάπη ἀνάμεσα σ᾽ ἕνα ἄνδρα καὶ μιὰ γυναίκα ἀπεικονίζει στὰ βιβλικὰ κείμενα τὴν σχέση Θεοῦ - Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ (Ὡσηὲ κεφάλαια α΄-γ΄· Ἱερεμίου β΄ 2· Ἰεζεκιὴλ ιστ΄) καὶ Χριστοῦ - Ἐκκλησίας (πρὸς Ἐφεσίους ε΄ 25-31). Ἔτσι κατανοήθηκε τὸ περιεχόμενο τοῦ βιβλίου ἀπὸ Ἰουδαίους καὶ Χριστιανούς, ὡς ἀλληγορικὴ ἔκφραση τῶν σχέσεων αὐτῶν.

γ΄. Πολυγαμία καὶ μονογαμία

Ἕνα θέμα ποὺ πρέπει νὰ ἑρμηνευθεῖ καὶ νὰ ἐξηγηθεῖ εἶναι αὐτὸ τῆς πολυγαμίας καὶ μονογαμίας.

Στὰ κείμενα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης συναντᾶμε καὶ τὶς δύο μορφὲς τοῦ γάμου, ὅπως καὶ τὴν σκοπιμότητά τους.

Στὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ ὑπάρχει ἡ μονογαμία κατὰ τὸ Γενέσεως β΄ 18-24[25].

Ὁ βάρβαρος Λάμεχ εἰσάγει τὴν πολυγαμία κατὰ τό *«Καὶ ἔλαβεν ἑαυτῷ Λάμεχ δύο γυναῖκας, ὄνομα τῇ μιᾷ Ἀδά, καὶ ὄνομα τῇ δευτέρᾳ Σελλά»*[26], δηλαδὴ ὁ Λάμεχ ἔλαβε δύο γυναῖκες. Τὸ ὄνομα τῆς μιᾶς ἦταν Ἀδὰ καὶ τῆς ἄλλης Σελλά.

Πολυγαμία

Σὲ ὁλόκληρη τὴν Παλαιὰ Διαθήκη διαπιστώνεται:

Ἡ συνήθεια ὁ ἄνδρας νὰ ἔχει δύο γυναῖκες, ὅπως π. χ. ὁ Ἐλκανᾶ, ὁ πατέρας τοῦ προφήτη Σαμουήλ εἶχε τὴν Ἄννα καὶ τὴν Φεννάνα (Α΄ Βασιλειῶν α΄ 2).

Γι᾽ αὐτὸ καὶ στὸ Δευτερονομίου κα΄ 15-17 ρυθμίζονται θέματα κληρονομιᾶς τοῦ πατέρα πρὸς τοὺς γιούς του ἀπὸ δύο γυναῖκες.

Ἡ πολυγαμία ἐξυπηρετεῖ τὴν δημιουργία μιᾶς ἰσχυρῆς οἰκογένειας μὲ τὴν ἀπόκτηση πολλῶν παιδιῶν, τὴν ὑπέρβαση τῆς στειρότητας καὶ ἄλλες σκοπιμότητες. Περιπτώσεις πολυγάμων ἀνδρῶν ἀναφέρονται:

❄ Τοῦ κριτοῦ Γεδεών[27], ὁ ὁποῖος εἶχε ἀποκτήσει ἑβδομήντα γιοὺς ἀπὸ τὶς πολλὲς γυναῖκες (Κριτῶν η΄ 30).

25. Ἰδὲ κείμενο σελίδα 15-16.
26. Γενέσεως δ΄ 19.
27. Ὁ Γεδεὼν ἦταν πέμπτος κριτὴς τοῦ Ἰσραήλ (1249-1209 π. Χ.).

❄ Τοῦ κριτοῦ ᾽Αβασσάν[28], ὁ ὁποῖος εἶχε τριάντα γιοὺς καὶ τριάντα θυγατέρες (Κριτῶν ιβ΄ 9) καὶ

❄ Τοῦ ᾽Αχαάβ[29], βασιλέως ᾽Ισραήλ, ὁ ὁποῖος εἶχε ἑβδομήντα γιούς (Δ΄ Βασιλειῶν ι΄ 1).

᾽Επίσης διαπιστώνεται, ὅτι γιὰ τὴν ἀπόκτηση παιδιῶν καὶ τὴν δημιουργία ἰσχυρῆς φυλῆς, ὁ ἄνδρας λαμβάνει ὑπηρέτριες καὶ σκλάβες γιὰ συζύγους του, ὅπως π.χ. ὁ ῞Αβραμ ἔλαβε γυναίκα τὴν αἰγύπτια ῞Αγαρ, τὴν ὑπηρέτρια τῆς Σάρρας, μὲ τὴν συγκατάθεσή της γιὰ νὰ ἀποκτήσει παιδί, ἐπειδὴ ἡ Σάρρα ἦταν στείρα (Γενέσεως ις΄ 2-3). ῾Η Ραχὴλ ἔδωσε τὴν ὑπηρέτριά της Βαλλὰ στὸν ᾽Ιακὼβ γιὰ νὰ ἀποκτήσει τέκνο, ἐπειδὴ ἡ ἴδια ἦταν στείρα, πρὶν ἀποκτήσει τὸν ᾽Ιωσὴφ καὶ τὸν Βενιαμίν. ῾Ο Λευίτης ἔλαβε παλλακίδα ἀπὸ τὴν Βηθλεέμ (Κριτῶν ιθ΄ 1).

Οἱ βασιλεῖς συνάπτουν πολλοὺς δεσμοὺς εἴτε ἀπὸ ἀγάπη, ὅπως ὁ βασιλιὰς Δαβὶδ μὲ τὴν Βηρσαβεέ (Βασιλειῶν ια΄ 2) εἴτε ἀπὸ πολιτικὴ σκοπιμότητα, ὅπως ὁ βασιλιὰς Σολομὼν[30] ἔλαβε γυναίκα του τὴν κόρη τοῦ βασιλιὰ τῆς Αἰγύπτου γιὰ πολιτικοὺς λόγους. ᾽Εκτὸς ἀπ᾽ αὐτὴ ὁ Σολομὼν εἶχε καὶ ἄλλες πολλὲς γυναῖκες (ἑπτακόσιες γυναῖκες πριγκίπισσες καὶ τριακόσιες παλλακίδες), οἱ ὁποῖες τὸν ἐπηρέασαν τόσο, ὥστε τὸν ἔκαναν νὰ μὴν εἶναι ἀφοσιωμένος στὸν Θεό (Γ΄ Βασιλειῶν ια΄ 1-6). Πολλὲς γυναῖκες ἔλαβε καὶ ὁ βασιλιὰς ᾽Αβιά[31], ὁ ὁποῖος πῆρε δεκατέσσερις γυναῖκες καὶ ἀπέκτησε εἴκοσι δύο γιοὺς καὶ δεκαέξι κόρες (Β΄ Παραλειπομένων ιγ΄ 21). Τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς συνήθειας ἦταν, ὅτι στὰ παλάτια αὐτὰ ἦταν ἀδύνατον νὰ ὑπάρ-

28. ῾Ο ᾽Αβασσὰν ἦταν δέκατος κριτὴς τοῦ ᾽Ισραήλ, διάδοχος τοῦ ᾽Ιεφθάε. Διετέλεσε κριτὴς γιὰ ἑπτὰ χρόνια καὶ θαυμάζεται *«ἐπὶ τῇ εὐδαιμονίᾳ καὶ τῷ πλήθει»* τῆς οἰκογενείας του.

29. ῾Ο ᾽Αχαὰβ βασίλευσε τὰ ἔτη 918-898 π. Χ.

30. ῾Ο Σολομὼν βασίλευσε ἀπὸ 1015-975 π.Χ.

31. ῾Ο ᾽Αβιὰ βασιλιὰς τοῦ ᾽Ιούδα γιὰ τρία χρόνια ἀπὸ 958-956 π. Χ.

ξει ἀληθινὴ ἀγάπη, ὅπως στὴν περίπτωση τοῦ πέρση βασιλιᾶ Ξέρξη κατὰ τὸ Ἐσθὴρ β΄ 12-17. (Ἐκεῖ ὁ Ξέρξης ἀναφέρεται μὲ τὸ περσικὸ ὄνομα Ἀσσονήρης).

Θέματα μεταχειρίσεως τῶν δούλων γυναικῶν ποὺ γίνονται σύζυγοι ρυθμίζονται στὸ βιβλίο τῆς Ἐξόδου κα΄ 7-11. Γιὰ τὴν μεταχείριση τῶν αἰχμάλωτων γυναικῶν προβλέπει τὸ Δευτερονομίου κα΄ 10-14.

Μονογαμία

Στὴν περίπτωση τῆς μονογαμίας ἡ ἀποκλειστικὴ ἀφοσίωση μεταξὺ τῶν συζύγων ἐξαίρεται, σὲ ὅλη τὴν μακροχρόνια περίοδο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἰσαάκ[32], ὁ ὁποῖος προσευχήθηκε στὸν Θεὸ γιὰ νὰ λύσει τὴν στειρότητα τῆς γυναίκας του Ρεβέκκας (Γενέσεως κε΄ 19-25) καὶ τοῦ Ἰωσήφ[33], ὁ ὁποῖος ἔμεινε ἀφοσιωμένος στὴν Ἀσυνέθ (Γενέσεως μα΄ 50), μέχρι τὴν ἐποχὴ τῆς Ἰουδίθ, ἡ ὁποία ἔμεινε χήρα χωρὶς νὰ συνάψει ἄλλο γάμο μετὰ τὸν θάνατο τοῦ συζύγου της Μανασσῆ (Ἰουδίθ η΄ 1-8) καὶ τοῦ Τωβὶτ μὲ τὴν Ἄννα, ἡ ὁποία ἔμεινε μαζί του, παρὰ τὴν τύφλωσή του (Τωβὶτ β΄ 9-14).

Ἐνδιάμεσα ἐξαίρονται οἱ περιπτώσεις τοῦ προφήτου Ἰεζεκιήλ[34], ἀπὸ τὸν ὁποῖο ὁ Κύριος στέρησε τὴν γυναίκα του, τὴν *«χαρὰ τῶν ὀφθαλμῶν του»*[35] καὶ τοῦ Ἰὼβ[36], τὸν ὁποῖο δὲν ἐγκατέλειψε ἡ γυναίκα του, ὅταν προσβλήθηκε ἀπὸ τὴν λέπρα (Ἰὼβ β΄ 9-10).

32. Ὁ Ἰσαὰκ ἔζησε τὰ ἔτη ἀπὸ 1896 ἕως τὸ 1716 π. Χ.

33. Ἰδὲ σχόλιο 18 κεφαλαίου Ε΄ «Τεκνογονία».

34. Ὁ Ἰεζεκιὴλ προφήτευσε ἐπὶ εἴκοσι δύο χρόνια καὶ πλέον, ἤτοι ἀπὸ τοῦ 595-572 π. Χ.

35. Ἰεζεκιήλ κδ΄ 15-18.

36. Ὁ Ἰὼβ ἔζησε σὲ ἀρχαιοτάτους χρόνους καὶ φαίνεται ὅτι ἀγνοοῦσε τὸν Μωσαϊκὸ Νόμο καὶ τὴν Ἰουδαϊκὴ λατρεία.

Τὶς χαρὲς καὶ τὶς δυσκολίες τῆς μονογαμίας ἐξαίρουν τὰ κείμενα τῶν βιβλίων:

α΄. Παροιμιῶν:

«Πῖνε ὕδατα ἀπὸ σῶν ἀγγείων καὶ ἀπὸ σῶν φρεάτων πηγῆς. Μὴ ὑπερεκχείσθω σοι ὕδατα ἐκ τῆς σῆς πηγῆς, εἰς δὲ τὰς πλατείας διαπορευέσθω τὰ σὰ ὕδατα· ἔστω σοι μόνῳ ὑπάρχοντα, καὶ μηδεὶς ἀλλότριος μετασχέτω σοι· ἡ πηγή σου τοῦ ὕδατος ἔστω σοι ἰδία, καὶ συνευφραίνου μετὰ γυναικὸς τῆς ἐκ νεότητός σου. Ἔλαφος φιλίας καὶ πῶλος σῶν χαρίτων ὁμιλείτω σοι· ἡ δὲ ἰδία ἡγείσθω σου καὶ συνέστω σοι ἐν παντὶ καιρῷ, ἐν γὰρ τῇ ταύτης φιλίᾳ συμπεριφερόμενος πολλοστός ἔσει»[37].

Δηλαδή: Παιδί μου, πίνε νερὸ ἀπὸ τὰ δικά σου δοχεῖα καὶ ἀπὸ τὸ νερό, ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὸ δικό σου πηγάδι. Ζῆσε τὴν ζωή σου μὲ σωφροσύνη μὲ τὴν νόμιμο σύζυγό σου. Ἂς μὴ ὑπερεκχειλίζουν καὶ χύνονται τὰ νερὰ τῆς δικῆς σου πηγῆς σὲ ξένες περιοχές, ἀλλὰ στὶς δικές σου πλατεῖες ἂς περνοῦν καὶ ἂς ποτίζουν τὰ νερά σου. Μὴ τρέχεις σὲ ξένες γυναῖκες, ἀλλὰ ἀπόλαυσε τὴν χαρὰ τῆς ζωῆς σου στὸ σπίτι σου μὲ τὴν νόμιμο σύζυγό σου. Τὰ ὑπάρχοντά σου ἂς ἀνήκουν σ᾽ ἐσένα καὶ μόνον, κανένας δὲ ἄλλος ἂς μὴ γίνεται μέτοχος τῶν ἀγαθῶν τῆς οἰκογενειακῆς σου ζωῆς. Πρόσεχε νὰ μὴ σὲ ἐκμεταλλεύονται φαῦλες γυναῖκες καὶ πονηροὶ ἄνθρωποι.Ἡ πηγὴ τοῦ νεροῦ σου, ἂς ἀνήκει σ᾽ ἐσένα καὶ μόνον καὶ νὰ εὐφραίνεσαι μὲ τὴν γυναίκα, ποὺ ἐπῆρες ὡς σύζυγο ἀπὸ τὴν νεότητά σου. Ὡς πρὸς ἀξιαγάπητη ἔλαφο καὶ χαριτωμένο πουλαράκι, ἂς εἶναι ἡ ἀγάπη σου καὶ ἡ ἀναστροφή σου πρὸς αὐτή. Αὐτὴ καὶ μόνη νὰ θεωρεῖς ἀνώτερη ἀπὸ οἱανδήποτε ἄλλη καὶ ἂς εἶναι μαζί σου σὲ ὅλες τὶς περιστάσεις τοῦ βίου σου, γιατὶ ζώντας μὲ τὸν σύνδεσμο τῆς ἀγάπης σου πρὸς αὐτή, θὰ γίνεις μεγάλος καὶ εὐτυχής.

37. Παροιμιῶν ε΄ 15-19.

«῞Ος εὗρε γυναῖκα ἀγαθήν, εὗρε χάριτας, ἔλαβε δὲ παρὰ Θεοῦ ἱλαρότητα»[38].

Δηλαδή: ῞Οποιος βρῆκε καλὴ γυναίκα, βρῆκε τὴν εὐτυχία· ἔχει εὐνοηθεῖ ἀπὸ τὸν Κύριο.

β΄. Ἐκκλησιαστοῦ:

«*Καὶ ἰδὲ ζωὴν μετὰ γυναικός, ἧς ἠγάπησας, πάσας τὰς ἡμέρας ζωῆς ματαιότητός σου τὰς δοθείσας σοι ὑπὸ τὸν ἥλιον, ὅτι αὐτὸ μερίς σου ἐν τῇ ζωῇ σου καὶ ἐν τῷ μόχθῳ σου, ᾧ σὺ μοχθεῖς ὑπὸ τὸν ἥλιον*»[39].

Δηλαδή: Ἀπόλαυσε τὴν ζωὴ μὲ τὴν γυναίκα ποὺ ἀγαπᾶς, ὅλες τὶς ἡμέρες τῆς μάταιης ζωῆς σου, ὅσες σοῦ δώσει ὁ Θεὸς ἐδῶ στὴν γῆ. Γιατὶ αὐτὸ εἶναι τὸ μερίδιό σου στὴν ζωὴ καὶ στὸν μόχθο σου καὶ στὴν σκληρὴ δουλειά σου σ᾽ αὐτὸ τὸν κόσμο.

καὶ γ΄. τῆς Σοφίας Σειράχ:

«Πᾶσαν πληγὴν καὶ μὴ πληγὴν καρδίας, καὶ πᾶσαν πονηρίαν καὶ μὴ πονηρίαν γυναικός· πᾶσαν ἐπαγωγὴν καὶ μὴ ἐπαγωγὴ μισούντων, καὶ πᾶσαν ἐκδίκησιν καὶ μὴ ἐκδίκησιν ἐχθρῶν. οὐκ ἔστι κεφαλὴ ὑπὲρ κεφαλὴν ὄφεως, καὶ οὐκ ἔστι θυμὸς ὑπὲρ θυμὸν ἐχθροῦ. συνοικῆσαι λέοντι καὶ δράκοντι εὐδοκήσω ἢ ἐνοικῆσαι μετὰ γυναικὸς πονηρᾶς. πονηρία γυναικὸς ἀλλοιοῖ τὴν ὅρασιν αὐτῆς καὶ σκοτοῖ τὸ πρόσωπον αὐτῆς ὡς ἄρκος. ἀνὰ μέσον τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἀναπεσεῖται ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ ἀκούσας ἀνεστέναξε πικρά. μικρὰ πᾶσα κακία πρὸς κακίαν γυναικός, κλῆρος ἁμαρτωλοῦ ἐπιπέσοι αὐτῇ. ἀνάβασις ἀμμώδης ἐν ποσὶ πρεσβυτέρου, οὕτως γυνὴ γλωσσώδης ἀνδρὶ ἡσύχῳ. μὴ προσπέσῃς ἐπὶ κάλλος γυναικὸς καὶ γυναῖκα μὴ ἐπιποθήσῃς. ὀργὴ καὶ ἀναίδεια καὶ αἰσχύνη μεγάλη γυνὴ ἐὰν ἐπιχορηγῇ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. καρδία ταπεινὴ καὶ πρόσωπον σκυθρωπὸν καὶ

38. Παροιμιῶν ιη΄ 22.
39. Ἐκκλησιαστοῦ θ΄ 9.

πληγὴ καρδίας γυνὴ πονηρά· χεῖρες παρειμέναι καὶ γόνατα παραλελυμένα ἥτις οὐ μακαριεῖ τὸν ἄνδρα αὐτῆς. ἀπὸ γυναικὸς ἀρχὴ ἁμαρτίας, καὶ δι' αὐτὴν ἀποθνῄσκομεν πάντες. μὴ δῷς ὕδατι διέξοδον μηδὲ γυναικὶ πονηρᾷ ἐξουσίαν. εἰ μὴ πορεύεται κατὰ χεῖρά σου, ἀπό τῶν σαρκῶν σου ἀπότεμε αὐτήν»[40].

Δηλαδή: Δός μου ὁποιαδήποτε πληγή, ὄχι ὅμως καὶ τὴν πληγὴ τῆς καρδιᾶς, καὶ κάθε κακία τὴν ὑποφέρω, ὄχι ὅμως καὶ τὴν κακία καὶ πονηρία τῆς γυναίκας. Κάθε συμφορὰ τὴν ὑποφέρω, ὄχι ὅμως συμφορὰ καὶ κατατρεγμὸ ἀπὸ ἐκείνους ποὺ μὲ μισοῦν· καὶ κάθε ἐκδίκηση τὴν δέχομαι, ὄχι ὅμως καὶ ἐκδίκηση ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς μου. Θὰ προτιμήσω εὐχαρίστως νὰ συγκατοικήσω μὲ λέοντα καὶ μὲ δράκοντα, παρὰ νὰ συνοικῶ μὲ κακὴ καὶ διεστραμμένη γυναίκα. Ἡ κακία τῆς γυναίκας ἀλλοιώνει καὶ καθιστᾶ σκυθρωπὸ καὶ σκοτεινὸ τὸ πρόσωπό της σὰν τῆς ἀρκούδας. Ὁ σύζυγός της θὰ παρακαθήσει σὲ τραπέζι ἀνάμεσα στοὺς φίλους του, καὶ ὅταν τοὺς ἀκούσει νὰ μιλοῦν γι' αὐτή, θὰ ἀναστενάξει μὲ πολλὴ πικρία. Ὁποιαδήποτε κακία εἶναι μικρὴ μπροστὰ στὴν κακία τῆς διεστραμμένης γυναίκας· ἂς ἐπιπέσει σ' αὐτὴ ἡ κληρονομιὰ καὶ ἡ τιμωρία τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Ὅπως μιὰ ἀνωφέρεια ἀπὸ ἄμμο εἶναι δύσκολη στὰ πόδια γέροντα, ἔτσι ἐνοχλητικὴ καὶ δυσβάστακτη εἶναι γυναίκα φλύαρη σὲ ἄνδρα ἥσυχο. Μὴ παρασυρθεῖς ἀπὸ κάλλος γυναίκας καὶ μὴ ποθήσεις γυναίκα μὲ ἐπιθυμία ἁμαρτωλή. Εἶναι ἐξοργιστικὸ καὶ ἀναίδεια καὶ καταισχύνη μεγάλη γιὰ ἕνα ἄνδρα, ἐὰν ἡ γυναίκα του τὸν διατρέφει. Καρδιὰ καταπεσμένη καὶ ἀπογοητευμένη καὶ πρόσωπο σκυθρωπὸ καὶ πληγὴ καρδιᾶς δημιουργεῖ πολὺ κακὴ γυναίκα καὶ σύζυγο. Χέρια δεμένα καὶ ἀδρανῆ καὶ γόνατα παραλυμένα ἔχει ἡ ἀργοκίνητη σύζυγος, ἡ ὁποία δὲν θὰ κάμει τὸν ἄνδρα της εὐτυχισμένο. Ἀπὸ τὴν γυναίκα ἔγινε ἡ ἀρχὴ τῆς ἁ-

40. Σοφίας Σειράχ κε΄ 13-26.

μαρτίας καὶ ἐξαιτίας αὐτῆς πεθαίνουμε ὅλοι. Μὴ δώσεις στὸ νερὸ διέξοδο, διότι θὰ χαθεῖ διαρρέον, οὔτε σὲ γυναίκα πονηρὴ νὰ δώσεις ἐλευθερία νὰ μιλᾶ. Ἐὰν αὐτὴ δὲν φέρεται ὅπως ἐσὺ τὴν κατευθύνεις, ἀπομάκρυνέ την ἀπὸ κοντά σου.

Στὸ Ἅσμα Ἀσμάτων ἡ ἀγάπη τῶν δύο συζύγων δὲν μοιράζεται.

Ὅλα τὰ κείμενα εἴτε γιὰ τὴν πολυγαμία εἴτε γιὰ τὴν μονογαμία μαρτυροῦν μιὰ παιδαγωγία, τὴν φιλάνθρωπη παιδεία τοῦ Κυρίου, γιὰ νὰ ἐπιστρέψει ὁ ἄνθρωπος στὴν εὐλογημένη συζυγία ἄνδρα καὶ γυναίκας, στὴν πιστότητα, στὴν ἀφοσίωση, στὴν ἀγάπη, ὅπως τέθηκε ὁ σκοπὸς τοῦ γάμου εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τὸν Δημιουργὸ Κύριο καὶ Θεό.

δ΄. Ἡ σταθερότητα τοῦ γάμου καὶ ἡ πιστότητα τῶν συζύγων.

Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸν θεσμὸ τοῦ γάμου εἶναι, ὁ γάμος νὰ εἶναι σταθερός, οἱ σύζυγοι νὰ εἶναι πιστοὶ καὶ ἀφοσιωμένοι ὁ ἕνας στὸν ἄλλο, νὰ τιμᾶ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Ὁ δεσμὸς μεταξὺ τῶν συζύγων νὰ μὴ διαλύεται καὶ καμιὰ κατάσταση ἢ περιπέτεια τῆς ζωῆς νὰ ἀποξενώνει τὸν ἕνα σύζυγο ἀπὸ τὸν ἄλλον, ἀλλὰ μαζὶ νὰ βαδίζουν στὴν ζωὴ εἴτε σὲ κατάσταση εὐτυχίας καὶ εὐημερίας εἴτε σὲ κατάσταση δυστυχίας καὶ ἀνέχειας.

Γιὰ τὴν σταθερότητα τοῦ γάμου καὶ γιὰ νὰ μὴν διαλυθεῖ, ἐπειδὴ εἶναι ἄτεκνη ἡ σύζυγος, στὴν Παλαία Διαθήκη ἐπιτρέπεται ὁ ἄνδρας νὰ λάβει ὡς γυναίκα του μὲ τὴν συγκατάθεση τῆς συζύγου του τὴν ὑπηρέτριά της γιὰ νὰ τεκνοποιήσει. Δίνεται λύση στὴν ἀτεκνία μὲ τὴν πολυγαμία γιὰ νὰ μὴν διαλυθεῖ ἡ συζυγία π. χ. ἡ περίπτωση Ἀβραὰμ[41] καὶ Σάρρας (Γενέσεως ιϛ΄).

41. Ὁ Πατριάρχης Ἀβραὰμ γεννήθηκε στὴν Οὖρ τῆς Μεσοποταμίας τὸ ἔτος 1996 π. Χ. καὶ πέθανε τὸ ἔτος 1821 π. Χ. στὴν Χεβρώνα τῆς Ἰουδαίας καὶ τάφηκε στὸ σπήλαιο Μαχπελάλ. Ἐπάνω σ᾽ αὐτὸ τὸ σπήλαιο κτίσθηκε ἰσλαμικὸ

Ὁ Μωυσῆς, Νομοθέτης τοῦ Ἰσραὴλ, ἐπέτρεψε τὸ διαζύγιο στοὺς Ἰσραηλίτες ὡς ἑξῆς:

«Ἐὰν δέ τις λάβῃ γυναῖκα καὶ συνοικήσῃ αὐτῇ, καὶ ἔσται ἐὰν μὴ εὕρῃ χάριν ἐναντίον αὐτοῦ, ὅτι εὗρεν ἐν αὐτῇ ἄσχημον πρᾶγμα, καὶ γράψει αὐτῇ βιβλίον ἀποστασίου καὶ δώσει εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς καὶ ἐξαποστελεῖ αὐτὴν ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, καὶ ἀπελθοῦσα γένηται ἀνδρὶ ἑτέρῳ, καὶ μισήσῃ αὐτὴν ὁ ἀνὴρ ὁ ἔσχατος καὶ γράψει αὐτῇ βιβλίον ἀποστασίου καὶ δώσει εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς καὶ ἐξαποστελεῖ αὐτὴν ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ἢ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ ὁ ἔσχατος, ὃς ἔλαβεν ἑαυτὴν ἑαυτῷ γυναῖκα, οὐ δυνήσεται ὁ ἀνὴρ ὁ πρότερος ὁ ἐξαποστείλας αὐτὴν ἐπαναστρέψας λαβεῖν αὐτὴν ἑαυτῷ γυναῖκα, μετὰ τὸ μιανθῆναι αὐτήν, ὅτι βδέλυγμά ἐστιν ἐναντίον Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου· καὶ οὐ μιανεῖτε τὴν γῆν, ἣν Κύριος ὁ Θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ»[42].

Δηλαδή: Ἂν κάποιος πάρει μιὰ γυναίκα, ἀλλὰ ἀργότερα τὴν ἀντιπαθήσει ἐπειδὴ βρῆκε σ᾽ αὐτὴν κάποιο ψόγο, τότε μπορεῖ νὰ τῆς ἐγχειρίσει ἕνα ἔγγραφο διαζυγίου καὶ νὰ τὴν διώξει ἀπὸ τὸ σπίτι του. Ἂν αὐτή, ἀφοῦ φύγει ἀπὸ τὸ σπίτι του, πάει καὶ παντρευτεῖ ἄλλο ἄνδρα, καὶ ὁ δεύτερος αὐτὸς ἄνδρας πάψει νὰ τὴν ἀγαπάει καὶ τῆς ἐγχειρίσει ἕνα ἔγγραφο διαζυγίου καὶ τὴν διώξει ἀπὸ τὸ σπίτι του, ἢ ἂν αὐτὸς πεθάνει, τότε ὁ πρῶτος της ἄνδρας, ποὺ τὴν εἶχε διώξει δὲν μπορεῖ νὰ τὴν ξαναπάρει πάλι γυναίκα του, ἐπειδὴ θεωρεῖται ἀκάθαρτη. Θὰ εἶναι πράξη βδελυρὴ γιὰ τὸν Κύριο, τὸν Θεό σας, καὶ δὲν πρέπει νὰ μολύνετε μὲ ἁμαρτία τὴν χώρα, ποὺ αὐτὸς σᾶς δίνει γιὰ ἰδιοκτησία.

Γιὰ τὸ θέμα τοῦ διαζυγίου καὶ τῆς διαλύσεως τῆς γαμικῆς σχέσεως ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς ἐξήγησε στοὺς Ἰουδαί-

τέμενος καὶ ἐκεῖ εὑρίσκονται τὰ ὀστᾶ τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ Ἰσαάκ, τοῦ Ἰακώβ, τῆς Ρεβέκκας, τῆς Λείας καὶ τῶν λοιπῶν γυναικῶν τῆς πατριαρχικῆς ἐποχῆς.

42. Δευτερονομίου κδ΄ 1-4 .

ους γιὰ ποιὸ λόγο ἐπέτρεψε ὁ Μωυσῆς τὸ διαζύγιο τῶν συζύγων στὸ Ματθαίου ιθ΄ 3-10.

Στὴν ἐρώτηση γιατί ὁ Μωυσῆς ἐπέτρεψε τὸ διαζύγιο καὶ τὴν διάλυση τοῦ γάμου, ὁ Κύριος ἀπαντᾶ· «*ὅτι Μωϋσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολῦσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν· ἀπ᾽ ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτω*»[43]. Δηλαδή: Ὁ Μωυσῆς ἐπέτρεψε νὰ χωρίζετε τὶς γυναῖκες σας, γιατί εἶστε σκληροκάρδιοι· ἀρχικὰ ὅμως δὲν ἦταν ἔτσι τὰ πράγματα.

Καὶ ἀπαγόρευσε στοὺς μαθητές Του τὴν διάλυση τοῦ γάμου ὡς ἑξῆς: «*λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται*»[44]. Δηλαδή: Σᾶς βεβαιώνω πὼς ὅποιος χωρίσει τὴν γυναίκα του, γιὰ ἄλλο λόγο ἐκτὸς ἀπὸ πορνεία, καὶ παντρευτεῖ ἄλλη, διαπράττει μοιχεία.

Ὁ Κύριος μὲ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἐξήγησε ποιὸ εἶναι τό «*ἄσχημο πρᾶγμα*», τὸ ἐλάττωμα μιᾶς γυναίκας, γιὰ τὸ ὁποῖο ὁ Μωυσῆς ἐπέτρεψε στὸν ἄνδρα νὰ ἀπολύει τὴν γυναίκα του. Εἶναι *τό «παρεκτὸς λόγου πορνείας»*[45].

Τὴν συζυγικὴ πιστότητα ἐξυμνοῦν τὰ κείμενα:

Παροιμιῶν ε΄ 15-19[46].

Σοφίας Σειράχ:

«Πάντα ἄρρενα ἐπιδέξεται γυνή, ἔστι δὲ θυγάτηρ θυγατρὸς κρείσσων. Κάλλος γυναικὸς ἱλαρύνει πρόσωπον καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἐπιθυμίαν ἀνθρώπου ὑπεράγει· εἰ ἔστιν ἐπὶ γλώσσης αὐτῆς ἔλεος καὶ πραΰτης, οὐκ ἔστιν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς καθ᾽ υἱοὺς ἀνθρώπων. Ὁ κτώμενος γυναῖκα ἐνάρχεται κτήσεως, βοηθὸν κατ᾽ αὐτὸν καὶ στύλον ἀναπαύσεως. Οὗ οὐκ ἔστι φραγμός, διαρπαγήσεται κτῆμα, καὶ οὗ οὐκ ἔστι γυνή, στενάξει πλανώμενος. Τίς γὰρ πιστεύσει εὐζώνῳ λῃστῇ σφαλλομένῳ ἐκ πόλεως εἰς πόλιν; Οὕτως ἀν-

43. Ματθαίου ιθ΄ 8.
44. Ματθαίου ιθ΄ 9.
45. Ματθαίου ε΄ 32.
46. ᾽Ιδὲ κείμενο σελίδα 30.

θρώπῳ μὴ ἔχοντι νοσσιὰν καὶ καταλύοντι οὗ ἐὰν ὀψίσῃ»[47].

Δηλαδή: Ἡ γυναίκα θὰ δεχθεῖ ὡς ἄνδρα της ἐκεῖνον, ποὺ θὰ τῆς ἐπιβάλλουν. Ὑπάρχει ὅμως διαφορὰ μεταξὺ μιᾶς γυναίκας καὶ ἄλλης. Τὸ κάλλος τῆς γυναίκας κάνει ἱλαρὸ τὸ πρόσωπο· ἡ δὲ ἐπιθυμία τοῦ ἄνδρα πρὸς ἀπόκτησή της εἶναι ἰσχυρότερη ἀπὸ κάθε ἄλλη. Ἐὰν στὴν γλώσσα της αὐτὴ ἔχει πραότητα καὶ ἐπιείκεια, ὁ σύζυγός της θὰ εἶναι ὁ εὐτυχέστερος μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Ἐκεῖνος ποὺ ἀποκτᾶ καλὴ γυναίκα, κάνει ἀρχὴ τῆς εὐτυχίας του· ἀποκτᾶ βοηθὸ καὶ στύλο ἀναπαύσεώς του. Κτῆμα, τὸ ὁποῖο δὲν ἔχει ὁλόγυρά του φράκτη, ὑπόκειται σὲ διαρπαγή· καὶ στὸ σπίτι ἐκεῖνο, ποὺ δὲν ὑπάρχει σύζυγος, ὁ ἄνδρας στενάζει καὶ περιπλανᾶται μάταια. Ποιός θὰ δώσει ἐμπιστοσύνη σὲ εὐκίνητο ληστή, ποὺ περιπλανᾶται ἀπὸ τὴν μιὰ πόλη στὴν ἄλλη; Ἔτσι καὶ κανεὶς δὲν θὰ δώσει ἐμπιστοσύνη σὲ ἄνθρωπο ἄγαμο, ὁ ὁποῖος στερεῖται οἰκογενειακῆς φωληᾶς καὶ καταλύει, ὅπου θὰ τὸν εὕρει ἡ νύκτα.

Ὁ προφήτης Μαλαχίας[48] ἐλέγχει τοὺς Ἰουδαίους γιὰ τὴν ἀπιστία μεταξὺ τῶν συζύγων καὶ τὸ διαζύγιο στὸ β΄ 10-16 καὶ ὑπενθυμίζει τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ «*γυναίκα νεότητός σου μὴ ἐγκαταλίπῃς*»[49]. Δηλαδή: Νὰ μὴν χωρίζεις τὴν γυναίκα ποὺ παντρεύτηκες στὰ νιάτα σου.

Μὲ τὴν συζυγικὴ πιστότητα καὶ τοὺς λόγους τοῦ διαζυγίου σχετίζεται ἡ ἐκτροπὴ τῆς μοιχείας, ἡ ὁποία τιμωρεῖται αὐστηρότατα καὶ πρὸ τῆς Νομοδοσίας στὸ Σινᾶ καὶ μετὰ ἀπ᾽ αὐτή.

47. Σοφίας Σειρὰχ λς΄ 21-27.

48. Ὁ προφήτης Μαλαχίας εἶναι ὁ τελευταῖος προφήτης τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Προφήτευσε μέχρι τοῦ 400 περίπου πρὸ Χριστοῦ. Σύγχρονος τοῦ Νεεμία καὶ μεταγενέστερος τῶν προφητῶν Ἀγγαίου καὶ Ζαχαρίου. Στὰ τέλη τῆς προφητείας αὐτοῦ προμηνύει τὴν ἔλευση τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, ποὺ θὰ ἔλθει *«ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἠλιοῦ»*.

49. Μαλαχίου β΄ 15.

Πρὸ τῆς Νομοδοσίας στὸ Σινᾶ ἐλέγχθηκε ἡ Θάμαρ[50] ὡς μοιχαλίδα (Γενέσεως λη΄ 24-30) καὶ διασώθηκε ἀπὸ τὴν τιμωρία, νὰ καεῖ στὴν φωτιά, χάρη στὴν ἐξυπνάδα της.

Ἀπὸ τὸν Νόμο ποὺ δόθηκε στὸν Μωυσῆ τιμωροῦνται οἱ μοιχοὶ καὶ ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναίκα ἐξίσου σύμφωνα μὲ τὸ Δευτερονόμιο:

«Ἐὰν δὲ εὑρεθῇ ἄνθρωπος κοιμώμενος μετὰ γυναικὸς συνῳκισμένης ἀνδρί, ἀποκτενεῖτε ἀμφοτέρους, τὸν ἄνδρα τὸν κοιμώμενον μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τὴν γυναῖκα· καὶ ἐξαρεῖς τὸν πονηρὸν ἐξ Ἰσραήλ»[51]. Δηλαδή: Ἐὰν εὑρεθεῖ ἄνδρας νὰ κοιμᾶται μὲ γυναίκα παντρεμένη, θὰ φονεύσετε καὶ τοὺς δύο, τὸν ἄνδρα ποὺ κοιμήθηκε μὲ τὴν γυναίκα καὶ τὴν γυναίκα. Ἔτσι θὰ βγάλετε ἀπὸ ἀνάμεσά σας τὸν πονηρὸ ἄνθρωπο.

καὶ Λευιτικοῦ:

«Ἄνθρωπος ὃς ἂν μοιχεύσηται γυναῖκα ἀνδρός, ἢ ὃς ἂν μοιχεύσηται γυναῖκα τοῦ πλησίον, θανάτῳ θανατούσθωσαν, ὁ μοιχεύων καὶ ἡ μοιχευομένη»[52]. Δηλαδή: Ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος θὰ κοιμηθεῖ μὲ γυναίκα παντρεμένη ἢ μὲ τὴν γυναίκα τοῦ πλησίον του, θὰ τιμωρηθοῦν καὶ οἱ δύο μὲ θάνατο καὶ ὁ μοιχὸς καὶ ἡ μοιχαλίδα.

Ἡ μοιχεία ἀπαγορεύεται ρητὰ μὲ τὶς ἐντολὲς τοῦ Δεκαλόγου «*οὐ μοιχεύσεις*»[53] καὶ «*οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναίκα τοῦ πλησίον σου*»[54].

Ὁ Ἰὼβ ἐξομολογεῖται μὲ ὅρκο τὴν ἀθωότητά του καὶ

50. Ἡ Θάμαρ ἦταν Χαναναία γυναίκα, σύζυγος τοῦ Ἦρ καὶ μετὰ τοῦ Αὐνάν, γιῶν τοῦ Πατριάρχου Ἰούδα καὶ μητέρα τῶν διδύμων γιῶν Φαρὲς καὶ Ζαρά.

51. Δευτερονομίου κβ΄ 22.

52. Λευιτικοῦ κ΄ 10.

53. Ἐξόδου κ΄ 13.

54. Ἐξόδου κ΄ 17.

μεταξὺ τῶν ἄλλων ὁμολογεῖ, ὅτι δὲν ἐπεθύμησε ἄλλη γυναίκα, γεγονὸς τὸ ὁποῖο ἀναδεικνύει τὴν ἀπαξίωση τῆς μοιχείας ἀκόμη καὶ στὴν αὐγὴ τῆς θείας ἀποκαλύψεως.

«*Εἰ ἐξηκολούθησεν ἡ καρδία μου γυναικὶ ἀνδρὸς ἑτέρου, εἰ καὶ ἐγκάθετος ἐγενόμην ἐπὶ θύραις αὐτῆς, ἀρέσαι ἄρα καὶ ἡ γυνή μου ἑτέρῳ τὰ δὲ νήπιά μου ταπεινωθείη· θυμὸς γὰρ ὀργῆς ἀκατάσχετος τὸ μιᾶναι ἀνδρὸς γυναῖκα*»[55].

Δηλαδή: Ἂν ἡ καρδιά μου δελεάστηκε ἀπὸ γυναίκα ξένου ἄνδρα καὶ στήθηκα νὰ καρτερῶ στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ της , τότε ἂς τρέξει καὶ ἡ δική μου ἡ γυναίκα σὲ ἄλλον, νὰ πάθω τὰ ἴδια καὶ τὰ μικρά μου παιδιὰ νὰ ἐξευτελισθοῦν μὲ τὴν διαγωγὴ τῆς μητέρας τους. Ὁ θυμὸς τοῦ Κυρίου εἶναι μεγάλος, ἀκατάσχετος, ὅταν κάποιος μολύνει τὴν γυναίκα τοῦ ἄλλου.

Ρητὲς ἀπαγορεύσεις ἀναφέρονται στὴν Σοφία Σειράχ:

«*Παρθένον μὴ καταμάνθανε, μήποτε σκανδαλισθῇς ἐν τοῖς ἐπιτιμίοις αὐτῆς. … ἀπόστρεψον ὀφθαλμὸν ἀπὸ γυναικὸς εὐμόρφου, καὶ μὴ καταμάνθανε κάλλος ἀλλότριον· ἐν κάλλει γυναικὸς πολλοὶ ἐπλανήθησαν, καὶ ἐκ τούτου φιλία ὡς πῦρ ἀνακαίεται. μετὰ ὑπάνδρου γυναικὸς μὴ κάθου τὸ σύνολον καὶ μὴ συμβολοκοπήσῃς μετ᾽ αὐτῆς ἐν οἴνῳ, μήποτε ἐκκλίνῃ ἡ ψυχή σου ἐπ᾽ αὐτὴν καὶ τῷ πνεύματί σου ὀλισθήσῃς εἰς ἀπώλειαν*»[56].

Δηλαδή: Μὴν σταματᾶς τὸ βλέμμα σου σὲ νεαρὸ κορίτσι, μήπως μπλεχτεῖς μαζὶ μ᾽ αὐτὴ στὴν τιμωρία της. … Πάρε τὰ μάτια σου ἀπ᾽ τὴν ὄμορφη γυναίκα καὶ σὲ ὁμορφιὰ ποὺ δὲν σοῦ ἀνήκει, τὸ βλέμμα σου μὴ σταματᾶς. Πολλοὶ πλανήθηκαν ἀπὸ τὸ κάλλος μιᾶς γυναίκας· τὸ πάθος ἐξαιτίας της φουντώνει σὰν φωτιά. Μὴν κάθεσαι νὰ φᾶς μὲ μιὰ γυναίκα παντρεμένη καὶ μὴ γλεντᾶς μαζί της πίνοντας κρασί, μὴν τύχει καὶ ἡ καρδιά σου

55. Ἰωὴλ α΄ 9-11.
56. Σοφία Σειρὰχ θ΄ 5, 8, 9 καὶ μα΄ 22-27.

ὑποκύψει μπροστά της, καὶ μές στὸ πάθος σου γλιστρήσεις στὴν καταστροφή.

Ἡ μοιχεία καταγγέλλεται αὐστηρὰ ἀπὸ τοὺς προφῆτες «*τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον οὐ μὴ μιάνῃ*»[57]. Ἀκόμη καὶ ὁ βασιλιὰς Δαβίδ ἐλέγχθηκε ἀπὸ τὸν προφήτη Νάθαν γιὰ τὴν μοιχεία, τὴν ὁποία διέπραξε μὲ τὴν Βηρσαβεέ, γυναίκα τοῦ ἀρχιστράτηγού του Οὐρία (Β΄ Βασιλειῶν ιβ΄).

Στὶς Παροιμίες τοῦ Σολομῶντος ἐπισημαίνεται στοὺς νέους ὁ κίνδυνος ἀπὸ τὴν γοητεία παραστρατημένης γυναίκας:

«Υἱέ, ἐμῇ σοφίᾳ πρόσεχε, ἐμοῖς δὲ λόγοις παράβαλλε σὸν οὖς, ἵνα φυλάξῃς ἔννοιαν ἀγαθήν· αἴσθησις δὲ ἐμῶν χειλέων ἐντέλλεταί σοι. Μὴ πρόσεχε φαύλῃ γυναικί· μέλι γὰρ ἀποστάζει ἀπὸ χειλέων γυναικὸς πόρνης, ἣ πρὸς καιρὸν λιπαίνει σὸν φάρυγγα, ὕστερον μέντοι πικρότερον χολῆς εὑρήσεις καὶ ἠκονημένον μᾶλλον μαχαίρας διστόμου. Τῆς γὰρ ἀφροσύνης οἱ πόδες κατάγουσι τοὺς χρωμένους αὐτῇ μετὰ θανάτου εἰς τὸν ᾅδην, τὰ δὲ ἴχνη αὐτῆς οὐκ ἐρείδεται· ὁδοὺς γὰρ ζωῆς οὐκ ἐπέρχεται, σφαλεραὶ δὲ αἱ τροχιαὶ αὐτῆς καὶ οὐκ εὔγνωστοι»[58].

Δηλαδή: Δῶσε τὴν προσοχή σου, γιέ μου, σ᾽ αὐτὰ ποὺ λέει ἡ σοφία μου, στὰ λόγια τῆς φρονήσεώς μου. Τότε θὰ φέρεσαι στοχαστικά, γνώση τὰ λόγια σου θὰ φανερώνουν. Μὴ δίνεις προσοχὴ σὲ διεφθαρμένη γυναίκα. Τὰ χείλη τῆς γυναίκας τοῦ ἄλλου στάζουν μέλι καὶ μαλακὰ σὰν λάδι βγαίνουν τὰ λόγια ἀπὸ τὸ στόμα της. Στὸ τέλος ὅμως γίνεται πικρὴ σὰν ἀψιθιὰ καὶ κοφτερὴ σὰν ξίφος δίκοπο. Τὰ πόδια της φέρνουν στὸν θάνατο, τὰ βήματά της ὁδηγοῦν στὸν ἅδη. Δὲν βαδίζει στὸν δρόμο τῆς ζωῆς· ἄστατη εἶναι ἡ πορεία της· δὲν ξέρει ποῦ πηγαίνει.

«Ἀπὸ γὰρ θυρίδας ἐκ τοῦ οἴκου αὐτῆς εἰς τὰς πλατείας

57. Ἰεζεκιὴλ ιη΄ 6.
58. Παροιμίες Σολομῶντος ε΄ 1-6.

παρακύπτουσα, ὃν ἂν ἴδῃ τῶν ἀφρόνων τέκνων νεανίαν ἐνδεῆ φρενῶν, παραπορευόμενον παρὰ γωνίαν ἐν διόδοις οἴκων αὐτῆς καὶ λαλοῦντα ἐν σκότει ἑσπερινῷ, ἡνίκα ἂν ἡσυχία νυκτερινὴ ᾖ καὶ γνοφώδης, ἡ δὲ γυνὴ συναντᾷ αὐτῷ, εἶδος ἔχουσα πορνικόν, ἢ ποιεῖ νέων ἐξίπτασθαι καρδίας. Ἀνεπτερωμένη δέ ἐστι καὶ ἄσωτος, ἐν οἴκῳ δὲ οὐχ ἡσυχάζουσιν οἱ πόδες αὐτῆς· χρόνον γάρ τινα ἔξω ῥέμβεται, χρόνον δὲ ἐν πλατείαις παρὰ πᾶσαν γωνίαν ἐνεδρεύει. Εἶτα ἐπιλαβομένη ἐφίλησεν αὐτόν, ἀναιδεῖ δὲ προσώπῳ προσεῖπεν αὐτῷ· θυσία εἰρηνική μοί ἐστι, σήμερον ἀποδίδωμι τὰς εὐχάς μου· ἕνεκα τούτου ἐξῆλθον εἰς συνάντησίν σοι, ποθοῦσα τὸ σὸν πρόσωπον εὗρηκά σε. Κειρίαις τέτακα τὴν κλίνην μου, ἀμφιτάποις ἔστρωκα τοῖς ἀπ' Αἰγύπτου· διέρραγκα τὴν κοίτην μου κροκίνῳ, τὸν δὲ οἶκόν μου κινναμώμῳ· ἐλθὲ καὶ ἀπολαύσωμεν φιλίας ἕως ὄρθρου, δεῦρο καὶ ἐγκυλισθῶμεν ἔρωτι· οὐ γὰρ πάρεστιν ὁ ἀνήρ μου ἐν οἴκῳ, πεπόρευται δὲ ὁδὸν μακρὰν ἔνδεσμον ἀργυρίου λαβὼν ἐν χειρὶ αὐτοῦ, δι' ἡμερῶν πολλῶν ἐπανήξει εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Ἀπεπλάνησε δὲ αὐτὸν πολλῇ ὁμιλίᾳ βρόχοις τε τοῖς ἀπὸ χειλέων ἐξώκειλεν αὐτόν. Ὁ δὲ ἐπηκολούθησεν αὐτῇ κεπφωθείς, ὥσπερ δὲ βοῦς ἐπὶ σφαγὴν ἄγεται καὶ ὥσπερ κύων ἐπὶ δεσμοὺς ἢ ὡς ἔλαφος τοξεύματι πεπληγὼς εἰς τὸ ἧπαρ, σπεύδει δὲ ὥσπερ ὄρνεον εἰς παγίδα, οὐκ εἰδὼς ὅτι περὶ ψυχῆς τρέχει. Νῦν οὖν, υἱέ, ἄκουέ μου καὶ πρόσεχε ῥήμασι στόματός μου· μὴ ἐκκλινάτω εἰς τὰς ὁδοὺς αὐτῆς ἡ καρδία σου, πολλοὺς γὰρ τρώσασα καταβέβληκε, καὶ ἀναρίθμητοί εἰσιν οὓς πεφόνευκεν· Ὁδοὶ ᾅδου ὁ οἶκος αὐτῆς κατάγουσαι εἰς τὰ ταμιεῖα τοῦ θανάτου»[59].

Δηλαδή: Καθὼς καθόμουν στοῦ σπιτιοῦ μου τὸ παράθυρο καὶ κοίταζα μέσα ἀπὸ τὸ δικτυωτό, εἶδα τοὺς ἀφελεῖς τοὺς νεαροὺς καὶ ἀνάμεσά τους πρόσεξα ἕναν ἀνόητο: Περνοῦσε στὴν

59. Παροιμίες τοῦ Σολομῶντος ζ΄ 6-27.

γωνιὰ κοντὰ τοῦ δρόμου καὶ πρὸς τὸ σπίτι βάδιζε τῆς πόρνης. ῞Ητανε βράδυ· κόντευε νύχτα κι ἔπεφτε τὸ σκοτάδι. Καὶ νά, τὸν πλησιάζει μιὰ γυναίκα μὲ ἐμφάνιση πόρνης καὶ στὴν καρδιά της πονηριά. Εἶναι τολμηρὴ καὶ ἀδιάντροπη· τὰ πόδια της δὲν τὴν κρατοῦν στὸ σπίτι. Πότε στὸ δρόμο, πότε στὴν πλατεία, παραμονεύει σὲ κάθε γωνιά. Πιάνει τὸ νεαρό, τὸν φιλάει καὶ τοῦ λέει μὲ ὕφος ἀναίσχυντο: Πρόσφερα σήμερα θυσίες εὐχαριστήριες γιὰ νὰ ξεπληρώσω ἕνα χρέος μου κι ἔχω στὸ σπίτι κρέας ἀπ᾽ τὶς θυσίες. Γι᾽ αὐτὸ βγῆκα γιὰ νὰ σὲ συναντήσω· ἤθελα νὰ σὲ γνωρίσω καὶ νά, σὲ βρῆκα! ῞Εχω στρώσει τὸ κρεβάτι μου μὲ παπλώματα καὶ μὲ πολύχρωμα αἰγυπτιακὰ σεντόνια, καὶ ἀρωμάτισα τὸ στρῶμα μου μὲ σμύρνα, ἀλόη καὶ κινάμωμο. ῞Ελα νὰ μεθύσουμε ἀπὸ ἔρωτα ὡς τὸ πρωΐ, τὴν ἡδονὴ ἂς χαροῦμε! Δὲν εἶναι σπίτι ὁ ἄντρας μου· ἔφυγε γιὰ ταξίδι μακρινό. Πῆρε μαζί του τὸ πουγγὶ τὰ χρήματα καὶ δὲν πρόκειται σπίτι νὰ γυρίσει προτοῦ περάσουν πολλὲς ἡμέρες. Μὲ τὰ πειστικά της λόγια τὸν ξεμυαλίζει, μὲ τὶς κολακεῖες της τὸν ἀποπλανάει. ᾽Εκεῖνος ἀπερίσκεπτα τὴν ἀκολουθεῖ, ὅπως τὸ βόδι ποὺ τὸ πᾶνε στὴν σφαγὴ καὶ ὅπως πιάνεται τὸ ἐλάφι στὴν παγίδα, χωρὶς νὰ ξέρει ὅτι ἡ ζωή του κινδυνεύει, ὥσπου ἕνα βέλος τὸ σηκώτι του νὰ διαπεράσει καὶ στὸ δίχτυ νὰ πέσει σὰν πουλί. Καὶ τώρα ἀκοῦστε με, παιδιά, τὰ λόγια μου προσέξτε: ῞Ας μὴν παρασυρθεῖ ἡ καρδιά σας ἀπὸ μιὰ γυναίκα σὰν καὶ αὐτή· στὰ μονοπάτια της μὴν παραπλανηθεῖτε. Αὐτὴ ἔκανε πολλοὺς νὰ πέσουν πληγωμένοι καὶ ἀμέτρητοι εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ ἐξαιτίας της σκοτώθηκαν. Δρόμος ποὺ πάει στὸν ἅδη εἶναι τὸ σπίτι της, δρόμος ποὺ κατεβαίνει στοῦ θανάτου τὰ δώματα.

Καθὼς καὶ στὴν Σοφία Σειράχ:

«Πορνεία γυναικὸς ἐν μετεωρισμοῖς ὀφθαλμῶν καὶ ἐν τοῖς βλεφάροις αὐτῆς γνωσθήσεται. ᾽Επὶ θυγατρὶ ἀδιατρέπτῳ στερέωσον φυλακήν, ἵνα μὴ εὑροῦσα ἄνεσιν ἑαυτῇ χρήσηται. ᾽Οπίσω ἀναιδοῦς ὀφθαλμοῦ φύλαξαι, καὶ μὴ θαυμάσῃς ἐὰν εἰς σὲ

πλημμελήσῃ· ὡς διψῶν ὁδοιπόρος τὸ στόμα ἀνοίξει, καὶ ἀπὸ παντὸς ὕδατος τοῦ σύνεγγυς πίεται, κατέναντι παντὸς πασσάλου καθήσεται καὶ ἔναντι βέλους ἀνοίξει φαρέτραν»[60].

Δηλαδή: Γυναίκα ποὺ εἶναι πόρνη, φαίνεται ἀπὸ τὴν ἀλαζονεία τῶν ματιῶν της, καὶ ἀπὸ τὰ βλέφαρά της διακρίνεται. Πρόσεχε μὲ αὐστηρότητα μιὰ κόρη ἀναιδή, μήπως καὶ βρεῖ τὴν εὐκαιρία κι ἐπωφεληθεῖ. Φυλάξου ἀπὸ τὰ ἀδιάντροπά της βλέμματα, καὶ νὰ μὴν ξαφνιαστεῖς ἂν σὲ προδώσει. Σὰν διψασμένος πεζοπόρος τὸ στόμα της ἀνοίγει καὶ πίνει ἀπ᾽ ὅλα τὰ νερὰ ποὺ συναντᾶ· κάθεται ἐπάνω σὲ κάθε πάσσαλο καὶ μπροστὰ σὲ κάθε βέλος τὴν φαρέτρα της ἀνοίγει.

Σκοπὸς ὅλων αὐτῶν τῶν προβλέψεων τῆς θείας βουλῆς εἶναι ἕνας, νὰ καταρτίσουν τοὺς νέους καὶ τὶς νέες στὴν συζυγικὴ πίστη.

ε΄. Ὁ Θεὸς ἐγγυητὴς τοῦ θεσμοῦ τοῦ γάμου

Ὁ Ἰσραηλίτης γνωρίζει:

❄ Ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ὁ πρῶτος νυμφαγωγὸς κατὰ τό «*καὶ ᾠκοδόμησεν ὁ Θεὸς τὴν πλευράν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ, εἰς γυναῖκα καὶ ἤγαγεν αὐτὴν πρὸς τὸν Ἀδάμ*»[61], δηλαδὴ ἀπὸ τὴν πλευρὰ ποὺ πῆρε ἀπὸ τὸν Ἀδάμ, σχημάτισε μιὰ γυναίκα καὶ τὴν ὁδήγησε σ᾽ αὐτόν. Ἔτσι ὁ γάμος ἀποκτᾶ ἱερότητα, ἀφοῦ ὁ Θεὸς συνέζευξε τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναίκα.

❄ Ὅτι ὁ Θεὸς ὁδηγεῖ τὸν ἄνδρα στὴν ἐκλογὴ τῆς συζύγου του, ὅπως ὁδήγησε τὸν Ἰσαὰκ νὰ συναντήσει τὴν γυναίκα του Ρεβέκκα (Γενέσεως κδ΄ 42-52).

❄ Ὅτι ὁ Θεὸς θέτει τοὺς κανόνες καὶ τοὺς νόμους ποὺ διέπουν τὸν γάμο κατὰ τὸ Λευιτικοῦ ιη΄.

❄ Ὅτι ὁ Δεκάλογος[62], ὁ θεμελιώδης νόμος τοῦ Ἰσραήλ,

60. Σοφία Σειρὰχ κς΄ 9-12.
61. Γενέσεως β΄ 22.
62. Ἐξόδου κ΄ 1-17.

ἐγγυᾶται τὴν ἁγιότητα τοῦ θεσμοῦ μὲ τὴν ἀπαγόρευση τῆς μοιχείας «*οὐ μοιχεύσεις*».[63]

Τὸ βιβλίο τοῦ Τωβὶτ δίνει μιὰ ἔντονα πνευματικὴ εἰκόνα τῆς οἰκογενειακῆς ἑστίας, ποὺ ἑτοίμασε ὁ Θεός, ὅπως αὐτὴ τοῦ Τωβὶα καὶ τῆς Σάρρας ποὺ σχηματίστηκε μὲ τὴν ἐπίβλεψη τοῦ Θεοῦ καὶ μέσα στὴν πίστη καὶ στὴν προσευχή (Τωβὶτ γ΄ 16· ζ΄ 11· καὶ η΄ 4-9· η΄ 8).

Ὅλα αὐτὰ ὑπενθυμίζουν καὶ προβάλλουν τὸ πρότυπο τοῦ γάμου κατὰ τὸ θεῖο θέλημα, ὅπως φανερώνεται στὸ βιβλίο τῆς Γενέσεως β΄ 18. Αὐτὸ τὸ πρότυπο συντήρησε ὁ ἀγώνας τῶν Ἰσραηλιτῶν γιὰ τὴν καθημερινὴ πιστὴ ἐφαρμογὴ τοῦ Νόμου, ὅπως ἀποδεικνύεται στὸ βιβλίο τοῦ Τωβὶτ ιδ΄ 8-13.

Τὸ συμπέρασμα αὐτῆς τῆς μελέτης εἶναι ὅτι ὁ θεσμὸς τοῦ γάμου ἀποτελεῖ εὐλογία, δῶρο τοῦ Δημιουργοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ ἀνθρώπινο γένος. Αὐτὸς ἔθεσε τὰ θεμέλιά του γιὰ νὰ εἶναι ὁ γάμος σταθερὸς καὶ οἱ σύζυγοι εὐτυχισμένοι.

Ὅπως ὅλα μετὰ τὴν ἁμαρτία διεφθάρησαν, ἔτσι καὶ ὁ γάμος. Τὴν συζυγικὴ πίστη ἔπληξε ἡ μοιχεία. Τὴν συζυγικὴ ἀφοσίωση τῆς μονογαμίας, ἡ πολυγαμία. Τὴν ἑνότητα τῶν συζύγων, τὸ διαζύγιο. Τὴν τεκνογονία καὶ γονιμότητα ἡ ἀτεκνία.

Ὁ Θεὸς μὲ τὸν Μωυσῆ συγκαταβαίνει στὴν ἀνθρώπινη ἀτέλεια, ἀλλὰ μὲ τὶς παιδαγωγικὲς ἐνέργειές Του βοήθησε τὸ ἀνθρώπινο γένος νὰ μὴν ἀπωλέσει τὰ ἀρχέγονα στοιχεῖα τοῦ γάμου καὶ τὸ στήριξε νὰ ἐπιτύχει τὸν σκοπὸ ποὺ Αὐτὸς ἔθεσε γι᾽ αὐτόν.

☆

3. Ὁ γάμος στὴν νέα οἰκονομία

α΄. Ὁ Χριστὸς καὶ ὁ γάμος

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ Κύριός μας, ἐνῶ γεννήθηκε ἀπὸ

63. Ἐξόδου κ΄ 14.

τὴν Παρθένο Μαρία, μὲ τὴν ζωή του στὴν Ναζαρὲτ περιβάλλει μὲ τὸ κῦρος Του τὴν οἰκογένεια, ὅπως τὴν εἶχε διαμορφώσει ὁλόκληρη ἡ οἰκονομία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Παρατηροῦμε καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ Ἴδιος γεννημένος ἀπὸ μητέρα Παρθένο, ζώντας ὁ Ἴδιος τὴν παρθενία, ἀποκαλύπτει τὴν ἀξία τοῦ γάμου.

Στὸ κήρυγμά Του (Ματθαίου ιθ΄ 1-10) ὁ Κύριος:

❄ Ἐπικυρώνει τὴν ἄποψη, ὅτι ὁ γάμος περιλαμβάνεται στὸ σχέδιο τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Δημιουργὸ Θεό.

❄ Βεβαιώνει τὸν ἀπόλυτο καὶ ἀδιάλυτο χαρακτήρα τοῦ γάμου.

❄ Ὑπενθυμίζει, ὅτι ὁ Ἴδιος ὁ Θεὸς ἑνώνει τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναίκα μετὰ ἀπὸ τὴν ἐλεύθερη ἐκλογή τους.

❄ Καθιερώνει τὴν ἕνωση τῶν συζύγων σὲ «*σάρκα μίαν*».

❄ Ἀποκλείει τὴν ἀποπομπὴ τῆς συζύγου καὶ τὸ διαζύγιο, ποὺ ἦταν ἀνεκτὸ ἐξ αἰτίας τῆς σκληροκαρδίας τῶν Ἰουδαίων, στὴν περίοδο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Ἰδιαίτερα πρέπει νὰ προσέξουμε, ὅτι ἡ ἐξαίρεση ποὺ δέχεται ὁ Κύριος ὡς αἰτία διαζυγίου *«παρεκτὸς λόγου πορνείας»* [64] δὲν ἀποβλέπει τόσο στὴν δικαίωση ἢ νομιμοποίηση τοῦ διαζυγίου, ἀλλὰ στὴν διαπίστωση τοῦ χωρισμοῦ τῶν συζύγων καὶ τῆς ἀποξενώσεώς τους ποὺ κανένας γάμος δὲν θὰ μπορέσει νὰ θεραπεύσει. Ἡ μοιχεία συντελεῖται, ὅταν οἱ σύζυγοι ἔχουν ἀποξενωθεῖ. Οὐσιαστικὰ οἱ ἴδιοι ἔχουν καταργήσει τὴν συζυγία. Ἀσφαλῶς οἱ ἀρχὲς αὐτὲς τοῦ Κυρίου εἶναι αὐστηρότατες. Γι᾽ αὐτὸ καὶ οἱ μαθητές Του νοιώθουν φρίκη μπροστὰ στὴν αὐστηρότητα τῆς νέας *«ἐν Χριστῷ»* ζωῆς ποὺ ἐκφράσθηκε μὲ τὸ σχόλιό τους «*εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναι-*

64. Ματθαίου ε΄ 32.

κός, οὐ συμφέρει γαμῆσαι!»[65]. Δηλαδή, ἂν τέτοια εἶναι ἡ σχέση τοῦ ἄνδρα μὲ τὴν γυναίκα, καλύτερα νὰ μὴν παντρευτεῖ κανείς.

Ἐνῶ ὁ Κύριός μας θέτει αὐτὲς τὶς αὐστηρὲς ἀρχὲς γιὰ τὸ γάμο, παράλληλα δείχνει εὐσπλαγχνία γιὰ τοὺς ἁμαρτωλούς.

Πολλὲς φορὲς ὁ Κύριός μας συνάντησε μοιχοὺς ἢ πρόσωπα ποὺ δὲν ἦταν πιστὰ στὸ ἰδανικὸ τῆς ἀγάπης, ὅπως ἡ περίπτωση τῆς Σαμαρείτιδας (Ἰωάννου δ΄ 18), τῆς ἁμαρτωλῆς γυναίκας (Λουκᾶ ζ΄ 37), τῆς μοιχαλίδας (Ἰωάννου η΄ 3 καὶ ἑξῆς).

Διακήρυξε «*ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ*»[66], δηλαδὴ ὅτι οἱ πόρνες καὶ οἱ τελῶνες, ἐπειδὴ μετανόησαν, προηγοῦνται στὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἐν ἀντιθέσει μὲ ἄλλους ποὺ εἶναι προσκολλημένοι στὰ πάθη τους, ὅπως π. χ. οἱ πλούσιοι στὸν πλοῦτο τους, οἱ ἄρχοντες στὴν ἐξουσία τους καὶ τὰ ὅμοια.

Ἡ εὐσπλαγχνία αὐτὴ τοῦ Κυρίου μας ἐκδηλώνεται ὄχι ἐπειδὴ ἐγκρίνει τὴν διαγωγὴ τῶν μοιχῶν καὶ ἁμαρτωλῶν, ἀλλὰ γιὰ νὰ τοὺς ἑλκύσει στὴν μετάνοια καὶ νὰ ζητήσουν συγγνώμη ἀπὸ τὸν Θεό, ἐπειδὴ ἀπώλεσαν τὴν ἀξία τοῦ προδομένου ἰδανικοῦ.

β΄. Τὸ μυστήριο τοῦ γάμου στὴν Ἐκκλησία

Ὁ Κύριος δὲν ἀρκεῖται νὰ ἐπαναφέρει τὸν θεσμὸ τοῦ γάμου στὴν ἀρχικὴ τελειότητα, ποὺ εἶχε ἀμαυρώσει ἡ ἀνθρώπινη ἁμαρτία, ἀλλὰ τοῦ θέτει μιὰ νέα βάση ποὺ νοηματοδοτεῖται μέσα στὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Ἐπιτελεῖ τὸ πρῶτο θαῦμα Του στὸν Γάμο τῆς Κανᾶ (Ἰωάννου β΄ 1-11).

Γίνεται ὁ Ἴδιος ὁ Νυμφίος τῆς Ἐκκλησίας (Ματθαίου κε΄ 1-13).

65. Ματθαίου ιθ΄ 10.

66. Ματθαίου κα΄ 31.

Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἡ αἰώνια ζωή, παρουσιάσθηκε παραβολικὰ ἀπὸ τὸν Κύριο, ὡς γάμος τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλέως (Ματθαίου κβ΄ 2 καὶ ἑξῆς).

Γιὰ τοὺς πιστοὺς ποὺ βαπτίζονται καὶ γίνονται ναὸς τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὁ γάμος εἶναι *«μέγα μυστήριον εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν»*[67].

Ἡ ὑποταγὴ τῆς Ἐκκλησίας στὸν Χριστὸ καὶ ἡ λυτρωτικὴ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ γιὰ τὴν Ἐκκλησία, ποὺ τὴν ἔσωσε δίνοντας τὴν ζωή Του γιὰ χάρη της, ἀποτελοῦν τὸ ζωντανὸ καὶ διαρκὲς πρότυπο, στὸ ὁποῖο ὀφείλουν νὰ ἀποβλέπουν οἱ σύζυγοι καὶ νὰ τὸ μιμοῦνται.

☆

Ὁ γάμος νομοθετήθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ Πατέρα μας *«εἰς βοήθειαν καὶ διαδοχὴν τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων»*[68].

Γιὰ νὰ μὴ ζεῖ ὁ ἄνθρωπος, ἄνδρας ἢ γυναίκα, σὲ μοναξιά.

Γιὰ νὰ ἔχει ὁ ἄνθρωπος, ἄνδρας καὶ γυναίκα βοηθὸ καὶ συμπαραστάτη στὸν πνευματικὸ ἀγώνα γιὰ τὴν τελείωσή του, ἀλλὰ καὶ γενικὰ στὸν ἀγώνα τῆς ζωῆς.

Γιὰ νὰ ἐπιτύχει τὴν ἑνότητα τῶν προσώπων *«εἰς σάρκα μίαν»*[69]

Γιὰ νὰ ἀποκτήσουν παιδιά, νὰ γίνει ὁ ἄνδρας πατέρας καὶ ἡ γυναίκα μητέρα, συνδημιουργός, γιὰ νὰ ἀκούσει τὴν ὕψιστη καὶ γλυκύτατη καὶ θεϊκὴ προσφώνηση *«πατέρα»* καί *«μητέρα»* καὶ νὰ χαρεῖ, νὰ εὐφρανθεῖ.

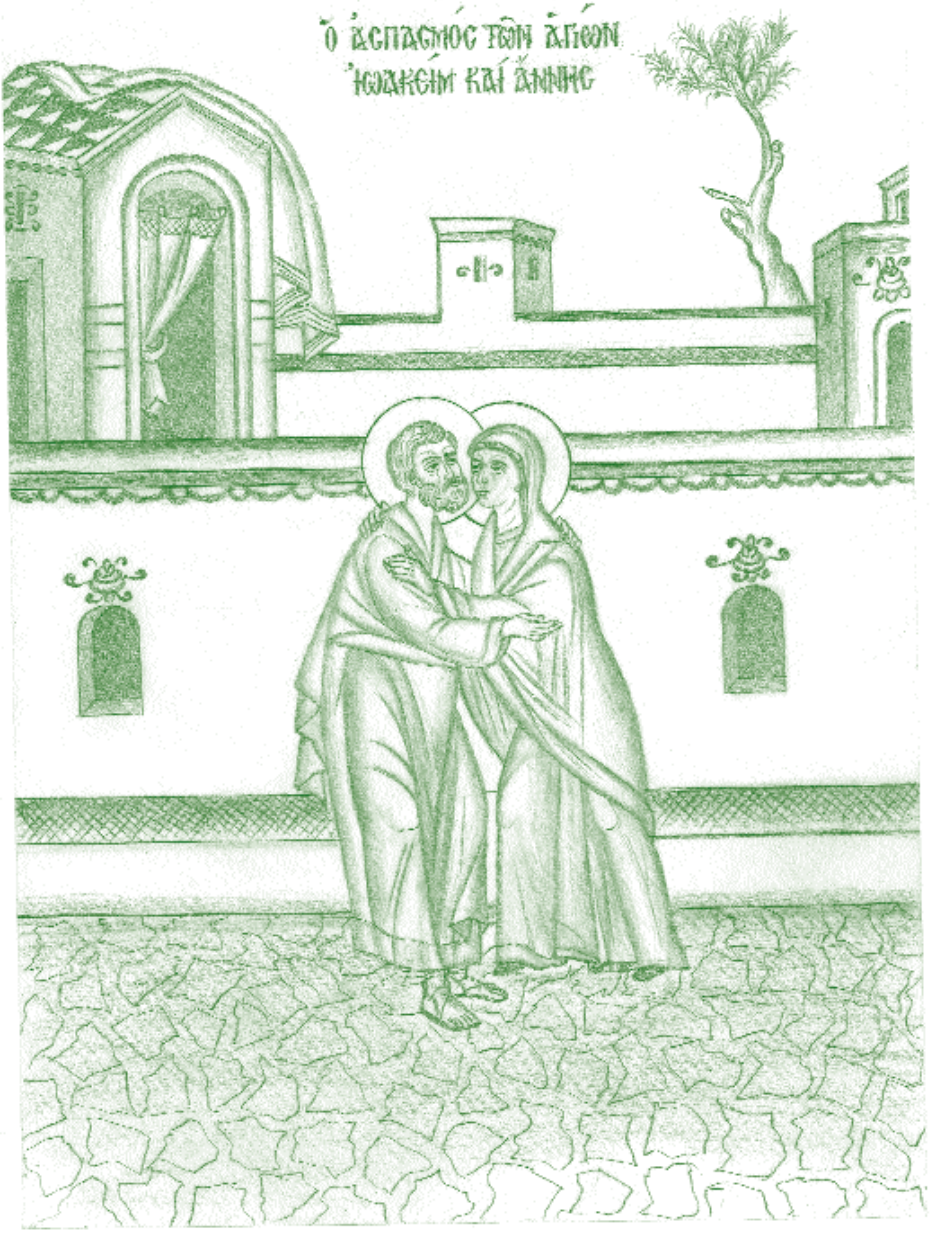
Αὐτὸ εἶναι τὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν εὐλογημένη συζυγία.

Εὔχομαι αὐτὴ τὴν χαρὰ νὰ γευθοῦν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι καὶ μὲ αὐτὴ τὴν θεϊκὴ ὡραιότητα νὰ ζήσουν ὅλες οἱ εὐλογημένες συζυγίες.

67. Ἐφεσίους ε΄ 32.
68. Εὐχὴ ἀπὸ τὴν Ἀκολουθία τοῦ Ἀρραβώνα.
69. Γενέσεως β΄ 25.

Β΄

Τὸ μυστήριο τῆς συνευρέσεως ἄνδρα καὶ γυναίκας

Ὁ ἀσπασμὸς τῶν ἁγίων
Ἰωακεὶμ καὶ Ἄννης

Τὸ μυστήριο τῆς συνευρέσεως ἄνδρα καὶ γυναίκας

Στὴν πνευματικὴ αὐτὴ μελέτη μας θὰ ρίξουμε τὸ φῶς τῆς θείας ἀποκαλύψεως, γιὰ νὰ φωτίσουμε καὶ νὰ κατανοήσουμε τὸ μεγάλο αὐτὸ θέμα τῶν διαφυλικῶν σχέσεων, δηλαδὴ τῆς ἕλξεως τοῦ ἑνὸς φύλου πρὸς τὸ ἄλλο καὶ τῆς συνευρέσεως ἄνδρα καὶ γυναίκας.

Ἡ ἑρμηνεία αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου τῆς ζωῆς μας ἀπὸ τὴν ἀλήθεια τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ θὰ μᾶς βοηθήσει νὰ γνωρίσουμε αὐτὴ τὴν ἀνθρώπινη λειτουργία, α) στὴν ἀρχὴ ὅπως τέθηκε στὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ δημιουργικὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ, β) στὴν συνέχεια, στὶς μορφὲς τῆς φθορᾶς της μετὰ τὴν πτώση τῶν πρωτοπλάστων καὶ τὴν διακοπὴ τῆς μεταξύ τους (ἄνδρα καὶ γυναίκας) κοινωνίας καὶ τῆς κοινωνίας τους μὲ τὸν Θεὸ καὶ τέλος γ) στὴν ἐν Χριστῷ ζωή.

Οἱ σχέσεις τῶν φύλων, ἄνδρα καὶ γυναίκας ἀρχίζουν καὶ τελειώνουν μὲ δύο διαβεβαιώσεις.

Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη μᾶς διαβεβαιώνει ὅτι: *«ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς»*[1]. Δηλαδή: Ἄνδρα καὶ γυναίκα δημιούργησε ὁ Θεός.

Ἡ Καινὴ Διαθήκη μὲ τὸ στόμα τοῦ ἀποστόλου Παύλου διακηρύττει ὅτι: *«οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ· πάντες γὰρ ὑμεῖς εἷς*

1. Γενέσεως α΄ 27.

ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»[2]. Δηλαδή, δὲν ὑπάρχει ἄνδρας καὶ γυναίκα· ὅλοι σας εἶστε ἕνας, χάρη στὸν Ἰησοῦ Χριστό .

Ὁ Θεὸς ἀποβλέποντας στὴν ἑνότητα τῶν ἀνθρώπων μὲ τὸν λόγο *«ἔσονται οἱ δύοι εἰς σάρκα μίαν»*[3], δηλαδὴ θὰ γίνουν οἱ δύο μιὰ σάρκα, ἕνα σῶμα, τοὺς ἔδωσε, δημιουργώντας τὸν ἄνθρωπο, αὐτὴ τὴν δυνατότητα νὰ ἐπιτύχουν τὴν ἑνότητά τους. Αὐτὸ ἐξυπηρετοῦν οἱ διαφυλικὲς σχέσεις, ὅταν δὲν λειτουργοῦν ἡδονιστικά, ἀλλὰ διακονοῦν ψυχοσωματικὰ καὶ συμβάλλουν στὴν ἑνότητα ἄνδρα καὶ γυναίκας.

Ὁ ἄνθρωπος ὅμως ἀπέρριψε τὸ ἀρχικὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ, ἐκφαύλισε τὴν λειτουργία αὐτὴ καὶ τὴν μόλυνε μὲ τά *«πάθη τῆς ἀτιμίας … τὴν ἀντιμισθίαν ἣν ἔδει τῆς πλάνης αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς ἀπολαμβάνοντες»*[4] δηλαδή, πληρώνοντας ἔτσι μὲ τὸ ἴδιο τὸ σῶμα τὸ τίμημα ποὺ ταίριαζε στὴν πλάνη τους.

Γι᾽ αὐτὸ καὶ ὁ Δημιουργὸς Θεὸς διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγκαινίασε ἄλλο τρόπο ἑνότητας τῶν ἀνθρώπων· *«πάντες γὰρ ὑμεῖς εἷς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»*[2]. Μᾶς κατέστησε ὅλους, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, μέλη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ θέτοντας τὴν γενετήσια λειτουργία ἐπάνω σὲ νέες βάσεις, ὅπως πρέπει νὰ λειτουργεῖ ἐξυπηρετώντας τὴν πνευματικὴ τελείωση τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν εἴσοδό τους στὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

☆

1. Ἡ διὰ τῆς ἑτερότητας ἑνότητα τῶν προσώπων

Στὴν διαφορὰ τῶν φύλων, ἄνδρα καὶ γυναίκας καὶ στὸν σκοπὸ ποὺ ἐξυπηρετεῖ τὴν ἑνότητα τῶν προσώπων, ἀναφέρονται τὰ κείμενα τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δεύτερου κεφαλαίου τῆς Γενέσεως.

2. Γαλάτας γ΄ 28.
3. Γενέσεως β΄ 24.
4. Ρωμαίους α΄ 26, 27.

Στὴν διήγηση τοῦ πρώτου κεφαλαίου γιὰ τὴν δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου ἀναφέρεται ὅτι: «*καὶ ἐποίησεν αὐτόν, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς*»[1].

Σ᾽ αὐτὴ τὴν ἀναφορὰ στηρίζεται ἡ πεποίθησή μας, ὅτι τό «*κατ᾽ εἰκόνα Θεοῦ*»[1] ἀναφέρεται καὶ στὰ δύο φύλα, καὶ ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναίκα καὶ κατ᾽ ἐπέκταση τὸ ζευγάρι εἶναι «*κατ᾽ εἰκόνα Θεοῦ*». Ἡ ἑνότητα ἄνδρα καὶ γυναίκας ἔχει πρότυπό της τὴν ἑνότητα τῶν τριῶν προσώπων τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, Πατρός, Υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἀναφέρεται στὸν τρόπο ὑπάρξεως καὶ ζωῆς τοῦ Θεοῦ. Ὅπως δηλαδὴ τὰ τρία πρόσωπα ἀλληλοπεριχωροῦνται μὲ ἱεροπρέπεια ἄρρηκτα καὶ ἔχουν κοινὴ θέληση καὶ κοινὴ ἐνέργεια, ἔτσι καὶ οἱ σύζυγοι, ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναίκα, ὀφείλουν νὰ πραγματοποιήσουν τὴν μεταξύ τους ὁμόνοια καὶ ὁμοψυχία. Γι᾽ αὐτὸ τὸν σκοπὸ ἔδωσε ὁ Θεὸς τὰ ἀπαραίτητα μέσα στὸν ἄνθρωπο.

Στὴν συνέχεια τῆς διηγήσεως ἀναφέρεται: καὶ εὐλόγησε αὐτοὺς ὁ Θεὸς λέγοντας· «*αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς*»[5]. Δηλαδή: νὰ αὐξάνεσθε καὶ νὰ πολλαπλασιάζεσθε, νὰ γεμίσετε τὴν γῆ καὶ νὰ κυριαρχήσετε σ᾽ αὐτή.

Στοὺς λόγους αὐτοὺς ἡ διαφορὰ τῶν φύλων συνδέεται μὲ τὴν τεκνογονία καὶ τὴν αὔξηση τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς.

Στὸ δεύτερο κεφάλαιο τῆς Γενέσεως ἀναφέρεται, ὅτι ἡ διαφορὰ τῶν φύλων ἐξυπηρετεῖ τὴν ἀνάγκη τοῦ ἀνθρώπου νὰ ζήσει σὲ κοινωνία μὲ ὁμότιμα καὶ ἰσοστάσια ὄντα. Ἀπέναντι στό «*Ἐγώ*» νὰ εὑρίσκεται ἕνα ἰσότιμο «*Σύ*». Τὰ δύο νὰ ἀπαρτίσουν μιὰ θαυμαστὴ ἑνότητα τό «*Ἐμεῖς*». Ἀναφέρεται σχετικά: «*οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον*»[6].

5. Γενέσεως α΄ 28.

6. Γενέσεως β΄ 18.

Στὸ παραδείσιο περιβάλλον κυριαρχεῖ ἡ ἀθωότητα καὶ ἡ ἁπλότητα στὶς σχέσεις τῶν δύο, ἄνδρα καὶ γυναίκας, ὅπως βεβαιώνει ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ: *«Ἦσαν οἱ δύο γυμνοί, ὅ τε Ἀδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ οὐκ ᾐσχύνοντο»*[7]. Δηλαδή: Καὶ ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ γυναίκα του ἦσαν καὶ οἱ δύο γυμνοὶ καὶ δὲν αἰσθάνονταν ντροπή.

Αὐτὴ ἡ ἁπλότητα ὅμως χάθηκε ἐξαιτίας τῆς ἁμαρτίας. Ἔτσι ἡ σχέση τῶν δύο ἐπηρεάστηκε ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία τῆς ἐγωιστικῆς κατακτήσεως, ὅπως διαπιστώθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ Δημιουργὸ στὴν Εὔα: *«πρὸς τὸν ἄνδρα ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει»*[8], δηλαδή, ἡ ἐπιθυμία σου θὰ στρέφεται πρὸς τὸν ἄνδρα σου, καὶ αὐτὸς θὰ σὲ ἐξουσιάζει.

Μὲ τὴν διαφορὰ τοῦ φύλου ὁ ἄνθρωπος, πρὸ τῆς πτώσεως, ἐκαλεῖτο νὰ συναντήσει τὸν ἄλλον καὶ στρεφόταν πρὸς τὰ ἔξω, ἔβγαινε ἀπὸ τὸν ἑαυτό του. Μετὰ τὴν πτώση ἡ διαφορὰ τοῦ φύλου ὑπηρετεῖ τὸν ἐγωισμὸ καὶ ἱκανοποιεῖ τὴν αὐταρέσκειά του. Ἡ γυναίκα ἐπιθυμεῖ τὸν ἄνδρα γιὰ νὰ αἰσθάνεται ἀσφάλεια καὶ ὁ ἄνδρας ἐξουσιάζει τὴν γυναίκα γιὰ νὰ αἰσθάνεται καὶ αὐτὸς ἀσφάλεια. Ἡ ἁμαρτία ἐξέτρεψε τὶς θεόσδοτες σχέσεις καὶ διαίρεσε καὶ ἀποξένωσε τὰ δύο φύλα.

Στὴν ἁγία Γραφὴ δὲν ἀμφισβητεῖται, ὅτι ἡ σχέση τῶν δύο φύλων ἀνήκει στὸ δημιουργικὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ καὶ ἔχει μιὰ ἀξία μέσα στὸν γάμο, ἐφ᾽ ὅσον *«εἶδεν ὁ Θεὸς τὰ πάντα, ὅσα ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν»*[9], δηλαδὴ ὁ Θεὸς εἶδε τὰ δημιουργήματά Του καὶ ἦσαν ὅλα πάρα πολὺ καλὰ καὶ ὅτι τονίζονται οἱ ἀρχὲς αὐτὲς ποὺ σχετίζονται μὲ τὸν γάμο, τὴν γονιμότητα, τὴν ἐν ἀγάπῃ κοινωνία τῶν προσώπων, καὶ τὴν ἑτερότητα.

7. Γενέσεως β΄ 25.
8. Γενέσεως γ΄ 16.
9. Γενέσεως α΄ 31.

Ἀπὸ τὴν μελέτη τῶν κειμένων προκύπτει, ὅτι προβάλλονται τρεῖς ἀρχές, ποὺ διέπουν αὐτὴ τὴν σχέση ἄνδρα καὶ γυναίκας ὡς ἑξῆς:

α΄. Ἀρχὴ τῆς ἐν ἀγάπῃ κοινωνίας τῶν προσώπων

Σὲ πολλὰ χωρία δηλώνεται αὐτὴ ἡ ἀρχὴ τῆς *«ἐν ἀγάπῃ»* κοινωνίας τῶν προσώπων:

Ὁ σοφὸς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης συνιστᾶ *«Συνευφραίνου μετὰ γυναικὸς τῆς ἐκ νεότητός σου»*[10], δηλαδή, νὰ χαίρεσαι μὲ τὴν γυναίκα ποὺ παντρεύτηκες στὰ νιάτα σου.

Ὁ Θεὸς ἀναγγέλλει στὸν Ἰεζεκιήλ,[11] ὅτι θὰ τοῦ ἀφαιρέσει τὴν γυναίκα του, ἡ ὁποία εἶναι ἡ χαρὰ τῶν ὀφθαλμῶν του: *«Υἱὲ ἀνθρώπου, ἰδοὺ ἐγὼ λαμβάνω ἐκ σοῦ τὰ ἐπιθυμήματα τῶν ὀφθαλμῶν σου»*[12]. Δηλαδή: Ἄνθρωπε, τώρα ἐγὼ μ᾽ ἕνα χτύπημα θὰ σοῦ πάρω ὅ,τι ποθοῦν πολὺ τὰ μάτια σου, δηλαδὴ τὴν γυναίκα σου.

Στὴν Σοφία Σειρὰχ διατραγωδεῖται ἡ κατεστραμμένη σχέση τῶν συζύγων ὡς ἑξῆς:

«Συνοικῆσαι λέοντι καὶ δράκοντι εὐδοκήσω ἢ ἐνοικῆσαι μετὰ γυναικὸς πονηρᾶς. πονηρία γυναικὸς ἀλλοιοῖ τὴν ὅρασιν αὐτῆς καὶ σκοτοῖ τὸ πρόσωπον αὐτῆς ὡς ἄρκος. ἀνὰ μέσον τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἀναπεσεῖται ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ ἀκούσας ἀνεστέναξε πικρά»[13].

Δηλαδή: Θὰ προτιμοῦσα νὰ πάω νὰ μείνω μαζὶ μ᾽ ἕνα λιοντάρι ἢ μ᾽ ἕνα δράκοντα, παρὰ νὰ συγκατοικήσω μὲ κακιὰ γυναίκα. Ἡ κακία τῆς γυναίκας τὴν ὄψη της ἀλλοιώνει, τὸ πρόσωπό της σκοτεινιάζει καὶ μοιάζει ἀρκούδας πρόσωπο. Ὁ ἄνδρας της στοὺς γείτονες πηγαίνει γιὰ νὰ φάει καὶ ἄθελά του μὲ πίκρα ἀναστενάζει.

10. Παροιμιῶν ε΄ 18.
11. Ἰδὲ σχόλιο 34 στὸ Α΄ κεφάλαιο «Ὁ Γάμος».
12. Ἰεζεκιήλ κδ΄ 16.
13. Σοφία Σειρὰχ κε΄ 16-18.

Ὁ Ἐκκλησιαστὴς συνιστᾶ στὸν ἄνθρωπο νὰ ζεῖ μὲ τὴν γυναίκα ποὺ ἀγάπησε ὅλες τὶς ἡμέρες τῆς ζωῆς του:

«Καὶ ἰδὲ ζωὴν μετὰ γυναικὸς ἧς ἠγάπησας, πάσας τὰς ἡμέρας ζωῆς ματαιότητός σου τὰς δοθείσας σοι ὑπὸ τὸν ἥλιον, ὅτι αὐτὸ μερίς σου ἐν τῇ ζωῇ σου καὶ ἐν τῷ μόχθῳ σου, ᾧ σὺ μοχθεῖς ὑπὸ τὸν ἥλιον»[14].

Δηλαδή: Ἀπόλαυσε τὴν ζωὴ μὲ τὴν γυναίκα ποὺ ἀγάπησες, ὅλες τὶς ἡμέρες τῆς μάταιας ζωῆς σου, ὅσες σοῦ δώσει ὁ Θεὸς ἐδῶ στὴν γῆ. Γιατὶ αὐτὸ εἶναι τὸ μερίδιό σου στὴν ζωὴ καὶ στὸν μόχθο σου καὶ στὴν σκληρὴ δουλειά σου σ᾽ αὐτὸ τὸν κόσμο.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὴν πρὸς Κορινθίους Α΄ ἐπιστολή του δίνει προσανατολισμοὺς στοὺς συζύγους, οἱ ὁποῖοι ἐπιβεβαιώνουν καὶ συντηροῦν τὴν κοινωνία τῶν προσώπων καὶ τὴν ὑπαρξιακὴ ἀλληλοπεριχώρηση:

«Μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μή τι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρόν, ἵνα σχολάζητε τῇ νηστείᾳ καὶ τῇ προσευχῇ καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέρχησθε»[15]. Δηλαδή: Μὴ στερεῖτε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο, παρὰ μόνο πρόσκαιρα καὶ ἔπειτα ἀπὸ κοινὴ συμφωνία γιὰ νὰ ἀφοσιωθεῖτε στὴν νηστεία καὶ στὴν προσευχή. Μετὰ ὅμως πρέπει πάλι νὰ σμίγετε.

Στὴν πρὸς Τιμόθεον Α΄ ἐπιστολή του ὁ ἀπόστολος Παῦλος κατακρίνει ἐκείνους ποὺ ἐμποδίζουν τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἔρχονται σὲ κοινωνία γάμου, ἐπειδὴ ὁ γάμος εἶναι θεόσδοτος θεσμὸς καὶ γίνεται πηγὴ χαρᾶς μὲ τὴν κοινωνία τῶν προσώπων (δ΄ 1-3), ἐνῶ συνιστᾶ· *«βούλομαι οὖν νεωτέρας γαμεῖν, τεκνογονεῖν, οἰκοδεσποτεῖν, μηδεμίαν ἀφορμὴν διδόναι τῷ ἀντικειμένῳ λοιδορίας χάριν»*[16]. Δηλαδή: Θέλω, λοιπόν, οἱ νεώτερες χῆρες νὰ παντρεύ-

14. Ἐκκλησιαστοῦ θ΄ 9.
15. Α΄ Κορινθίους ζ΄ 5.
16. Τιμοθέου ε΄ 14.

ονται, νὰ κάνουν παιδιά, νὰ φροντίζουν τὸ σπίτι τους καὶ νὰ μὴν δίνουν καμιὰ ἀφορμὴ στὸν ἐχθρὸ νὰ μᾶς χλευάζει.

Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπαναλαμβάνοντας τοὺς ἴδιους τοὺς λόγους τῆς Γενέσεως *«καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν»*[3] ὑπογραμμίζει τὸ ἀδιάλυτο αὐτῆς τῆς κοινωνίας καὶ τὸ ἀδιάκοπο τῆς ἀγάπης, ποὺ προκύπτει ἀπὸ τὸν γάμο .

«Καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι πειράζοντες αὐτὸν καὶ λέγοντες αὐτῷ· εἰ ἔξεστιν ἀνθρώπῳ ἀπολῦσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς. οὐκ ἀνέγνωτε ὅτι ὁ ποιήσας ἀπ᾽ ἀρχῆς ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς; καὶ εἶπεν· ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ κολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν; ὥστε οὐκέτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία. ὃ οὖν ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. λέγουσιν αὐτῷ· τί οὖν Μωσῆς ἐνετείλατο δοῦναι βιβλίον ἀποστασίου καὶ ἀπολῦσαι αὐτήν; λέγει αὐτοῖς· ὅτι Μωσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολῦσαι τὰς γυναίκας ὑμῶν· ἀπ᾽ ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτω. λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναίκα αὐτοῦ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται· καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας μοιχᾶται. λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναικός, οὐ συμφέρει γαμῆσαι»[17].

Δηλαδή: Τὸν πλησίασαν τότε οἱ Φαρισαῖοι καί, γιὰ νὰ τὸν φέρουν σὲ δύσκολη θέση, τοῦ εἶπαν: Ἐπιτρέπεται στὸν ἄνθρωπο νὰ χωρίσει τὴν γυναίκα του γιὰ κάθε ἀφορμὴ καὶ αἰτία; Ὁ δὲ Ἰησοῦς τοὺς εἶπε· δὲν διαβάσατε πὼς ὁ δημιουργὸς ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοὺς ἔκανε ἄνδρα καὶ γυναίκα; Καὶ εἶπε, γι᾽ αὐτὸ θὰ ἐγκαταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα του καὶ τὴν μητέρα του καὶ θὰ προσκολληθεῖ στὴν γυναίκα του καὶ θὰ γίνουν οἱ δύο μιὰ

17. Ματθαίου ιθ΄ 3-10.

σάρκα, ἕνα σῶμα. Συνεπῶς δὲν εἶναι πιὰ δύο, ἀλλὰ ἕνας ἄνθρωπος. Ὅ,τι λοιπὸν ὁ Θεὸς συνένωσε, δὲν πρέπει νὰ τὸ χωρίζει ὁ ἄνθρωπος. Τοῦ λέγουν· γιατί τότε ὁ Μωυσῆς πρόσταξε νὰ τῆς δίνει γραπτὸ διαζύγιο καὶ νὰ τὴν χωρίζει; Τοὺς λέει: Ὁ Μωυσῆς ἐπέτρεψε νὰ χωρίζετε τὶς γυναῖκες σας, γιατὶ εἶστε σκληροκάρδιοι· ἀρχικὰ ὅμως δὲν ἦταν ἔτσι τὰ πράγματα. Σᾶς λέω δέ, ὅτι ὅποιος χωρίσει τὴν γυναίκα του γιὰ ἄλλον λόγο ἐκτὸς ἀπὸ πορνεία καί πάρει ἄλλη γυναίκα, διαπράττει μοιχεία. Ἀλλὰ καὶ ὅποιος παντρευτεῖ χωρισμένη γυναίκα διαπράττει μοιχεία. Τοῦ λέγουν τότε οἱ μαθητές του: Ἂν τέτοια εἶναι ἡ σχέση τοῦ ἄνδρα μὲ τὴν γυναίκα, τότε δὲν συμφέρει νὰ παντρευτεῖ κανείς.

β΄. Ἀρχὴ τῆς γονιμότητας

Ἤδη ἐλέχθη προηγουμένως, ὅτι μεταξὺ τῶν σκοπῶν τοῦ γάμου εἶναι ἡ γονιμότητα, ἡ τεκνογονία, ἡ διαιώνιση τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Ἡ τεκνογονία συνδέει τοὺς συζύγους καὶ συμβάλλει στὴν ἑνότητά τους.

Ὁ προφήτης Μαλαχίας[18] τονίζει τὴν ἑνότητα ἄνδρα καὶ γυναίκας καὶ ὑπενθυμίζει τὸν σκοπό της λέγοντας: *«τί ἄλλο ἀλλ᾽ ἢ σπέρμα ζητεῖ ὁ Θεός;»*[19], δηλαδὴ τί ἄλλο ζητεῖ ὁ Θεὸς μὲ τὸν γάμο παρὰ ἀπογόνους;

γ΄. Ἀρχὴ τῆς ἑτερότητας

Ἡ ἁγία Γραφὴ ὁμιλεῖ γιὰ γάμο ἄνδρα καὶ γυναίκας.

Ὡς καθολικὴ μαρτυρία τῆς ἁγίας Γραφῆς καὶ ἀδιαπραγμάτευτη θεόσδοτη ἀρχὴ δὲν θὰ τὴν σχολιάσουμε περαιτέρω.

18. Ἰδὲ σχόλιο 48 στὸ Α΄ κεφάλαιο «ὁ Γάμος».
19. Μαλαχίου β΄ 15.

2. Ἡ ἐν Χριστῷ ἑνότητα

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τόνισε τὴν σχέση ἄνδρα καὶ γυναίκας, τοῦ ζεύγους, μὲ τὸν Θεό, δίνοντάς της προοπτική, ἀξία καὶ τελείωση.

Ἡ ἁμαρτία ἀπείλησε καὶ διέλυσε τὴν σχέση ἄνδρα καὶ γυναίκας, δυσχέρανε τὴν μεταξὺ τῶν δύο σχέση καὶ ἐπικοινωνία· συγχρόνως καὶ τὴν σχέση καὶ ἐπικοινωνία τοῦ ζεύγους μὲ τὸν Θεό.

Ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τὴν ἀποτυχία τοῦ πρώτου σχεδίου νὰ ἐπιτύχουν οἱ ἄνθρωποι τὴν ἑνότητά τους, εἰσάγει ἄλλου εἴδους ἑνότητα ἄνδρα καὶ γυναίκας, ὅπως τὴν διακήρυξε ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὴν ἐπιστολή του πρὸς Γαλάτας: *«οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ· πάντες γὰρ ὑμεῖς εἷς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»*[2].

Ἄνδρας καὶ γυναίκα ἀνήκουν στὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ εἶναι μέλη Χριστοῦ καὶ ἀλλήλων μέλη κατὰ τό *«καὶ γὰρ ἐν ἑνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν σῶμα ἐβαπτίσθημεν,... καὶ πάντες εἰς ἓν πνεῦμα ἐποτίσθημεν... Ὑμεῖς δέ ἐστε σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους»*[20]. Δηλαδή: Διότι ὅλοι σ' ἕνα Πνεῦμα βαπτιστήκαμε καὶ ἀπὸ ἕνα Πνεῦμα ἀναγεννηθήκαμε στὴν κολυμβήθρα... καὶ ὅλοι ποτιστήκαμε σ' ἕνα Πνεῦμα... Ἐσεῖς ὅλοι μαζὶ ἀποτελεῖτε τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ εἶστε μέλη Του, ὁ καθένας σας χωριστά.

Στὴν σωτηρία μετέχουν ἐξ ἴσου τὰ δύο φύλα, ἄνδρας καὶ γυναίκα. Ἡ ἕνωση ἄνδρα καὶ γυναίκας καταξιώνεται *«ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»*. Στὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινότητα διακρίνονται τὰ χαρίσματα τοῦ ἄνδρα καὶ τῆς γυναίκας, χωρὶς αὐτὸ νὰ συνεπάγεται ὑποτίμηση, διάκριση καὶ ἐξουθένωση τοῦ ἑνὸς φύλου ἔναντι τοῦ ἄλλου.

20. Α΄ Κορινθίους ιβ΄ 13, 27.

3. Ἡ ἱερότητα καὶ ἁγιότητα τῆς σχέσεως ἄνδρα καὶ γυναίκας

Ὁ Δημιουργὸς Θεὸς προστάτεψε τὴν σχέση ἄνδρα καὶ γυναίκας προσδίνοντας σ᾽ αὐτὴ ἱερότητα.

α΄. Τὴν ἱερότητα τῆς σχέσεως ἄνδρα καὶ γυναίκας τονίζουν:

❄ Ἡ διαπίστωση τῆς Εὔας *«ἐκτησάμην ἄνθρωπον διὰ τοῦ Θεοῦ»*[21]. Ἡ ἀπόκτηση τέκνου μετὰ τὴν συνεύρεση τῶν πρωτοπλάστων θεωρεῖται ἱερὸ δῶρο, δῶρο τοῦ Θεοῦ.

❄ Ἡ παρομοίωση τῆς σχέσεως τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ μὲ τὸν Θεό του, μὲ τὴν σχέση ἄνδρα καὶ γυναίκας, ὅπως π. χ. ἀναφέρεται γιὰ τὸν προφήτη Ὡσηέ (κεφ. α΄-γ΄): Ὁ προφήτης Ὡσηὲ νυμφεύεται μὲ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ μιὰ γυναίκα μὲ τὴν ὁποία ἀποκτᾶ τρία παιδιὰ καὶ στὴν συνέχεια ἡ γυναίκα του τὸν ἐγκαταλείπει. Παρ᾽ ὅλα αὐτὰ ὁ Προφήτης τὴν συγχωρεῖ καὶ τὴν δέχεται ὕστερα ἀπὸ δοκιμασία καὶ πάλι. Ἔτσι ὁ Θεὸς δίδαξε στοὺς Ἰουδαίους ὅτι συνδέθηκε μὲ τὴν Διαθήκη μαζί τους, ἐνῶ Αὐτὸς παρέμεινε πιστός, ἐκεῖνοι ἀθέτησαν τὴν ὑποχρέωσή τους. Τώρα πρέπει νὰ δοκιμασθοῦν ἐξ ἀρχῆς καὶ νὰ ἀποδειχθοῦν ἀξιόπιστοι γιὰ νὰ ἰσχύσουν οἱ ὅροι τῆς Διαθήκης:

«Λόγος Κυρίου, ὃς ἐγενήθη πρὸς Ὡσηὲ τὸν τοῦ Βεηρεὶ ἐν ἡμέραις Ὀζίου καὶ Ἰωάθαμ καὶ Ἄχαζ καὶ Ἐζεκίου βασιλέων Ἰούδα καὶ ἐν ἡμέραις Ἱεροβοὰμ υἱοῦ Ἰωὰς βασιλέως Ἰσραήλ. Ἀρχὴ λόγου Κυρίου εἰς Ὡσηέ. καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Ὡσηέ· βάδιζε, λαβὲ σεαυτῷ γυναῖκα πορνείας καὶ τέκνα πορνείας, διότι ἐκπορνεύουσα ἐκπορνεύσει ἡ γῆ ἀπὸ ὄπισθεν τοῦ Κυρίου. καὶ ἐπορεύθη καὶ ἔλαβε τὴν Γόμερ θυγατέρα Δεβηλαΐμ, καὶ συνέλαβε καὶ ἔτεκεν αὐτῷ υἱόν. καὶ εἶπε Κύριος πρὸς αὐτόν· κάλεσον τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰεζραέλ, διότι ἔτι μικρὸν καὶ ἐκδική-

21. Γενέσεως δ΄ 1.

σω τὸ αἷμα τοῦ Ἰεζραὲλ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα καὶ καταπαύσω βασιλείαν οἴκου Ἰσραήλ. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ συντρίψω τὸ τόξον τοῦ Ἰσραὴλ ἐν κοιλάδι τοῦ Ἰεζραέλ. καὶ συνέλαβεν ἔτι καὶ ἔτεκε θυγατέρα, καὶ εἶπεν αὐτῷ· κάλεσον τὸ ὄνομα αὐτῆς, Οὐκ-ἠλεημένη, διότι οὐ μὴ προσθήσω ἔτι ἐλεῆσαι τὸν οἶκον Ἰσραήλ, ἀλλ᾽ ἢ ἀντιτασσόμενος ἀντιτάξομαι αὐτοῖς. τοὺς δὲ υἱοὺς Ἰούδα ἐλεήσω καὶ σώσω αὐτοὺς ἐν Κυρίῳ Θεῷ αὐτῶν καὶ οὐ σώσω αὐτοὺς ἐν τόξῳ οὐδὲ ἐν ρομφαίᾳ οὐδὲ ἐν πολέμῳ οὐδὲ ἐν ἵπποις οὐδὲ ἐν ἱππεῦσι. καὶ ἀπεγαλάκτισε τὴν Οὐκ-ἠλεημένην, καὶ συνέλαβεν ἔτι καὶ ἔτεκεν υἱόν. καὶ εἶπε· κάλεσον τὸ ὄνομα αὐτοῦ Οὐ-λαός-μου, διότι ὑμεῖς οὐ λαός μου, καὶ ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ὑμῶν»[22].

Δηλαδή: Τὸ βιβλίο αὐτὸ περιέχει τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου, τοὺς ὁποίους εἶπε στὸν Ὡσηέ, τὸν γιὸ τοῦ Βεηρεί, κατὰ τὰ χρόνια ποὺ βασίλευαν ὡς βασιλεῖς τοῦ Ἰούδα ὁ Ὀζίας, ὁ Ἰωάθαμ, ὁ Ἄχαζ καὶ ὁ Ἐζεκίας· καὶ κατὰ τὰ χρόνια ποὺ βασίλευαν στὸ βασίλειο τοῦ Ἰσραὴλ ὁ Ἱεροβοὰμ Β΄, ὁ γιὸς τοῦ Ἰωάς. Τὴν πρώτη φορὰ ποὺ ὁ Κύριος μίλησε στὸν Ὡσηέ, τοῦ εἶπε: Πήγαινε, λάβε γυναίκα σου μιὰ ἱερόδουλη, καὶ ἀπέκτησε μαζί της παιδιὰ παράνομα, διότι δὲν θὰ γνωρίζεις ἂν εἶναι δικά σου· διότι ὁ λαὸς τῆς χώρας ζεῖ σὲ κατάσταση πορνείας, γιατὶ ἀπαρνήθηκε ἐμένα, τὸν Κύριο. Πῆγε λοιπὸν. ὁ Ὡσηὲ καὶ πῆρε γυναίκα του τὴν Γόμερ, κόρη τοῦ Δεβηλαΐμ, ἡ ὁποία ἔμεινε ἔγκυος καὶ τοῦ γέννησε γιό. Τότε εἶπε ὁ Κύριος στὸν Ὡσηέ: Τὸ παιδὶ νὰ τὸ ὀνομάσεις Ἰεζραέλ, γιατὶ σὲ λίγο ἐγὼ θὰ ἐκδικηθῶ τοὺς φόνους ποὺ ἔκανε ἡ δυναστεία τοῦ Ἰούδα στὴν κοιλάδα Ἰεζραὲλ καὶ θὰ καταργήσω τὸ βασίλειο τοῦ Ἰσραήλ. Τὴν ἡμέρα ἐκείνη θὰ συντρίψω τὸν στρατὸ τοῦ Ἰσραὴλ στὴν κοιλάδα Ἰεζραέλ. Ἡ Γόμερ ἔμεινε καὶ πάλι ἔγκυος καὶ γέννησε κόρη. Τότε εἶπε ὁ Θεὸς στὸν

22. Ὡσηὲ α΄ 1-9.

Ὡσηέ: τὸ παιδὶ νὰ τὸ ὀνομάσεις «Μὴ ἠλεημένη», γιατὶ δὲ θὰ ἐλεήσω ἄλλο τοὺς Ἰσραηλίτες· δὲν θὰ τοὺς συγχωρήσω πιά. Θὰ ἐλεήσω ὅμως τὸν λαὸ τοῦ Ἰούδα, καὶ θὰ τοὺς σώσω γιατὶ ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος ὁ Θεός τους· καὶ αὐτὸ δὲ θὰ τὸ κάνω μὲ τόξα ἢ μὲ ξίφη, μὲ ὅπλα πολεμικὰ ἢ μὲ ἄλογα καὶ καβαλάρηδες. Ὅταν ἡ Γόμερ ἀπογαλάκτισε τὴν «Μὴ ἠλεημένη», ἔμεινε πάλι ἔγκυος καὶ γέννησε γιό. Τότε ὁ Θεὸς εἶπε στὸν Ὡσηέ: Τὸ παιδὶ θὰ τὸ ὀνομάσης «Ὄχι λαός μου», γιατὶ ἐσεῖς δὲν εἶστε πιὰ λαός μου κι ἐγὼ δὲν ὑπάρχω πιὰ γιὰ σᾶς.

❄ Ἡ περιτομὴ τῆς ἀκροβυστίας τῶν ἀνδρῶν, ποὺ δήλωνε τὴν συμμετοχὴ τοῦ ἀνθρώπου στὴν Διαθήκη μὲ τὸν Κύριο:

«*Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς Ἀβραάμ. σὺ δὲ τὴν διαθήκην μου διατηρήσεις, σὺ καὶ τὸ σπέρμα σου μετὰ σὲ εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν. καὶ αὕτη ἡ διαθήκη, ἣν διατηρήσεις, ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου μετὰ σὲ εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν· περιτμηθήσεται ὑμῶν πᾶν ἀρσενικόν, καὶ περιτμηθήσεσθε τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας ὑμῶν, καὶ ἔσται εἰς σημεῖον διαθήκης ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν. καὶ παιδίον ὀκτὼ ἡμερῶν περιτμηθήσεται ὑμῖν, πᾶν ἀρσενικὸν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, ὁ οἰκογενὴς καὶ ὁ ἀργυρώνητος, ἀπὸ παντὸς υἱοῦ ἀλλοτρίου, ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σπέρματός σου. περιτομῇ περιτμηθήσεται ὁ οἰκογενὴς τῆς οἰκίας σου καὶ ὁ ἀργυρώνητος, καὶ ἔσται ἡ διαθήκη μου ἐπὶ τῆς σαρκὸς ὑμῶν εἰς διαθήκην αἰώνιον. καὶ ἀπερίτμητος ἄρσην, ὃς οὐ περιτμηθήσεται τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ γένους αὐτῆς, ὅτι τὴν διαθήκην μου διεσκέδασε*»[23].

Δηλαδή: Καὶ εἶπε ὁ Θεὸς στὸν Ἀβραάμ: Ἐσὺ νὰ φυλάξεις τὴν διαθήκη μου, ἐσὺ καὶ οἱ μετὰ ἀπὸ ἐσένα ἀπόγονοί σου διὰ μέσου τῶν γενεῶν τους. Ἡ διαθήκη μου μεταξὺ Ἐμοῦ καὶ σοῦ

23. Γενέσεως ιζ΄ 9-14.

καὶ τῶν ἀπογόνων σου μετὰ ἀπὸ ἐσένα, διὰ μέσου τῶν γενεῶν τους, θὰ εἶναι ἡ ἑξῆς: "Ολοι οἱ ἄρρενες θὰ περιτέμνονται. Θὰ περιτέμνετε τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας σας καὶ αὐτὸ θὰ εἶναι τὸ σημεῖο τῆς διαθήκης ἀνάμεσα σ' Ἐμένα καὶ σὲ σᾶς. Θὰ περιτέμνετε τὰ παιδιά σας σὲ ἡλικία ὀκτὼ ἡμερῶν, ὅλους τοὺς ἄρρενες ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεά, ὅπως καὶ ὅλους τοὺς δούλους σας, εἴτε γεννήθηκαν στὴν οἰκία σας, εἴτε ἀγοράστηκαν μὲ χρήματα καὶ δὲν κατάγονται ἀπὸ σᾶς. Ὁ δοῦλος σας, εἴτε γεννήθηκε στὴν οἰκία σας, εἴτε ἀγοράστηκε ἀπὸ σᾶς μὲ χρήματα, πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ περιτέμνεται. Ἔτσι ἡ διαθήκη μου θὰ ἀποτυπωθεῖ στὴν σάρκα σας ὡς διαθήκη αἰώνια. Ἀπερίτμητος ἄνδρας, ποὺ ἡ σάρκα τῆς ἀκροβυστίας του δὲν περιτμήθηκε τὴν ὀγδόη ἡμέρα θὰ ἀποκόπτεται ἀπὸ τὸν λαό μου, διότι παρέβηκε τὴν διαθήκη μου.

«*Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ περιτεμεῖ τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ*»[24]. Δηλαδή: Καὶ τὴν ὀγδόη ἡμέρα νὰ γίνει ἡ περιτομὴ τῆς ἀκροβυστίας τοῦ παιδιοῦ της.

β΄. Μιὰ ἄλλη μορφὴ ἱεροποιήσεως τῆς γενετησίας λειτουργίας δηλώνουν οἱ τελετουργίες γιὰ τὴν λατρευτικὴ καθαρότητα, γιὰ τοὺς καθαρμούς, τοὺς ὁποίους ἦταν ὑποχρεωμένοι νὰ ὑποστοῦν καὶ ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναίκα ἀπὸ διάφορα συμβάντα τῆς διαδικασίας τῆς λειτουργίας τῆς ἀναπαραγωγῆς.

Μὲ τὴν γέννηση ἑνὸς παιδιοῦ ἡ γυναίκα ἐθεωρεῖτο ἀκάθαρτη καὶ δὲν ἐπιτρεπόταν νὰ προσέλθει στὸ ἱερὸ εἴτε νὰ προσευχηθεῖ εἴτε νὰ προσφέρει θυσία εἴτε νὰ μετάσχει σὲ ἑορτὴ τῆς κοινότητας κατὰ τὴν ἑξῆς διάταξη:

«Καὶ ὅταν ἀναπληρωθῶσιν αἱ ἡμέραι καθάρσεως αὐτῆς ἐφ' υἱῷ ἢ ἐπὶ θυγατρί, προσοίσει ἀμνὸν ἐνιαύσιον ἄμωμον εἰς ὁλοκαύτωμα, καὶ νεοσσὸν περιστερᾶς ἢ τρυγόνα περὶ ἁμαρτίας

24. Λευϊτικοῦ ιβ΄ 3.

ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου πρὸς τὸν ἱερέα, καὶ προσοίσει αὐτὸν ἔναντι Κυρίου καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτῆς ὁ ἱερεὺς καὶ καθαριεῖ αὐτὴν ἀπὸ τῆς πηγῆς τοῦ αἵματος αὐτῆς· οὗτος ὁ νόμος τῆς τικτούσης ἄρσεν ἢ θῆλυ»[25].

Δηλαδή: Ὅταν συμπληρωθεῖ ὁ χρόνος τοῦ καθαρισμοῦ της, εἴτε πρόκειται γιὰ γιὸ ἢ γιὰ κόρη, πρέπει νὰ προσφέρει στὸν ἱερέα στὴν εἴσοδο τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, ὡς θυσία ὁλοκαυτώματος ἕνα ἀρνὶ ἑνὸς ἔτους καὶ ἕνα πιτσούνι ἢ τρυγόνι ὡς θυσία ἐξιλεώσεως. Ὁ ἱερέας θὰ τὰ προσφέρει ἐνώπιον τοῦ Κυρίου καὶ θὰ κάνει τὴν τελετουργία γιὰ τὴν ἐξιλέωσή της. Ἔτσι ἡ γυναίκα θὰ καθαριστεῖ ἀπὸ τὴν ροὴ τοῦ αἵματός της. Αὐτὸς εἶναι ὁ νόμος γιὰ τὴν γυναίκα ποὺ θὰ γεννήσει ἀγόρι ἢ κορίτσι.

Τὸ ἴδιο ἴσχυε καὶ γιὰ τὴν διάρκεια τῆς ἐμμήνου ρύσεως, ὅπως προβλεπόταν:

«Καὶ γυνή, ἥτις ἐὰν ᾖ ῥέουσα αἵματι, καὶ ἔσται ἡ ῥύσις αὐτῆς ἐν τῷ σώματι αὐτῆς, ἑπτὰ ἡμέρας ἔσται ἐν τῇ ἀφέδρῳ αὐτῆς· πᾶς ὁ ἁπτόμενος αὐτῆς ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας, καὶ πᾶν, ἐφ᾽ ὃ ἐὰν κοιτάζηται ἐπ᾽ αὐτὸ ἐν τῇ ἀφέδρῳ αὐτῆς, ἀκάθαρτον ἔσται. καὶ πᾶν ἐφ᾽ ὃ ἐὰν ἐπικαθήσῃ ἐπ᾽ αὐτό, ἀκάθαρτον ἔσται. καὶ πᾶς ὃς ἐὰν ἅψηται τῆς κοίτης αὐτῆς, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ πᾶς ὁ ἁπτόμενος παντὸς σκεύους, οὗ ἐὰν καθίσῃ ἐπ᾽ αὐτό, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. ἐὰν δὲ ἐν τῇ κοίτῃ αὐτῆς οὔσης, ἢ ἐπὶ τοῦ σκεύους, οὗ ἐὰν καθίσῃ ἐπ᾽ αὐτῷ ἐν τῷ ἅπτεσθαι αὐτὸν αὐτῆς, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. ἐὰν δὲ κοίτῃ κοιμηθῇ τις μετ᾽ αὐτῆς καὶ γένηται ἡ ἀκαθαρσία αὐτῆς ἐπ᾽ αὐτῷ, ἀκάθαρτος ἔσται ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ πᾶσα κοίτη, ἐφ᾽ ᾗ ἂν κοιμηθῇ ἐπ᾽ αὐτῇ, ἀκάθαρτος ἔσται. Καὶ γυνὴ ἐὰν ῥέῃ ῥύσει αἵματος ἡμέρας

25. Λευιτικοῦ ιβ΄ 6-7.

πλείους, οὐκ ἐν καιρῷ τῆς ἀφέδρου αὐτῆς, ἐὰν καὶ ῥέῃ μετὰ τὴν ἄφεδρον αὐτῆς, πᾶσαι αἱ ἡμέραι ῥύσεως ἀκαθαρσίας αὐτῆς, καθάπερ αἱ ἡμέραι τῆς ἀφέδρου αὐτῆς, ἔσται ἀκάθαρτος. καὶ πᾶσα κοίτη, ἐφ᾽ ἧς ἐὰν κοιμηθῇ ἐπ᾽ αὐτῆς πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ῥύσεως, κατὰ τὴν κοίτην τῆς ἀφέδρου ἔσται αὐτῇ, καὶ πᾶν σκεῦος, ἐφ᾽ ὃ ἐὰν καθίσῃ ἐπ᾽ αὐτό, ἀκάθαρτον ἔσται κατὰ τὴν ἀκαθαρσίαν τῆς ἀφέδρου. πᾶς ὁ ἁπτόμενος αὐτῆς ἀκάθαρτος ἔσται, καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια καὶ λούσεται τὸ σῶμα ὕδατι καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. ἐὰν δὲ καθαρισθῇ ἀπὸ τῆς ῥύσεως, καὶ ἐξαριθμήσεται αὐτῇ ἑπτὰ ἡμέρας καὶ μετὰ ταῦτα καθαρισθήσεται. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ λήψεται αὕτη δύο τρυγόνας, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν, καὶ οἴσει αὐτὰ πρὸς τὸν ἱερέα ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ποιήσει ὁ ἱερεὺς τὴν μίαν περὶ ἁμαρτίας καὶ τὴν μίαν εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτῆς ὁ ἱερεὺς ἔναντι Κυρίου ἀπὸ ῥύσεως ἀκαθαρσίας αὐτῆς»[26].

Δηλαδή: Ἂν κάποια γυναίκα ἔχει ροὴ αἵματος πρόκειται δὲ γιὰ τὴν συνήθη ροή, ποὺ συμβαίνει στὸ σῶμα της, νὰ εἶναι ἀκάθαρτη γιὰ ἑπτὰ ἡμέρες· ὁποιοσδήποτε τὴν ἐγγίσει νὰ εἶναι ἀκάθαρτος μέχρι τὸ βράδυ. Ὁπουδήποτε κοιμᾶται αὐτή, ὅταν εἶναι ἀκάθαρτη, τὸ μέρος αὐτὸ θὰ εἶναι ἀκάθαρτο. Καὶ κάθε κάθισμα, στὸ ὁποῖο αὐτὴ θὰ καθήσει, θὰ εἶναι ἀκάθαρτο. Καὶ ὁποιοσδήποτε ἐγγίσει τὸ κρεββάτι της, πρέπει νὰ πλύνει τὰ ἐνδύματά του, νὰ λούσει τὸ σῶμα του μὲ νερὸ καὶ θὰ εἶναι ἀκάθαρτος μέχρι τὸ βράδυ. Ὁποιοσδήποτε ἐγγίσει ἀντικείμενο, ἐπάνω στὸ ὁποῖο αὐτὴ κάθισε, πρέπει νὰ πλύνει τὰ ἐνδύματά του, νὰ λουστεῖ μὲ νερὸ καὶ θὰ εἶναι ἀκάθαρτος μέχρι τὸ βράδυ. Ἂν δὲ κανεὶς τὴν ἐγγίσει, ὅταν εὑρίσκεται στὸ κρεββάτι της ἢ κάθεται σὲ ἕνα ἀντικείμενο θὰ εἶναι ἀκάθαρτος μέχρι τὸ βράδυ. Ἂν δὲ ἄνδρας κοιμηθεῖ μαζί της ἡ ἀκαθαρσία της θὰ με-

26. Λευϊτικοῦ ιε΄ 19-30.

ταδοθεῖ σ᾽ αὐτόν. Θὰ εἶναι ἀκάθαρτος γιὰ ἑπτὰ ἡμέρες. Καὶ κάθε κρεββάτι στὸ ὁποῖο αὐτὸς κοιμᾶται θὰ εἶναι ἀκάθαρτο. Ἂν μιὰ γυναίκα ἔχει ροὴ αἵματος γιὰ πολλὲς ἡμέρες, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν περίοδο τῆς ἐμμήνου ρύσεώς της, ἢ ἂν αὐτὴ ἔχει ροὴ πέρα ἀπὸ τῆς ἡμέρες τῆς περιόδου της, θὰ εἶναι ἀκάθαρτη ὅλες τὶς ἡμέρες τῆς ἀκάθαρτης ροῆς της, ἀκριβῶς ὅπως στὴν διάρκεια τῆς ἐμμήνου ρύσεώς της. Κάθε κρεββάτι στὸ ὁποῖο ἐκείνη θὰ κοιμηθεῖ, σὲ ὅλη τὴν διάρκεια τῆς ροῆς της, θὰ εἶναι μολυσμένο, ὅπως καὶ τὸ κρεββάτι κατὰ τὴν περίοδό της. Ὁποιοσδήποτε τὴν ἐγγίσει θὰ εἶναι ἀκάθαρτος· πρέπει νὰ πλύνει τὰ ροῦχα του, νὰ λούσει τὸ σῶμα του μὲ νερὸ καὶ θὰ εἶναι ἀκάθαρτος μέχρι τὸ βράδυ. Ἂν ἡ γυναίκα καθαριστεῖ ἀπὸ τὴν ρύση της πρέπει νὰ περιμένει ἑπτὰ ἡμέρες καὶ ὕστερα θὰ εἶναι καθαρή. Τὴν ὀγδόη ἡμέρα πρέπει νὰ πάρει δυὸ τρυγόνες ἢ δυὸ νεοσσοὺς περιστερῶν καὶ νὰ τοὺς φέρει στὸν ἱερέα, στὴν θύρα τῆς Σκηνῆς τοῦ Μαρτυρίου. Καὶ ὁ ἱερέας θὰ προσφέρει τὴν μιὰ προσφορὰ γιὰ ἁμαρτία καὶ τὴν ἄλλη ὡς ὁλοκαύτωμα· ἔτσι ὁ ἱερέας θὰ κάνει ἐξιλασμὸ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου γι᾽ αὐτήν, γιὰ τὴν ἀκάθαρτη ροή της.

Τελετουργικὸς καθαρμὸς ἐπιβαλλόταν καὶ στὸν ἄνδρα ἐξαιτίας μιᾶς νυκτερινῆς ρεύσεως τοῦ σπέρματός του κατὰ τό:

«*Λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς· ἀνδρὶ ἀνδρί, ᾧ ἐὰν γένηται ρύσις ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἡ ρύσις αὐτοῦ ἀκάθαρτός ἐστι. καὶ οὗτος ὁ νόμος τῆς ἀκαθαρσίας αὐτοῦ· ρέων γόνον ἐκ σώματος αὐτοῦ, ἐκ τῆς ρύσεως, ἧς συνέστηκε τὸ σῶμα αὐτοῦ διὰ τῆς ρύσεως, αὕτη ἡ ἀκαθαρσία αὐτοῦ ἐν αὐτῷ· πᾶσαι αἱ ἡμέραι ρύσεως σώματος αὐτοῦ, ᾗ συνέστηκε τὸ σῶμα αὐτοῦ διὰ τῆς ρύσεως, ἀκαθαρσία αὐτοῦ ἐστι. πᾶσα κοίτη, ἐφ᾽ ἧς ἐὰν κοιμηθῇ ἐπ᾽ αὐτῆς ὁ γονορρυής, ἀκάθαρτός ἐστι, καὶ πᾶν σκεῦος ἐφ᾽ ὃ ἐὰν καθίσῃ ἐπ᾽ αὐτὸ ὁ γονορρυής, ἀκάθαρτον ἔσται. καὶ ἄνθρωπος, ὃς ἐὰν ἅψηται τῆς κοίτης αὐτοῦ, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ λούσεται ὕδατι καὶ ἀκάθαρτος*

ἔσται ἕως ἑσπέρας· καὶ ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ σκεύους, ἐφ' ὃ ἐὰν καθίσῃ ὁ γονορρυής, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ λούσεται ὕδατι καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας· καὶ ὁ ἁπτόμενος τοῦ χρωτὸς τοῦ γονορρυοῦς πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ λούσεται ὕδατι καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας· ἐὰν δὲ προσσιελίσῃ ὁ γονορρυὴς ἐπὶ τὸν καθαρόν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ λούσεται ὕδατι καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας· καὶ πᾶν ἐπίσαγμα ὄνου, ἐφ' ὃ ἐὰν ἐπιβῇ ἐπ' αὐτὸ ὁ γονορρυής, ἀκάθαρτον ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ πᾶς ὁ ἁπτόμενος ὅσα ἂν ᾖ ὑποκάτω αὐτοῦ, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ πᾶς ὁ αἴρων αὐτὰ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ λούσεται ὕδατι καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ ὅσων ἐὰν ἅψηται ὁ γονορρυής, καὶ τὰς χεῖρας οὐ νένιπται ὕδατι, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ λούσεται τὸ σῶμα ὕδατι καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας· καὶ σκεῦος ὀστράκινον, οὗ ἂν ἅψηται ὁ γονορρυής, συντριβήσεται· καὶ σκεῦος ξύλινον νιφήσεται ὕδατι καὶ καθαρὸν ἔσται· ἐὰν δὲ καθαρισθῇ ὁ γονορρυὴς ἐκ τῆς ρύσεως αὐτοῦ, καὶ ἐξαριθμήσεται αὐτῷ ἑπτὰ ἡμέρας εἰς τὸν καθαρισμὸν αὐτοῦ, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ λούσεται τὸ σῶμα ὕδατι καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας· καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ λήψεται ἑαυτῷ δύο τρυγόνας ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν καὶ οἴσει αὐτὰ ἔναντι Κυρίου ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου καὶ δώσει αὐτὰ τῷ ἱερεῖ. καὶ ποιήσει αὐτὰ ὁ ἱερεὺς μίαν περὶ ἁμαρτίας καὶ μίαν εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ἔναντι Κυρίου ἀπὸ τῆς ρύσεως αὐτοῦ»[27].

Δηλαδή: Μιλῆστε στοὺς Ἰσραηλίτες, πέστε σ' αὐτούς: Ἂν σ' ἕνα ἄνδρα συμβεῖ ρεύση ἀπὸ τὸ σῶμα του, ἡ ρεύση του αὐτὴ εἶναι ἀκάθαρτη. Ὁ δὲ νόμος τῆς ἀκαθαρσίας του εἶναι αὐτός: Ὅταν τὸ σπέρμα ἐξέλθει ἀπὸ τὸ σῶμα μὲ ρεύση, ἀπὸ τὸ περιεχόμενο τῆς ὁποίας γίνεται τὸ ἀνθρώπινο σῶμα, ἡ ρεύση αὐτὴ εἶναι ἀκάθαρ-

27. Λευϊτικοῦ ιε' 2-15.

τη καὶ ὁ ἄνδρας ἐπίσης. Πάντοτε, ὅταν γίνει ρεύση ἀπὸ τὸ σῶμα του, ἀπὸ τὸ περιεχόμενο τῆς ὁποίας καὶ μὲ τὴν ὁποία γίνεται τὸ ἀνθρώπινο σῶμα, αὐτὴ καὶ αὐτὸς εἶναι ἀκάθαρτοι. Κάθε κρεββάτι στὸ ὁποῖο κοιμᾶται αὐτὸς ποὺ ἔχει ρεύση θὰ εἶναι ἀκάθαρτο καὶ κάθε κάθισμα στὸ ὁποῖο θὰ καθίσει αὐτὸς θὰ εἶναι ἀκάθαρτο. Ὁποιοσδήποτε ἐγγίσει τὸ κρεββάτι του πρέπει νὰ πλύνει τὰ ροῦχα του καὶ νὰ λουστεῖ μὲ νερὸ καὶ θὰ εἶναι ἀκάθαρτος μέχρι τὸ βράδυ. Καὶ ὁποιοσδήποτε καθίσει σὲ κάθισμα, στὸ ὁποῖο κάθισε αὐτὸς ποὺ ἔχει ρεύση, πρέπει νὰ πλύνει τὰ ροῦχα του, νὰ λουστεῖ μὲ νερὸ καὶ θὰ εἶναι ἀκάθαρτος μέχρι τὸ βράδυ. Καὶ ὅποιος ἐγγίσει τὸ σῶμα αὐτοῦ ποὺ ἔχει ρεύση, πρέπει νὰ πλύνει τὰ ροῦχα του, νὰ λουστεῖ μὲ νερὸ καὶ θὰ εἶναι ἀκάθαρτος μέχρι τὸ βράδυ. Ἂν δέ, αὐτὸς ποὺ ἔχει ρεύση, πτύσει σὲ καθαρὸ ἄνθρωπο αὐτὸς πρέπει νὰ πλύνει τὰ ροῦχα του, νὰ λουστεῖ μὲ νερὸ καὶ θὰ εἶναι ἀκάθαρτος μέχρι τὸ βράδυ. Κάθε σάγμα ὄνου στὸ ὁποῖο θὰ καθήσει αὐτὸς ποὺ ἔχει ρεύση, θὰ εἶναι ἀκάθαρτο μέχρι τὸ βράδυ. Καὶ ὁποιοσδήποτε ἐγγίσει ὅ,τι εἶναι κάτω ἀπὸ αὐτὸν θὰ εἶναι ἀκάθαρτος μέχρι τὸ βράδυ· ὅποιος σηκώσει τέτοια πράγματα πρέπει νὰ πλύνει τὰ ροῦχα του, νὰ λουστεῖ μὲ νερὸ καὶ θὰ εἶναι ἀκάθαρτος μέχρι τὸ βράδυ. Ὁποιονδήποτε δὲ ἐγγίσει αὐτὸς ποὺ ἔχει ρεύση, χωρὶς νὰ πλύνει τὰ χέρια του, πρέπει νὰ πλύνει τὰ ροῦχα του, νὰ λούσει τὸ σῶμα του μὲ νερὸ καὶ νὰ εἶναι ἀκάθαρτος μέχρι τὸ βράδυ. Ὁποιοδήποτε πήλινο ἀγγεῖο ἐγγίσει, αὐτὸς ποὺ ἔχει ρεύση, πρέπει νὰ συντριβεῖ· καὶ κάθε ξύλινο ἀντικείμενο (ποὺ ἔχει ἐγγίσει) πρέπει νὰ πλυθεῖ μὲ νερὸ καὶ τότε θὰ εἶναι καθαρό. Ἐὰν δὲ καθαριστεῖ αὐτὸς ποὺ ἔχει ρεύση, πρέπει νὰ διαθέσει ἑπτὰ ἡμέρες γιὰ τὸν καθαρισμό του· πρέπει νὰ πλύνει τὰ ροῦχα του, νὰ λούσει τὸ σῶμα του μὲ νερὸ καὶ ἔτσι θὰ εἶναι καθαρός. Τὴν ὀγδόη ἡμέρα θὰ πάρει δυὸ τρυγόνες ἢ δυὸ νεοσσοὺς περιστερῶν καὶ νὰ τοὺς φέρει ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, στὴν θύρα τῆς Σκηνῆς τοῦ Μαρτυρίου καὶ θὰ τοὺς δώσει στὸν ἱερέα. Τότε ὁ

ἱερέας θὰ προσφέρει τὴν μιὰ προσφορὰ γιὰ ἁμαρτία καὶ τὴν ἄλλη ὡς ὁλοκαύτωμα· ἔτσι ὁ ἱερέας θὰ κάνει ἐξιλασμὸ γι᾽ αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ Κυρίου γιὰ τὴν ρεύση του.

Ὅταν συνέβαινε συνουσία ἄνδρα καὶ γυναίκας προβλεπόταν διαδικασία τελετουργικοῦ καθαρμοῦ: *«Καὶ γυνὴ ἐὰν κοιμηθῇ ἀνὴρ μετ᾽ αὐτῆς κοίτην σπέρματος, καὶ λούσονται ὕδατι καὶ ἀκάθαρτοι ἔσονται ἕως ἑσπέρας»*[28]. Δηλαδή, ἂν ἕνας ἄνδρας πλαγιάσει μὲ γυναίκα καὶ πάθει ἐκσπερμάτωση, πρέπει νὰ λουστοῦν καὶ οἱ δύο μὲ νερὸ καὶ θὰ εἶναι ἀκάθαρτοι μέχρι τὸ βράδυ. Δὲν ἐπιτρεπόταν δηλαδὴ ἐκείνη τὴν ἡμέρα νὰ προσέλθουν στὸ ἱερὸ καὶ νὰ θυσιάσουν.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ κείμενα τῶν θείων διαταγῶν ἀναφέρονται καὶ τὰ ἑξῆς περιστατικά, ποὺ τονίζουν τὴν ἱερότητα τῆς σχέσεως ἄνδρα καὶ γυναίκας.

Ὁ Θεὸς ἔδωσε ἐντολὴ στὸν Μωυσῆ, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ δώσει τὸν Νόμο Του, δηλαδὴ τὶς δέκα ἐντολές, νὰ προετοιμάσει τὸν λαό, ὥστε νὰ εἶναι σωματικὰ καὶ πνευματικὰ ἕτοιμος. Ἀνάμεσα στὶς ὁδηγίες προετοιμασίας ἦταν καὶ ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τὴν συνεύρεση ἄνδρα καὶ γυναίκας·*«καὶ εἶπε (ὁ Μωυσῆς) τῷ λαῷ· γίνεσθε ἕτοιμοι τρεῖς ἡμέρας, μὴ προσέλθητε γυναικί»*[29], δηλαδή, καὶ εἶπε ὁ Μωυσῆς στὸν λαό· ἑτοιμαστεῖτε γιὰ τρεῖς ἡμέρες, ἀπὸ γυναίκα νὰ ἀπέχετε.

Ὁ ἱερέας Ἀβιμέλεχ ἔδωσε στὸν βασιλιὰ Δαβὶδ τοὺς ἁγίους ἄρτους γιὰ νὰ φᾶνε οἱ ἄνδρες τῆς συνοδίας του μὲ τὸν ὅρο ὅτι: *«εἰ πεφυλαγμένα τὰ παιδάριά ἐστιν ἀπὸ γυναικός, καὶ φάγεται»*[30] δηλαδή, ἐὰν οἱ ἄνδρες ἔχουν φυλαχθεῖ καθαροὶ ἀπὸ γυναίκα, τότε νὰ φᾶνε.

28. Λευιτικοῦ ιε΄ 18.
29. Ἐξόδου ιθ΄ 15.
30. Α΄ Βασιλειῶν κα΄ 4.

Ὁ Οὐρίας, ὁ ἀρχιστράτηγος τοῦ Δαβίδ, ὅταν ἐπέστρεψε ἀπὸ τὴν ἐκστρατεία ἐναντίον τῶν Ἀμμωνιτῶν δὲν πῆγε σπίτι του νὰ συναντήσει τὴν γυναίκα του, ἀλλὰ κοιμήθηκε στὴν αὐλὴ τοῦ βασιλικοῦ ἀνακτόρου. Ὅταν ὁ Δαβὶδ τὸν ρώτησε γιατὶ τὸ ἔκανε, ἀπάντησε ὡς ἑξῆς:

«Ἡ κιβωτὸς καὶ Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδας κατοικοῦσιν ἐν σκηναῖς, καὶ ὁ κύριός μου Ἰωὰβ καὶ οἱ δοῦλοι τοῦ κυρίου μου ἐπὶ πρόσωπον τοῦ ἀγροῦ παρεμβάλλουσι· καὶ ἐγὼ εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν μου τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν καὶ κοιμηθῆναι μετὰ τῆς γυναικός μου; πῶς; ζῇ ἡ ψυχή σου, εἰ ποιήσω τὸ ῥῆμα τοῦτο»[31].

Δηλαδή: Ἡ κιβωτὸς καὶ οἱ ἄνδρες τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τοῦ Ἰούδα μένουν σὲ σκηνές, ὁ κύριός μου ὁ Ἰωὰβ καὶ οἱ ἀξιωματοῦχοι τοῦ κυρίου μου ἔχουν στρατοπεδεύσει στὸ ὕπαιθρο κι ἐγὼ θὰ πάω στὸ σπίτι μου νὰ φάω καὶ νὰ πιῶ καὶ νὰ κοιμηθῶ μὲ τὴν γυναίκα μου; Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ γίνει αὐτό; Ὁρκίζομαι στὴν ζωή σου, ὅτι αὐτὸ δὲν πρόκειται νὰ γίνει.

Στὴν ἀντίληψη τοῦ Οὐρία ὑπῆρχαν ἄλλες προτεραιότητες ποὺ δὲν τοῦ ἐπέτρεπαν νὰ κοιμηθεῖ μὲ τὴν γυναίκα του.

Σχετικὲς ἀπαγορεύσεις ἴσχυαν καὶ μάλιστα αὐστηρὲς γιὰ τοὺς ἱερεῖς τῶν Ἰουδαίων. Ὁ Θεὸς ἀπαγόρευε στοὺς ἱερεῖς νὰ ἀνεβαίνουν μὲ σκαλοπάτια στὸ θυσιαστήριο γιὰ νὰ μὴν ἀποκαλύπτονται τὰ ἀπόκρυφα μέλη τους. «*Οὐκ ἀναβήσῃ ἐν ἀναβαθμίσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν μου, ὅπως ἂν μὴ ἀποκαλύψῃς τὴν ἀσχημοσύνην σου ἐπ᾽ αὐτοῦ*»[32]. Δηλαδή, δὲν θὰ ἀνεβαίνεις μὲ σκαλοπάτια στὸ θυσιαστήριό μου, γιὰ νὰ μὴν ἀποκαλύπτονται ἀπὸ ἐπάνω τὰ ἀπόκρυφα μέλη σου.

Ἔπρεπε δηλαδὴ καὶ ἡ ἐνδυμασία τους νὰ εἶναι κατάλληλη γιὰ νὰ μὴ ἀποκαλύπτονται τὰ ἀπόκρυφα μέλη τους· «*καὶ*

31. Β΄ Βασιλειῶν ια΄ 11.
32. Ἐξόδου κ΄ 26.

ποιήσεις αὐτοῖς περισκελῆ λινᾶ καλύψαι ἀσχημοσύνην χρωτὸς αὐτῶν· ἀπὸ ὀσφύος ἕως μηρῶν ἔσται»[33]. Δηλαδή, καὶ θὰ κατασκευάσεις γι᾽ αὐτοὺς ἐσώρουχα λινᾶ, γιὰ νὰ σκεπάζουν τὴν γυμνότητα τοῦ σωματός τους ἀπὸ τὴν μέση ὡς τοὺς μηρούς.

Οἱ εὐνοῦχοι ἀπεκλείοντο ἀπὸ τὴν κοινότητα καὶ δὲν ἀναλάμβαναν ἱερατικὰ καθήκοντα κατὰ τό: «*Οὐκ εἰσελεύσεται θλαδίας οὐδὲ ἀποκεκομμένος εἰς τὴν ἐκκλησίαν Κυρίου*»[34]. Δηλαδή, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ προσέρχεται στὴν κοινότητα τοῦ Κυρίου, αὐτὸς τοῦ ὁποίου τὰ ἀπόκρυφα μέλη εἶναι σπασμένα ἢ κομμένα.

Οἱ διατάξεις ποὺ προανεφέρθησαν δὲν προέρχονται ἀπὸ περιφρόνηση ἢ ὑποτίμηση τῆς ἀναπαραγωγικῆς λειτουργίας τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ τονίζουν τὴν ἱερότητα τῆς δημιουργικῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία πρέπει νὰ λειτουργεῖται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο μὲ σεβασμὸ καὶ ἱεροπρέπεια.

γ΄. Παρῆλθεν ἡ σκιὰ τοῦ Νόμου τῆς Χάριτος ἐλθούσης

Ὅλες αὐτὲς οἱ ἀπαγορεύσεις ἔπαψαν νὰ ἰσχύουν στὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὴν πρὸς Γαλάτας ἐπιστολή του μὲ θεολογικὰ ἐπιχειρήματα κήρυξε τὴν ἐλευθερία τῶν χριστιανῶν ἀπὸ τὶς δεσμεύσεις τοῦ Νόμου τοῦ Μωϋσέως.

«Τῇ ἐλευθερίᾳ οὖν, ᾗ Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσε, στήκετε, καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε»[35]. Δηλαδή: Ὁ Χριστὸς μᾶς ἀπελευθέρωσε γιὰ νὰ εἴμαστε ἐλεύθεροι. Παραμένετε, λοιπόν, σταθεροὶ στὴν ἐλευθερία καὶ μὴν ὑποκύπτετε πάλι σὲ ζυγὸ δουλείας.

Αὐτὴ τὴν ἄποψη ἐπεκύρωσε ἡ Σύνοδος τῶν ἁγίων Ἀποστόλων (Πράξεων ιε΄ 1-35), ἡ ὁποία ἀπεφάσισε:

33. Ἐξόδου κη΄ 38.
34. Δευτερονομίου κγ΄ 2.
35. Γαλάτας ε΄ 1.

«Ἔδοξε γὰρ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος πλὴν τῶν ἐπάναγκες τούτων, ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος καὶ πνικτοῦ καὶ πορνείας· ἐξ ὧν διατηροῦντες ἑαυτοὺς εὖ πράξετε. ἔρρωσθε»[36].

Δηλαδή: Ἀποφασίστηκε ἀπὸ τὸ ἅγιο Πνεῦμα καὶ ἀπὸ μᾶς νὰ μὴ σᾶς ἐπιβάλλουμε κανένα πρόσθετο βάρος, ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἀναγκαῖα: νὰ ἀπέχετε ἀπὸ τὰ εἰδωλόθυτα, τὸ αἷμα, τὸ κρέας ἀπὸ πνιγμένα ζῶα καὶ τὴν πορνεία. Ἂν φυλάγεστε ἀπὸ αὐτά, θὰ κάνετε τὸ σωστό. Ὑγιαίνετε.

Βέβαια εἶναι ἀπαραίτητο ἐδῶ νὰ διευκρινήσουμε ὅτι ὅλες αὐτὲς οἱ διατάξεις καταργήθηκαν, γιατὶ ἐξεπλήρωσαν τὸν σκοπὸ γιὰ τὸν ὁποῖο δόθηκαν, νὰ προετοιμάσουν τοὺς ἀνθρώπους νὰ πιστέψουν καὶ νὰ δεχθοῦν τὸν Ἰησοῦ Χριστό.

«Ὥστε ὁ Νόμος παιδαγωγὸς ἡμῶν γέγονεν εἰς Χριστόν, ἵνα ἐκ πίστεως δικαιωθῶμεν· ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως οὐκέτι ὑπὸ παιδαγωγόν ἐσμεν»[37]. Δηλαδή: Ὁ νόμος, λοιπόν, ἦταν παιδαγωγὸς γιὰ μᾶς, ὥσπου ἐμφανίστηκε ὁ Χριστός, ὁπότε ἡ πίστη μας σ᾽ Αὐτὸν μᾶς χάρισε τὴν σωτηρία. Τώρα ὅμως ποὺ ἦλθε ὁ Χριστός, δὲν εἴμαστε πιὰ κάτω ἀπὸ τὴν παιδαγωγία τοῦ νόμου.

Ὁ διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἁγιασμὸς τοῦ πιστοῦ ἐπιβάλλει σ᾽ αὐτὸν νὰ ἀπέχει ἀπὸ τὴν πορνεία, στὴν ὁποία ἐννοοῦνται ὅλες οἱ παρεκτροπὲς τῆς γενετήσιας λειτουργίας. Γιὰ τὴν εὐαγγελικὴ ζωὴ προέχει τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ὄχι ἡ ἐπιθυμία τῆς ἁμαρτίας. *«Τοῦτο γάρ ἐστι θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὁ ἁγιασμὸς ὑμῶν, ἀπέχεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ τῆς πορνείας»*[38]. Δηλαδή, τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι νὰ γίνετε ἅγιοι, δηλαδὴ νὰ ἀποφεύγετε τὴν πορνεία.

Βέβαια ὀφείλουμε νὰ ἐξηγήσουμε, ὅτι μὲ τὴν κατάργηση τῶν διατάξεων περὶ καθαρμῶν δὲν καταργήθηκε ἡ ὑποχρέωση

36. Πράξεων ιε΄ 28-29.
37. Γαλάτας γ΄ 24-25.
38. Α΄ Θεσσαλονικεῖς δ΄ 3.

νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναίκα καθαροὶ, ἀπὸ κάθε σαρκικὸ μολυσμό. Ἀντίθετα μάλιστα ὁ ἀπόστολος Παῦλος μᾶς ἐξήγησε, ὅτι τὸ ἅγιο Πνεῦμα μᾶς καθαρίζει ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες μας. Στὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή του ἐπιχειρηματολογεῖ, ὅτι ὅλες οἱ τελετουργίες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ οἱ θυσίες καὶ οἱ προσφορὲς ἦταν ἀδύνατον νὰ ἀφαιρέσουν τὶς ἁμαρτίες ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. *«Ἀδύνατον γὰρ αἷμα ταύρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας»*[39]. Αὐτὸ ἐπιτεύχθηκε ἀπὸ τὴν μιὰ καὶ μοναδικὴ καὶ ἐξιλαστήρια θυσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας. *«Μιᾷ γὰρ προσφορᾷ τετελείωκεν εἰς τὸ διηνεκὲς τοὺς ἁγιαζομένους»*[40], δηλαδή, γιατὶ μὲ μιὰ μόνο προσφορὰ ὁδήγησε στὴν τελειότητα γιὰ πάντα αὐτοὺς ποὺ ἐξαγνίστηκαν μὲ τὸ αἷμα Του.

Ἑπομένως αὐτό, δηλαδὴ τὴν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν ποὺ ἀδυνατοῦσαν νὰ ἐπιτύχουν οἱ τελετουργίες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τὸ πέτυχε ἡ σταυρικὴ θυσία τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸς μᾶς καθάρισε, μᾶς ἁγίασε. Κι ἐμεῖς πρέπει μὲ τὴν ἀποφυγὴ κάθε ἁμαρτίας νὰ διατηροῦμε τὸν ἁγιασμό μας.

☆

4. «Τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος»[41]

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος δίνει ἐντολὴ στοὺς πιστοὺς νὰ ἀγωνίζονται νὰ τιμοῦν τὸν γάμο τους καὶ νὰ διατηροῦν ἀκατηγόρητη τὴν συζυγικὴ κλίνη.

Τὴν ἀποστολικὴ ἐντολὴ καὶ προτροπὴ πρὸς τοὺς πιστοὺς μποροῦμε νὰ ἐννοήσουμε, ἐν σχέσει μὲ τὴν ἀναπαραγωγικὴ λειτουργία, μὲ τὴν βοήθεια τῶν δύο περικοπῶν:

39. Ἑβραίους ι΄ 4.
40. Ἑβραίους ι΄ 14.
41. Ἑβραίους ιγ΄ 4΄.

α΄. Πρὸς Ἐφεσίους, ποὺ ἀφορᾶ στὶς σχέσεις ἄνδρα καὶ γυναίκας μέσα στὸν γάμο, ποὺ ἔχουν πρότυπό τους τὴν σχέση Χριστοῦ καὶ Ἐκκλησίας.

«Αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ὑποτάσσεσθε ὡς τῷ Κυρίῳ, ὅτι ὁ ἀνήρ ἐστι κεφαλὴ τῆς γυναικός, ὡς καὶ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, καὶ αὐτός ἐστι σωτὴρ τοῦ σώματος. ἀλλ' ὥσπερ ἡ ἐκκλησία ὑποτάσσεται τῷ Χριστῷ, οὕτω καὶ αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ἐν παντί. οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας ἑαυτῶν, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, ἵνα αὐτὴν ἁγιάσῃ καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι, ἵνα παραστήσῃ αὐτὴν ἑαυτῷ ἔνδοξον τὴν ἐκκλησίαν, μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ῥυτίδα ἤ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ᾖ ἁγία καὶ ἄμωμος. οὕτως ὀφείλουσιν οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ὡς τὰ ἑαυτῶν σώματα. ὁ ἀγαπῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἑαυτὸν ἀγαπᾷ· οὐδεὶς γάρ ποτε τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλ' ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐτήν, καθὼς καὶ ὁ Κύριος τὴν ἐκκλησίαν· ὅτι μέλη ἐσμὲν τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ»[42].

Δηλαδή: Οἱ γυναῖκες νὰ ὑποτάσσονται στοὺς ἄνδρες τους, ὅπως στὸν Κύριο. Γιατὶ ὁ ἄνδρας εἶναι ἡ κεφαλὴ τῆς γυναίκας, ὅπως κι ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Χριστὸς εἶναι καὶ ὁ σωτήρας τοῦ σώματός Του, δηλαδὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ὅπως ὅμως ἡ Ἐκκλησία ὑποτάσσεται στὸν Χριστό, ἔτσι καὶ οἱ γυναῖκες πρέπει σὲ ὅλα νὰ ὑποτάσσονται στοὺς ἄνδρες τους. Οἱ ἄνδρες νὰ ἀγαπᾶτε τὶς γυναῖκες σας, ὅπως ὁ Χριστὸς ἀγάπησε τὴν Ἐκκλησία καὶ πρόσφερε τὴν ζωή του γι' αὐτήν. Ἤθελε ἔτσι νὰ τὴν ἐξαγιάσει, ἀφοῦ τὴν καθάρισε μὲ τὸ λουτρὸ τοῦ βαπτίσματος καὶ μὲ τὸν λόγο, ὥστε ἡ Ἐκκλησία νὰ τοῦ ἀνήκει ὡς νύμφη μὲ ὅλη της τὴν λαμπρότητα, τὴν καθαρό-

42. Ἐφεσίους ε΄ 22-30.

τητα καὶ ἁγιότητα, χωρὶς ψεγάδι ἢ ἐλάττωμα ἢ κάτι παρόμοιο. Τὸ ἴδιο καὶ οἱ ἄνδρες ὀφείλουν νὰ ἀγαποῦν τὶς γυναῖκες τους, ὅπως ἀγαποῦν τὸ δικό τους τὸ σῶμα. Ὅποιος ἀγαπάει τὴν γυναίκα του ἀγαπάει τὸν ἑαυτό του. Κανεὶς ποτὲ δὲν μίσησε τὸ ἴδιο του τὸ σῶμα, ἀλλὰ ἀντίθετα τὸ τρέφει καὶ τὸ φροντίζει· καθὼς καὶ ὁ Κύριος περιθάλπει τὴν Ἐκκλησία, γιατὶ ὅλοι εἴμαστε μέλη τοῦ σώματός Του, ἀπὸ τὴν σάρκα του καὶ τὰ ὀστᾶ του.

Σχόλια:

- Ἐπιβάλλεται ὑπακοὴ καὶ σεβασμὸς τοῦ ἑνὸς πρὸς τὸν ἄλλο.
- Τίθεται κοινὸς σκοπὸς τῆς ζωῆς τῆς συμβιώσεως, ἡ ἀγάπη.
- Πρότυπο τοῦ γάμου ἡ σχέση Χριστοῦ καὶ πιστῶν, τῆς Ἐκκλησίας.

β΄. Πρὸς Κορινθίους Α΄, ποὺ ἀφορᾶ στὶς ἠθικὲς παρεκτροπές, οἱ ὁποῖες γίνονται βαρύτερες, ἐπειδὴ τὸ σῶμα τοῦ ἄνδρα καὶ τῆς γυναίκας εἶναι μέλη τοῦ Χριστοῦ καὶ πρέπει νὰ διατηροῦνται σὲ ἁγιασμό.

«Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ᾽ οὐ πάντα συμφέρει· πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ᾽ οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπό τινος. τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν· ὁ δὲ Θεὸς καὶ ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει. τὸ δὲ σῶμα οὐ τῇ πορνείᾳ, ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ, καὶ ὁ Κύριος τῷ σώματι· ὁ δὲ Θεὸς καὶ τὸν Κύριον ἤγειρε καὶ ἡμᾶς ἐξεγερεῖ διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη Χριστοῦ ἐστιν; ἆρας οὖν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ ποιήσω πόρνης μέλη; μὴ γένοιτο. ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ ἓν σῶμά ἐστιν; ἔσονται γάρ, φησίν, οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν· ὁ δὲ κολλώμενος τῷ Κυρίῳ ἓν πνεῦμά ἐστι. φεύγετε τὴν πορνείαν. πᾶν ἁμάρτημα ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρωπος ἐκτὸς

σώματός ἐστιν, ὁ δὲ πορνεύων εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει. ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν Ἁγίου Πνεύματός ἐστιν, οὗ ἔχετε ἀπὸ Θεοῦ, καὶ οὐκ ἐστὲ ἑαυτῶν; ἠγοράσθητε γὰρ τιμῆς· δοξάσατε δὴ τὸν Θεὸν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, ἅτινά ἐστι τοῦ Θεοῦ»[43].

Δηλαδή: Μερικοὶ μεταξύ σας λένε: "Ὅλα μοῦ ἐπιτρέπονται. Σωστά· ὅλα ὅμως δὲν εἶναι πρὸς τὸ συμφέρον. "Ὅλα μοῦ ἐπιτρέπονται, ἐγὼ ὅμως δὲν θὰ ἀφήσω τίποτε νὰ μὲ κυριέψει. Λένε ἐπίσης: Οἱ τροφὲς προορίζονται γιὰ τὴν κοιλία καὶ ἡ κοιλία εἶναι καμωμένη γιὰ τὶς τροφές· ὁ Θεὸς ὅμως θὰ καταργήσει στὴν μέλλουσα ζωὴ καὶ αὐτὴ καὶ ἐκεῖνα. Τὸ σῶμα δὲν ἔγινε γιὰ νὰ πορνεύουμε, ἀλλὰ γιὰ νὰ δοξάζουμε τὸν Κύριο, καὶ ὁ Κύριος θὰ δοξάσει τὸ σῶμα. Ὁ Θεὸς καὶ τὸν Κύριο ἀνέστησε καὶ ἐμᾶς ὅλους θὰ ἀναστήσει. Δὲν ξέρετε ὅτι τὰ σώματά σας εἶναι μέλη τοῦ Χριστοῦ; Μπορῶ, λοιπὸν νὰ πάρω κάτι ποὺ εἶναι μέλος τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ τὸ κάνω μέλος τοῦ σώματος μιᾶς πόρνης; Ποτὲ κάτι τέτοιο. Ἢ μήπως δὲν ξέρετε ὅτι αὐτὸς ποὺ ἑνώνεται μὲ μιὰ πόρνη γίνεται ἕνα σῶμα μαζί της; Γιατί, καθὼς λέει ἡ Γραφή, οἱ δύο θὰ γίνουν ἕνα σῶμα. "Οποιος ὅμως προσκολλᾶται στὸν Κύριο, γίνεται ἕνα πνεῦμα μαζί του. Φεύγετε μακριὰ ἀπὸ τὴν πορνεία. Κάθε ἄλλο ἁμάρτημα ποὺ τυχὸν θὰ κάνει ὁ ἄνθρωπος εὑρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὸ σῶμα του· αὐτὸς ὅμως ποὺ πορνεύει βεβηλώνει τὸ ἴδιο του τὸ σῶμα. Ἢ μήπως δὲν ξέρετε ὅτι τὸ σῶμα σας εἶναι ναὸς τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ποὺ κατοικεῖ μέσα σας καὶ τὸ ἔχετε λάβει ἀπὸ τὸν Θεό, καὶ συνεπῶς δὲν ἀνήκετε στὸν ἑαυτό σας; Διότι σᾶς ἐξαγόρασε ὁ Θεὸς πληρώνοντας βαρὺ τίμημα. Τὸν Θεὸ λοιπὸν νὰ δοξάζετε μὲ τὸ σῶμα σας καὶ μὲ τὸ πνεῦμα σας, τὰ ὁποῖα ἀνήκουν σ' Αὐτόν.

43. Α΄ Κορινθίους στ΄ 12-20.

Σχόλια:

❁ Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ζεῖ ἐλεύθερος ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τοὺς καταναγκασμούς τους.

❁ Ἡ ἱκανοποίηση τῶν παθῶν θανατώνει τὸ σῶμα. Ἡ ἐγκράτεια θανατώνει τὸ πάθος καὶ δοξάζει τὸ σῶμα.

❁ Εἴμαστε μέλη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ. Ὅποιος πορνεύει μολύνει τὸ ἅγιο καὶ ἄμωμο σῶμα τοῦ Χριστοῦ.

❁ Τὸ σῶμα εἶναι ἐπίσης ναὸς τοῦ ἁγίου Πνεύματος, γι' αὐτὸ πρέπει νὰ ἁγιάζεται μὲ τὴν ἐνοίκηση τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ μὴ μολύνεται ἀπὸ τὴν ἐνέργεια τῶν παθῶν τῆς ἁμαρτίας.

❁ Τὸ σῶμα μας ἀνήκει στὸν Ἰησοῦ Χριστό, ποὺ μᾶς ἐξαγόρασε μὲ τὴν θυσία τῆς ζωῆς Του καὶ μὲ τὸ ἅγιο αἷμα Του. Ἑπομένως δὲν μᾶς ἀνήκει, δὲν μποροῦμε νὰ τὸ διαχειριζόμαστε παραδίδοντάς το στὴν ἀτιμία τῶν παθῶν.

☆

5. Ἡ ἐκρίζωση τῆς ἐπιθυμίας καὶ ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία

Στὴν διαπαιδαγωγικὴ διαδικασία τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν ἀνόρθωση τῶν ἠθῶν τῶν Ἰσραηλιτῶν, οἱ ὁποῖοι ζοῦσαν ἀνάμεσα σὲ λαοὺς ἐπιρρεπεῖς σὲ ἠθικὲς παρεκτροπές, ἐντάσσονται οἱ διατάξεις ποὺ συναντοῦμε στὴν Παλαιὰ Διαθήκη καὶ ἀπαγορεύουν κάθε ἐκτροπὴ τῆς γενετήσιας λειτουργίας καὶ τὴν ἀποϊεροποίησή της.

Σημειώνουμε τὸν κατάλογο τοῦ Λευϊτικοῦ κ΄ 10-21 στὸν ὁποῖο καταδικάζονται:

α΄. Ἡ πορνεία.

«*Ἄνθρωπος ὃς ἂν μοιχεύσηται γυναῖκα ἀνδρός, ἢ ὃς ἂν μοιχεύσηται γυναῖκα τοῦ πλησίον, θανάτῳ θανατούσθωσαν, ὁ μοιχεύων καὶ ἡ μοιχευομένη. καὶ ἐάν τις κοιμηθῇ μετὰ γυναικὸς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀσχημοσύνην τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀπεκά-*

λυψε, θανάτῳ θανατούσθωσαν, ἀμφότεροι ἔνοχοί εἰσι. καὶ ἐάν τις κοιμηθῇ μετὰ νύμφης αὐτοῦ, θανάτῳ θανατούσθωσαν ἀμφότεροι· ἠσεβήκασι γάρ, ἔνοχοί εἰσι. καὶ ὃς ἂν κοιμηθῇ μετὰ ἄρσενος κοίτην γυναικός, βδέλυγμα ἐποίησαν ἀμφότεροι· θανάτῳ θανατούσθωσαν, ἔνοχοί εἰσιν. ὃς ἂν λάβῃ γυναῖκα καὶ τὴν μητέρα αὐτῆς, ἀνόμημά ἐστιν, ἐν πυρὶ κατακαύσουσιν αὐτὸν καὶ αὐτάς, καὶ οὐκ ἔσται ἀνομία ἐν ὑμῖν. καὶ ὃς ἂν δῷ κοιτασίαν αὐτοῦ ἐν τετράποδι, θανάτῳ θανατούσθωσαν, καὶ τὸ τετράπουν ἀποκτενεῖτε. καὶ γυνή, ἥτις προσελεύσεται πρὸς πᾶν κτῆνος βιβασθῆναι αὐτὴν ὑπ᾽ αὐτοῦ, ἀποκτενεῖτε τὴν γυναῖκα καὶ τὸ κτῆνος· θανάτω θανατούσθωσαν, ἔνοχοί εἰσιν. ὃς ἂν λάβῃ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ ἐκ πατρὸς αὐτοῦ ἢ ἐκ μητρὸς αὐτοῦ καὶ ἴδῃ τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς καὶ αὕτη ἴδῃ τὴν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ, ὄνειδός ἐστιν, ἐξολοθρευθήσονται ἐνώπιον υἱῶν γένους αὐτῶν· ἀσχημοσύνην ἀδελφῆς αὐτοῦ ἀπεκάλυψεν, ἁμαρτίαν κομιοῦνται. καὶ ἀνήρ, ὃς ἂν κοιμηθῇ μετὰ γυναικὸς ἀποκαθημένης καὶ ἀποκαλύψῃ τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς, τὴν πηγὴν αὐτῆς ἀπεκάλυψε, καὶ αὕτη ἀπεκάλυψε τὴν ρύσιν τοῦ αἵματος αὐτῆς· ἐξολοθρευθήσονται ἀμφότεροι ἐκ τῆς γενεᾶς αὐτῶν. καὶ ἀσχημοσύνην ἀδελφῆς πατρός σου καὶ ἀδελφῆς μητρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις· τὴν γὰρ οἰκειότητα ἀπεκάλυψεν, ἁμαρτίαν ἀποίσονται. ὃς ἂν κοιμηθῇ μετὰ τῆς συγγενοῦς αὐτοῦ, ἀσχημοσύνην τῆς συγγενείας αὐτοῦ ἀπεκάλυψεν, ἄτεκνοι ἀποθανοῦνται. ὃς ἐὰν λάβῃ γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἀκαθαρσία ἐστίν· ἀσχημοσύνην τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἀπεκάλυψεν, ἄτεκνοι ἀποθανοῦνται»[44].

Δηλαδή: ΄Οταν ένας άνδρας διαπράττει μοιχεία μὲ τὴν γυναίκα ἄλλου ἄνδρα ἢ διαπράξει μοιχεία μὲ τὴν σύζυγο τοῦ γείτονά του, πρέπει νὰ θανατωθοῦν καὶ ὁ μοιχὸς καὶ ἡ μοιχαλίδα. Καὶ ὅταν ὁ ἄνδρας κοιμηθεῖ μὲ τὴν σύζυγο τοῦ πατέρα

44. Λευϊτικοῦ κ΄ 10-21.

του, συνευρέθηκε μὲ τὴν σύζυγο ποὺ ἀνήκει στὸν πατέρα του, καὶ οἱ δύο αὐτοὶ πρέπει νὰ θανατωθοῦν, εἶναι καὶ οἱ δύο ἔνοχοι. Καὶ ὅταν ἄνδρας κοιμηθεῖ μὲ τὴν νύμφη του καὶ οἱ δύο αὐτοὶ πρέπει νὰ θανατωθοῦν· ἐφόσον ἔκαναν αὐτὸ τὸ ἀσέβημα εἶναι ἔνοχοι θανάτου. Ὅταν ὁ ἄνδρας κοιμηθεῖ μὲ ἄνδρα, σὰν μὲ γυναίκα, ἐφόσον καὶ οἱ δυὸ διέπραξαν βδελυρὴ πράξη πρέπει νὰ θανατωθοῦν, γιατὶ εἶναι ἔνοχοι θανάτου. Καὶ ὅταν ἕνας ἄνθρωπος νυμφευθεῖ μιὰ γυναίκα καὶ παράλληλα καὶ τὴν μητέρα της, τοῦτο ἀποτελεῖ ἀσέλγεια· τόσο αὐτὸς ὅσο καὶ αὐτὲς πρέπει νὰ καοῦν, ὥστε νὰ μὴν ὑπάρχει ἀσέλγεια μεταξύ τους. Καὶ ὅταν ἄνθρωπος συνουσιαστεῖ μὲ ζῶο, αὐτὸς πρέπει νὰ θανατωθεῖ καὶ τὸ ζῶο νὰ φονευθεῖ. Κι ἐὰν μιὰ γυναίκα πάει σὲ ὁποιοδήποτε ζῶο γιὰ νὰ συνευρεθεῖ μὲ αὐτό, πρέπει νὰ φονεύσετε αὐτὴν καὶ τὸ ζῶο· πρέπει νὰ θανατωθοῦν γιατὶ εἶναι ἔνοχοι. Ἐὰν ἕνας ἄνδρας πάρει τὴν ἀδελφή του ἀπὸ τὸν ἴδιο πατέρα ἢ ἀπὸ τὴν ἴδια μητέρα καὶ αὐτοὶ συνουσιαστοῦν, πρόκειται γιὰ αἰσχρὴ πράξη· πρέπει νὰ ἀποβληθοῦν ἀπὸ τὰ μέλη τῆς φυλῆς τους. Ἐφόσον αὐτὸς συνευρέθηκε μὲ τὴν ἀδελφή του, θὰ ἔχει εὐθύνη γιὰ τὸ ἀνόμημά του. Καὶ ἐὰν ἕνας ἄνδρας κοιμηθεῖ μὲ γυναίκα ἐνῶ αὐτὴ ἔχει ἔμμηνο ρύση καὶ συνευρεθεῖ μὲ αὐτή, αὐτὸς ξεσκέπασε τὴν πηγή της καὶ αὐτὴ ἄφησε ἀκάλυπτη τὴν πηγὴ τοῦ αἵματός της· καὶ οἱ δύο πρέπει νὰ ἀποβληθοῦν ἀπὸ τὸν λαό τους. Μὴ συνουσιαστεῖς μὲ τὴν ἀδελφὴ τοῦ πατέρα σου μήτε μὲ τὴν ἀδελφὴ τῆς μητέρας σου· γιατὶ αὐτὸς ποὺ τὸ κάνει αὐτὸ ἀπογυμνώνει τὴν στενὴ συγγενῆ του. Αὐτοὶ θὰ φέρουν εὐθύνη γιὰ τὴν ἁμαρτία τους. Καὶ ἐὰν κάποιος κοιμηθεῖ μὲ τὴν συγγενῆ του, ντροπιάζει τὴν συγγενῆ του· θὰ πεθάνουν ἄτεκνοι. Καὶ ἐὰν ἕνας ἄνδρας λάβει τὴν γυναίκα τοῦ ἀδελφοῦ του πρόκειται γιὰ ἀκάθαρτη πράξη· ἐφόσον συνευρεθεῖ μὲ γυναίκα ποὺ ἀνήκει στὸν ἀδελφό του, αὐτοὶ θὰ παραμείνουν ἄτεκνοι.

«*Ἐὰν δὲ γένηται παῖς παρθένος μεμνηστευμένη ἀνδρὶ καὶ*

εὑρὼν αὐτὴν ἄνθρωπος ἐν πόλει κοιμηθῇ μετ᾽ αὐτῆς, ἐξάξετε ἀμφοτέρους ἐπὶ τὴν πύλην τῆς πόλεως αὐτῶν καὶ λιθοβοληθήσονται ἐν λίθοις καὶ ἀποθανοῦνται· τὴν νεᾶνιν, ὅτι οὐκ ἐβόησεν ἐν τῇ πόλει, καὶ τὸν ἄνθρωπον, ὅτι ἐταπείνωσε τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον· καὶ ἐξαρεῖς τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. ἐὰν δὲ ἐν πεδίῳ εὕρῃ ἄνθρωπος τὴν παῖδα τὴν μεμνηστευμένην καὶ βιασάμενος κοιμηθῇ μετ᾽ αὐτῆς, ἀποκτενεῖτε τὸν κοιμώμενον μετ᾽ αὐτῆς μόνον καὶ τῇ νεάνιδι οὐ ποιήσετε οὐδέν· οὐκ ἔστιν ἁμάρτημα θανάτου, ὅτι ὡς εἴ τις ἐπαναστῇ ἄνθρωπος ἐπὶ τὸν πλησίον καὶ φονεύσῃ αὐτοῦ ψυχήν, οὕτω τὸ πρᾶγμα τοῦτο, ὅτι ἐν τῷ ἀγρῷ εὗρεν αὐτήν, ἐβόησεν ἡ νεᾶνις ἡ μεμνηστευμένη, καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθήσων αὐτῇ. Ἐὰν δέ τις εὕρῃ τὴν παῖδα τὴν παρθένον, ἥτις οὐ μεμνήστευται, καὶ βιασάμενος κοιμηθῇ μετ᾽ αὐτῆς καὶ εὑρεθῇ, δώσει ὁ ἄνθρωπος ὁ κοιμηθεὶς μετ᾽ αὐτῆς τῷ πατρὶ τῆς νεάνιδος πεντήκοντα δίδραχμα ἀργυρίου, καὶ αὐτοῦ ἔσται γυνή, ἀνθ᾽ ὧν ἐταπείνωσεν αὐτήν· οὐ δυνήσεται ἐξαποστεῖλαι αὐτὴν τὸν ἅπαντα χρόνον»[45].

Δηλαδή: Ἐὰν ἕνας ἄνδρας συναντήσει στὴν πόλη μιὰ παρθένο, ἀρραβωνιασμένη καὶ πλαγιάσει μαζί της, τότε θὰ τοὺς βγάλουν καὶ τοὺς δύο στὴν πύλη τῆς πόλεως ἐκείνης καὶ θὰ τοὺς θανατώσουν μὲ λιθοβολισμό· τὴν νέα, ἐπειδὴ δὲν φώναξε γιὰ βοήθεια, ἂν καὶ εὑρίσκετο στὴν πόλη, καὶ τὸν ἄνδρα, ἐπειδὴ ταπείνωσε τὴν γυναίκα τοῦ συνανθρώπου του. Ἔτσι θὰ ἐξαλείψετε τὸ κακὸ ἀπὸ ἀνάμεσά σας. Ἐὰν ὅμως, ὁ ἄνδρας συναντήσει τὴν ἀρραβωνιασμένη παρθένο ἔξω στὰ χωράφια καὶ τὴν βιάσει, τότε θὰ θανατωθεῖ μόνον ὁ ἄνδρας. Στὴν νέα δὲν θὰ κάνετε τίποτε· ἡ νέα δὲν διέπραξε ἁμαρτία ποὺ νὰ τιμωρεῖται μὲ θάνατο. Ἡ περίπτωση αὐτὴ εἶναι σὰν τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ κάποιος τοῦ ἐπιτίθεται καὶ τὸν σκοτώνει. Ὁ ἄνδρας τὴν βρῆκε στὰ χωράφια· ἡ

45. Δευτερονομίου κβ΄ 23-29.

νέα μπορεῖ νὰ φώναξε, ἀλλὰ νὰ μὴν ἦταν κανεὶς ἐκεῖ γιὰ νὰ τὴν σώσει. Ἐὰν ἕνας ἄνδρας συναντήσει μιὰ νέα, ποὺ δὲν εἶναι ἀρραβωνιασμένη, καὶ τὴν βιάσει καὶ τοὺς ἀνακαλύψουν, τότε ὁ ἄνδρας ποὺ βίασε τὴν νέα, θὰ δώσει στὸν πατέρα της πενήντα ἀσημένιους σίκλους καὶ θὰ τὴν πάρει γυναίκα του, ἐπειδὴ τὴν ταπείνωσε· καὶ σὲ ὅλη τὴν ζωὴ δὲν θὰ μπορεῖ νὰ τὴν χωρίσει.

β΄. Ἡ μοιχεία.

«*Οὐ μοιχεύσεις*»[46]

«*Ἐὰν δὲ εὑρεθῇ ἄνθρωπος κοιμώμενος μετὰ γυναικὸς συνῳκισμένης ἀνδρί, ἀποκτενεῖτε ἀμφοτέρους, τὸν ἄνδρα τὸν κοιμώμενον μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τὴν γυναῖκα· καὶ ἐξαρεῖς τὸν πονηρὸν ἐξ Ἰσραήλ*»[47]. Δηλαδή: Ἐὰν εὑρεθεῖ ἄνδρας νὰ κοιμᾶται μὲ γυναίκα παντρεμένη, θὰ φονεύσετε καὶ τοὺς δύο· τὸν ἄνδρα ποὺ κοιμήθηκε μὲ τὴν γυναίκα καὶ τὴν γυναίκα. Ἔτσι θὰ ἐξαλείψετε τὸ κακὸ μέσα ἀπὸ τὸν λαὸ τοῦ Ἰσραήλ.

γ΄. Ἀκόμα καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς μοιχείας.

«*Οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου, οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου οὔτε τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ οὔτε τὸν παῖδα αὐτοῦ οὔτε τὴν παιδίσκην αὐτοῦ οὔτε τοῦ βοὸς αὐτοῦ οὔτε τοῦ ὑποζυγίου αὐτοῦ οὔτε παντὸς κτήνους αὐτοῦ οὔτε ὅσα τῷ πλησίον σου ἐστί*»[48]. Δηλαδή: Δὲν θὰ ἐπιθυμήσεις τίποτε ἀπ᾽ ὅ,τι ἀνήκει στὸν συνάνθρωπό σου· οὔτε τὸ σπίτι του, οὔτε τὴν γυναίκα του, οὔτε τὸν δοῦλο του, οὔτε τὴν δούλη του, οὔτε τὸ βόδι του, οὔτε τὸ ὑποζύγιό του.

«*Τοῦ μακράν σε ποιῆσαι ἀπὸ ὁδοῦ εὐθείας καὶ ἀλλότριον τῆς δικαίας γνώμης*»[49]. Δηλαδή, (ἡ πορνεία) ἔχει σκοπὸ νὰ σὲ ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸν εὐθὺ δρόμο καὶ νὰ σὲ ἀποξενώσει ἀπὸ τὶς ἐνάρετες σκέψεις καὶ ἀποφάσεις, δηλαδὴ νὰ σὲ κάνει νὰ μὴ σκέπτεσαι τὴν ἀρετή.

46. Δευτερονομίου ε΄ 18.
47. Δευτερονομίου κβ΄ 22.
48. Ἐξόδου κ΄ 17.
49. Παροιμιῶν β΄ 16.

«*Μή σε νικήσῃ κάλλους ἐπιθυμία, μηδὲ ἀγρευθῇς σοῖς ὀφθαλμοῖς, μηδὲ συναρπασθῇς ἀπὸ τῶν αὐτῆς βλεφάρων*»[50]. Δηλαδή: Πρόσεξε νὰ μὴ σὲ νικήσει ἡ ἐπιθυμία τοῦ γυναικείου κάλλους, οὔτε νὰ πιασθεῖς αἰχμάλωτος ἀπὸ τὰ μάτια σου, οὔτε νὰ ἐντυπωσιαστεῖς ἀπὸ τὰ βαμμένα καὶ φτιασιδωμένα βλέφαρά της.

καί «*Μετὰ ὑπάνδρου γυναικὸς μὴ κάθου τὸ σύνολον καὶ μὴ συμβολοκοπήσῃς μετ᾽ αὐτῆς ἐν οἴνῳ, μήποτε ἐκκλίνῃ ἡ ψυχή σου ἐπ᾽ αὐτὴν καὶ τῷ πνεύματί σου ὀλισθήσῃς εἰς ἀπώλειαν*»[51]. Δηλαδή: Μὲ παντρεμένη γυναίκα καθόλου μὴν κάθεσαι μαζὶ καὶ μὴν ἔλθεις σὲ συμπόσιο εὐωχίας μὲ αὐτή, μήπως κλίνει ἡ ψυχή σου πρὸς αὐτὴ καὶ ψυχικὰ ὀλισθήσεις καὶ καταστραφεῖς.

δ΄. Ἡ συνεύρεση τοῦ ἄνδρα μὲ γυναίκα κατὰ τὴν διάρκεια τῶν ἐμμήνων της.

ε΄. Ἡ αἱμομιξία

«*Οὐ λήψεται ἄνθρωπος τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ οὐκ ἀποκαλύψει συγκάλυμμα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ*»[52]. Δηλαδή: Νὰ μὴν πάρει κανεὶς τὴν γυναίκα τοῦ πατέρα του γιὰ νὰ μὴ ἀτιμάσει τὸν πατέρα του.

Ἴδετε καὶ Λευϊτικοῦ ιη΄ 6-19.

στ΄. Ἡ ὁμοφυλοφιλία

«*Καὶ ἐξεκαλοῦντο τὸν Λὼτ καὶ ἔλεγον πρὸς αὐτόν· ποῦ εἰσιν οἱ ἄνδρες οἱ εἰσελθόντες πρὸς σὲ τὴν νύκτα; ἐξάγαγε αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς, ἵνα συγγενώμεθα αὐτοῖς*»[53]. Δηλαδή: Καὶ φώναζαν στὸν Λὼτ καὶ ἔλεγαν σ᾽ αὐτόν· ποῦ εἶναι οἱ ἄνδρες, ποὺ ἦρθαν στὸ σπίτι σου τὴν νύχτα; Βγάλε τους ἔξω γιὰ νά "βρεθοῦμε" μ᾽ αὐτούς.

50. Παροιμιῶν ς΄ 25.
51. Σοφίας Σειρὰχ θ΄ 9.
52. Δευτερονομίου κγ΄ 1.
53. Γενέσεως ιθ΄ 5.

ζ΄ Ἡ κτηνοβασία

«Πᾶν κοιμώμενον μετὰ κτήνους, θανάτῳ ἀποκτενεῖτε αὐτούς»[54], δηλαδή, πάντα κτηνοβάτη θὰ τιμωρεῖτε μὲ θάνατο.

Ὁ Κύριος ὅλες αὐτὲς τὶς διατάξεις καὶ τὶς ἀπαιτήσεις γιὰ κάθαρση ἀνακεφαλαίωσε μὲ τὴν ἀπαίτηση τῆς ἐκριζώσεως τῆς ρίζας τῆς ἁμαρτίας ποὺ εἶναι ἡ ἐπιθυμία, ἡ ὁποία ὑπάρχει στὴν καρδιὰ τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τοὺς λόγους Του:

«Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτὴν ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ»[55]. Δηλαδή: Ἐγὼ ὅμως σᾶς λέω, πὼς ὅποιος βλέπει γυναίκα μὲ πονηρὴ ἐπιθυμία ἔχει κιόλας διαπράξει μέσα του μοιχεία μ᾽ αὐτή.

«Ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι»[56]. Δηλαδή: Γιατὶ ἀπὸ τὴν καρδιὰ βγαίνουν πονηρὲς σκέψεις, φόνοι, μοιχεῖες, πορνεῖες, κλοπές, ψευδομαρτυρίες, βλασφημίες.

Μὲ τὴν ἐσωτερικὴ καθαρότητα καὶ τὸν ἁγιασμὸ διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὁ ὁποῖος ἐνεργεῖται στὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὰ ἅγια μυστήρια, καθαρίζεται ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ κάθε μολυσμὸ σαρκὸς καὶ πνεύματος.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος καταδικάζει μὲ ἔντονο τρόπο ὅλες τὶς μορφὲς τοῦ κακοῦ «*οὔτε πόρνοι οὔτε εἰδωλολάτραι οὔτε μοιχοὶ οὔτε μαλακοὶ οὔτε ἀρσενοκοῖται οὔτε πλεονέκται οὔτε κλέπται οὔτε μέθυσοι, οὐ λοίδοροι, οὐχ᾽ ἅρπαγες, βασιλείαν Θεοῦ κληρονομήσουσι*»[57]. Δηλαδή, μὴν ἔχετε αὐταπάτες, στὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ δὲν θὰ ἔχουν θέση οὔτε πόρνοι οὔτε εἰδωλολάτρες οὔτε μοιχοὶ οὔτε θηλυπρεπεῖς οὔτε ἀρσενοκοῖτες οὔτε πλεονέκτες οὔτε κλέφτες οὔτε μέθυσοι οὔτε ὕβριστὲς οὔτε ἅρπαγες.

54. Ἐξόδου κβ΄ 19.
55. Ματθαίου ε΄ 28.
56. Ματθαίου ε΄ 19.
57. Α΄ Κορινθίους στ΄ 9-10.

«*Διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀκαθαρσίαν τοῦ ἀτιμάζεσθαι τὰ σώματα αὐτῶν ἐν αὐτοῖς, οἵτινες μετήλλαξαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει, καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ὅς ἐστιν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν. Διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας. αἵ τε γὰρ θήλειαι αὐτῶν μετήλλαξαν τὴν φυσικὴν χρῆσιν εἰς τὴν παρὰ φύσιν, ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἄρσενες ἀφέντες τὴν φυσικὴν χρῆσιν τῆς θηλείας ἐξεκαύθησαν ἐν τῇ ὀρέξει αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, ἄρσενες ἐν ἄρσεσι τὴν ἀσχημοσύνην κατεργαζόμενοι καὶ τὴν ἀντιμισθίαν ἣν ἔδει τῆς πλάνης αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς ἀπολαμβάνοντες*»[58].

Δηλαδή: Γι᾽ αὐτὸ τοὺς παρέδωκε ὁ Θεὸς στὶς βρωμερὲς ἐπιθυμίες τους καὶ τοὺς ἄφησε νὰ ἀτιμάζουν μόνοι τους τὰ σώματά τους. Στὴν θέση τῆς ἀλήθειας τοῦ Θεοῦ ἔβαλαν τὸ ψέμα καὶ σεβάστηκαν καὶ λάτρεψαν τὴν κτίση ἀντὶ γιὰ τὸν Κτίστη, ὁ ῾Οποῖος εἶναι αἰώνια εὐλογημένος. ᾽Αμήν. Γι᾽ αὐτὸ τὸν λόγο, λοιπόν, τοὺς παρέδωσε ὁ Θεὸς σὲ ἐπαίσχυντα πάθη. Οἱ γυναῖκες ἀντικατέστησαν τὶς φυσικὲς σχέσεις μὲ ἀφύσικες· τὸ ἴδιο καὶ οἱ ἄνδρες· ἄφησαν τὴν φυσικὴ σχέση μὲ τὴν γυναίκα καὶ φλογίσθηκαν μὲ σφοδρὸ πάθος ὁ ἕνας γιὰ τὸν ἄλλο, διαπράττοντες ἀσχήμιες ἀρσενικοὶ μὲ ἀρσενικούς, καὶ πληρώνοντας ἔτσι μὲ τὸ ἴδιο τους τὸ σῶμα τὸ τίμημα ποὺ ταίριαζε στὴν πλάνη τους.

῾Ο ᾽Απόστολος τῶν ᾽Εθνῶν συνιστᾶ στοὺς πιστοὺς νὰ γρηγοροῦν ἀδιάκοπα ἀπέναντι στὴν πορνεία:

«*Μηδὲ πορνεύωμεν, καθώς τινες αὐτῶν ἐπόρνευσαν καὶ ἔπεσον ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ εἰκοσιτρεῖς χιλιάδες*»[59], δηλαδή, νὰ μὴν πορνεύουμε, ὅπως ἔκαναν μερικοὶ ἀπὸ αὐτούς ποὺ πόρνευσαν, κι ἔπεσαν νεκροὶ εἴκοσι τρεῖς χιλιάδες σὲ μιὰ ἡμέρα.

58. Ρωμαίους α΄ 24-27.
59. Α΄ Κορινθίους ι΄ 8.

«*Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακήν, καὶ τὴν πλεονεξίαν ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρία*»[60]. Δηλαδή, νεκρώσατε λοιπόν, τὰ μέλη σας, ποὺ ἐπιθυμοῦν τὶς γήινες ἀπολαύσεις, νεκρώσατε τὴν πορνεία, τὴν ἀκαθαρσία, τὸ πάθος, τὴν κακὴ ἐπιθυμία, καὶ τὴν πλεονεξία, ποὺ εἶναι εἰδωλολατρία.

Ἐπίσης στὴν πρὸς Κορινθίους Α΄ ἐπιστολὴ κεφάλαιον στ΄, στίχος 13 καὶ ἑξῆς, γράφει[61].

Οἱ προτροπὲς αὐτὲς ἐπιβάλλονται γιὰ νὰ προστατέψουν τοὺς πιστοὺς ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, ποὺ πλεονάζει γύρω τους, γιὰ νὰ διατηρήσουν τὴν ἱερότητα τῶν σχέσεων ἄνδρα καὶ γυναίκας.

☆

Ἡ σχέση ἄνδρα καὶ γυναίκας ὀφείλει νὰ ὑπηρετεῖ τὴν ἁγιότητα τῶν προσώπων, ἡ ὁποία περιβάλλει ὅλες τὶς λειτουργίες τῆς ζωῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου.

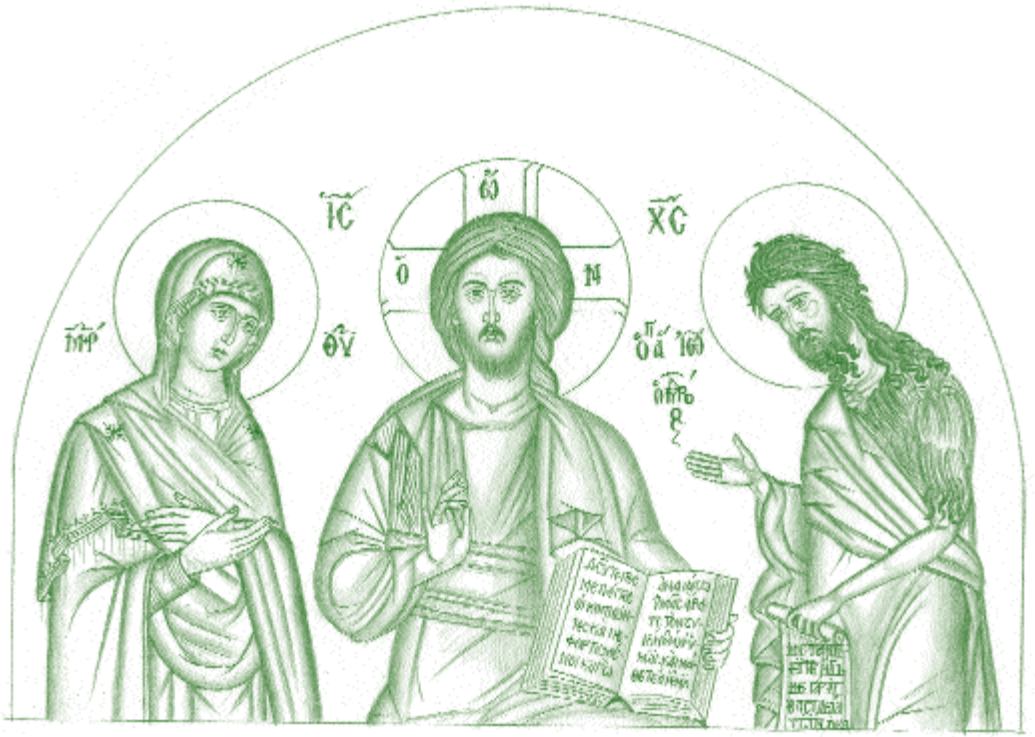
«Ταύτας οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀγαπητοί, καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἐπιτελοῦντες ἁγιωσύνην ἐν φόβῳ Θεοῦ»[62].

Δηλαδή: Ἀφοῦ ἔχουμε τὶς ὑποσχέσεις αὐτές, ἀγαπητοί, ἂς καθαρίσουμε τοὺς ἑαυτούς μας ἀπὸ κάθε τι, ποὺ μολύνει τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα μας καὶ ἂς τελειοποιούμαστε στὴν ἁγιοσύνη μὲ τὸν φόβο τοῦ Θεοῦ.

60. Κολασσαεῖς γ΄ 5.
61. Ἰδὲ κείμενο καὶ μετάφραση στὴν σελίδα 75-76.
62. Β΄ Κορινθίους ζ΄ 1.

Γ΄

Ἡ Παρθενία

ΜΡ ΘΥ
ΙC
Ο
ΩΝ
Η
ΧC
ΠΑ ΥΙΟ

Ἡ Παρθενία

Οὐ *καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον*» λέει ὁ Δημιουργὸς Θεὸς στὴν Γένεση β΄ 18 καὶ νομοθέτησε τὸν γάμο «*εἰς βοήθειαν καὶ διαδοχὴν τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων*»[1].

Στὴν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ποὺ κηρύττει ἀργότερα ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς προβάλλεται μιὰ νέα κατάσταση καὶ τάξη χαρισματούχων στὴν ὁποία ἀνήκουν οἱ «*ἠθελημένοι εὐνοῦχοι*» κατὰ τὸν λόγο τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ:

«*Εἰσί γαρ εὐνοῦχοι οἵτινες ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγεννήθησαν οὕτω. καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρείτω*»[2].

Δηλαδή: Ὑπάρχουν εὐνοῦχοι ποὺ ἀπὸ τὴν κοιλία τῆς μητέρας τους γεννήθηκαν ἔτσι· καὶ ὑπάρχουν εὐνοῦχοι ποὺ εὐνουχίσθηκαν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὑπάρχουν εὐνοῦχοι ποὺ εὐνούχισαν μόνοι τους τὸν ἑαυτό τους γιὰ τὴν βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Ὅποιος μπορεῖ νὰ βαδίσει αὐτὸ τὸν δρόμο, ἂς τὸν βαδίσει.

Ἔκτοτε, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν πρώτη παρουσία τοῦ Κυρίου

1. Εὐχὴ τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ἀρραβῶνα.
2. Ματθαίου ιθ΄ 12.

᾽Ιησοῦ Χριστοῦ στὴν γῆ καὶ μέχρι τὴν ἔνδοξη δευτέρα παρουσία Του, στὴν ζωὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος θὰ συνυπάρχουν δύο τρόποι ζωῆς.

῾Ο ἕνας τρόπος εἶναι ἡ ἔγγαμη ζωή, ποὺ τὴν νοηματοδοτεῖ καὶ τὴν μεταμορφώνει τὸ μυστήριο τοῦ ᾽Ιησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ᾽Εκκλησίας κατὰ τό «*μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν, ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν*»[3]. Δηλαδή: Σ᾽ αὐτὰ τὰ λόγια κρύβεται ἕνα μεγάλο μυστήριο, ποὺ ἐγὼ σᾶς λέω, ὅτι ἀναφέρεται στὴν σχέση Χριστοῦ καὶ ᾽Εκκλησίας.

῾Ο γάμος ὅμως θὰ καταργηθεῖ κατὰ τὸν λόγο τοῦ Κυρίου: «*᾽Εν γὰρ τῇ ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν οὔτε ἐκγαμίζονται, ἀλλ᾽ ὡς ἄγγελοι Θεοῦ ἐν οὐρανῷ εἰσι*»[4]. Δηλαδή: Στὴν ἀνάσταση οὔτε οἱ ἄνδρες νυμφεύονται, οὔτε οἱ γυναῖκες ὑπανδρεύονται, ἀλλὰ εἶναι ὅλοι σὰν ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ στὸν οὐρανό.

῾Ο ἄλλος τρόπος εἶναι ἡ χριστιανικὴ παρθενία, ἡ ζωὴ τῆς καθιερωμένης ἀγαμίας. Αὐτὴ τὴν ζωὴ ὁ ἀπόστολος Παῦλος τὴν θεωρεῖ ὡς τὴν καλλίτερη, ὅπως γράφει στὴν πρὸς Κορινθίους Α΄ ἐπιστολή του:

«*Περὶ δὲ ὧν ἐγράψατέ μοι, καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ ἅπτεσθαι· … Λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις καὶ ταῖς χήραις, καλὸν αὐτοῖς ἐστιν ἐὰν μείνωσιν ὡς κἀγώ. … Περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν Κυρίου οὐκ ἔχω, γνώμην δὲ δίδωμι ὡς ἠλεημένος ὑπὸ Κυρίου πιστὸς εἶναι. νομίζω οὖν τοῦτο καλὸν ὑπάρχειν διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἀνάγκην, ὅτι καλὸν ἀνθρώπῳ τὸ οὕτως εἶναι. δέδεσαι γυναικί; μὴ ζήτει λύσιν· λέλυσαι ἀπὸ γυναικός; μὴ ζήτει γυναῖκα· ἐὰν δὲ καὶ γήμῃς, οὐχ ἥμαρτες· καὶ ἐὰν γήμῃ ἡ παρθένος, οὐχ ἥμαρτε· θλῖψιν δὲ τῇ σαρκὶ ἕξουσιν οἱ τοιοῦτοι· ἐγὼ δὲ ὑμῶν φείδομαι. τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὁ καιρὸς συνεσταλμένος τὸ*

3. ᾽Εφεσίους ε΄ 32.
4. Ματθαίου κβ΄ 30.

λοιπόν ἐστιν, ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας ὡς μὴ ἔχοντες ὦσι, καὶ οἱ κλαίοντες ὡς μὴ κλαίοντες, καὶ οἱ χαίροντες ὡς μὴ χαίροντες, καὶ οἱ ἀγοράζοντες ὡς μὴ κατέχοντες, καὶ οἱ χρώμενοι τῷ κόσμῳ τούτῳ ὡς μὴ καταχρώμενοι· παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου. θέλω δὲ ὑμᾶς ἀμερίμνους εἶναι. ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, πῶς ἀρέσει τῷ Κυρίῳ· ὁ δὲ γαμήσας μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῇ γυναικί. μεμέρισται καὶ ἡ γυνὴ καὶ ἡ παρθένος. ἡ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, ἵνα ᾖ ἁγία καὶ σώματι καὶ πνεύματι· ἡ δὲ γαμήσασα μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῷ ἀνδρί. τοῦτο δὲ πρὸς τὸ ὑμῶν αὐτῶν συμφέρον λέγω, οὐχ ἵνα βρόχον ὑμῖν ἐπιβάλω, ἀλλὰ πρὸς τὸ εὔσχημον καὶ εὐπάρεδρον τῷ Κυρίῳ ἀπερισπάστως»[5].

Δηλαδή: "Οσον ἀφορᾶ τὰ ζητήματα ποὺ μοῦ γράψατε σᾶς λέω, ὅτι καλὸ εἶναι γιὰ τὸν ἄνθρωπο νὰ μὴ ἐγγίζει καθόλου γυναίκα. … Λέω δὲ στοὺς ἄγαμους καὶ στὶς χῆρες, ὅτι καλὸ εἶναι νὰ μένουν ὅπως ἐγώ, δηλαδὴ ἄγαμοι. Σχετικὰ μὲ τὶς παρθένες δὲν ἔχω ἐντολὴ εἰδικὴ ἀπὸ τὸν Κύριο, ἀλλὰ δίνω τὴν γνώμη σὰν ἄνθρωπος, ποὺ ἔχω ἐλεηθεῖ ἀπὸ τὸν Κύριο καὶ εἶμαι ἀξιόπιστος. Νομίζω λοιπόν, πὼς γιὰ τοὺς σημερινοὺς δύσκολους καιροὺς εἶναι καλὸ τοῦτο, δηλαδὴ νὰ μὴν ἀλλάζει ὁ ἄνθρωπος τὴν κατάσταση στὴν ὁποία εὑρίσκεται. Εἶσαι παντρεμένος; μὴ ζητᾶς διάλυση τοῦ γάμου. Εἶσαι ἐλεύθερος ἀπὸ γυναίκα; Μὴν ἀναζητᾶς σύζυγο. Ἀλλὰ καὶ ἂν παντρευτεῖς, δὲν ἁμάρτησες. Καὶ ἂν ἡ παρθένος παντρευτεῖ, δὲν ἁμάρτησε. Θὰ ἔχουν ὅμως θλίψεις καὶ φροντίδες καὶ ἄλλες δοκιμασίες καὶ σὰν πατέρας σᾶς λυποῦμαι καὶ θέλω νὰ προλάβω τὶς δοκιμασίες αὐτές. Τοῦτο σᾶς λέω, ἀδελφοί μου. Ὁ καιρὸς ποὺ ἀπομένει εἶναι πολὺ λίγος, ὥστε καὶ ὅσοι ἔχουν γυναῖκες, νὰ εἶναι σὰν νὰ μὴν ἔχουν· καὶ ἐκεῖνοι ποὺ κλαίουν νὰ περνοῦν τὶς ἡ-

5. Α΄ Κορινθίους ζ΄ 1, 8, 25-35.

μέρες τους σὰν νὰ μὴν τοὺς ἔχει συμβεῖ κάτι θλιβερό· καὶ ἐκεῖνοι ποὺ χαίρουν, σὰν νὰ μὴν ἔχουν λόγο νὰ χαίρουν, καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἀγοράζουν, σὰν νὰ μὴν κατέχουν τὰ ἀγορασμένα, καὶ ἐκεῖνοι ποὺ μεταχειρίζονται τὰ ἐγκόσμια, σὰν νὰ μὴν ἀσχολοῦνται, νὰ μὴν κάνουν κατάχρηση· ἐπειδὴ ἡ σημερινὴ μορφὴ τοῦ κόσμου δὲν θὰ διαρκέσει πολύ. Θέλω νὰ εἶσθε ἐλεύθεροι ἀπὸ φροντίδες. Ὁ ἄγαμος στρέφει ὁλόκληρη τὴν προσοχὴ καὶ φροντίδα του σὲ ὅ,τι ἀφορᾶ τὸ ἔργο τοῦ Κυρίου, πῶς νὰ ἀρέσει στὸν Κύριο. Ἐνῶ ἐκεῖνος ποὺ ἔχει παντρευτεῖ φροντίζει γιὰ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου, πῶς θὰ ἀρέσει στὴν γυναίκα. Διαφέρουν ὡς πρὸς τὰ ἐνδιαφέροντά τους ἡ ἔγγαμη καὶ ἡ ἄγαμη γυναίκα. Ἡ ἄγαμη ἐπιμελεῖται ἐκεῖνα, ποὺ ἀρέσουν στὸν Κύριο καὶ προσπαθεῖ νὰ εἶναι ἁγία, ἀφοσιωμένη στὸν Θεὸ καὶ μὲ τὸ σῶμα καὶ μὲ τὸ πνεῦμα· ἡ παντρεμένη φροντίζει γιὰ τὰ κοσμικά, πῶς θὰ ἀρέσει στὸν ἄνδρα της. Λέω αὐτὰ μόνο καὶ μόνο γιὰ τὸ συμφέρον σας. Ὄχι γιὰ νὰ σᾶς βάλω θηλιὰ στὸν λαιμό, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐξασφαλίσω συμπεριφορὰ σεμνὴ καὶ τιμημένη πλησίον τοῦ Κυρίου χωρὶς περισπασμοὺς καὶ φροντίδες.

Ὁ γάμος καὶ ἡ καθιερωμένη παρθενία εἶναι θεόσδοτοι καὶ θεοτίμητοι τρόποι ζωῆς κατὰ Θεὸ καὶ ἀποτελοῦν καὶ οἱ δύο χάρισμα τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ κλήση στὴν ζωὴ τῆς ἁγιότητας.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος διευκρινίζει στοὺς πιστούς:

«Ἕκαστος ἴδιον χάρισμα ἔχει ἐκ Θεοῦ, ὃς μὲν οὕτως, ὃς δὲ οὕτως»[6]. Δηλαδή: Ὁ καθένας ἔχει τὸ δικό του χάρισμα ἀπὸ τὸν Θεό, ὁ ἕνας ἔτσι, ὁ ἄλλος διαφορετικά.

«*Εἰ μὴ ἑκάστῳ ὡς ἐμέρισεν ὁ Θεός, ἕκαστον ὡς κέκληκεν ὁ Κύριος, οὕτω περιπατείτω. καὶ οὕτως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάσαις διατάσσομαι. … ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἀδελφοί, ἐν τού-*

6. Α΄ Κορινθίους ζ΄ 7.

τῳ μενέτω παρὰ τῷ Θεῷ»[7].Δηλαδή: ὁ καθένας ἂς κανονίζει τὴν πορεία του σύμφωνα μὲ τὸ χάρισμα ποὺ τοῦ ἔδωσε ὁ Θεός, ὅπως τὸν ηὗρε ἡ κλήση ποὺ τοῦ ἀπηύθυνε ὁ Κύριος. Αὐτὴ τὴν ἐντολὴ δίνω σὲ ὅλες τὶς Ἐκκλησίες. ... Ἀδελφοί, στὴν θέση ποὺ εὑρίσκετο ὁ καθένας, ὅταν δέχτηκε τὴν κλήση, σ᾽ αὐτὴ ἂς μένει ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Στὴν παύλεια θεολογία ὁ χριστιανὸς εἴτε ἔγγαμος εἴτε ἄγαμος πρέπει νὰ ἀγωνίζεται «*ἀφορῶν εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν*»[8]. Δηλαδή: Ἂς ἔχουμε τὰ μάτια μας προσηλωμένα στὸν Ἰησοῦ, ποὺ εἶναι ἀρχηγὸς καὶ τελειωτὴς τῆς πίστεως καὶ μᾶς τελειοποιεῖ σ᾽ αὐτή.

Ὁ Κύριος μὲ τὴν ζωή Του σφράγισε καὶ καθιέρωσε καὶ τὸν ἔγγαμο βίο καὶ τὴν ἀγαμία. Ὁ Ἴδιος δὲν συνῆψε γάμο, ἔμεινε ἄγαμος. Ἔζησε ὅμως στὴν οἰκογένεια τοῦ Ἰωσήφ. Εὐλόγησε τὸν γάμο τῆς Κανᾶ μὲ τὴν παρουσία Του καὶ ἐπετέλεσε τὸ πρῶτο θαῦμα τῆς δημόσιας δράσεώς Του μεταβάλλοντας μὲ τὴν εὐλογία Του τὸ νερὸ σὲ κρασί. Στὸν σύλλογο τῶν δώδεκα μαθητῶν καὶ ἀποστόλων εἶχε ἔγγαμους ὅπως τὸν Πέτρο καὶ ἄγαμους ὅπως τὸν Ἰωάννη. Τὸ ἴδιο καὶ στὸν σύλλογο τῶν ἀφοσιωμένων γυναικῶν. Ἐπεσήμανε ὅτι «*οὐ πάντες χωροῦσι τὸν λόγον τοῦτον* (νὰ μείνουν δηλαδὴ ἄγαμοι), *ἀλλ᾽ οἷς δέδοται*»[9]. Ἔγγαμοι καὶ ἄγαμοι κλήθηκαν καὶ καλοῦνται νὰ ἐπιτύχουν τὸν σκοπὸ τῆς ζωῆς τους, νὰ ἐπιτύχουν τὴν ἑνότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ αὐξηθοῦν «*εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ*»[10]. Δηλαδὴ νὰ γίνουμε ὥριμοι καὶ νὰ φθάσουμε στὴν τελειότητα ποὺ μέτρο της εἶναι ὁ Χριστός.

Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ὑπάρχουν καὶ τὰ δύο πρότυπα τῆς

7. Α΄ Κορινθίους ζ΄ 17, 24.
8. πρβλ. πρὸς Ἑβραίους ιβ΄ 2.
9. Ματθαίου ιθ΄ 11.
10. Ἐφεσίους δ΄ 13.

ζωῆς εἴτε τῆς ἔγγαμης εἴτε τῆς ἄγαμης. Ἐξ ἀρχῆς ἄγαμος ἦταν ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος. Ἄγαμος μετὰ τὴν χηρεία του ἔμεινε ὁ προφήτης Ἱερεμίας.

Στὸ ὅραμά του στὴν Ἀποκάλυψη ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης βλέπει τὶς 144.000 χιλιάδες ἐσφραγισμένους νὰ περιβάλλουν τό «*ἑστηκὸς Ἀρνίον ἐπὶ τὸ ὄρος Σιών*»[11] καὶ νὰ ψάλλουν τήν «*καινὴν ᾠδήν*» (νέον ὕμνον).

Μᾶς ἐξηγεῖ, ὅτι αὐτοὶ εἶναι οἱ ἀγορασμένοι ἀπὸ τῆς γῆς διὰ τοῦ αἵματος τοῦ θυσιασθέντος Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ:

«*Οὗτοί εἰσιν οἳ μετὰ γυναικὸς οὐκ ἐμολύνθησαν· παρθένοι γάρ εἰσιν. οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκολουθοῦντες τῷ ἀρνίῳ ὅπου ἂν ὑπάγῃ, οὗτοι ἠγοράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀπαρχὴ τῷ Θεῷ καὶ τῷ ἀρνίῳ· καὶ οὐχ εὑρέθη ψεῦδος ἐν τῷ στόματι αὐτῶν· ἄμωμοι γάρ εἰσιν*»[12]

Δηλαδή: Αὐτοὶ ἀπαρνήθηκαν τὸν κόσμο καὶ γιὰ νὰ μείνουν τελείως ἀφοσιωμένοι στὸ Ἀρνίο, δὲν ἤλθαν σὲ καμιὰ σχέση μὲ γυναῖκες. Διότι εἶναι παρθένοι. Αὐτοὶ εἶναι, ποὺ ἀκολουθοῦν τὸ Ἀρνίο, ὅπου καὶ νὰ πηγαίνει, ἀψηφώντας κάθε κίνδυνο. Αὐτοὶ ἔχουν ἐξαγορασθεῖ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους γιὰ νὰ εἶναι ἐκλεκτὴ προσφορὰ καὶ θυσία στὸν Θεὸ καὶ στὸ Ἀρνίο. Καὶ δὲν εὑρέθηκε ψέμα στὸ στόμα τους, διότι εἶναι ἄμεμπτοι.

Στὸ κείμενο αὐτὸ ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἀναφέρεται, μὲ συμβολικὸ τρόπο σὲ ὅλους τοὺς πιστούς, οἱ ὁποῖοι συγκροτοῦν τὶς 144.000 χιλιάδες σφραγισμένους, δηλαδὴ ἀποτελοῦν τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ θέτει τὶς ἀρχὲς τῆς ἀφιερωμένης στὸν Θεὸ ζωῆς καὶ συνεπῶς καὶ τῆς παρθενίας.

α΄. Νὰ ζοῦν μὲ πνευματικὴ παρθενία. Ἡ ἄποψη ὅτι ἡ ἀπιστία ἀποτελεῖ πνευματικὴ μοιχεία εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ προφητικοῦ κηρύγματος.

11. Ἀποκαλύψεως ιδ΄ 1, 2.

12. Ἀποκαλύψεως 4-5.

ϐ΄. Νὰ ἀκολουθοῦν σὲ ὅλα τὸν Κύριο κατὰ τὴν ἐντολή Του καὶ νὰ θυσιάζουν τὴν ζωή τῆς ἁμαρτίας, ἡ ὁποία ἀφορᾶ σὲ ἔγγαμους καὶ σὲ παρθένους. «*Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθείτω μοι*».[13]

Καὶ τὴν προτροπὴ τοῦ ἀποστόλου Πέτρου «*εἰς τοῦτο γὰρ ἐκλήθητε, ὅτι καὶ Χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ὑμῶν, ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ*»[14]. Δηλαδή, σ᾽ αὐτὸ σᾶς κάλεσε ὁ Θεός. Γιατὶ ὁ Χριστὸς πέθανε γιὰ σᾶς, ἀφήνοντάς σας τὸ ὑπόδειγμα γιὰ νὰ ϐαδίσετε στὰ ἴχνη τὰ δικά Του.

γ΄. Νὰ γίνουν ἐκλεκτή, ἑκούσια προσφορὰ καὶ θυσία στὸν Θεὸ καὶ στὸ ᾽Αρνίο, ἐφ᾽ ὅσον «*Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου*»[15].

δ΄. Νὰ μένουν ἀμόλυντοι ἀπὸ τὸ ψεῦδος καὶ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία.

ε΄. Νὰ εἶναι ἀκατηγόρητοι στὴν μέλλουσα κρίση.

᾽Ενῶ ἡ Γένεση λέει· «*οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον*»[16] ὁ Παῦλος τολμᾶ νὰ διακηρύξει «*καλὸν ἀνθρώπῳ τὸ οὕτως εἶναι*»[17] δηλαδὴ ἄγαμος χωρὶς παιδιά.

᾽Επάνω σ᾽ αὐτὲς τὶς ϐάσεις θεμελιώθηκε ὁ μοναχισμὸς τῆς ᾽Εκκλησίας ὡς χάρισμα τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ ϐιώθηκε ὡς ζωὴ ἀφιερωμένη, προσφερμένη στὸν Θεὸ ποὺ ἔχει κέντρο της τὴν λατρεία τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μελέτη τῶν ἁγίων Γραφῶν καὶ

13. Ματθαίου ιϛ΄ 24.
14. Πέτρου Α΄ ϐ΄ 21.
15. Γαλάτας γ΄ 13.
16. Γενέσεως ϐ΄ 18.
17. Α΄ Κορινθίους ζ΄ 26.

ἀσκεῖται μὲ τὴν ἐφαρμογὴ τῶν θεουργῶν ἐντολῶν, τὴν ὑπακοὴ στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ Πατέρα καὶ στὴν ἄσκηση γιὰ τὴν ἀπόκτηση τῶν ἀρετῶν.

Ἀπὸ τὶς τάξεις τοῦ Μοναχισμοῦ ἀνὰ τοὺς αἰῶνες ἀνεδείχθησαν λαμπρὲς μορφὲς ὁσίων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, τῶν ὁποίων τὸν βίον θαύμασαν καὶ οἱ τάξεις τῶν ἀγγέλων, πῶς ἐνῶ ζοῦσαν μὲ τὸ σῶμα στὸν κόσμο, πολιτεύθηκαν σὰν ἄγγελοι.

Δ΄

Ἡ Τεκνογονία

Γονιμότητα - Στειρότητα

Ἡ πατρικὴ οἰκογένεια τῆς Ἁγίας Μακρίνης

Ἡ Τεκνογονία
Γονιμότητα - Στειρότητα

Μὲ τὸν γάμο καὶ τὴν εὐλογημένη συζυγία συνδέεται ἡ τεκνογονία.

Ἀδιάκοπα ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων ἀκούγεται ἡ κλήση τοῦ Δημιουργοῦ: «*Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν*»[1] καὶ ὁ ἄνθρωπος γέμισε τὴν γῆ μὲ τοὺς ἀπογόνους του.

Στοὺς ἀπογόνους του ὁ ἄνθρωπος μεταδίδει ταυτόχρονα τό «*κατ' εἰκόνα*»[2] τοῦ Δημιουργοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δική του εἰκόνα.

☆

1. Ἡ γονιμότητα στὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ

α'. Ἡ κλήση τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἀνταπόκριση τοῦ ἀνθρώπου

Ὅταν ὁ Θεὸς καλεῖ, συγχρόνως δίνει καὶ τὴν δυνατότητα τῆς ἀνταποκρίσεως στὴν κλήση. Κάλεσε τὸν ἄνθρωπο νὰ αὐξηθεῖ καὶ νὰ πολλαπλασιαστεῖ καὶ συγχρόνως τοῦ ἔδωσε καὶ τὸν τρόπο τῆς αὐξήσεώς του μὲ τὴν τεκνογονία.

1. Γενέσεως α' 28.
2. Γενέσεως α' 26, 27.

Ἡ τεκνογονία καὶ ἡ ἀπόκτηση ἀπογόνων εἶναι εὐλογία τοῦ Θεοῦ ποὺ γεμίζει χαρὰ τὸν ἄνθρωπο. Πρώτη γεύθηκε αὐτὴ τὴν χαρὰ ἡ Εὔα, ὅταν γέννησε τὸ πρῶτο παιδί της καὶ ὁμολόγησε *«ἐκτησάμην ἄνθρωπον διὰ τοῦ Θεοῦ»*[3].

Αὐτὴ τὴν χαρὰ θὰ αἰσθάνονται οἱ γονεῖς, ὅταν θὰ ἀποκτοῦν τὰ παιδιά τους καὶ θὰ γιορτάζουν μὲ ἔντονο τρόπο τὸν ἐρχομό τους στὴν ζωὴ καὶ στὸν κόσμο.

β΄. Ἡ προστασία τῶν πηγῶν τῆς ζωῆς.

❁ Ὁ πιστός, ποὺ μελετᾶ τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ, ἀνάμεσα σὲ πολλὲς ἄλλες διατάξεις, συναντᾶ διατάξεις ποὺ ἐπιβάλλουν τὸν σεβασμὸ στὶς πηγὲς τῆς ζωῆς, ὅπως στὸ περιστατικὸ ποὺ ἀναφέρεται στὴν ζωὴ τοῦ Νῶε[4] μετὰ τὸν κατακλυσμὸ στὸ θ΄ κεφάλαιο τῆς Γενέσεως 20-27, ὅπου διαπιστώνουμε ὅτι δὲν πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ βλέπει ἢ νὰ ἀποκαλύπτει τὰ ἀπόκρυφα μέλη τοῦ πατέρα του, ἔστω κι ἂν αὐτὸς εἶναι μεθυσμένος, γιατὶ κινδυνεύει νὰ ἐπισύρει τὴν κατάρα του.

❁ Σὲ ἄλλες διηγήσεις ἐκδηλώνεται ἡ πρόνοια καὶ ἡ προστασία τοῦ Θεοῦ γιὰ τὶς πηγὲς τῆς ζωῆς.

Ὁ Θεὸς προστάτεψε τὴν Σάρρα τὴν γυναίκα τοῦ Πατριάρχη Ἀβραάμ[5], γιὰ νὰ μὴν κακοποιηθεῖ καὶ ταπεινωθεῖ ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία τοῦ Φαραὼ τῆς Αἰγύπτου (Γενέσεως ιβ΄ 12-20) καὶ τοῦ Ἀβιμέλεχ βασιλιᾶ Γεράρων (Γενέσεως κ΄ 1-18).

Ὁ Θεὸς τιμώρησε τὸν Αὐνάν, γιὸ τοῦ Πατριάρχη Ἰούδα, ποὺ ἀρνήθηκε νὰ δώσει τὸ σπέρμα του γιὰ νὰ ἀποκτήσει τέκνο ἡ γυναίκα τοῦ ἀδελφοῦ του Ἤρ (Γενέσεως λη΄ 8-10). Ἔχασε τὴν ζωή του ἐπειδὴ δὲν ἔδωσε ζωή.

3. Γενέσεως δ΄ 1.

4. Ὁ Νῶε ἦταν ὁ ἕνατος ἀπόγονος τοῦ Ἀδὰμ καὶ Πατριάρχης διακεκριμένος. Ἔζησε τὰ ἔτη 2950-1998.

5. Ἰδὲ σχόλιο 11 στὸ Α΄ κεφάλαιο «ὁ Γάμος».

❁ Ἀπὸ τὸν Μωυσῆ[6], τὸν νομοθέτη τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, δίνονται ὡρισμένες ἀπαγορεύσεις- ὁδηγίες, ποὺ προστατεύουν τὴν ἀνθρώπινη γονιμότητα. Σύμφωνα μὲ αὐτὲς τιμωροῦνται:

Ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναίκα ποὺ συνευρέθησαν, ὅταν ἡ γυναίκα εὑρίσκετο στὴν περίοδο τῆς ἐμμήνου ρύσεως (Λευϊτικοῦ κ΄ 18).

Ἡ ἀρραβωνιασμένη καὶ ὁ ἐραστής της, ὅταν συνευρεθοῦν ἀπατώντας τὸν ἀρραβωνιαστικό της (Δευτερονομίου κβ΄ 23-29).

Ἡ γυναίκα ἐκείνη, ποὺ γιὰ νὰ προστατέψει τὸν ἄνδρα της, ὅταν μαλώνει μ᾽ ἕναν ἄλλο ἄνδρα, ἁπλώνει τὸ χέρι της καὶ πιάνει τὸν ἐπιτιθέμενο στὸν ἄνδρα της ἀπὸ τὰ ἀπόκρυφα μέλη τοῦ σώματός του (Δευτερονομίου κε΄ 11 καὶ ἑξῆς).

❁ Ὁ Νόμος τοῦ Μωυσέως καταλήγει μὲ τὴν ὑπόσχεση πρὸς ὅσους ὑπακούσουν καὶ τηρήσουν τὶς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ, ὅτι τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας τους, οἱ ἀπόγονοί τους, θὰ εἶναι εὐλογημένοι ἀπὸ τὸν Θεό.

«Ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσῃς τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου... εὐλογημένα τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας σου»[7]. Δηλαδή, ἐὰν μὲ προσοχὴ ἀκούσεις τὴν φωνὴ Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου... εὐτυχισμένα θὰ εἶναι τὰ παιδιά σου.

❁ Τὰ κείμενα τῶν Ψαλμῶν ὑμνοῦν τὴν τεκνογονία, ὅπως π. χ. ὅτι:

Ἡ τεκνογονία εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ. *«Ἰδοὺ ἡ κληρονομία Κυρίου υἱοί, ὁ μισθὸς τοῦ καρποῦ τῆς γαστρός»*[8]. Δηλαδή, δέστε, δῶρο ἀπὸ τὸν Κύριο εἶναι τὰ παιδιά, ἡ ἀνταμοιβή, ὁ καρπὸς τῶν σπλάγχνων.

6. Ἰδὲ σχόλιο 11 στὸ Α΄ κεφάλαιο «ὁ Γάμος».
7. Δευτερονομίου κη΄ 1, 4.
8. Ψαλμὸς ρκ΄ (ρκζ΄) 126, 3.

Ἡ πολύτεκνη γυναίκα θεωρεῖται εὐλογία ἀπὸ τὸν Θεό. «*Ἡ γυνή σου ὡς ἄμπελος εὐθυνοῦσα ἐν τοῖς κλίτεσι τῆς οἰκίας σου· οἱ υἱοί σου ὡς νεόφυτα ἐλαιῶν κύκλῳ τῆς τραπέζης σου*»[9]. Δηλαδή: Ἡ γυναίκα σου θὰ εἶναι σὰν καρπισμένο ἀμπέλι μέσα στὸ σπιτικό σου· οἱ γιοί σου, σὰν νεοφυτευμένα ἐλαιόδενδρα τριγύρω στὸ τραπέζι σου.

Τὰ ἐγγόνια ἀποτελοῦν τιμὴ καὶ δόξα γιὰ τοὺς γέροντες. «*Στέφανος γερόντων τέκνα τέκνων, καύχημα δὲ τέκνων πατέρες αὐτῶν*»[10]. Δηλαδή: Τὰ ἐγγόνια εἶναι καμάρι γιὰ τοὺς γέροντες, καὶ οἱ πατέρες τους καύχημα γιὰ τὰ παιδιά.

Ἡ εὐχὴ ποὺ δίνεται σὲ μιὰ γυναίκα εἶναι νὰ πληθυνθεῖ σὲ χιλιάδες μυριάδων· δηλαδὴ νὰ ἀποκτήσει πολλὰ παιδιά. Ἔτσι εὐχήθηκαν στὴν Ρεβέκκα, ὅταν τὴν παρέδωσαν οἱ ἀδελφοί της Λάβαν καὶ Βεθουὴλ στὸν Ὑπηρέτη τοῦ Ἀβραὰμ γιὰ νὰ τὴν ὁδηγήσει στὸν Ἰσαὰκ[11] γιὰ νὰ γίνει γυναίκα του. «*Καὶ εὐλόγησαν Ρεβέκκαν καὶ εἶπαν αὐτῇ· ἀδελφὴ ἡμῶν εἶ· γίνου εἰς χιλιάδας μυριάδων, καὶ κληρονομησάτω τὸ σπέρμα σου τὰς πόλεις τῶν ὑπεναντίων*»[12]. Δηλαδή, εὐλόγησαν τὴν Ρεβέκκα καὶ τῆς εἶπαν· εἶσαι ἀδελφή μας, χιλιάδες μυριάδων ἂς γίνουν τὰ παιδιά σου, καὶ οἱ ἀπόγονοί σου ἂς κληρονομήσουν τὶς πόλεις τῶν ἐχθρῶν τους.

Παρόμοια εὐχὴ ἔδωσαν οἱ πρεσβύτεροι στὸν Βοὸζ[13] γιὰ τὴν γυναίκα του τὴν Ρούθ[14]. «*Καὶ εἶποσαν πᾶς ὁ λαὸς οἱ ἐν τῇ*

9. Ψαλμὸς ρκζ΄ (ρκη΄) 127, 3.

10. Παροιμιῶν ιζ΄ 6.

11. Ἰδὲ σχόλιο 32 στὸ α΄ κεφάλαιο «Ὁ Γάμος».

12. Γενέσεως κδ΄ 60.

13. Ὁ Βοὸζ ἦταν πλούσιος Βηθλεεμίτης καὶ ἀπόγονος τοῦ Ἰούδα. Ἡ πρὸς τὴν πτωχὴ Ρουθ ἀξιέπαινη συμπεριφορά του δείχνει ἄνθρωπο τρυφερῶν συναισθημάτων καὶ ἐνάρετο. Ὁ Βοὸζ ἀφοῦ ἀναγνώρισε τὰ ἐπ᾽ αὐτοῦ κατὰ τὸν λευϊτικὸ νόμο δικαιώματα τῆς νεαρῆς καὶ πτωχῆς μὲν χήρας ἀλλ᾽ ἐνάρετης καὶ ἄξιας τοῦ προφητάνακτος Δαβὶδ προγόνου, τῆς Ρούθ, τὴν νυμφεύθηκε.

14. Ἰδὲ σχόλιο 17 στὸ Α΄ κεφάλαιο «Ὁ Γάμος».

πύλῃ· μάρτυρες. καὶ οἱ πρεσβύτεροι εἶποσαν· δώῃ Κύριος τὴν γυναίκα σου, τὴν εἰσπορευομένην εἰς τὸν οἶκόν σου, ὡς Ραχὴλ καὶ ὡς Λείαν, αἳ ᾠκοδόμησαν ἀμφότεραι τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ ἐποίησαν δύναμιν ἐν Ἐφραθᾷ, καὶ ἔσται ὄνομα ἐν Βηθλεέμ»[15]. Δηλαδή, ὅλος ὁ λαὸς ποὺ εὑρίσκετο στὴν πύλη τῆς πόλεως ἀπάντησε: Ναὶ εἴμαστε μάρτυρες. Οἱ δὲ πρεσβύτεροι εἶπαν· ὁ Κύριος ἂς κάνει τὴν γυναίκα ποὺ μπαίνει στὸ σπίτι σου σὰν τὴν Ραχὴλ καὶ τὴν Λεία, ποὺ γέννησαν γιοὺς στὸν Ἰακώβ, καὶ ἀπέκτησαν ἔτσι δύναμη στὴν Ἐφραθᾶ καὶ ὄνομα στὴν Βηθλεέμ.

☆

2. Ἡ ἀτεκνία

Ἡ στειρότητα τῶν συζύγων γίνεται ἐμπόδιο στὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ «*αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε*»[1]. Εἶναι ἕνα κακὸ ἐναντίον τοῦ ὁποίου ἀγωνίζεται ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ὁποίου τὸ νόημα ἀποκαλύπτει σιγά-σιγὰ ὁ Θεός.

α΄. Ὁ θρῆνος γιὰ τὴν ἀτεκνία

Ἡ ἀτεκνία εἶναι ἕνα κακό, ὅπως ὁ πόνος καὶ ὁ θάνατος, ποὺ φαίνεται ὅτι ἀντιτίθεται καὶ ἀκυρώνει τὴν ἐντολὴ τοῦ Δημιουργοῦ Θεοῦ ποὺ ἐπιθυμεῖ τὴν γονιμότητα καὶ τὴν ζωή.

Ὁ Ἀβραὰμ θρηνοῦσε ἀπαρηγόρητος γιὰ τὴν ἀτεκνία του, ἂν καὶ εἶχε υἱοθετημένο δοῦλο, ὡς ἑξῆς. «*Δέσποτα Κύριε, τί μοὶ δώσεις; ἐγὼ δὲ ἀπολύομαι ἄτεκνος*»[16], δηλαδή, Δέσποτα Κύριε, τί θὰ μοῦ δώσεις; Ἐγὼ φεύγω ἄτεκνος.

Ἡ Σάρρα, ἡ ἄτεκνη γυναίκα τοῦ Ἄβραμ, αἰσθάνεται περιφρονημένη ἀπὸ τὴν γόνιμη ὑπηρέτριά της. «*Καὶ εἰσῆλθε (Ἄβραμ) πρὸς Ἄγαρ, καὶ συνέλαβε. καὶ εἶδεν ὅτι ἐν γαστρὶ ἔχει, καὶ ἠτιμάσθη ἡ κυρία ἐναντίον αὐτῆς. εἶπε δὲ Σάρα πρὸς Ἄ-*

15. Ρουθ δ΄ 11.

16. Γενέσεως ιε΄ 2.

βραμ· ἀδικοῦμαι ἐκ σοῦ· ἐγὼ δέδωκα τὴν παιδίσκην μου εἰς τὸν κόλπον σου, ἰδοῦσα δὲ ὅτι ἐν γαστρὶ ἔχει, ἠτιμάσθην ἐναντίον αὐτῆς· κρίναι ὁ Θεὸς ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ»[17].

Δηλαδή: ὁ Ἄβραμ συνευρέθη μὲ τὴν Ἄγαρ κι ἐκείνη ἔμεινε ἔγκυος. Ὅταν ἡ Ἄγαρ εἶδε ὅτι εἶναι ἔγκυος, ἄρχισε νὰ φέρεται μὲ περιφρόνηση στὴν κυρία της τὴν Σάρα. Ἡ Σάρα εἶπε πρὸς τὸν Ἄβραμ· ἐσὺ εἶσαι ἡ αἰτία γιὰ τὴν προσβολὴ ποὺ μοῦ γίνεται. Ἐγὼ σοῦ ἔδωσα τὴν δούλη μου στὴν ἀγκαλιά σου κι ἐκείνη ὅταν εἶδε ὅτι ἔμεινε ἔγκυος ἄρχισε νὰ μὲ περιφρονεῖ. Ὁ Κύριος ἂς εἶναι κριτὴς ἀνάμεσα σ᾽ ἐμένα καὶ σ᾽ ἐσένα.

Ἡ Ραχὴλ φωνάζει στὸν ἄνδρα της Ἰακὼβ[18] «*δός μοι τέκνα· εἰ δὲ μή, τελευτήσω ἐγώ*[19]» δηλαδή, δός μου παιδιὰ ἀλλιῶς θὰ πεθάνω. Ἀλλὰ ὁ Ἰακὼβ ἐξοργίζεται ἐναντίον της λέγοντας «*μὴ ἀντὶ Θεοῦ ἐγώ εἰμι, ὃς ἐστέρησέ σε καρπὸν κοιλίας;*»[20]. Δηλαδή, μήπως ἐγὼ εἶμαι Θεός, ὁ ὁποῖος σοῦ στέρησε τὸν καρπὸ τῆς κοιλίας σου;

Οἱ ἄνθρωποι διαμορφώνουν καὶ ἀποκτοῦν τὴν πεποίθηση, ὅτι τὸ κακὸ τῆς στειρότητας μόνο ὁ Θεὸς μπορεῖ νὰ τὸ ἐξαλείψει.

β΄. Ἡ ἀντιμετώπιση τῆς ἀτεκνίας

Ὁ Ἰσραηλίτης ποὺ ζεῖ ζυμωμένος μὲ τὶς ἀντιλήψεις αὐτές, ὅτι ἡ τεκνογονία ἀποτελεῖ εὐλογία τοῦ Θεοῦ στὴν ζωή του καὶ μάλιστα ὅτι ἡ πολυτεκνία τὸν καθιστᾶ ἰσχυρὸ ἀνάμεσα σὲ ἀλλοφύλους, δὲν ὑποφέρει τὴν ἀτεκνία καὶ τὴν στειρότητα. Γι᾽ αὐτὸ καὶ ἐπιδιώκει μὲ κάθε τρόπο νὰ ἀποκτήσει ἀπογόνους.

17. Γενέσεως ιϛ΄ 4-5.
18. Ἰδὲ σχόλιο 15 στὸ Α΄ κεφάλαιο «ὁ Γάμος».
19. Γενέσεως λ΄ 1.
20. Γενέσεως λ΄ 2.

Σ' αὐτὴ τὴν ἱκανοποίηση τῆς ζωηρῆς ἐπιθυμίας ἀναφέρονται:

❁ Τὸ περιστατικὸ μὲ τὶς κόρες τοῦ Λώτ[21], οἱ ὁποῖες ἀντὶ νὰ μαραίνονται ἀπομονωμένες καὶ ἄγονες, φροντίζουν ὥστε ὁ πατέρας τους νὰ τὶς γονιμοποιήσει χωρὶς ἐπίγνωση (Γενέσεως ιθ΄ 30-36).

❁ Ὁ νόμος τοῦ ἀνδραδέλφου ποὺ ὑπερασπίζεται αὐτὸν τὸν ἄνδρα ποὺ πέθανε χωρὶς ν' ἀφήσει ἀπογόνους (Δευτερονομίου κε΄ 5-10).

Τέτοια περίπτωση εἶναι ἡ ἱστορία τῆς νύμφης τοῦ Ἰούδα[22] Θάμαρ, τῆς ὁποίας ὁ ἄνδρας Ἤρ πέθανε ἄτεκνος καὶ ὁ ἀδελφός του Αὐνὰν ἀπὸ ἐγωϊσμὸ δὲν δέχθηκε νὰ γονιμοποιήσει τὴν γυναίκα τοῦ ἀδελφοῦ του (Γενέσεως κη΄ 6-26). Ἡ ζωηρὴ

21. Ὁ Λὼτ ἦταν γιὸς τοῦ Ἀρρὰν καὶ ἀνεψιὸς τοῦ Ἀβραάμ. Ἀκολούθησε τὸν Ἀβραὰμ ἀπὸ τὴν Οὖρ τῆς Μεσοποταμίας καὶ μετὰ ἀπὸ τὴν Χαρράν. Κατοίκησε μαζί του στὴ γῆ Χαναάν (Γενέσεως ια΄ 31, ιβ΄ 4-6 καὶ ιγ΄ 1). Ὁ θεῖος του Ἀβραὰμ τὸν ἀγαποῦσε. Ἐπειδὴ αὐξήθηκαν πάρα πολὺ τὰ ποίμνιά τους καὶ φιλονικοῦσαν συνεχῶς μεταξύ τους οἱ ὑπηρέτες τους, ἡ συνοίκησή τους κατέστη ἀδύνατος. Συμφώνησαν ὁ Ἀβραὰμ καὶ ὁ Λὼτ νὰ χωρίσουν. Καὶ ὁ Λὼτ ἔλαβε τὴν ἄδεια τοῦ Ἀβραὰμ νὰ διαλέξει τὸν τόπο τῆς διαμονῆς του. Ὁ Λώτ, ἐπειδὴ ἦταν ἄπληστος, διάλεξε τὴν εὔφορη κοιλάδα τῶν Σοδόμων. Κατοίκησε σ' αὐτὴ μέχρι τῆς καταστροφῆς της καὶ τῶν κατοίκων της ἀπὸ τὸν Θεό. Ὁ Λὼτ ἦταν δίκαιος (Β΄ Πέτρου β΄ 7), ἀλλὰ εἶχε καὶ πολλὰ δυστυχήματα ποὺ προῆλθαν ἀπὸ τὴν ἐκλογὴ τοῦ τόπου τῆς κατοικίας. Ποιὲς ἦταν οἱ δυστυχίες του; Ἡ αἰχμαλωσία του, οἱ ζημιὲς ποὺ προξενήθηκαν ἀπὸ τοὺς πονηροὺς καὶ διεφθαρμένους γείτονές του, ἡ ἀπώλεια τῆς περιουσίας του ποὺ εὑρίσκετο στὶς πόλεις ποὺ κατακάηκαν, ἡ καταστροφὴ τῶν γαμβρῶν του (συζύγων τῶν θυγατέρων του) καὶ τῆς γυναίκας του.

Ὅλα αὐτὰ δείχνουν ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ εὔφορη γῆ, ποὺ ἀποκτήθηκε μὲ ἁπληστία καὶ πλεονεξία δὲν εἶναι καθόλου ἐπιθυμητή.

22. Ὁ Ἰούδας ἦταν ὁ τέταρτος γιὸς τοῦ Ἰακὼβ καὶ τῆς Λείας. Γεννήθηκε στὴν Μεσοποταμία τὸ 1755 π. Χ. Ὁ Ἰούδας μὲν στὸν κίνδυνο τοῦ Ἰωσὴφ στὴν Αἴγυπτο φάνηκε τίμιος χαρακτήρας (Γενέσεως λζ΄ 26,27· μδ΄ 16-34) ἀνέντιμος ὅμως στὴν συμπεριφορά του ἀπέναντι τῆς νύμφης του Θάμαρ (Γενέσεως λη΄).

ὅμως ἐπιθυμία τῆς Θάμαρ νὰ τεκνοποιήσει, τὴν ὤθησε καὶ δὲν δίστασε νὰ συλλάβει μὲ τὸ σπέρμα τοῦ πεθεροῦ της Ἰούδα τοὺς δίδυμους γιοὺς Φαρὲς καὶ Ζαρά. Γιὰ τὴν ἐνέργειά της ἐλέγχθηκε, ἀλλὰ δὲν τιμωρήθηκε αὐστηρά, ἐπειδὴ εἶχε λάβει πρόνοια νὰ ἔχει ἐπιχειρήματα.

Ὅμοια εἶναι καὶ ἡ περίπτωση τῆς Ρούθ, τῆς ὁποίας ὁ ἄνδρας πέθανε ἄτεκνος· τὰ ἀδέλφια του ἀρνήθηκαν νὰ γονιμοποιήσουν τὴν γυναίκα του τὴν Ρούθ, τὴν ὁποία ἔκανε γυναίκα του ὁ Βοόζ, καὶ ἀπέκτησε τὸν Ὠβήδ, τὸν παπποῦ τοῦ Δαβὶδ τοῦ Βασιλιᾶ.

Στὸν νόμο αὐτὸ ἀναφέρεται καὶ ἡ εἰρωνικὴ ἐρώτηση τῶν Σαδδουκαίων στὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό (Ματθαίου κβ΄ 23-33).

❄ Ἡ προσφυγὴ στὴν υἱοθεσία μὲ ἕνα νόμιμο τότε τέχνασμα:

Νὰ γεννήσει δηλαδὴ ἡ δούλη στὰ γόνατα τῆς συζύγου γιὰ νὰ θεωρηθεῖ δικό της τὸ παιδὶ τοῦ συζύγου της, ὅπως στὶς περιπτώσεις: α) τοῦ Ἄβραμ καὶ τῆς Σάρας, ἡ ὁποία ἔδωσε στὸν ἄνδρα της Ἄβραμ τὴν αἰγύπτια ὑπηρέτριά της Ἄγαρ καὶ ἀπέκτησε τὸν Ἰσμαὴλ καὶ β) τοῦ Ἰακὼβ καὶ τῆς Ραχήλ, ἡ ὁποία ἔδωσε στὸν ἄνδρα της τὴν ὑπηρέτριά της Βαλλὰ καὶ ἀπέκτησε τὸν Δάν (Γενέσεως λ΄ 3-8).

Νὰ δεχθεῖ τὸ παιδὶ τῆς νύμφης της, ἀπὸ τὸν δεύτερο σύζυγό της, σὰν παιδὶ τοῦ ἄτεκνου γιοῦ της, ποὺ ἦταν ὁ πρῶτος σύζυγος τῆς νύμφης, ὅπως στὴν περίπτωση τῆς Νωεμὶν καὶ τῆς Ρούθ (Ρουθ δ΄ 16).

Ὁ πατέρας του Ἰακὼβ εὐλόγησε τὸν Ἰούδα πρὶν ἀπὸ τὸν θάνατό του καὶ προεῖπε γι᾽ αὐτὸν ὅτι θὰ ὑπερέχει σὲ πλοῦτο ἀπ᾽ ὅλους τοὺς ἀδελφούς του, ὅτι οἱ ἀπόγονοί του ἢ ἡ φυλή του, θὰ διαρκέσει περισσότερο, ὅτι θὰ κατέχει τὸ πρωτεῖο μεταξὺ τῶν φυλῶν τῶν ἀδελφῶν του μέχρι τῆς ἐλεύσεως τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ (Γενέσεως μθ΄ 8-12).

Ὅλες αὐτὲς οἱ περιπτώσεις γιὰ τὴν ὑπέρβαση τῆς ἀτεκνίας καὶ μάλιστα μέσα στὴν κατὰ φυλὲς ὀργανωμένη ἰσραηλιτικὴ κοινότητα ἔχουν καὶ μιὰ ἄλλη προοπτικὴ στὸ μυστήριο τῆς θείας οἰκονομίας. Μὲ τὴν ὑποχρεωτικὴ τεκνογονία ὁ ἄνθρωπος τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης προετοιμάζει τοὺς προγόνους, τοὺς προπάτορες τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ποὺ εἶναι συγχρόνως καὶ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τέλεια εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἄνθρωπος φαίνεται νὰ βιάζεται νὰ φέρει στὸν κόσμο τὸν εὐλογημένο καρπὸ τῆς κοιλίας τῆς Παρθένου Μαρίας.

Ἡ ἀτεκνία θεωρεῖται κατάρα καὶ ὅτι ὁ Θεὸς ἀποδοκιμάζει, ἀπορρίπτει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τοὺς προγόνους τοῦ Μεσσία καὶ Λυτρωτή, καὶ ἀποστροφὴ τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ κάθε εὐσεβὴς γυναίκα ἐπιθυμοῦσε νὰ γεννήσει τὸν Λυτρωτὴ καὶ Σωτήρα τοῦ κόσμου. Συνεπῶς ἡ στείρα ἀπεκλείετο ἀπὸ αὐτὴ τὴν τιμὴ καὶ εὐλογία. Αὐτὸ ἦταν δυσβάστακτο καὶ λύπης μεγάλης πρόξενο.

γ΄. Ὁ Θεὸς νικητὴς τῆς στειρότητας

Ἡ λύση τῆς ἀτεκνίας καὶ ἡ νίκη κατὰ τῆς στειρότητας ἀνήκει στὸν Θεό, ποὺ ὑπόσχεται σ᾽ ὅποιον μείνει πιστὸς στὴν Διαθήκη μαζί Του, ὅτι δὲν θὰ μείνει ἄγονος καὶ στεῖρος στὴν ζωή: «*οὐκ ἔσται ἄγονος οὐδὲ στεῖρα ἐπὶ τῆς γῆς σου*»[23] δηλαδή, δὲ θὰ ὑπάρχει στὴν χώρα σας ἄνδρας ἄγονος καὶ γυναίκα στείρα. «*Εὐλογητὸς ἔσῃ παρὰ πάντα τὰ ἔθνη· οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν ἄγονος οὐδὲ στεῖρα καὶ ἐν τοῖς κτήνεσί σου*»[24]. Δηλαδή, ἐσεῖς θὰ εἶστε εὐλογημένοι περισσότερο ἀπ᾽ ὅλους τοὺς ἄλλους λαούς. Κανένας σας δὲν θὰ εἶναι στεῖρος, οὔτε ἄνδρας οὔτε γυναίκα οὔτε κανένα ζῶο σας.

Ὁ ἱερὸς συγγραφέας τῆς Γενέσεως σκόπιμα ὑπογραμμίζει, ὅτι οἱ γυναῖκες τῶν τριῶν προπατόρων τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ, ἡ Σάρρα (Γενέσεως ια΄ 30 καὶ ι΄ 1), ἡ Ρεβέκκα (Γενέσεως κ΄ 21)

23. Ἐξόδου κγ΄ 26.

24. Δευτερονομίου ζ΄ 14.

καὶ ἡ Ραχήλ (Γενέσεως κθ΄ 31) ἦταν στεῖρες πρὶν ἀποκτήσουν μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ παιδιά.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος θὰ ἑρμηνεύσει τὸ μυστήριο ποὺ συνθέτει ἡ ἐλεύθερη ἐκλογὴ τοῦ Θεοῦ χωρὶς ἀνταλλάγματα καὶ ἡ πλούσια εὐλογία τῆς γόνιμης χάριτος, στὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολή:

«Ὃς παρ᾽ ἐλπίδα ἐπ᾽ ἐλπίδι ἐπίστευσεν, εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸν πατέρα πολλῶν ἐθνῶν κατὰ τὸ εἰρημένον· οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου· καὶ μὴ ἀσθενήσας τῇ πίστει οὐ κατενόησε τὸ ἑαυτοῦ σῶμα ἤδη νενεκρωμένον, ἑκατονταέτης που ὑπάρχων, καὶ τὴν νέκρωσιν μήτρας Σάρρας· εἰς δὲ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Θεοῦ οὐ διεκρίθη τῇ ἀπιστίᾳ, ἀλλ᾽ ἐνεδυναμώθη τῇ πίστει, δοὺς δόξαν τῷ Θεῷ καὶ πληροφορηθεὶς ὅτι ὃ ἐπήγγελται δυνατός ἐστι καὶ ποιῆσαι. διὸ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. Οὐκ ἐγράφη δὲ δι᾽ αὐτὸν μόνον ὅτι ἐλογίσθη αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ δι᾽ ἡμᾶς οἷς μέλλει λογίζεσθαι, τοῖς πιστεύουσιν ἐπὶ τὸν ἐγείραντα Ἰησοῦν τὸν Κύριον ἡμῶν ἐκ νεκρῶν»[25].

Δηλαδή, ὁ Ἀβραάμ παρ᾽ ὅλο ποὺ δὲν εἶχε λόγο νὰ ἐλπίζει, ἔδειξε ἐμπιστοσύνη καὶ στήριξε τὴν ἐλπίδα του στὸν Θεό. Ἔτσι ἔγινε πατέρας πολλῶν ἐθνῶν, ὅπως τοῦ εἶπε ὁ Θεός· τόσο πολλοὶ θὰ εἶναι οἱ ἀπόγονοί σου. Σ᾽ αὐτὰ τὰ λόγια δὲν ἀπίστησε ὁ Ἀβραάμ. Ἂν καὶ ἦταν τότε κάπου ἑκατὸ ἐτῶν, δὲν σκέφτηκε πώς δὲν μποροῦσε πιὰ νὰ κάνει παιδιά, ὅπως ἐξάλλου δὲν μποροῦσε καὶ ἡ Σάρρα. Δὲν ἀμφιταλαντεύτηκε ὡς πρὸς τὴν ἐκπλήρωση τῆς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἀντίθετα, ἡ πίστη του δυνάμωσε καὶ δόξασε τὸν Θεό. Ἦταν τελείως βέβαιος πὼς ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος τοῦ ἔδωσε τὴν ἐπαγγελία, εἶχε καὶ τὴν δύναμη νὰ τὴν ἐκπληρώσει. Γι᾽ αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς τὸν ἀναγνώρισε δίκαιο. Αὐτὰ τὰ λόγια τῆς Γραφῆς, ὅτι δηλαδὴ τὸν ἀναγνώρισε δίκαιο, δὲν

25. Ρωμαίους δ΄ 18-24.

ἰσχύουν μόνο γιὰ τὸν Ἀβραάμ, ἀλλὰ καὶ γιὰ μᾶς. Γιατὶ θὰ ἀναγνωριστοῦμε δίκαιοι κι ἐμεῖς ποὺ πιστεύουμε στὸν Θεό, ὁ ὁποῖος ἀνέστησε τὸν Ἰησοῦ τὸν Κύριό μας ἀπὸ τοὺς νεκρούς.

Σ' αὐτὸ τὸ ὑψηλὸ θεολογικὸ κείμενο ὁ ἀπόστολος Παῦλος βοηθεῖ τὸν πιστὸ νὰ ὑπερβεῖ τὴν παλαιὰ ἀντίληψη, ὅτι εὐλογημένος εἶναι ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔχει πολλοὺς ἀπογόνους. Μὲ τὴν ἀντίληψη τῆς Καινῆς Διαθήκης εὐλογημένος εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ποὺ ἐμπιστεύεται στὸν Θεὸ τὴν ζωή του. Ὁ πιστὸς ἄνθρωπος λαμβάνει, ὡς εὐλογία ἀπὸ τὸν Θεό, γιὰ τὴν πίστη του τὴν ἀνακαινιστικὴ χάρη Του, τὸ ἅγιο Πνεῦμα.

Ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ ἀναγνωρίζει τὴν ἀδυναμία του καὶ ὀφείλει νὰ ὁμολογεῖ μὲ πίστη τὴν δύναμη τοῦ Θεοῦ. Ἡ ταπείνωση καὶ ἡ ὁμολογία τῆς πίστεως γεννᾶ ζωὴ σὲ μιὰ ἔρημη καὶ στείρα κοινωνία ἐξαιτίας τοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ τῆς ἀπιστίας τῶν ἀνθρώπων. Ἡ πίστη θριαμβεύει. Ἡ πίστη νικᾶ τὸν στεῖρο θάνατο καὶ δίνει ζωή.

Ἡ ἀτεκνία ἐνῶ ἀρχικὰ φαίνεται ὅτι εἶναι ἐμπόδιο στὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ, τελικὰ ἀποβαίνει παιδαγωγικὸ καὶ εὐεργετικὸ μέσο ποὺ ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο στὴν πίστη. Ἡ ἀτεκνία γεννᾶ τὴν πίστη στὸν Θεό.

δ'. Ὁ συμβολισμὸς τῆς ἀτεκνίας

Ὁ Θεός *«ἐπισκέπτεται»* τὶς στεῖρες γυναῖκες τῶν δικαίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης δείχνοντας ἔτσι, ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἔχουν ἄδικο νὰ θεωροῦν τὴν στειρότητα τιμωρία.

Ὁ Θεὸς προστάζει τὸν Ἱερεμία[26] νὰ μείνει ἄγαμος μετὰ τὴν χηρεία του, γιὰ νὰ ἐκφράσει τὴν στειρότητα τοῦ ἁμαρτωλοῦ λαοῦ (ις').

26. Ὁ Ἱερεμίας ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους προφῆτες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ποὺ προφήτευσε ἐπὶ Ἰωσία (640-609 π. Χ.), Ἰωάχαζ (3 μῆνες τὸ 609

Ὁ Ἡσαΐας[27] προειδοποιεῖ τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαό, ὁ ὁποῖος χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὸν Θεό, ἐξαιτίας τῆς ἀποστασίας του, ὡς γυναίκα ἐγκαταλελειμμένη καὶ μεμισημένη, ὅτι θὰ εὐφρανθεῖ ἡ στείρα ἀνθρωπότητα (δηλαδὴ ὁ εἰδωλολατρικὸς κόσμος) ἀπὸ εὐλογίες τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Ἡ εἰδωλολατρικὴ ἀνθρωπότητα, ἐπειδὴ θὰ πιστέψει στὸν Ἰησοῦ Χριστό, θὰ λάβει τὴν γόνιμη χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ θὰ δώσει πολὺ περισσότερα παιδιὰ ἁγιασμένα στὸν Θεὸ ἀπὸ τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαό, ποὺ ἐδῶ παρουσιάζεται ὡς ἔγγαμη γυναίκα ποὺ ἔχει τὸν ἄνδρα, δηλαδὴ τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ γιὰ νὰ καρποφορήσει πιστοὺς καὶ ἐνάρετους. «*Εὐφράνθητι, στεῖρα ἡ οὐ τίκτουσα, … ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα*»[28]. Δηλαδή, εὐφραίνου σύ, ἡ μέχρι σήμερα στείρα, ἡ ὁποία δὲν τεκνοποιοῦσες... διότι περισσότερα παιδιὰ θὰ ἀποκτήσεις σύ, ποὺ μέχρι τώρα ἤσουν ἔρημος, παρὰ ἐκείνη ἡ γυναίκα, ποὺ εἶχε τὸν ἄνδρα.

Ὁ Θεὸς ὑπόσχεται στὴν ἄκαρπη πνευματικὰ εἰδωλολατρικὴ ἀνθρωπότητα, ἡ ὁποία παρομοιάζεται μὲ τοὺς εὐνούχους, ὅτι θὰ τῆς δώσει ἀνώτερη θέση καὶ αἰώνιο ὄνομα, ἐπειδὴ φυλάσσει τὶς ἐντολές του· *«τάδε λέγει Κύριος τοῖς εὐνούχοις· ὅσοι ἂν φυλάξωνται τὰ σάββατά μου … δώσω αὐτοῖς … τόπον ὀνομαστὸν κρείττω υἱῶν καὶ θυγατέρων, ὄνομα αἰώνιον δώσω*

π.Χ.), Ἰωακείμ (609-599 π.Χ.), Ἰωαχείν (3 μῆνες τὸ 500) καὶ Σεδεκία (599-605 π.Χ.) καθὼς καὶ μετὰ τὴν αἰχμαλωσία τοῦ τελευταίου. Γεννήθηκε στὴν πόλη Ἀναθὼθ ἀπὸ τὴν γενεὰ τῶν ἱερέων, προωρισμένος ἀπὸ τὸν Θεὸ προφήτης. Καθιερώθηκε γι᾽ αὐτὸ πρὶν τὴν γέννησή του (Κεφάλαιο α΄ 5). Τὴν προφητικὴ δράση του ἄρχισε νεώτατος τὸ 628 π.Χ.

27. Ὁ Ἡσαΐας ἦταν γιὸς τοῦ Ἀμώς, ἕνας ἀπὸ τοὺς πλέον διακεκριμένους Ἑβραίους Προφήτας. Ἄρχισε νὰ προφητεύει περίπου στὸ τέλος τῆς βασιλείας τοῦ Ὀζίου 760 π.Χ. Προφήτευσε ἐπὶ ἑξήντα χρόνια ὑπὸ τοὺς ἑξῆς τρεῖς βασιλεῖς: Ἰωάθαμ (758-742 π.Χ.), Ἄχαζ (742-726 π.Χ.) καὶ Ἐζεκία (726-697 π.Χ.).

28. Ἡσαΐου νδ΄ 1.

αὐτοῖς καὶ οὐκ ἐκλείψει»[29]. Δηλαδή: Αὐτὰ λέει ὁ Κύριος στοὺς εὐνούχους: Ὅσοι ἀπὸ σᾶς φυλάξουν τὰ σάββατά μου... θὰ τοὺς δώσω στὸν ναό μου καὶ στὰ τείχη μου τόπο ἔνδοξο καὶ ἀνώτερο ἐκείνου, τὸν ὁποῖο ἔχουν ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν γιοὺς καὶ θυγατέρες, θὰ δώσω ὄνομα σ᾽ αὐτοὺς ποὺ ποτὲ δὲν θὰ ἐκλείψει.

Ἔτσι ὁ ἄνθρωπος ἀντιλαμβάνεται, ὅτι ἡ φυσικὴ γονιμότητα δὲν εἶναι ἀναγκαία γιὰ τὴν ἐπιβίωσή του, ὅσο ἡ τήρηση τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ τὸν εἰσάγει στὴν αἰωνιότητα.

Ἡ τεκνογονία διασώζει τὸ ὄνομα καὶ τὴν φυσικὴ διαδοχή. Ἡ πίστη νικᾶ τὸν θάνατο καὶ μὲ αὐτὴ ὁ ἄνθρωπος εἰσέρχεται στὴν αἰωνιότητα.

Στὴν ἴδια λογικὴ κινοῦνται τὰ κείμενα:

«*Μὴ ἐπιθύμει τέκνων πλῆθος ἀχρήστων, μὴ εὐφραίνου ἐπὶ υἱοῖς ἀσεβέσιν. ἐὰν πληθύνωσι, μὴ εὐφραίνου ἐπ᾽ αὐτοῖς, εἰ μή ἐστι φόβος Κυρίου μετ᾽ αὐτῶν. μὴ ἐμπιστεύσῃς τῇ ζωῇ αὐτῶν καὶ μὴ ἔπεχε ἐπὶ τὸ πλῆθος αὐτῶν· κρείσσων γὰρ εἷς ἢ χίλιοι, καὶ ἀποθανεῖν ἄτεκνον ἢ ἔχειν τέκνα ἀσεβῆ. ἀπὸ γὰρ ἑνὸς συνετοῦ συνοικισθήσεται πόλις, φυλὴ δὲ ἀνόμων ἐρημωθήσεται»*[30].

Δηλαδή: Μὴ λαχταρᾶς παιδιὰ ποὺ εἶναι ἄχρηστα οὔτε νὰ χαίρεσαι γιὰ γιοὺς ποὺ εἶναι ἀσεβεῖς. Μὴ χαίρεσαι γιὰ τὰ παιδιά σου ὅταν πληθαίνουν, ἐὰν τὸν Κύριο δὲν σέβονται. Μὴν ἐλπίσεις εὐτυχισμένη ζωὴ γι᾽ αὐτὰ καὶ μὴ στηρίζεσαι στὸ πλῆθος τους. Προτιμότερος εἶναι ἕνας εὐσεβὴς ἀπὸ τοὺς χίλιους ἀσεβεῖς· καὶ εἶναι προτιμότερο νὰ πεθάνει κάποιος ἄτεκνος παρὰ νὰ ἔχει παιδιὰ ἀσεβῆ. Ἕνας συνετὸς μπορεῖ νὰ γεμίσει ἀπὸ πλῆθος ἀνθρώπων μιὰ πόλη, ὁλόκληρη δὲ φυλὴ παρανόμων θὰ ἐρημωθεῖ.

29. Ἡσαΐου νς΄ 4-5.
30. Σοφίας Σειρὰχ ις΄ 1-4.

«Ὅτι μακαρία στεῖρα ἡ ἀμίαντος, ἥτις οὐκ ἔγνω κοίτην ἐν παραπτώματι, ἕξει καρπὸν ἐν ἐπισκοπῇ ψυχῶν, καὶ εὐνοῦχος ὁ μὴ ἐργασάμενος ἐν χειρὶ ἀνόμημα, μηδὲ ἐνθυμηθεὶς κατὰ τοῦ Κυρίου πονηρά, δοθήσεται γὰρ αὐτῷ τῆς πίστεως χάρις ἐκλεκτὴ καὶ κλῆρος ἐν ναῷ Κυρίου θυμηρέστερος. ἀγαθῶν γὰρ πόνων καρπὸς εὐκλεής, καὶ ἀδιάπτωτος ἡ ῥίζα τῆς φρονήσεως. τέκνα δὲ μοιχῶν ἀτέλεστα ἔσται, καὶ ἐκ παρανόμου κοίτης σπέρμα ἀφανισθήσεται. ἐάν τε γὰρ μακρόβιοι γένωνται, εἰς οὐθὲν λογισθήσονται, καὶ ἄτιμον ἐπ᾽ ἐσχάτων τὸ γῆρας αὐτῶν. ἐάν τε ὀξέως τελευτήσωσιν, οὐχ ἕξουσιν ἐλπίδα, οὐδὲ ἐν ἡμέρᾳ διαγνώσεως παραμύθιον· γενεᾶς γὰρ ἀδίκου χαλεπὰ τὰ τέλη»[31].

Δηλαδή: Γι᾽ αὐτὸ εὐτυχισμένη ἡ στείρα γυναίκα, ποὺ ὅμως ἡ διαγωγή της εἶναι ἄμεμπτη· αὐτὴ ποὺ δὲ διέπραξε μοιχεία καὶ ποτὲ δὲν εἶχε παράνομες σχέσεις. Αὐτὴ θὰ ἔχει καρπὸ πολυτιμότερο τοῦ καρποῦ τῆς κοιλίας της, ὅταν ὁ Κύριος ἐπισκεφθεῖ εὐμενῶς καὶ ἀνταμείψει τὶς ἅγιες ψυχές· εὐτυχισμένος καὶ ὁ εὐνοῦχος ποὺ δὲν ἔπραξε ἀνομία, οὔτε ἔκανε πονηρὲς σκέψεις γιὰ νὰ προκαλέσει τὸν Κύριο. Θὰ τοῦ παρασχεθεῖ εἰδικὴ εὔνοια γιὰ τὴν πιστότητά του καὶ τιμητικὴ θέση στὸν ναὸ τοῦ Κυρίου. Αὐτὸς ποὺ κάνει καλὰ ἔργα εἶναι σὰν τὸ δένδρο ποὺ κάνει πολλοὺς καρπούς. Ἡ σύνεσή του εἶναι σὰν τὴν ρίζα ποὺ δὲν ξεραίνεται. Τὰ παιδιὰ τῶν μοιχῶν ὅμως δὲν θὰ φθάσουν ὡς τὸ τέλος τῆς ζωῆς τους· οἱ καρποὶ τῶν παράνομων σχέσεων θὰ ἀφανισθοῦν. Ἀλλὰ καὶ ἂν ζήσουν πολλὰ χρόνια κανένας δὲν θὰ τοὺς σέβεται· χωρὶς ὑπόληψη θὰ ζήσουν ὡς τὰ βαθιὰ γεράματα. Ἂν πεθάνουν πρόωρα, δὲν θὰ ἔχουν οὔτε ἐλπίδα οὔτε παρηγοριὰ τὴν ἡμέρα τῆς κρίσεως, διότι τῆς ἄδικης καὶ παράνομης γενεᾶς τὰ τέλη θὰ εἶναι φοβερά.

Μὲ τὰ κείμενα αὐτὰ ὁ πιστὸς διαπαιδαγωγεῖται νὰ μὴν

31. Σοφίας Σολομῶντος γ΄ 13-19.

ἔχει ἐπίμονα στραμμένο τὸν νοῦ του στὴν ἐπίγεια καὶ φυσικὴ γονιμότητα, ἀλλὰ νὰ μπορεῖ νὰ διακρίνει καὶ νὰ ἐπιθυμεῖ τὴν χάρη τοῦ ἁγίου Πνεύματος ποὺ παράγει τοὺς καρποὺς ποὺ χαρίζουν τὴν ἀθανασία (πρὸς Γαλάτας ε΄ 22-23).

Μ᾽ αὐτὸ τὸν τρόπο ὁ Θεὸς ἐξηγεῖ στὸν ἄνθρωπο, ὅτι εἴτε ἔχει παιδιὰ εἴτε δὲν ἔχει, ἡ γονιμότητα καὶ ἡ στειρότητα πρέπει νὰ ὁδηγεῖ στὴν πίστη, ἡ ὁποία χαρίζει τὴν ἀθανασία. Ἐξ ἄλλου ὁ ἄνθρωπος εἰσήγαγε τὸν θάνατο, ποὺ ἀπειλεῖ τὴν ζωή, καὶ τὴν ἀτεκνία, ποὺ ἐμποδίζει τὴν διαιώνιση τοῦ ἀνθρώπου. Μετὰ ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἐξέλιξη ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτει, ὅτι ὅλα αὐτὰ ὑπερβαίνονται μέσα στὴν αἰωνιότητα, στὴν ὁποία εἰσάγει ἡ πίστη στὴν ἀνάσταση. Τὸ πρῶτο ἑωθινὸ Ἰδιόμελο τοῦ Ὄρθρου τῆς Κυριακῆς ἀναφέρεται στὴν πνευματικὴ διαιώνιση τοῦ ἀνθρώπου στὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ποὺ εἶναι δῶρο τοῦ ἀναστάντος Κυρίου.

«Εἰς τὸ ὄρος τοῖς Μαθηταῖς ἐπειγομένοις, διὰ τὴν χαμόθεν ἔπαρσιν, ἐπέστη ὁ Κύριος· καὶ προσκυνήσαντες αὐτόν, καὶ τὴν δοθεῖσαν ἐξουσίαν, πανταχοῦ διδαχθέντες, εἰς τὴν ὑπ᾽ οὐρανὸν ἐξαπεστέλλοντο, κηρῦξαι τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν, καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀποκατάστασιν· οἷς καὶ συνδιαιωνίζειν, ὁ ἀψευδὴς ἐπηγγείλατο, Χριστὸς ὁ Θεός, καὶ Σωτὴρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν».

Ἔτσι τὴν φυσικὴ στειρότητα ἀναπληρώνει καὶ μεταμορφώνει σὲ ἀθανασία ἡ γόνιμη πίστη καὶ ἐνάρετη ζωή.

☆

3. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τὸ πλήρωμα τῆς γονιμότητας

Ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος (α΄ 1-17) καὶ Λουκᾶς (ιγ΄ 23-58) καταγράφουν τοὺς προγόνους τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, γιὰ νὰ τονίσουν ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ ὁριστικὸς κληρονόμος τῶν ἐπαγγελιῶν. Αὐτὸς εἶναι Ἐκεῖνος ποὺ Τὸν περίμεναν οἱ γενεὲς τῶν γενεῶν κατὰ τὸν ἀποστολικὸ λόγο: *«Τῷ δὲ Ἀβραὰμ ἐρρέθησαν αἱ ἐπαγγελίαι καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ· οὐ λέγει, καὶ τοῖς σπέρμασιν, ὡς*

ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ᾽ ὡς ἐφ᾽ ἑνός, καὶ τῷ σπέρματί σου, ὅς ἐστι Χριστός»[32]. Δηλαδή, οἱ ἐπαγγελίες δόθηκαν ὡς διαθήκη στὸν Ἀβραὰμ καὶ στὸν ἀπόγονό του. Ἡ Γραφὴ δὲν λέει καὶ στοὺς ἀπογόνους, ὅπως θὰ ἔκανε ἂν ἐννοοῦσε πολλούς, ἀλλὰ μιλάει γιὰ ἕναν: καὶ στὸν ἀπόγονό σου. Αὐτὸς ὁ ἀπόγονος εἶναι ὁ Χριστός.

Ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος προβάλλει τὴν Ἰουδαϊκὴ καταγωγὴ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ὅτι Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀναμενόμενος Μεσσίας τῶν προφητειῶν. Ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς (γ΄ 23-38) διευρύνει αὐτὴ τὴν καταγωγὴ δίδοντάς της πανανθρώπινες διαστάσεις.

Γιὰ τὸν Θεὸ Πατέρα ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ υἱὸς τῆς ἀγάπης, ὁ υἱὸς τῆς εὐδοκίας. *«Καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα»*[33]*.«Καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός· αὐτοῦ ἀκούετε»*[34].

Ἡ ἀνθρωπότητα μέσα ἀπὸ τὶς περιπέτειες τῶν διαδοχικῶν γενεῶν γέννησε ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκπλήρωσε τὴν ἐντολὴ τῆς γονιμότητας.

Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς τέμνει καὶ στὸ θέμα αὐτὸ τὴν ἱστορία· δὲν ἔχει φυσικοὺς ἀπογόνους, ἔχει ὅμως φυσικοὺς προγόνους καὶ πνευματικοὺς ἀπογόνους, ὅπως τὸ ἔγραψε ὁ ἀπόστολος Παῦλος: *«ἔπρεπε γὰρ αὐτῷ, δι᾽ ὃν τὰ πάντα καὶ δι᾽ οὗ τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα, τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ παθημάτων τελειῶσαι»*[35]. Δηλαδή, ὁ Θεὸς ἡ ἀρχὴ καὶ ὁ σκοπὸς τῶν πάντων, ἐνῶ ὁδήγησε πολλοὺς γιοὺς στὴν δόξα, ἔπρεπε μὲ τὸ πάθος νὰ ὁδηγήσει τὸν χορηγὸ τῆς σωτηρίας τους στὴν ὁλοκλήρωση τοῦ ἔργου του.

32. Γαλάτας γ΄ 16.
33. Ματθαίου γ΄ 17.
34. Λουκᾶ θ΄ 35.
35. Ἑβραίους β΄ 10.

Ὁ Πρόδρομος καὶ Βαπτιστὴς Ἰωάννης στὸ κήρυγμά του τόνισε, ὅτι καύχημα γιὰ τὸν ἄνθρωπο δὲν εἶναι ἡ φυσικὴ καταγωγή του, ἀλλὰ ἡ πνευματικὴ καταγωγή, νὰ ἔχει ὁ ἄνθρωπος τὴν ἴδια πίστη μὲ τοὺς ἐνάρετους προγόνους του. *«Καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ»*[36]. Δηλαδή: Καὶ μὴν αὐταπατᾶστε λέγοντας, ἐμεῖς καταγόμαστε ἀπὸ τὸν Ἀβραάμ. Νὰ εἶστε βέβαιοι πὼς ὁ Θεός, ἀκόμη καὶ ἀπ' αὐτὲς ἐδῶ τὶς πέτρες μπορεῖ νὰ ἀναστήσει ἀπογόνους τοῦ Ἀβραάμ.

Αὐτὸν τὸν πνευματικὸ νόμο ἐπιβεβαίωσε καὶ ὁ Κύριός μας συνδιαλεγόμενος μὲ τοὺς Ἰουδαίους.

«Οἶδα ὅτι σπέρμα Ἀβραάμ ἐστε· ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν. ἐγὼ ὃ ἑώρακα παρὰ τῷ πατρὶ μου λαλῶ· καὶ ὑμεῖς οὖν ὃ ἑωράκατε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν ποιεῖτε. Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ· Ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἀβραάμ ἐστι. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Εἰ τέκνα τοῦ Ἀβραὰμ ἦτε, τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραὰμ ἐποιεῖτε. νῦν δὲ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ἄνθρωπον ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα, ἣν ἤκουσα παρὰ τοῦ Θεοῦ· τοῦτο Ἀβραὰμ οὐκ ἐποίησεν. ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν. εἶπον οὖν αὐτῷ· Ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐ γεγεννήμεθα· ἕνα πατέρα ἔχομεν, τὸν Θεόν. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Εἰ ὁ Θεὸς πατὴρ ὑμῶν ἦν, ἠγαπᾶτε ἂν ἐμέ, ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθον καὶ ἥκω· οὐδὲ γὰρ ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐκεῖνός με ἀπέστειλε. διατί τὴν λαλιὰν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσκετε; ὅτι οὐ δύνασθε ἀκούειν τὸν λόγον τὸν ἐμόν. ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστέ, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ ἕστηκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ· ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστὶ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν

36. Ματθαίου γ΄ 9.

ἀλήθειαν λέγω, οὐ πιστεύετέ μοι. τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας; εἰ δὲ ἀλήθειαν λέγω, διατί ὑμεῖς οὐ πιστεύετέ μοι; ὁ ὢν ἐκ τοῦ Θεοῦ τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ ἀκούει· διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ ἀκούετε, ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐστέ. ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπον αὐτῷ· Οὐ καλῶς λέγομεν ἡμεῖς ὅτι Σαμαρείτης εἶ σὺ καὶ δαιμόνιον ἔχεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· Ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω, ἀλλὰ τιμῶ τὸν πατέρα μου, καὶ ὑμεῖς ἀτιμάζετέ με. ἐγὼ δὲ οὐ ζητῶ τὴν δόξαν μου· ἔστιν ὁ ζητῶν καὶ κρίνων»[37].

Δηλαδή: Ξέρω πὼς εἶστε ἀπόγονοι τοῦ Ἀβραάμ· κι ὅμως γυρεύετε νὰ μὲ σκοτώσετε, γιατὶ ὁ λόγος μου δὲν εὑρίσκει χῶρο μέσα σας. Ἐγώ, αὐτὰ ποὺ εἶδα κοντὰ στὸν Πατέρα μου, αὐτὰ λέω· κι ἐσεῖς, αὐτὰ ποὺ εἴδατε ἀπὸ τὸν πατέρα σας, αὐτὰ κάνετε. Ὁ δικός μας πατέρας εἶναι ὁ Ἀβραάμ, τοῦ ἀποκρίθηκαν. Τοὺς λέει τότε ὁ Ἰησοῦς: Ἂν ἤσασταν γνήσια παιδιὰ τοῦ Ἀβραάμ, θὰ κάνατε τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραάμ. Ἐσεῖς ὅμως θέλετε νὰ μὲ σκοτώσετε, ἕναν ἄνθρωπο ποὺ σᾶς κήρυξα τὴν ἀλήθεια ὅπως τὴν ἔμαθα ἀπὸ τὸν Θεό· τέτοιο πράγμα δὲν τὸ ἔκανε ὁ Ἀβραάμ. Ἐσεῖς κάνετε τὰ ἔργα τοῦ πατέρα σας. Τότε τοῦ εἶπαν: Ἐμεῖς δὲν εἴμαστε νόθοι· ἕνα πατέρα ἔχουμε, κι αὐτὸς εἶναι ὁ Θεός. Ἂν ὁ Θεὸς ἦταν πραγματικὰ πατέρας σας, τοὺς εἶπε ὁ Ἰησοῦς, θὰ μὲ ἀγαπούσατε, ἐπειδὴ ἐγὼ ἀπὸ τὸν Θεὸ ἐξῆλθα κι ἦρθα σ᾽ ἐσᾶς· ἐγὼ δὲν ἦρθα ἀπὸ μόνος μου, ἐκεῖνος μ᾽ ἔστειλε. Καὶ ξέρετε γιατί δὲν καταλαβαίνετε τὴν γλώσσα ποὺ σᾶς μιλάω; Εἶναι γιατὶ δὲν ἔχετε τὴν δύναμη νὰ καταλάβετε τὸν λόγο μου. Ὁ πατέρας ποὺ ἔχετε ἐσεῖς εἶναι ὁ διάβολος, καὶ ὅσα ἐπιθυμεῖ ὁ πατέρας σας αὐτὰ θέλετε νὰ κάνετε. Ἐκεῖνος ἐξαρχῆς ἦταν ἀνθρωποκτόνος καὶ δὲν μπόρεσε νὰ σταθεῖ στὴν ἀλήθεια, γιατὶ δὲν ὑπάρχει μέσα του τίποτα τὸ ἀληθινό. Ὅταν λέει ψέματα, ἐκφράζει τὸν ἑαυτό του, γιατὶ εἶναι ψεύτης, καὶ εἶναι πατέρας τοῦ ψεύδους. Ἐμένα ὅμως,

37. Ἰωάννου η΄ 37-50.

ἐπειδὴ λέω τὴν ἀλήθεια, δὲν μὲ πιστεύετε. Ποιὸς ἀπὸ σᾶς μπορεῖ νὰ ἀποδείξει πὼς ἔκανα ἁμαρτία; Ἂν λοιπόν, σᾶς λέω τὴν ἀλήθεια, γιατί δὲν μὲ πιστεύευε; Ἐκεῖνος ποὺ κατάγεται ἀπὸ τὸν Θεὸ καταλαβαίνει τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ· γι᾽ αὐτὸ ἐσεῖς δὲν καταλαβαίνετε, γιατὶ δὲν κατάγεσθε ἀπὸ τὸν Θεό. Τοῦ εἶπαν τότε οἱ Ἰουδαῖοι· καλὰ τὸ λέμε ἐμεῖς πὼς εἶσαι Σαμαρείτης καὶ δαιμονισμένος! Ἐγὼ δὲν εἶμαι δαιμονισμένος, ἀποκρίθηκε ὁ Ἰησοῦς, ἀλλὰ μὲ ὅ,τι κάνω τιμῶ τὸν Πατέρα μου, ἐνῶ ἐσεῖς μὲ περιφρονεῖτε. Ἐγὼ ὅμως δὲν ἐπιζητῶ δόξα γιὰ τὸν ἑαυτό μου. Κάποιος ἄλλος τὴν ζητάει, καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ Κριτής.

Μὲ αὐτὸ τὸν πνευματικὸ νόμο σχολίασε τὸ ἐγκώμιο ποὺ ἔκανε μιὰ ἄγνωστη γυναίκα γιὰ τὴν Μητέρα Του. Χωρὶς νὰ ἀρνεῖται τὴν θυσιαστικὴ ἑκούσια προσφορὰ τῆς μητρικῆς διακονίας της, ἀποκαλύπτει ὅτι τὸ πλήρωμα τῆς εὐτυχίας της εἶναι ἡ πίστη, ποὺ θεωρεῖται ἡ πνευματικὴ γονιμότητα (Λουκᾶ ια΄ 27-28). Ἡ Μητέρα Του εἶναι μακαρία γιατὶ πίστεψε στὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τήρησε τὶς ἐντολές Του.

Ὁ Κύριος προσδιόρισε μὲ ποιὰ ἔννοια ἡ πίστη εἶναι ἡ πνευματικὴ γονιμότητα. Ἀγνοεῖ τοὺς κατὰ σάρκα συγγενεῖς του καὶ ὑψώνοντας τὸ χέρι Του δείχνει τοὺς μαθητές Του λέγοντας: «*Ἰδοὺ ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου· ὅστις γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, αὐτός μου ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν*»[38]. Δηλαδή, νὰ ἡ μητέρα μου καὶ τ᾽ ἀδέλφια μου. Γιατὶ ὅποιος ἐφαρμόζει τὸ θέλημα τοῦ οὐράνιου Πατέρα μου, αὐτὸς εἶναι ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μητέρα μου.

Κατὰ τὸν λόγο αὐτὸ ὁ Κύριος τόνισε ὅτι ἡ πίστη δημιουργεῖ τὴν νέα οἰκογένεια, τὴν Ἐκκλησία, μέσα στὴν ὁποία ὁ ἄνθρωπος ἀποκτᾶ Πατέρα τὸν Θεό, ἀδελφοὺς τὸν Ἰησοῦ καὶ τοὺς μαθητές Του.

38. Ματθαίου ιβ΄ 49-50.

Στὴν Ἐκκλησία ἡ τεκνογονία καταξιώνεται καὶ ἡ φυσικὴ γονιμότητα μετατρέπεται σὲ πνευματικὴ γονιμότητα.

☆

4. Ἡ ἑκούσια στειρότητα

Ὁ Κύριος Ἰησοῦς καλεῖ στὴν συνοδεία Του τοὺς πνευματικοὺς εὐνούχους, «*οἵτινες εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν*»[39].

Μὲ τὴν ἐνέργειά Του αὐτὴ ἀναδεικνύει καὶ προβάλλει ἕνα ἄλλο χάρισμα, τὴν ἑκούσια στειρότητα, ὅπως καὶ τὴν χαρισματικὴ παρθενία. Πρόκειται γι᾽ αὐτοὺς ποὺ μένουν μὲ τὴν θέλησή τους ἄγαμοι καὶ ἄτεκνοι, ποὺ θυσιάζουν αὐτὰ τὰ δικαιώματά τους γιὰ χάρη τοῦ Κυρίου.

Αὐτὸ ποὺ ὁ ἰσραηλιτικὸς λαὸς θεωροῦσε κατάρα, δηλαδὴ τὴν ἀτεκνία, τὴν μετατρέπει ὁ Παῦλος σὲ χάρισμα κατὰ τό «*θέλω γὰρ πάντας ἀνθρώπους εἶναι ὡς καὶ ἐμαυτόν· ἀλλ᾽ ἕκαστος ἴδιον χάρισμα ἔχει ἐκ Θεοῦ, ὃς μὲν οὕτως, ὃς δὲ οὕτως*»[40].

☆

5. Ἡ πνευματικὴ γέννηση

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ πνευματικὴ μητέρα ποὺ γεννᾶ τούς «*υἱοὺς τῆς ἀναστάσεως*» (Λουκᾶ κ΄ 36).

Ἔτσι δίνεται νόημα στὴν φυσικὴ γέννηση παιδιῶν. Κατ᾽ αὐτὸ οἱ γονεῖς γεννοῦν φυσικὰ παιδιά, τὰ ὁποῖα στὴν συνέχεια ἀναδεικνύονται παιδιὰ ἀναστάσεως.

Ἰδοὺ ὁ σκοπὸς τῆς τεκνογονίας καὶ τῆς γονιμότητας. Τὸ φυσικὸ τέκνο, νὰ γίνει τέκνο τῆς ἀναστάσεως κατὰ τό «*τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες*»[41].

39. Ματθαίου ιθ΄ 12.
40. Α΄ Κορινθίους ζ΄ 7.
41. Λουκᾶ κ΄ 36.

Ε΄

Πατρότητα - Μητρότητα

Ὁ ΠΑΛΑΙΟΣ
Ὢ Ὢ Μ
ΤΩΝ ΗΜΕΡΩΝ
ΕΓΩ ΤΟΔΕ ΕΙΜΙ ΚΤΩ

Πατρότητα - Μητρότητα

Πατέρας καὶ μητέρα εἶναι δύο ἔννοιες καὶ λέξεις ἱερές, δύο διακονίες ὑπέροχες, τὶς ὁποῖες ἀναφέρει καὶ περιγράφει ἡ ἁγία Γραφή.

Ὁ Θεὸς ὀνομάζεται *«Πατέρας»*. Ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς μᾶς προτρέπει νὰ Τὸν ἀποκαλοῦμε «*Πατέρα μας ἐπουράνιο*»[1]. Εἶναι ὅμως καὶ δικός Του Πατέρας, ἀλλὰ μὲ ἄλλη σχέση καὶ μὲ ἄλλο τρόπο, ὅπως τὸ ἐπεσήμανε μετὰ τὴν ἀνάστασή Του στὴν Μαρία τὴν Μαγδαληνὴ ἀναθέτοντάς της νὰ πορευθεῖ καὶ νὰ ἀναγγείλλει στοὺς μαθητὲς καὶ ἀδελφούς Του ὅτι: «*Ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου καὶ Πατέρα ὑμῶν, καὶ Θεόν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν*»[2].

Μὲ τὸ πάθος Του καὶ τὴν ἀνάστασή Του πραγματοποιήθηκε ἡ δοσμένη διὰ τοῦ προφήτου Ἡσαΐα ὑπόσχεση τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους: «*Ἔσομαι ὑμῖν εἰς πατέρα καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς υἱοὺς καὶ θυγατέρας*»[3]. Δηλαδή: Θὰ εἶμαι γιὰ σᾶς ὁ Πατέρας, κι ἐσεῖς θὰ εἶστε γιοὶ καὶ θυγατέρες μου.

Αὐτὴ τὴν προοπτικὴ καὶ δυνατότητα τῶν ἀνθρώπων, ποὺ θὰ πιστέψουν στὸν Ἰησοῦ Χριστό, νὰ υἱοθετηθοῦν ἀπὸ τὸν Θεὸ

1. Ματθαίου ς΄ 9.
2. Ἰωάννου κ΄ 17.
3. Ἡσαΐου μγ΄ 6. Β΄ Βασιλειῶν ζ΄ 14 καὶ Β΄ Κορινθίους ς΄ 18.

Πατέρα, τονίζει ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης γράφοντας: «*Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ*»[4]. Δηλαδή: Σὲ ὅσους ὅμως τὸν δέχτηκαν καὶ πίστεψαν σ᾽ Αὐτόν, ἔδωσε τὸ δικαίωμα νὰ γίνουν παιδιὰ τοῦ Θεοῦ.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρεται στὴν θεία υἱοθεσία: «*Ὅτε δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ, ἵνα τὴν υἱοθεσίαν ἀπολάβωμεν*»[5]. Δηλαδή: Ὅταν ὅμως ἔφθασε ἡ ὥρα ποὺ εἶχε καθορίσει ὁ Θεός, ἀπέστειλε τὸν Υἱό του. Γεννήθηκε ἀπὸ μιὰ γυναίκα καὶ ὑποτάχθηκε στὸν νόμο, γιὰ νὰ ἐξαγοράσει αὐτοὺς ποὺ ἦταν ὑπόδουλοι στὸν νόμο, γιὰ νὰ γίνουμε παιδιὰ τοῦ Θεοῦ.

Ἡ μεγαλύτερη τιμὴ γιὰ τὸν ἄνθρωπο εἶναι ἡ υἱοθεσία του ἀπὸ τὸν Πανάγαθο καὶ Αἰώνιο Θεὸ Πατέρα.

Σύμφωνα μὲ αὐτά, ὅσα δικαιώματα ἔχει ὁ φυσικὸς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός, τὰ ἴδια ἀποκτοῦν καὶ οἱ πιστοί, ποὺ υἱοθετοῦνται ἀπὸ τὸν ἐπουράνιο Θεὸ κατὰ τὸν σαφέστατο λόγο Του: «*κἀγὼ διατίθεμαι ὑμῖν καθὼς διέθετό μοι ὁ πατήρ μου βασιλείαν, ἵνα ἐσθίητε καὶ πίνητε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ καθίσεσθε ἐπὶ θρόνων κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ*»[6]. Δηλαδή, ὅπως ὁ Πατέρας μου μοῦ ἔδωσε τὴν βασιλεία, θὰ σᾶς δώσω κι ἐγὼ τὸ δικαίωμα νὰ τρῶτε καὶ νὰ πίνετε ἀπὸ τὸ τραπέζι μου στὴν βασιλεία μου. Θὰ καθήσετε ἐπάνω σὲ θρόνους καὶ θὰ κρίνετε τὶς δώδεκα φυλὲς τοῦ Ἰσραήλ.

Αὐτὴ εἶναι ἡ Καινὴ Διαθήκη ποὺ ἐπικυρώθηκε καὶ ἐπι-

4. Ἰωάννου α΄ 12.
5. Γαλάτας δ΄ 4-5.
6. Λουκᾶ κβ΄ 29-30.

σφραγίσθηκε μὲ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ τό Λουκᾶ «*ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων· Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον*»[7]. Δηλαδή: Τὸ ἴδιο, μετὰ τὸ δεῖπνο, πῆρε τὸ ποτήρι λέγοντας: Αὐτὸ τὸ ποτήρι εἶναι ἡ νέα διαθήκη, ποὺ ἐπισφραγίζεται μὲ τὸ αἷμα μου τὸ ὁποῖο χύνεται γιὰ χάρη σας.

Σ' αὐτὴ τὴν Καινὴ Διαθήκη ἀναφέρεται ὁ ἀπόστολος Παῦλος, στὴν πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολή, ὅτι ἦταν ἡ ὑπόσχεση, ποὺ δόθηκε μέσω τῶν προφητῶν :

«Ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα διαθήκην καινήν, οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἣν ἐποίησα τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου· ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, κἀγὼ ἠμέλησα αὐτῶν, λέγει Κύριος· ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει Κύριος· διδοὺς νόμους μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς, καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς Θεόν, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν. καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἕκαστος τὸν πολίτην αὐτοῦ καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, λέγων· γνῶθι τὸν Κύριον· ὅτι πάντες εἰδήσουσί με ἀπὸ μικροῦ αὐτῶν ἕως μεγάλου αὐτῶν· ὅτι ἵλεως ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν, καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι. ἐν τῷ λέγειν καινὴν πεπαλαίωκε τὴν πρώτην· τὸ δὲ παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἀφανισμοῦ»[8].

Δηλαδή: Ἔρχονται ἡμέρες, λέει ὁ Κύριος, ποὺ θὰ συνάψω καινούργια διαθήκη μὲ τὸν λαὸ τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τὸν λαὸ τοῦ Ἰούδα, ποὺ δὲ θὰ εἶναι ὅμοια μὲ τὴν διαθήκη, ποὺ ἔκανα μὲ τοὺς προπάτορές τους, τότε ποὺ τοὺς πῆρα ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τοὺς

7. Λουκᾶ κβ΄ 20.
8. Ἑβραίους η΄ 8-13.

ἔβγαλα ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο. Ἐκεῖνοι ὅμως δὲν ἔμειναν πιστοὶ στὴν διαθήκη μου, κι ἐγὼ τοὺς ἐγκατέλειψα, λέει ὁ Κύριος. Ἡ διαθήκη ποὺ θὰ συνάψω μὲ τὸν λαὸ τοῦ Ἰσραὴλ μετὰ τὶς ἡμέρες ἐκεῖνες, λέει ὁ Κύριος εἶναι ἡ ἑξῆς: Θὰ τοποθετήσω τὸν νόμο μου μέσα στὸν νοῦ τους καὶ θὰ χαράξω τὶς ἐντολές μου μέσα στὶς καρδιές τους. Ἐγὼ θὰ εἶμαι γι᾽ αὐτοὺς Θεός, καὶ αὐτοὶ θὰ εἶναι λαός μου. Τότε δὲ θὰ διδάσκει ὁ καθένας τὸν συμπατριώτη του, οὔτε θὰ λέει ὁ καθένας στὸν ἀδελφό του, ἔλα νὰ γνωρίσεις τὸν Κύριο, γιατὶ ὅλοι θὰ μὲ γνωρίζουν, ἀπὸ τὸν μικρότερο ὡς τὸν μεγαλύτερο. Θὰ συγχωρήσω τὴν ἀνυπακοή τους καὶ θὰ ξεχάσω πιὰ τὶς ἁμαρτίες τους καὶ τὶς ἀνομίες τους. Τὸ νὰ μιλάει γιὰ καινούργια διαθήκη, σημαίνει πὼς ἔχει κάνει παλαιὰ τὴν πρώτη. Ὅ,τι παλαιώνει καὶ γηράσκει κοντεύει νὰ ἐξαφανισθεῖ.

Αὐτὲς τὶς βαρυφορτωμένες μὲ ἔννοιες καὶ σημασίες λέξεις πατέρας - μητέρα θὰ προσπαθήσουμε νὰ προσεγγίσουμε στὴν συνέχεια.

Πατέρας

1. Σαρκικὸς καὶ πνευματικὸς πατέρας

Μὲ τὴν λέξη αὐτὴ ἡ ἁγία Γραφὴ ἀναφέρεται πρῶτον στὸν φυσικὸ πατέρα, δηλαδὴ στήν *«κατὰ σάρκα»* πατρότητα καὶ δεύτερον στὸν πνευματικὸ πατέρα δηλαδὴ στήν *«κατὰ πνεῦμα»* πατρότητα.

α΄. Ἡ «κατὰ σάρκα» πατρότητα

Αὐτὴ ἐκτείνεται σὲ δύο διαστάσεις, στὴν ὁριζόντια καὶ στὴν κάθετη.

α΄. Στὴν ὁριζόντια διάσταση ἡ κατὰ σάρκα πατρότητα ἀναφέρεται στὸν φυσικὸ πατέρα.

⁂ Στὸ πρόσωπο τοῦ Πατέρα ἐνσαρκώνεται ὁλόκληρη ἡ οἰκογένεια, τῆς ὁποίας ἐξασφαλίζει τὴν ἑνότητα. Ὁ πατέρας εἶναι ὁ ἀναμφισβήτητος ἀρχηγός, ὁ στύλος καὶ τὸ κέντρο τῆς οἰκογένειας.

Τὸν πατέρα, ἡ σύζυγος ἀναγνωρίζει καὶ ἀποκαλεῖ κύριό της ὅπως ἡ Σάρρα τὸν Ἀβραάμ, ὅταν ἐξέφρασε τὴν δυσπιστία της στὴν πληροφορία τοῦ ἀγγέλου ὅτι θὰ συλλάβει, ἐπειδὴ ἦταν σὲ προχωρημένη ἡλικία καὶ εἶχε περάσει ἡ περίοδος τῆς γονιμότητας: «*Ἐγέλασε δὲ Σάρρα ἐν ἑαυτῇ, λέγουσα· οὔπω μέν μοι γέγονεν ἕως τοῦ νῦν, ὁ δὲ κύριός μου πρεσβύτερος*»[9]. Δηλαδή: Ἡ Σάρρα λοιπὸν γέλασε μέσα της καὶ εἶπε: Τόσα χρόνια τώρα δὲν μοῦ συνέβη τέτοιο πράγμα· καὶ θὰ συμβεῖ τώρα, ποὺ ὁ κύριός μου εἶναι πλέον προχωρημένος στὰ χρόνια!

Ἀπὸ τὸν πατέρα ἐξαρτᾶται ἡ διαπαιδαγώγηση τῶν παιδιῶν:

«Ὁ ἀγαπῶν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐνδελεχήσει μάστιγας αὐτῷ, ἵνα εὐφρανθῇ ἐπ' ἐσχάτῳ αὐτοῦ. Ὁ παιδεύων τὸν υἱὸν αὐτοῦ ὀνήσεται ἐπ' αὐτῷ καὶ ἀνὰ μέσον γνωρίμων ἐπ' αὐτῷ καυχήσεται· ὁ διδάσκων τὸν υἱὸν αὐτοῦ παραζηλώσει τὸν ἐχθρὸν καὶ ἔναντι φίλων ἐπ' αὐτῷ ἀγαλλιάσεται. Ἐτελεύτησεν αὐτοῦ ὁ πατήρ, καὶ ὡς οὐκ ἀπέθανεν· ὅμοιον γὰρ αὐτῷ κατέλιπε μετ' αὐτόν. Ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ εἶδε καὶ εὐφράνθη καὶ ἐν τῇ τελευτῇ αὐτοῦ οὐκ ἐλυπήθη. Ἐναντίον ἐχθρῶν κατέλιπεν ἔκδικον καὶ τοῖς φίλοις ἀνταποδιδόντα χάριν. Περιψύχων υἱὸν καταδεσμεύσει τραύματα αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ πάσῃ βοῇ ταραχθήσεται σπλάγχνα αὐτοῦ. Ἵππος ἀδάμαστος ἀποβαίνει σκληρός, καὶ υἱὸς ἀνειμένος ἐκβαίνει προαλής. Τιθήνησον τέκνον, καὶ ἐκθαμβήσει σε· σύμπαιξον αὐτῷ, καὶ λυπήσει σε· μὴ συγγελάσῃς αὐτῷ, ἵνα μὴ συνοδυνηθῇς, καὶ ἐπ' ἐσχάτῳ γομφιάσεις τοὺς ὀδόντας σου. Μὴ

9. Γενέσεως ιη΄ 12.

δῷς αὐτῷ ἐξουσίαν ἐν νεότητι· καὶ μὴ παρίδῃς τὰς ἀγνοίας αὐτοῦ. Κάμψον τὸν τράχηλον αὐτοῦ ἐν νεότητι, θλάσον τὰς πλευρὰς αὐτοῦ, ὡς ἔστι νήπιος, μήποτε σκληρυνθεὶς ἀπειθήσῃ σοι. Παίδευσον τὸν υἱόν σου καὶ ἔργασαι ἐν αὐτῷ, ἵνα μὴ ἐν τῇ ἀσχημοσύνῃ αὐτοῦ προσκόψῃς»[10].

Δηλαδή: Ἐκεῖνος ποὺ ἀγαπᾶ τὸ παιδί του, θὰ τὸ τιμωρεῖ συχνά· τοῦτο δέ, γιὰ νὰ τὸ μορφώσει, ὥστε νὰ εὐφρανθεῖ ἐκεῖνος κατὰ τὰ γηρατειά του. Ἐκεῖνος ποὺ διαπαιδαγωγεῖ ὀρθὰ καὶ μορφώνει τὸ παιδί του, θὰ ὠφεληθεῖ ἀπὸ αὐτὸ καὶ ἐνώπιον γνωστῶν του ἀνθρώπων θὰ καυχᾶται γι' αὐτό. Ἐκεῖνος ποὺ διδάσκει ὀρθὰ τὸ παιδί του, θὰ κάμει τὸν ἐχθρό του νὰ τὸν ζηλοφθονήσει· ἐνώπιον ὅμως τῶν φίλων του θὰ εὐφραίνεται γι' αὐτό. Ἀπέθανε ὁ πατέρας τοῦ παιδιοῦ αὐτοῦ καὶ εἶναι σὰν νὰ μὴν ἀπέθανε, διότι ἀφῆκε παιδὶ ὅμοιο μὲ τὸν ἑαυτό του. Ὁ πατέρας, ἐνῶ ἀκόμα ζοῦσε, εἶδε τὸ παιδί του νὰ προοδεύει χάρη στὴν μόρφωση ποὺ τοῦ ἔδωσε, καὶ εὐχαριστήθηκε γιὰ τοῦτο. Ὅταν δὲ ἦλθε ἡ ὥρα τοῦ θανάτου, δὲν λυπήθηκε, διότι ἄφησε ἕνα δίκαιο τιμωρὸ ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν του καὶ ἕνα εὐγνώμονα πρὸς τοὺς φίλους του, στοὺς ὁποίους ἐκεῖνο θὰ ἀνταποδώσει τὴν εὐεργεσία. Ἐκεῖνος ποὺ παραχαϊδεύει καὶ δὲν παιδαγωγεῖ ὀρθὰ τὸ παιδί του, θὰ τὸ ἐνθαρρύνει σὲ ἐκτροπὲς καὶ ἔπειτα θὰ ἐπιδέσει τὶς πληγές του. Σὲ κάθε κραυγὴ τοῦ παιδιοῦ ποὺ πονάει, θὰ ταράσσεται ἡ πατρική του καρδιά. Ὅπως ἕνας ἀδάμαστος ἵππος γίνεται σκληροτράχηλος καὶ ἐπικίνδυνος, ἔτσι καὶ ἕνα παιδὶ ἐγκαταλελειμμένο στὸν ἑαυτό του γίνεται ἀναιδὲς καὶ ἐπιβλαβές. Χάϊδεψε πολὺ τὸ παιδί σου, καὶ θὰ καταπλαγεῖς ἀπὸ τὴν ἀπρεπῆ συμπεριφορά του. Ἂν παιδιαρίζεις μαζὶ μὲ αὐτό, θὰ δοκιμάσεις κατόπιν πολλὲς λύπες. Μὴ πολυγελᾶς μαζί του, γιὰ νὰ μὴ δοκιμάσεις ἐξαιτίας του πόνους

10. Σοφίας Σειρὰχ λ΄ 1-13.

καὶ στὸ τέλος μουδιάσουν τὰ δόντια σου ἐξαιτίας του. Μὴ δίνεις σ᾽ αὐτὸ ἐλευθερία καὶ δικαιώματα κατὰ τὰ χρόνια τῆς νεότητός του καὶ μὴ κάνεις πὼς δὲν βλέπεις τὶς ἀταξίες του. Κάμψε τὸν τράχηλό του στὴν νεανική του ἡλικία, μωλώπισέ του τὰ πλευρά, ὅταν ἀκόμη εἶναι μικρός, μήπως τυχὸν καὶ σκληρυνθεῖ ἀδιαπαιδαγώγητος καὶ δείξει σ᾽ ἐσένα ἀπείθεια. Ἀνάθρεψε καλὰ τὸ παιδί σου, κοπίασε γιὰ τὴν μόρφωσή του, γιὰ νὰ μὴ σκοντάψεις κατόπιν στὴν ἀδιάντροπη διαγωγή του.

Ὁ πατέρας ἀποφασίζει γιὰ τὴν σύναψη τῶν γάμων τῶν παιδιῶν του, π. χ. ὁ Ἀβραὰμ ἐξορκίζει καὶ δεσμεύει μὲ ὅρκο τὸν πιὸ ἡλικιωμένο δοῦλο του, ποὺ διαχειριζόταν τὴν περιουσία του, στὴν περίπτωση ποὺ ἀπέθνησκε, καὶ ὁ γιὸς του Ἰσαὰκ δὲν εἶχε νυμφευθεῖ, νὰ μὴν τοῦ δώσει γυναίκα ἀπὸ τὶς γυναῖκες τῶν Χαναναίων, ἀλλὰ ἀπὸ τὶς γυναῖκες τῆς πατρίδας του καὶ τῆς γενεᾶς του (Γενέσεως κδ΄ 1-4).

Στὸν πατέρα ἐπιτρεπόταν νὰ πουλήσει γιὰ δούλη τὴν θυγατέρα του κατὰ τὸ Ἐξόδου κα΄ 7.

Ἀπὸ τὸν πατέρα ἐξαρτᾶτο ἡ ζωὴ τῶν παιδιῶν του, ὅπως διαπιστώνεται στὴν περίπτωση τοῦ πατριάρχη Ἰούδα[11], ὁ ὁποῖος ἀποφάσισε νὰ τιμωρήσει τὴν νύφη του Θάμαρ μὲ τὸν διὰ πυρὸς θάνατο (Γενέσεως κη΄ 24), ἐπειδὴ ἐθεωρεῖτο μοιχαλίδα καὶ στὴν περίπτωση τοῦ Ρουβήν[12], ὁ ὁποῖος ἀναγνώρισε στὸν πατέρα του Ἰακὼβ τὸ δικαίωμα νὰ θανατώσει τὰ δύο παιδιά του, δηλαδὴ τὰ ἐγγόνια του (Γενέσεως μβ΄ 37).

Ὅλοι αὐτοὶ οἱ νόμοι ποὺ ἴσχυαν τότε, εἶχαν διαμορφώσει

11. Ἰδὲ σχόλιο 22 στὸ Δ΄ κεφάλαιο «Τεκνογονία».

12. Ὁ Ρουβὴν ἦταν ὁ μεγαλύτερος γιὸς τοῦ Ἰακὼβ ἀπὸ τὴν Λεία. Αὐτὸς γιὰ τὴν ἀσέλγειά του, ἐπειδὴ κοιμήθηκε μὲ τὴν παλλακὴ τοῦ πατέρα του Βαλλᾶ ἔχασε τὰ δικαιώματα τοῦ πρωτότοκου, τὰ ὁποῖα μεταβιβάσθηκαν στὸν Ἰούδα καὶ τὴν διπλῆ μερίδα τῆς πατρικῆς περιουσίας, ποὺ δόθηκε στὰ παιδιὰ τοῦ Ἰωσήφ, Ἐφραὶμ καὶ Μανασσῆ (Γενέσεως λε΄ 22, μη΄ 5, μθ΄ 3, 4, 8, 10).

τὴν ἀντίληψη, ὅτι τὸ σημεῖο ἀναφορᾶς μιᾶς οἰκογένειας καὶ τὸ κέντρο της ἦταν ὁ πατέρας. Γι᾽ αὐτὸ καὶ ἡ οἰκογένεια ὁλόκληρη μὲ γιούς, θυγατέρες, γαμπρούς, νύφες, ἐγγόνια ὀνομαζόταν «*οἶκος τοῦ πατρός*»[13].

❄ Κατὰ τὸ πρότυπο τῆς ἐξουσίας τοῦ πατέρα στὴν οἰκογένειά του ἀναπτύχθηκε καὶ διαμορφώθηκε ἡ ἀντίληψη ὅτι, ἔχει ὅμοια ἐξουσία ὁ ἀρχηγὸς μιᾶς φυλῆς (Ζαχαρίου ιβ΄ 12) ἢ ἑνὸς σημαντικοῦ τμήματος τοῦ λαοῦ. Γι᾽ αὐτὸ μιὰ φυλὴ ὀνομαζόταν ὁ «*οἶκος Ἰακὼβ*»[14] καὶ ὁλόκληρος ὁ λαὸς «*οἶκος Ἰσραήλ*»[15].

❄ Τὸ ὄνομα τοῦ πατέρα δόθηκε:

❄ Στοὺς ἱερεῖς, ὅπως π. χ. τὸ ἔδωσε ὁ Μιχαίας[16] ὁ Μαρασθότης, στὸν Λευΐτη ἀπὸ τὴν Βηθλεὲμ ὅταν τοῦ εἶπε: «*κάθου μετ᾽ ἐμοῦ καὶ γίνου μοι εἰς πατέρα καὶ εἰς ἱερέα*»[17].

❄ Στοὺς συμβούλους τοῦ βασιλιᾶ, ὅπως ὀνομάσθηκε ὁ Ἰωσήφ[18] καὶ ὁ Ἀμὰν[19], πατέρας τοῦ Ἀρταξέρξου (Ἐσθὴρ γ΄ 13[ζ] καὶ η΄ 12[λ]).

---

13. Γενέσεως λδ΄ 19.

14. Ψαλμοῦ ριγ΄ (ριδ΄) 113, 1.

15. Ψαλμοῦ ριγ΄ (ριδ΄) 113 17, 20, ρλδ΄ (ρλε΄) 134, 19.

16. Ὁ Μιχαίας ἦταν ὁ ἕκτος τῶν μικρῶν καλουμένων προφητῶν, ποὺ προφήτευσε στὶς ἡμέρες τῶν βασιλέων Ἰούδα, Ἰωάθαμ (758-742 π. Χ.), Ἄχαζ (742-726 π. Χ) καὶ Ἐζεκία (726-697 π. Χ.) ἤτοι ἀπὸ τοῦ ἔτους 750 μέχρι τοῦ ἔτους 698 π. Χ. Ἦταν σύγχρονος τοῦ προφήτη Ἡσαΐα. Ὁ Μιχαίας προεῖπε τὴν ἔλευση τοῦ Μεσσία καὶ ὅτι θὰ γεννηθεῖ στὴν Βηθλεέμ (Μιχαίου ε΄ 2, 3).

17. Κριτῶν ιζ΄ 10.

18. Ὁ Ἰωσὴφ ἦταν γιὸς τοῦ πατριάρχη Ἰακὼβ καὶ τῆς Ραχήλ. Γεννήθηκε στὴν Μεσοποταμία τὸ ἔτος 1745 π. Χ. Δι᾽ αὐτοῦ ἐθαυμαστώθη ἡ θεία Πρόνοια, ποὺ τὸν δόξασε στὴν Αἴγυπτο. Τὸν ἔβγαλε ἀπὸ τὴν φυλακὴ καὶ τὸν ἀνύψωσε στὸ ὕπατο πολιτικὸ ἀξίωμα. Κοιμήθηκε τὸ ἔτος 1635 π. Χ. «ὡς *πατὴρ τοῦ Φαραώ*» (Γενέσεως με΄ 8).

19. Ὁ Ἀμὰν ἦταν εὐνοούμενος τοῦ Ἀσονήρου (δηλαδὴ τοῦ Ἀρταξέρξου) βασιλέως τῆς Περσίας. Ὁ βίος του ἦταν πλήρης περιπετειῶν διδακτικοτάτων. Ἦταν γεμάτος ἀλαζονεία, κακία, μίσος καὶ ἐκδίκηση. Καταδίκασε τοὺς Ἰου-

❄ Στοὺς προφῆτες, ὅπως ὁ προφήτης Ἐλισσαῖος ἀποκαλοῦσε τὸν προφήτη Ἠλία (Δ΄ Βασιλειῶν δ΄ 2).

❄ Στοὺς σοφούς, ὅπως ἀπεκλήθηκε ὁ συγγραφέας τοῦ βιβλίου τῶν Παροιμιῶν (α΄ 8).

Μὲ ὅλη αὐτὴ τὴν διαπαιδαγώγηση οἱ *«ἐπίγειοι καὶ φυσικοὶ πατέρες»* προετοίμαζαν τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαὸ νὰ δεχθεῖ, ὡς μοναδικὸς καὶ ἐκλεκτὸς λαὸς τὴν σωτηρία ἀπὸ τὸν Κύριο καὶ Θεὸ καὶ νὰ Τὸν ἀναγνωρίσει ὡς τὸν Πατέρα του.

β) Στὴν κάθετη διάσταση ἡ *«κατὰ σάρκα»* πατρότητα ἀναφέρεται στὸν ἀρχηγὸ μιᾶς φυλῆς, στὸν γενάρχη ἢ πατριάρχη. Ὁ πατέρας εἶναι ἡ ἀρχὴ μιᾶς σειρᾶς ἀπογόνων καὶ ὁ συνδετικὸς κρίκος μιᾶς γενεᾶς.

Ἔτσι μὲ αὐτὴ τὴν ἀντίληψη ὁ γενάρχης ἢ ὁ πατριάρχης, ὅταν τεκνοποιεῖ διαιωνίζεται ὁ ἴδιος· ὅπως ὁ Ἀβραὰμ[20] ἀπέκτησε ἀπογόνους ὅλο τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαὸ ἀπὸ τὸν Ἰσαάκ[21] (Γενέσεως κα΄ 12)· ὅπως ὁ Ἰακὼβ[22] προφήτευσε γιὰ τὰ ἐγγόνια του Ἐφραὶμ καὶ Μανασσῆ, τοὺς γιοὺς Ἰωσήφ, ὅταν ἔδωσε σ᾽ αὐτὰ τὴν εὐλογία του καὶ εἶπε: *«Ὁ ἄγγελος ὁ ρυόμενός με ἐκ πάντων τῶν κακῶν εὐλογήσαι τὰ παιδία ταῦτα, καὶ ἐπικληθήσεται ἐπ᾽ αὐτοῖς τὸ ὄνομά μου καὶ τὸ ὄνομα τῶν πατέρων μου Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαάκ, καὶ πληθυνθείησαν εἰς πλῆθος πολὺ ἐπὶ τῆς γῆς»*[23]. Δηλαδή: Ὁ ἄγγελος ποὺ μ᾽ ἔσωσε ἀπὸ κάθε κακό, ἂς εὐλογήσει αὐτὰ τὰ παιδιά. Χάρη σ᾽ αὐτά, ἂς συνεχίσουν νὰ ἐπικαλοῦνται τὸ ὄνομά

δαίους καὶ προσωπικὰ τὸν Μαρδοχαῖο, θεῖο τῆς Ἰουδαίας Ἐσθήρ, συζύγου τοῦ Ἀρταξέρξου. Ἡ θεία Πρόνοια κατόπιν αὐτῆς τῆς συμπεριφορᾶς, τιμώρησε αὐτὸν πικρὰ καὶ ἀπέδειξε μὲ σαφήνεια, ὅτι ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀσφαλὴς κάτω ἀπὸ τὴν προστασία τοῦ Θεοῦ, ἀκόμα καὶ ὅταν διατελεῖ ἐν μέσῳ δεινοτάτων κινδύνων. Πέθανε περὶ τὸ 845 π. Χ.

20. Ἰδὲ σχόλιο 41 στὸ Α΄ κεφάλαιο «Ὁ Γάμος».

21. Ἰδὲ σχόλιο 32 στὸ Α΄ κεφάλαιο «Ὁ Γάμος».

22. Ἰδὲ σχόλιο 15 στὸ Α΄ κεφάλαιο «Ὁ Γάμος».

23. Γενέσεως μη΄ 16.

μου καὶ τὸ ὄνομα τῶν πατέρων μου Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαάκ· ἂς κάνουν πολλὰ παιδιά, πολλοὺς ἀπογόνους ἐπάνω στὴν γῆ.

Τὰ οἰκογενειακὰ ἀγαθά τοῦ πατέρα, ἡ περιουσία τοῦ πατέρα, θὰ μεταβιβασθεῖ σὲ ἀπογόνους ποὺ προέρχονται ἀπ' αὐτόν. Αὐτὸ ἦταν τὸ παράπονο τοῦ Ἄβραμ πρὸς τὸν Θεό: «*Ἐπειδὴ ἐμοὶ οὐκ ἔδωκας σπέρμα, ὁ δὲ οἰκογενής μου κληρονομήσει μοι*»[24], δηλαδή, ἀφοῦ δὲν μοῦ ἔδωσες σπέρμα θὰ μὲ κληρονομήσει ὁ δοῦλος μου.

Οἱ Ἰσραηλίτες εἶχαν ἀνατραφεῖ μὲ τὴν ἀντίληψη, ὅτι ὅποιος ἀπέθνησκε χωρὶς γιοὺς ἐθεωρεῖτο τιμωρημένος ἀπὸ τὸν Θεό, ὅπως π. χ. οἱ γιοὶ τοῦ Ἀαρών[25], Ναδὰβ[26] καὶ Ἀβιούδ[26] (Ἀριθμῶν γ΄ 4) καὶ ὁ Σαλπαὰδ τῆς φυλῆς Μανασσῆ (Ἀριθμῶν κζ΄ 1-6).

Μὲ τὸν γενάρχη ἢ πατριάρχη συνδέται τὸ μέλλον τῆς φυ-

24. Γενέσεως ιε΄ 3.

25. Ὁ Ἀαρὼν ἦταν ἀδελφὸς τοῦ Μωυσέως καὶ βοηθὸς του στὴν ἀποστολή του νὰ ἐλευθερώσει τοὺς Ἰσραηλίτες ἀπὸ τὴν δουλεία τῶν Αἰγυπτίων. Ἔλαβε ἀπὸ τὸν Θεὸ τὸ προφητικὸ χάρισμα καὶ χρίσθηκε Ἀρχιερέας. Ἔφερε στὰ στήθη του ἐπὶ περιστηθίου τὰ ὀνόματα τῶν δώδεκα φυλῶν τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ἀνακοίνωσε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ γιὰ τὰ Οὐρὶμ καὶ Θουμίμ (δηλαδὴ φῶτα καὶ ἀλήθεια, κατ' ἄλλους δήλωση καὶ ἀλήθεια) τὰ ὁποῖα εὑρίσκονται στὸν θύλακα τοῦ περιστηθίου τοῦ Ἀρχιερέως. Οἱ Ἰουδαῖοι, ὅταν ἤθελαν νὰ συμβουλευθοῦν τὸν Θεὸ καὶ νὰ πληροφορηθοῦν τὸ θέλημά Του, ἰδιαίτερα γιὰ πόλεμο, προσήρχοντο στὸν Ἀρχιερέα καὶ ἐκεῖνος ἀπαντοῦσε, ἐξάγοντας ἀπὸ τόν θύλακα τὸ ἕνα ἀπὸ τὰ δύο ὀνόματα ἢ τὸ Οὐρὶμ ἢ τὸ Θουμὶμ καὶ ἔδινε τὴν ἀπάντηση. Αὐτὰ τὰ παρέδωσε ὁ Μωυσῆς ἐπίσημα στὸν Ἀαρών (Λευιτικοῦ η΄ 8).

Πέθανε περὶ τὸ ἔτος 123 τῆς ζωῆς του στὸ ὄρος Ὤρ καὶ περὶ τὸ τεσσαρακοστὸ μετὰ ἀπὸ τὴν ἔξοδο τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο (1451 π. Χ.).

26. Ὁ Ναδὰβ καὶ Ἀβιοὺδ ἀφιερώθηκαν στὸ ἱερατικὸ ἀξίωμα (Ἐξόδου κη΄ 1). Κατακάηκαν, διότι ἀπετόλμησαν νὰ προσφέρουν θυσία στὸν Θεὸ μὲ κοινὴ φωτιὰ ἀντὶ τῆς ἱερῆς φωτιᾶς, ποὺ φυλασσόταν καὶ ἔκαιγε ἄσβεστη στὸ θυσιαστήριο. Ὁ πατέρας τους Ἀαρὼν καὶ οἱ ἀδελφοί τους διατάχθηκαν ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ μὴ τοὺς θρηνήσουν δημόσια. Τὸ ἁμάρτημα καὶ ἡ τιμωρία τῶν ἱερέων Ἀβιοὺδ καὶ Ναδὰβ εἶναι παράδειγμα πρὸς αὐτοὺς ποὺ δὲν τελοῦν τὴν λατρεία σύμφωνα μὲ τὶς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ. Ἰδίως γιὰ τοὺς ἱερεῖς.

λῆς. Μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Ἀβραὰμ συνδέεται ἡ ἐκλογὴ καὶ ἡ ἐπαγγελία τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἐκλεκτὸ λαό (Γενέσεως ιβ΄ 2).

Μὲ τὴν κατάρα τοῦ Χάμ[27], γιοῦ τοῦ Νῶε, καθορίσθηκε ἡ θέση τῶν ἀπογόνων του ἔναντι τῶν ἀπογόνων τῶν ἀδελφῶν του Σὴμ καὶ Ἰάφεθ (Γενέσεως θ΄ 20-27).

Ἡ ἱστορία τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ ἐξελίσσεται μὲ τὴν ἱστορία τῶν Πατριαρχῶν Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, (περίοδος 1996-1689 π. Χ.) πρὸς τοὺς ὁποίους δόθηκαν οἱ ἐπαγγελίες τοῦ Θεοῦ, ἡ ὑπόσχεση ὅτι θὰ ἀποκτήσουν ἀναρίθμητους ἀπογόνους καὶ θὰ κατοικήσουν σὲ μιὰ εὔφορη γῆ-πατρίδα.

Ἐπίσης καὶ ἡ ἱστορία τῶν γειτονικῶν λαῶν πρὸς τὸν ἰσραηλιτικὸ λαὸ συνδέεται μὲ τὴν ἱστορία ἄλλων γεναρχῶν, ὅπως π. χ. τοῦ Λώτ, τοῦ Ἰσμαὴλ καὶ τοῦ Ἠσαῦ ποὺ ἀποκλείστηκαν ἀπὸ τὶς ἐπαγγελίες τοῦ Θεοῦ.

Ἀπὸ τὸν Λὼτ προῆλθαν οἱ Μωαβῖτες καὶ οἱ Ἀμμωνῖτες (Γενέσεως ιθ΄ 37-38).

Ἀπὸ τὸν Ἰσμαὴλ προῆλθε ἕνας ἄλλος λαός, ποὺ κατοίκησε στὴν ἔρημο (Γενέσεως κα΄ 13, 18, 20).

Ἀπὸ τὸν Ἠσαῦ προῆλθαν οἱ Ἐδωμῖτες (Γενέσεως λς΄ 1).

Μὲ τὴν καταγραφὴ τῶν γενεαλογιῶν ἀποδεικνύεται ἡ θεία ἐκλογὴ ἐκείνων ποὺ κλήθηκαν νὰ διακονήσουν τὸ μυστήριο τῆς σωτηρίας.

Ἡ κατὰ σάρκα ἑπομένως πατρότητα εἴτε στὴν κάθετη εἴτε στὴν ὁριζόντια μορφή της πληρώθηκε μὲ τὴν σάρκωση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Μὲ τρυφερότητα καὶ συγγενικὸ πόνο ἀναφέρεται ὁ ἀπό-

27. Τοῦ Χὰμ ἡ συμπεριφορὰ πρὸς τὸν πατέρα του μετὰ τὸν κατακλυσμὸ θεωρήθηκε κάκιστη καὶ μεγάλη ἀσέβεια. Γι' αὐτὸ καὶ προκάλεσε ἐναντίον του τὴν κατάρα τοῦ πατέρα του. Ἀπ' αὐτὸν θεωρεῖται ὅτι κατάγονται οἱ κάτοικοι τῆς μεσημβρινῆς ἢ Πετραίας Ἀραβίας, οἱ Χαναναῖοι, οἱ Αἰθίοπες, οἱ Αἰγύπτιοι καὶ ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Ἀφρικῆς.

στολος Παῦλος στὴν λειτουργία καὶ διακονία τῆς φυσικῆς πατρότητας στὸν ἰσραηλιτικὸ λαό.

«*Ηὐχόμην γὰρ αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα, οἵτινές εἰσιν Ἰσραηλῖται, ὧν ἡ υἱοθεσία καὶ ἡ δόξα καὶ αἱ διαθῆκαι καὶ ἡ νομοθεσία καὶ ἡ λατρεία καὶ αἱ ἐπαγγελίαι, ὧν οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν*»[28].

Δηλαδή: Φτάνω στὸ σημεῖο νὰ εὔχομαι νὰ χωριζόμουν ἐγὼ ἀπὸ τὸν Χριστό, ἀρκεῖ νὰ πήγαιναν κοντά Του οἱ ὁμοεθνεῖς ἀδελφοί μου. Εἶναι οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἰσραήλ, ποὺ ὁ Θεὸς τοὺς ἔκανε παιδιά Του, τοὺς φανέρωσε τὴν δόξα Του, ἀνανέωσε ἐπανειλημμένα τὴν διαθήκη του μὲ αὐτούς, τοὺς ἔδωσε τὸν νόμο, τὴν λατρεία καὶ τὶς ὑποσχέσεις Του. Εἶναι ἀπόγονοι τῶν πατριαρχῶν, καὶ ἀπ᾽ αὐτοὺς κατάγεται ὡς ἄνθρωπος ὁ Χριστός, ὁ Θεός, ποὺ ἐξουσιάζει τὰ πάντα· ἂς εἶναι εὐλογημένος στοὺς αἰῶνες· ἀμήν.

Γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ διαπιστώνεται ὅτι τὰ πάντα δημιουργήθηκαν καὶ θεσμοθετήθηκαν γιὰ τὸν Ἰησοῦ Χριστό «*τὰ πάντα δι᾽ αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται*»[29]. Δηλαδή: Ὅ,τι ὑπάρχει εἶναι πλασμένο δι᾽ Αὐτοῦ καὶ Αὐτὸν ἔχει σκοπό του.

β΄. Ἡ «κατὰ πνεῦμα» πατρότητα

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος χωρὶς νὰ ἀγνοεῖ τὴν λειτουργία τῆς φυσικῆς «*κατὰ σάρκα*» πατρότητας στὸ μυστήριο τῆς ζωῆς, ἐπικεντρώνει τὴν προσοχή του στὴν πνευματικὴ πατρότητα.

Κατὰ τὸν Ἀπόστολο οἱ ἐπαγγελίες ποὺ δόθηκαν ἀπὸ τὸν Θεὸ στοὺς πατέρες τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, στοὺς πατριάρχες

28. Ρωμαίους θ΄ 3-5.
29. Κολασσαεῖς α΄ 16.

Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἀφοροῦσαν στὸν Ἰησοῦ Χριστό· «*τῷ δὲ Ἀβραὰμ ἐρρέθησαν αἱ ἐπαγγελίαι καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ· οὐ λέγει, καὶ τοῖς σπέρμασιν, ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ἑνός, καὶ τῷ σπέρματί σου, ὅς ἐστι Χριστός*»[30]. Δηλαδή: Οἱ ἐπαγγελίες, λοιπόν, δόθηκαν ὡς διαθήκη στὸν Ἀβραὰμ καὶ στὸν ἀπόγονό του. Ἡ Γραφὴ δὲν λέει καὶ στοὺς ἀπογόνους, ὅπως θὰ ἔκανε ἂν ἐννοοῦσε πολλούς, ἀλλὰ μιλάει γιὰ ἕναν, καὶ στὸν ἀπόγονό σου. Αὐτὸς ὁ ἀπόγονος εἶναι ὁ Χριστός.

Γι' αὐτὸ δὲν θεωροῦνται μόνον κληρονόμοι τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ οἱ γιοὶ καὶ οἱ φυσικοὶ ἀπόγονοι τοῦ Ἀβραάμ, ἀλλὰ θεωροῦνται καὶ ὅσοι δείχνουν τὴν ἴδια ἐμπιστοσύνη στὸν λόγο τοῦ Θεοῦ, ὅπως καὶ ὁ Ἀβραάμ: «*Διὰ τοῦτο ἐκ πίστεως, ἵνα κατὰ χάριν, εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν τὴν ἐπαγγελίαν παντὶ τῷ σπέρματι, οὐ τῷ ἐκ τοῦ νόμου μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐκ πίστεως Ἀβραάμ, ὅς ἐστι πατὴρ πάντων ἡμῶν*»[31]. Δηλαδή: γι' αὐτό, λοιπόν, ἡ ὑπόσχεση συνδέθηκε μὲ τὴν πίστη τοῦ Ἀβραὰμ στὸν Θεό, γιὰ νὰ φανεῖ πὼς εἶναι δωρεὰ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι ἡ ὑπόσχεση ἰσχύει μὲ βεβαιότητα γιὰ ὅλους τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἀβραάμ, ὄχι μόνο γιὰ ὅσους ἔχουν τὸν νόμο, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ γιὰ ὅσους ἐμπιστεύονται τὸν ἑαυτό τους στὸν Θεό, ὅπως ὁ Ἀβραάμ. Εἶναι, λοιπόν, πατέρας ὅλων μας ὁ Ἀβραάμ.

«*Ὥστε οἱ ἐκ πίστεως εὐλογοῦνται σὺν τῷ πιστῷ Ἀβραάμ*»[32], δηλαδή, ὅσοι πιστεύουν στὸν Θεὸ εὐλογοῦνται μαζὶ μὲ τὸν πιστὸ Ἀβραάμ, ὁ ὁποῖος ἀξιώθηκε τῆς εὐλογίας, διότι πίστεψε.

Ἔτσι ἀντὶ τῆς φυσικῆς συγγένειας ἀναδεικνύεται ἡ πνευματικὴ συγγένεια. Ἀντὶ τῆς ἐξ αἵματος συγγένειας εἰσάγεται ἡ

30. Γαλάτας γ΄ 16.
31. Ρωμαίους δ΄ 16.
32. Γαλάτας γ΄ 9.

ἐκ πίστεως συγγένεια. Ὁ Ἀβραὰμ θεωρεῖται πατέρας αὐτῶν ποὺ πιστεύουν, ἔστω καὶ ἂν οἱ πιστοὶ δὲν εἶναι φυσικοὶ ἀπόγονοί του· *«καὶ σημεῖον ἔλαβε περιτομῆς, σφραγῖδα τῆς δικαιοσύνης τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πατέρα πάντων τῶν πιστευόντων δι' ἀκροβυστίας, εἰς τὸ λογισθῆναι καὶ αὐτοῖς τὴν δικαιοσύνην»*[33]. Δηλαδή, καὶ γιὰ σημάδι ὁ Ἀβραὰμ ἔλαβε τὴν περιτομή, ἀπόδειξη ἁπτὴ πὼς ἡ πίστη του στὸν Θεὸ τὸν ἔσωσε πρὶν αὐτὸς περιτμηθεῖ. Ἔτσι ἔγινε πατέρας ὅλων ὅσοι πιστεύουν στὸν Θεό, χωρὶς νὰ ἔχουν περιτμηθεῖ, ὥστε ν' ἀναγνωριστοῦν καὶ αὐτοὶ δίκαιοι.

Ὁ θεμελιωτὴς τῆς ἔννοιας τῆς πνευματικῆς πατρότητας εἶναι ὁ ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν, ὁ ὁποῖος μὲ αὐτὸ τὸν πνευματικὸ νόμο ἄνοιξε τὶς θύρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς σωτηρίας στοὺς εἰδωλολάτρες, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὸν καιρὸ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἦταν ξένοι καὶ ἀλλότριοι τῶν ὑποσχέσεων τοῦ Θεοῦ κατὰ τό: «*Διὸ μνημονεύετε ὅτι ὑμεῖς ποτε τὰ ἔθνη ἐν σαρκί, οἱ λεγόμενοι ἀκροβυστία ὑπὸ τῆς λεγομένης περιτομῆς ἐν σαρκὶ χειροποιήτου, ὅτι ἦτε ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ χωρὶς Χριστοῦ, ἀπηλλοτριωμένοι τῆς πολιτείας τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ξένοι τῶν διαθηκῶν τῆς ἐπαγγελίας, ἐλπίδα μὴ ἔχοντες καὶ ἄθεοι ἐν τῷ κόσμῳ· νυνὶ δὲ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ὑμεῖς οἱ ποτὲ ὄντες μακρὰν ἐγγὺς ἐγενήθητε ἐν τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ»*[34]. Δηλαδή: Κι ἐσεῖς οἱ ἐθνικοὶ μὴν ξεχνᾶτε, ὅτι ἐκεῖνα τὰ χρόνια ζούσατε χωρὶς Χριστό· ἤσασταν ἀποκλεισμένοι ἀπὸ τὴν κοινότητα τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπὸ τὶς ὑποσχέσεις ποὺ ἔδωσε ὁ Θεός· ζούσατε στὸν κόσμο χωρὶς ἐλπίδα καὶ χωρὶς Θεό. Τώρα ὅμως, μὲ τὸ ἔργο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐσεῖς, ποὺ τότε ἤσασταν μακριὰ ἀπὸ τὸν Θεό, ἔχετε ἔλθει κοντά Του· σᾶς ἔφερε κοντά Του ἡ σταυρικὴ θυσία τοῦ Χριστοῦ.

Τελικὰ γιὰ τὸν Ἀπόστολο ἡ πίστη στὸν Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ

33. Ρωμαίους δ΄ 11.

34. Ἐφεσίους β΄ 11-13.

ἡ ἀποδοχὴ τῆς σωτηρίας ἐλευθερώνει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς πνευματικῆς δουλείας ποὺ εἶναι ἡ ἀπιστία.

«Λέγετέ μοι οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι· τὸν νόμον οὐκ ἀκούετε; γέγραπται γὰρ ὅτι Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν, ἕνα ἐκ τῆς παιδίσκης καὶ ἕνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας. ἀλλ' ὁ μὲν ἐκ τῆς παιδίσκης κατὰ σάρκα γεγέννηται, ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐλευθέρας διὰ τῆς ἐπαγγελίας. ἅτινά ἐστιν ἀλληγορούμενα. αὗται γάρ εἰσι δύο διαθῆκαι, μία μὲν ἀπὸ ὄρους Σινᾶ, εἰς δουλείαν γεννῶσα, ἥτις ἐστὶν Ἄγαρ· τὸ γὰρ Ἄγαρ Σινᾶ ὄρος ἐστὶν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ, συστοιχεῖ δὲ τῇ νῦν Ἱερουσαλήμ, δουλεύει δὲ μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς· ἡ δὲ ἄνω Ἱερουσαλὴμ ἐλευθέρα ἐστίν, ἥτις ἐστὶ μήτηρ πάντων ἡμῶν. γέγραπται γάρ· εὐφράνθητι στεῖρα ἡ οὐ τίκτουσα, ῥῆξον καὶ βόησον ἡ οὐκ ὠδίνουσα· ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα. ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, κατὰ Ἰσαὰκ ἐπαγγελίας τέκνα ἐσμέν. ἀλλ' ὥσπερ τότε ὁ κατὰ σάρκα γεννηθεὶς ἐδίωκε τὸν κατὰ πνεῦμα, οὕτω καὶ νῦν. ἀλλὰ τί λέγει ἡ γραφή; ἔκβαλε τὴν παιδίσκην καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς· οὐ μὴ γὰρ κληρονομήσει ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς ἐλευθέρας. Ἄρα, ἀδελφοί, οὐκ ἐσμὲν παιδίσκης τέκνα, ἀλλὰ τῆς ἐλευθέρας»[35].

Δηλαδή: Γιὰ πέστε μου, ἐσεῖς ποὺ θέλετε νὰ ζεῖτε ὑπόδουλοι στὸν νόμο, δὲν ἀκοῦτε τί διακηρύττει ὁ ἴδιος ὁ νόμος; λέει δηλαδὴ ἡ Γραφὴ πὼς ὁ Ἀβραὰμ ἀπέκτησε δύο γιούς, ἕναν ἀπὸ τὴν δούλη κι ἕναν ἀπὸ τὴν ἐλεύθερη γυναίκα του. Ὁ γιὸς τῆς δούλης ὅμως γεννήθηκε σύμφωνα μὲ τοὺς φυσικοὺς νόμους, ἐνῶ ὁ γιὸς τῆς ἐλεύθερης σύμφωνα μὲ τὴν ὑπόσχεση τοῦ Θεοῦ. Αὐτὰ πρέπει νὰ τὰ καταλάβετε σὰν μιὰ εἰκόνα. Οἱ γυναῖκες δηλαδὴ εἶναι οἱ δύο διαθῆκες: Ἡ μιὰ στὸ ὄρος Σινᾶ, ποὺ γεννάει δούλους καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ Ἄγαρ. Ἡ Ἄγαρ συμβολίζει τὸ ὄρος Σινᾶ στὴν Ἀραβία, καὶ ἀντιστοιχεῖ στὴν τωρινὴ Ἱερουσαλήμ,

35. Γαλάτας δ΄ 21-31.

ποὺ πραγματικὰ εἶναι ὑπόδουλη, αὐτὴ καὶ τὰ παιδιά της. Ἀντίθετα, ἡ οὐράνια Ἱερουσαλὴμ εἶναι ἐλεύθερη, καὶ αὐτὴ εἶναι μητέρα ὅλων μας. Λέει σχετικὰ ἡ Γραφή: Νὰ χαίρεσαι, στείρα, ἐσὺ ποὺ δὲν γεννᾶς. Φώναξε καὶ κράξε μὲ χαρά, ἐσὺ ποὺ δὲν ἔχεις πόνους τοκετοῦ! Γιατὶ εἶναι περισσότερα τὰ παιδιὰ σ᾽ ἐσένα ποὺ εἶσαι ἔρημος ἀπὸ ἐκείνης ποὺ ἔχει τὸν ἄνδρα. Ἐμεῖς ἀδελφοί μου, εἴμαστε παιδιὰ τῆς ὑποσχέσεως τοῦ Θεοῦ, ὅπως ὁ Ἰσαάκ. Ὅπως ὅμως τότε ὁ γεννημένος σύμφωνα μὲ τὴν φυσικὴ τάξη καταδίωκε τὸν γεννημένο σύμφωνα μὲ τὴν πνευματικὴ τάξη, ἔτσι γίνεται καὶ τώρα. Ἀλλὰ τί λέει ἡ Γραφή; διῶξε τὴν δούλη καὶ τὸν γιό της, γιατὶ δὲν θὰ γίνει κληρονόμος ὁ γιὸς τῆς δούλης μαζὶ μὲ τὸν γιὸ τῆς ἐλεύθερης. Δὲν εἴμαστε, λοιπὸν ἀδελφοί μου, παιδιὰ δούλης, ἀλλὰ τῆς ἐλεύθερης γυναίκας.

Τὴν πνευματικὴ πατρότητά του διεκδίκησε ἀπὸ τοὺς Κορινθίους ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὅταν ἔγραψε: «*Ἐὰν γὰρ μυρίους παιδαγωγοὺς ἔχητε ἐν Χριστῷ, ἀλλ᾽ οὐ πολλοὺς πατέρας· ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα*»[36]. Δηλαδή: Γιατὶ καὶ ἂν ἀκόμα ἔχετε χιλιάδες δασκάλους στὴν ζωή σας μὲ τὸν Χριστό, δὲν ἔχετε ὅμως πολλοὺς πατέρες, ἀλλὰ μόνον ἕνα. Στὴν σωτήρια οἰκονομία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐγὼ σὰν πατέρας σᾶς γέννησα μὲ τὸ κήρυγμα τοῦ εὐαγγελίου.

Μὲ πατρικὴ εὐαισθησία ὁ ἴδιος Ἀπόστολος νουθετοῦσε τοὺς Γαλάτες «*τεκνία μου, οὓς πάλιν ὠδίνω, ἄχρις οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν*»[37]. Δηλαδή, παιδιά μου, γιὰ σᾶς πάλι περνῶ τοὺς πόνους τοῦ τοκετοῦ, ὥσπου νὰ διαμορφωθεῖ μέσα σας ὁ Χριστός, καί «*ἐγενήθημεν ἤπιοι ἐν μέσῳ ὑμῶν, ὡς ἂν τροφὸς θάλπῃ τὰ ἑαυτῆς τέκνα*»[38]. Δηλαδή: ἀπεναντίας ἤμασταν στοργικοὶ πρὸς ἐσᾶς, σὰν τὴν μητέρα ποὺ φροντίζει τὰ παιδιά της.

36. Α΄ Κορινθίους δ΄ 15.
37. Γαλάτας δ΄ 19.
38. Α΄ Θεσσαλονικεῖς ϐ΄ 7.

Μὲ αὐτὴ τὴν ἔννοια οἱ ἅγιοι θεωροῦνται πατέρες τῶν πιστῶν.

Τὸ πλήρωμα τῆς φυσικῆς, τῆς *«κατὰ σάρκα»* πατρότητας εἶναι ἡ πνευματικὴ πατρότητα. Πατέρας θεωρεῖται αὐτὸς ποὺ ὁδηγεῖ τοὺς ἀπογόνους του στὴν πίστη καὶ στὴν σωτηρία.

☆

2. Ὁ Θεὸς Πατέρας

Στὴν ἁγία Γραφὴ ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτεται:

α΄. Ὡς πατέρας τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ κατὰ τὴν ἔξοδο ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, ἀφοῦ τὸν προστατεύει καὶ τὸν συντηρεῖ καὶ εἶναι Κύριός του καὶ ἀπαιτεῖ τὴν ὑποταγὴ καὶ ἐμπιστοσύνη του (Ἐξόδου δ΄ 22, Ἀριθμῶν ια΄ 22, Δευτερονομίου ιδ΄ 1, Ἱερεμίου γ΄ 14).

Στὴν ἀπέραντη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ὡς πατέρα, ἀναφέρεται ὁ προφήτης Ὡσηὲ ια΄ 3, ὁ προφήτης Ἱερεμίας γ΄ 9, λη΄ 20.

β΄. Ὡς πατέρας κάθε δίκαιου ἀνθρώπου ποὺ θεωρεῖται υἱὸς τοῦ Θεοῦ (Ψαλμοῦ κστ΄ (κζ΄) 16, 10· ρβ΄ (ργ΄) 102, 13 Παροιμιῶν γ΄ 12· Σοφίας Σειρὰχ β΄ 1, γ΄ 1, δ΄ 1· Σοφίας Σολομῶντος β΄ 13-18, ε΄ 5).

γ΄. Ὡς πατέρας τοῦ βασιλιᾶ, ὅπως τοῦ Δαβίδ (Β΄ Βασιλειῶν ζ΄ 14, Ψαλμοῦ β΄ 7. Ψαλμοῦ πη΄ (πθ΄) 88, 27).

Αὐτὰ τὰ χωρία προετοιμάζουν τοὺς ἀνθρώπους γιὰ τὴν ἀποκάλυψη τῆς μοναδικῆς υἱότητος τοῦ Ἰησοῦ.

δ΄. Ὡς Πατέρας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ τό *«ἐκ γαστρὸς πρὸ ἑωσφόρου ἐγέννησά σε»*[39], Δηλαδή, ἐκ τῶν κόλπων μου πρὸ τῶν ἀστέρων καὶ τοῦ αὐγερινοῦ σὲ γέννησα.

Ὁ Θεὸς εἶναι ὁ Πατέρας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ μιὰ

39. Ψαλμοῦ ρθ΄ (ρι΄) 109, 3.

μοναδικὴ ἔννοια, ὅπως ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀποκάλυψε λέγοντας ὅτι:

Ὁ Θεὸς εἶναι Πατέρας Του (Ματθαίου ζ΄ 21, ια΄ 27· Λουκᾶ β΄ 49, κβ΄ 29).

Συγχρόνως εἶναι καὶ Πατέρας μας (Ματθαίου ε΄ 45, ς΄ 1, ζ΄ 11· Λουκᾶ ιβ΄ 32).

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ Υἱὸς ὁ ἀγαπητὸς καὶ Μονογενής (Μάρκου ιγ΄ 32. ιβ΄ 6, α΄ 11, θ΄ 7, Ἰωάννου α΄ 14, 18. γ΄ 16, 18· Α΄ Ἰωάννου δ΄ 9).

Μεταξὺ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ ὑπάρχει:

Μιὰ μοναδικὴ ἑνότητα (Ἰωάννου κ΄ 17, ε΄ 30, 17-20, 36, ι΄ 38, ιδ΄ 10 ιε΄ 20).

Σχέση ἀμοιβαίας γνώσεως καὶ ἀγάπης. (Ἰωάννου ε΄ 20, 23, ι΄ 15, ιδ΄ 31, ιζ΄ 24).

Πατέρας καὶ Υἱὸς ζητοῦν τὸν ἀμοιβαῖο δοξασμό (Ἰωάννου ιβ΄ 28, ιγ΄ 31, ιζ΄ 1, 49).

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἂν καὶ Υἱὸς παραμένει ὑποταγμένος στὸν Πατέρα καὶ μάλιστα πρότυπο ὑπακοῆς (πρὸς Φιλιππησίους β΄ 5-11).

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ἀδελφὸς τῶν μαθητῶν Του καὶ τῶν ἐλαχίστων (Ἰωάννου κ΄ 17· Ματθαίου κε΄ 40).

ε΄. Ὡς Πατέρας τῶν Χριστιανῶν. *«Καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς πατέρα, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς υἱοὺς καὶ θυγατέρας, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ»*[40]. Δηλαδή: Θὰ εἶμαι γιὰ σᾶς ὁ Πατέρας, κι ἐσεῖς θὰ εἶστε γιοὶ καὶ θυγατέρες μου, λέει ὁ παντοκράτορας Κύριος.

Αὐτὴ ἡ πατρότητα ἐκφράζεται στὸν τρόπο τῆς προσευχῆς τῶν πιστῶν, ὅταν λέγουν *«Πάτερ ἡμῶν»* καὶ ζοῦν μὲ τὴν ἀδελφικὴ ἀγάπη *«Πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε»*[41].

40. Β΄ Κορινθίους ς΄ 18.

41. Ματθαίου κγ΄ 8.

στ΄. Στὴν παραβολὴ τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀσώτου υἱοῦ (Λουκᾶ ιε΄ 11-32) δίνονται τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ Οὐράνιου Θεοῦ καὶ Πατέρα, ποὺ πρέπει νὰ μιμηθοῦν οἱ *«κατὰ σάρκα»* πατέρες. Ὁ Πατέρας δίνει (στ. 12). Ὁ Πατέρας περιμένει (στ. 20). Ὁ Πατέρας δέχεται (στ. 22).

Στὸ μυστήριο τῆς πατρότητας τοῦ Θεοῦ καταξιώνεται κάθε πατρότητα εἴτε φυσικὴ εἴτε πνευματικὴ καὶ νοηματοδοτεῖται ἀπὸ αὐτὴ τὴν θεία πατρότητα.

☆

3. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς «πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος»[42]

Ὅταν ὁ προφήτης Ἡσαΐας[43] προφητεύει περὶ τοῦ ὑπερφυοῦς παιδίου καὶ ἀναφέρει τὰ πολλὰ ὀνόματά Του, ἀνάμεσα σ᾽ αὐτὰ ἀναφέρει ὅτι τὸ παιδίον εἶναι ὁ πατέρας τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.

«Ὅτι παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐγενήθη ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, θαυμαστὸς σύμβουλος, Θεὸς ἰσχυρός, ἐξουσιαστής, ἄρχων εἰρήνης, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος»[42]. Δηλαδή: Διότι γεννήθηκε γιὰ μᾶς ἕνα παιδί, μᾶς δόθηκε ἕνας υἱός, τοῦ ὁποίου ἡ ἐξουσία καὶ ἡ ἰσχὺς θὰ ὑπάρχουν ἐπάνω στὸν ὦμο του· καὶ θὰ ὀνομάζεται ἀγγελιοφόρος τῆς μεγάλης καὶ σωτήριας θείας βουλῆς, σύμβουλος θαυμαστός, Θεὸς δυνατός, ὁ ὁποῖος ἐξουσιάζει τὰ πάντα μὲ δύναμη, δημιουργὸς καὶ ἀρχηγὸς εἰρήνης, πατέρας τῆς μέλλουσας ἐποχῆς τῆς Χάριτος.

Αὐτὸ ἔχει τὴν ἔννοια, ὅτι ἀπὸ αὐτὸν θὰ κατάγονται οἱ ἅγιοι καὶ οἱ δίκαιοι οἱ σεσωσμένοι ποὺ θὰ κληρονομήσουν τὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Βέβαια αὐτὴ ἡ προφητεία γεννᾶ ἀπορίες γιὰ τὸν τρόπο ποὺ θὰ γίνει αὐτό. Αὐτὸ τὸν τρόπο μᾶς ἐξηγεῖ ὁ ἀπόστο-

42. Ἡσαΐου θ΄ 6.

43. Ἰδὲ σχόλιο 27 στὸ Δ΄ κεφάλαιο.

λος Παῦλος στὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολή. Εἶναι τὸ βάπτισμα μὲ τὸ ὁποῖο γινόμαστε «*σύμφυτοι*» μὲ τὸν Ἰησοῦ Χριστό.

«*Ἢ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν; συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα ὥσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρός, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν. εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα, τοῦτο γινώσκοντες, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ· ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. εἰ δὲ ἀπεθάνομεν σὺν Χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ συζήσομεν αὐτῷ, εἰδότες ὅτι Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκέτι ἀποθνήσκει, θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει. ὃ γὰρ ἀπέθανε, τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν ἐφάπαξ, ὃ δὲ ζῇ, ζῇ τῷ Θεῷ. οὕτω καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε ἑαυτοὺς νεκροὺς μὲν εἶναι τῇ ἁμαρτίᾳ, ζῶντας δὲ τῷ Θεῷ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν*»[44].

Δηλαδή: Ἢ μήπως λησμονεῖτε πὼς τό βάπτισμα στὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ σημαίνει συμμετοχὴ στὸν θάνατό Του; Πραγματικά, τὸ βάπτισμα σημαίνει τὴν συμμετοχή μας στὸν θάνατο καὶ στὴν ταφὴ τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ὅπως ὁ Πατέρας Θεὸς μὲ τὴν δύναμή Του ἀνάστησε τὸν Χριστὸ ἀπὸ τοὺς νεκρούς, τὸ ἴδιο κι ἐμεῖς μποροῦμε νὰ ζήσουμε μιὰ νέα ζωή. Ὅπως δηλαδὴ ἐνταχθήκαμε ὀργανικὰ στὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ μὲ μιὰ πράξη ποὺ συμβολίζει συμμετοχὴ στὸν θάνατό Του, ἔτσι θὰ συμμετάσχουμε πραγματικὰ στὴν ἀνάστασή Του. Ξέρουμε ἄλλωστε μὲ βεβαιότητα τοῦτο: Ὁ παλαιὸς ἁμαρτωλὸς ἑαυτός μας πέθανε στὸν σταυρὸ μαζὶ μὲ τὸν Χριστό. Ἔτσι, ἔπαψε νὰ ζεῖ ὁ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος καὶ δὲν εἴμαστε πιὰ ὑπόδουλοι στὸν ζυγὸ τῆς ἁμαρ-

44. Ρωμαίους στ΄ 3-11.

τίας. Γιατὶ σ' ἕναν ποὺ πέθανε, ἡ ἁμαρτία δὲν ἔχει πιὰ καμιὰ ἐξουσία. Ἂν, λοιπόν, πεθάναμε μαζὶ μὲ τὸν Χριστό, εἴμαστε βέβαιοι πὼς θὰ ζήσουμε κιόλας μαζί Του. Ξέρουμε ἄλλωστε καλὰ πὼς ὁ ἀναστημένος Χριστὸς δὲν εἶναι πιὰ ὑπόδουλος στὸν θάνατο, γιατὶ ὁ θάνατος δὲν τὸν ἐξουσιάζει πιά. Πέθανε Αὐτὸς γιὰ νὰ νεκρώσει μιὰ γιὰ πάντα τὴν ἁμαρτία μὲ τὸν σταυρικό Του θάνατο, καὶ ἡ τωρινή Του ζωὴ εἶναι ζωὴ κοντὰ στὸν Θεό. Ἔτσι νὰ σκέφτεστε κι ἐσεῖς γιὰ τὸν ἑαυτό σας : Ἔχετε πεθάνει γιὰ τὴν ἁμαρτία, καὶ ἡ ζωή σας εὑρίσκεται πιὰ κοντὰ στὸν Θεὸ χάρη στὴν ἕνωσή σας μὲ τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ τὸν Κύριό μας.

Μητέρα

Ἡ διακονία τῆς μητρότητας κατέχει ἀσφαλῶς ἐξέχουσα καὶ διακεκριμένη θέση στὸν ἐπίγειο βίο τῶν ἀνθρώπων. Καταξιώνεται στὸ μυστήριο τῆς σωτηρίας ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς Παρθένου Μαρίας τῆς μητέρας τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἡ διακονία τῆς μητρότητας στὸ μυστήριο τῆς ζωῆς

Ὅταν ὁ Ἀδὰμ ἀπεκάλεσε τὴν γυναίκα του *«Εὔα»* ἐπεσήμανε τὴν κλήση της ὅτι εἶναι ἡ *«μήτηρ πάντων τῶν ζώντων»*[45].

α΄. Τὸ αἴτημα τῆς γονιμότητας

Ὁ Θεὸς ἔθεσε τὸν πόθο καὶ τὴν ἐπιθυμία στὴν γυναίκα νὰ γίνει μητέρα.

Μερικὲς γυναῖκες στὴν περίοδο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης

45. Γενέσεως γ΄ 20.

γιὰ νὰ ἱκανοποιήσουν αὐτὸ τὸ αἴτημα τῆς μητρότητας, τὴν ἐπιθυμία νὰ γονιμοποιηθοῦν καὶ νὰ ἀποκτήσουν παιδιά, κατέφυγαν σὲ ἐνέργειες ποὺ φανερώνουν πόση σημασία εἶχε γι᾽ αὐτὲς ἡ ἀπόκτηση τέκνου στὴν ἐποχὴ ποὺ ἔζησαν.

Ἡ Σάρρα χρησιμοποιεῖ ἕνα τέχνασμα καὶ υἱοθετεῖ τὸν γιὸ τῆς αἰγύπτιας δούλης της (Γενέσεως ιϛ΄). Οἱ θυγατέρες τοῦ Λὼτ καταφεύγουν στὴν αἱμομιξία (Γενέσεως ιθ΄ 30-38). Ἡ Ραχὴλ ἐκβιάζει τὸν Ἰακώβ: «*δός μοι τέκνα· εἰ δέ μη τελευτήσω ἐγώ*»[46] φωνάζει στὸν ἄνδρα της. Ὁ Ἰακὼβ ὅμως ὁμολογεῖ ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ ἀντικαταστήσει τὸν Θεό. Στὸ αἴτημα τῆς Ραχήλ *«δός μοι τέκνα»* ἀπαντᾶ *«μὴ ἀντὶ Θεοῦ ἐγώ εἰμι ὃς ἐστέρησέ σε καρπὸν κοιλίας;»*[47].

Ἑπομένως ἡ μητρότητα παρέχεται ὡς εὐλογία στὴν γυναίκα ἀπὸ τὸν Δημιουργὸ Θεό.

β΄. Ἡ χαρὰ τῆς μητέρας καὶ ἡ τιμή της

❄ Ὅταν ἡ γυναίκα γίνεται μητέρα σκιρτᾶ ἀπὸ χαρά. Ἡ Εὔα πανηγύρισε στὸν πρῶτο τοκετό της. *«Ἐκτησάμην ἄνθρωπον διὰ τοῦ Θεοῦ»*[48].

Ἡ Σάρρα ἔδωσε στὸν γιό της τὸ ὄνομα Ἰσαάκ (ποὺ σημαίνει γέλιο) γιὰ νὰ τῆς θυμίζει τὸ γέλιο της, ὅταν τὸν γέννησε (Γενέσεως κα΄ 6).

Ἡ Ραχὴλ ἔδωσε στὸν πρωτότοκο γιό της τὸ ὄνομα Ἰωσήφ (ποὺ σημαίνει ὁ Θεὸς προσθέτει) γιὰ νὰ δηλώσει τὴν ἐλπίδα της, ὅτι θὰ ἀποκτήσει ἀκόμη ἕνα παιδί (Γενέσεως λ΄ 24).

Μιὰ γυναίκα ποὺ γεννᾶ παιδιὰ ἀποκτᾶ ἰδιαίτερο σύνδεσμο μὲ τὸν ἄνδρα της. Μὲ τὴν τεκνοποιία διεκδικεῖ τὸν ἄνδρα της,

46. Γενέσεως λ΄ 1.
47. Γενέσεως λ΄ 2.
48. Γενέσεως δ΄ 1.

ὅπως σκέφθηκε ἡ Λεία, ἡ γυναίκα τοῦ Ἰακώβ, ὅταν γέννησε τὸν τρίτο γιό τους «*Ἐν τῷ νῦν καιρῷ πρὸς ἐμοῦ ἔσται ὁ ἀνήρ μου*»[49].

❄ Στὸν Δεκάλογο ὁ Θεὸς ἐπιβάλλει τὸν σεβασμὸ καὶ τὴν τιμὴ στοὺς γονεῖς, ἐξίσου στὴν μητέρα ὅπως καὶ στὸν πατέρα. «*Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένῃ ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἧς Κύριος ὁ Θεός σου δίδωσί σοι*»[50]. Δηλαδή: Νὰ τιμᾶς τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, γιὰ νὰ εὐτυχήσεις καὶ γιὰ νὰ ζήσεις πολλὰ χρόνια, στὴν χώρα ποὺ ἐγὼ ὁ Κύριος, ὁ Θεός σου, θὰ σοῦ δώσω.

Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο τιμωρεῖται ὅποιος ἀσεβεῖ πρὸς τὴν μητέρα του ὅπως καὶ πρὸς τὸν πατέρα του· «*Ὁ κακολογῶν πατέρα αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐτοῦ τελευτήσει θανάτῳ*»[51]. Δηλαδή, ὅποιος καταρασθεῖ τὸν πατέρα του ἢ τὴν μητέρα του θὰ τιμωρεῖται ἐξάπαντος μὲ θάνατο.

«*Ἄνθρωπος ἄνθρωπος, ὃς ἂν κακῶς εἴπῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ, θανάτῳ θανατούσθω· πατέρα αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐτοῦ κακῶς εἶπεν; ἔνοχος ἔσται*»[52]. Δηλαδή: Ὅποιος καταραστεῖ τὸν πατέρα του ἢ τὴν μητέρα του, πρέπει ἐξάπαντος νὰ θανατωθεῖ· εἶναι ὁ ἴδιος ὑπεύθυνος γιὰ τὸν θάνατό του, γιατὶ καταράστηκε τοὺς γονεῖς του.

«*Ἐὰν δέ τινι ᾖ υἱὸς ἀπειθὴς καὶ ἐρεθιστής, οὐχ ὑπακούων φωνὴν πατρὸς καὶ φωνὴν μητρός, καὶ παιδεύωσιν αὐτῶν καὶ μὴ εἰσακούῃ αὐτῶν, καὶ συλλαβόντες αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἐξάξουσιν αὐτὸν ἐπὶ τὴν γερουσίαν τῆς πόλεως αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τὴν πύλην τοῦ τόπου καὶ ἐροῦσι τοῖς ἀνδράσι τῆς πόλεως αὐτῶν· ὁ υἱὸς ἡμῶν οὗτος ἀπειθεῖ καὶ ἐρεθίζει, οὐχ ὑπακούει τῆς φωνῆς ἡμῶν, συμβολοκοπῶν οἰνοφλυγεῖ·*

49. Γενέσεως κθ΄ 34.
50. Ἐξόδου κ΄ 12.
51. Ἐξόδου κα΄ 17.
52. Λευϊτικοῦ κ΄ 9.

καὶ λιθοβολήσουσιν αὐτὸν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως αὐτοῦ ἐν λίθοις, καὶ ἀποθανεῖται· καὶ ἐξαρεῖς τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν, καὶ οἱ ἐπίλοιποι ἀκούσαντες φοβηθήσονται»[53].

Δηλαδή: Ἴσως κάποιος ἔχει ἕνα γιὸ κακὸ καὶ δύστροπο, ποὺ δὲν ἀκούει τοὺς γονεῖς του, παρ᾽ ὅλες τὶς τιμωρίες ποὺ τοῦ ἐπιβάλλουν. Τότε ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα θὰ πάρουν τὸν γιό τους καὶ θὰ τὸν φέρουν στοὺς πρεσβύτερους, στὴν πύλη τῆς πόλεώς τους, καὶ θὰ τοὺς ποῦν: Αὐτὸς ὁ γιός μας εἶναι δύστροπος καὶ πεισματάρης, ἄσωτος καὶ μέθυσος· ποτὲ δὲν μᾶς ἀκούει. Τότε ὅλοι οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως θὰ τὸν πάρουν καὶ θὰ τὸν θανατώσουν μὲ λιθοβολισμό. Ἔτσι θὰ ἐξαλείψετε τὸ κακὸ ἀπὸ ἀνάμεσά σας, καὶ ὅλος ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ θ᾽ ἀκούσει καὶ θὰ φοβηθεῖ.

Προτροπὲς γιὰ τὸ καθῆκον τῶν παιδιῶν νὰ σέβονται τοὺς γονεῖς τους καὶ νὰ ἀκούουν τὶς συμβουλές τους περιέχουν καὶ τά: Παροιμιῶν α΄ 8, ιθ΄ 26, κ΄ 20, κγ΄ 22, Σοφίας Σειρὰχ γ΄ 1-16.

Μὲ τὶς διατάξεις αὐτὲς ἐξαίρεται ἡ θέση τῶν γονέων καὶ περιβάλλονται καὶ οἱ δύο, πατέρας καὶ μητέρα, μὲ τὸ θεῖο κύρος. Σφραγίζονται ἀπὸ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ὡς πρόσωπα ἱερά, ἀξιοσέβαστα καὶ πάντιμα.

γ΄. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς γιὰ τὴν μητρότητα

Ὁ Κύριός μας κατακεραύνωσε μὲ αὐστηρότητα τοὺς Φαρισαίους, οἱ ὁποῖοι μὲ πρόφαση τὴν λατρεία τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν προσφορὰ τῆς θυσίας παραμελοῦσαν τὸ καθῆκον τους πρὸς τοὺς γονεῖς. Ὡστόσο ὅμως ἀπεκάλυψε καὶ τὸ βαθύτερο νόημα αὐτοῦ τοῦ υἱικοῦ σεβασμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐκπληρώνεται μὲ τὸν σεβασμὸ καὶ τὴν πίστη στὸν ἴδιο τὸν Θεό:

«Ὁ γὰρ Θεὸς ἐνετείλατο λέγων· τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα· καί· ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω·

53. Δευτερονομίου κα΄ 18-21.

ὑμεῖς δὲ λέγετε· ὃς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί, δῶρον ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς, καὶ οὐ μὴ τιμήσῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ· καὶ ἠκυρώσατε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν. ὑποκριταί! καλῶς προεφήτευσε περὶ ὑμῶν Ἡσαΐας λέγων· ἐγγίζει μοι ὁ λαὸς οὗτος τῷ στόματι αὐτῶν καὶ τοῖς χείλεσί με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ᾽ ἐμοῦ· μάτην δὲ σέβονταί με, διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων. Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον εἶπεν αὐτοῖς· Ἀκούετε καὶ συνίετε· οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος τοῦτο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον»[54].

Δηλαδή: Ἐνῶ ὁ Θεὸς ἔδωσε τὴν ἐντολή, νὰ τιμᾶς τὸν πατέρα σου, καὶ τὴν μητέρα σου, καὶ ὅποιος κακολογεῖ τὸν πατέρα του ἢ τὴν μητέρα του νὰ τιμωρεῖται μὲ θάνατο, ἐσεῖς λέτε, ὅποιος πεῖ στὸν πατέρα του ἢ στὴν μητέρα του : αὐτὸ ποὺ μπορεῖς νὰ ὠφεληθεῖς ἀπ᾽ ἐμένα τὸ ἔχω κάνει δῶρο στὸν ναό, ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὴν ὑποχρέωση νὰ βοηθήσει τὸν πατέρα του. Ἔτσι ἀκυρώσατε μὲ τὴν παράδοσή σας τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ. Ὑποκριτές ! Καλὰ εἶπε γιὰ σᾶς προφητικὰ ὁ Ἡσαΐας αὐτὰ τὰ λόγια : Αὐτὸς ὁ λαὸς μὲ προσεγγίζει μὲ τὰ λόγια, καὶ μὲ τὰ χείλη μὲ τιμᾶ, ἡ καρδιά τους ὅμως βρίσκεται πολὺ μακριά μου. Δὲν ὠφελεῖ ποὺ μὲ λατρεύουν, ἀφοῦ διδάσκουν ἐντολὲς ποὺ ἐπινόησαν οἱ ἄνθρωποι. Καὶ ἀφοῦ προσκάλεσε τὸν κόσμο τοὺς εἶπε : Ἀκοῦστέ με καὶ καταλάβετέ το, τὸν ἄνθρωπο δὲν τὸν κάνει ἀκάθαρτο ὅ,τι μπαίνει στὸ στόμα του, ἀλλὰ ὅ,τι βγαίνει ἀπ᾽ τὸ στόμα του, αὐτὸ κάνει τὸν ἄνθρωπο ἀκάθαρτο.

Στὴν σύγκριση τοῦ Ἐπουράνιου Θεοῦ Πατέρα καὶ τῶν ἐπίγειων γονέων ὁ Κύριος προτάσσει τὸν Θεὸ Πατέρα στοὺς λόγους Του:

54. Ματθαίου ιε΄ 4-11.

«Ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς»[55]. Δηλαδή: Πράγματι, ὁ ἐρχομός μου ἔφερε τὸν διχασμὸ τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν πατέρα του, τῆς θυγατέρας μὲ τὴν μητέρα της, τῆς νύφης μὲ τὴν πεθερά της.

«Καὶ πᾶς ὃς ἀφῆκεν οἰκίας ἢ ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ γυναίκα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου, ἑκατονταπλασίονα λήψεται καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει»[56]. Δηλαδή: Καὶ ὅποιος ἄφησε σπίτια ἢ ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὲς ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ γυναίκα ἢ παιδιὰ ἢ χωράφια γιὰ χάρη μου, θὰ πάρει ἑκατὸ φορὲς περισσότερα καὶ θὰ κληρονομήσει τὴν αἰώνια ζωή.

«Εἴ τις ἔρχεται πρός με καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα ἑαυτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, οὐ δύναταί μου μαθητὴς εἶναι»[57]. Δηλαδή: Ἂν κάποιος ἔρχεται κοντά μου καὶ δὲν ἀπαρνιέται τὸν πατέρα του καὶ τὴν μητέρα του, τὴν γυναίκα του καὶ τὰ παιδιά του, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὶς ἀδελφές του, ἀκόμη καὶ τὴν ἴδια του τὴν ζωή, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι μαθητής μου.

Ὁ πιστὸς ὀφείλει νὰ ἀγαπήσει τὸν Ἰησοῦ περισσότερο ἀπὸ τοὺς γονεῖς του (Ματθαίου ι΄ 37).

Παράδειγμα αὐτῆς τῆς θυσίας τῶν μητρικῶν δεσμῶν, ἀποτελεῖ ὁ Ἴδιος ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός.

❄ Δωδεκαετὴς στὸν Ναὸ διεκδικεῖ τὰ δικαιώματά Του νὰ εἶναι στὴν κατοικία τοῦ Πατέρα Του (Λουκᾶ β΄ 49), ἀποκρούοντας τὶς διαμαρτυρίες τῆς Μητέρας Του γιὰ τὴν συμπεριφορά Του.

❄ Στὴν Κανᾶ παρατηρεῖ τὴν Μητέρα Του ὅτι δὲν πρέπει

55. Ματθαίου ι΄ 35.
56. Ματθαίου ιθ΄ 29.
57. Λουκᾶ ιδ΄ 26.

νὰ ἐπεμβαίνει σ' Ἐκεῖνον, μὲ τὸν αὐστηρὸ ἐκεῖνο λόγο Του: «*Τί ἐμοὶ καὶ σύ, γύναι;*»[58].

❄ Τονίζει τὸ ἀληθινὸ μεγαλεῖο τῆς Μητέρας Του, ποὺ δὲν εἶναι μόνο ἡ φυσικὴ γέννηση, ἀλλὰ κυρίως ἡ πίστη της στὴν θεότητά Του καὶ ἡ σύμφωνα μὲ τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ ζωή της (Λουκᾶ ια΄ 27).

❄ Ἐπεκτείνει τὴν φυσικὴ μητρότητά Της σὲ πνευματικὴ μητρότητα ὅλων τῶν μαθητῶν Του, κατὰ τὴν ὥρα τοῦ διὰ σταυρώσεως θανάτου Του (Ἰωάννου ιθ΄ 26).

δ΄. Ἡ Μητέρα στὸ μυστήριο τῆς σωτηρίας

Ὅταν μελετᾶμε τὴν ἁγία Γραφή, διαπιστώνουμε ὅτι τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς μητέρας χρησιμοποιοῦνται μὲ μεταφορικὴ ἔννοια καὶ σημασία.

Ἔτσι:

❄ Ὁ Θεὸς ἐκδηλώνει τὴν ἀγάπη Του, ὅπως ἡ μητέρα.

Ὁ πιστὸς ἐκζητεῖ αὐτὴ τὴν ὅμοια μὲ τὴν μητρικὴ ἀγάπη εὔνοια καὶ συμπάθεια τοῦ Θεοῦ· «*Μνήσθητι τῶν οἰκτιρμῶν σου, Κύριε, καὶ τὰ ἐλέη σου, ὅτι ἀπὸ τοῦ αἰῶνός εἰσιν*»[59]. Δηλαδή, θυμήσου, Κύριε, πὼς ἦσουν πάντα σπλαγχνικὸς καὶ ὅλος ἀγάπη.

«*Ὦ Κύριε, ἐγὼ δοῦλος σός, ἐγὼ δοῦλος σὸς καὶ υἱὸς τῆς παιδίσκης σου. διέρρηξας τοὺς δεσμούς μου*»[60]. Δηλαδή: Κύριε, ἐγὼ εἶμαι δοῦλός σου· δοῦλός σου καὶ τῆς δούλης σου παιδί· ἔλυσες τὰ δεσμά μου.

❄ Ὁ Θεὸς μᾶς παρηγορεῖ ὅπως μιὰ μητέρα τὰ παιδιά της κατὰ τό «*Ὡς εἴ τινα μήτηρ παρακαλέσει, οὕτως κἀγὼ παρακαλέσω ὑμᾶς*»[61]. Δηλαδή, ὅπως ἡ μάνα παρηγορεῖ τὸ παιδί της, ἔτσι κι ἐγὼ θὰ σᾶς παρηγορήσω.

58. Ἰωάννου β΄ 4.
59. Ψαλμοῦ κδ΄σ (κε) 25 (24) 6.
60. Ψαλμοῦ ριε΄ (ριζ΄) 115, 7.
61. Ἡσαΐου ξς΄ 13:

Ἔστω καὶ ἂν μιὰ μητέρα ξεχάσει τὰ παιδιά της, ὁ Θεὸς δὲν πρόκειται νὰ ξεχάσει τὸν λαό Του.

«*Εἶπε δὲ Σιών· Ἐγκατέλιπέ με Κύριος, καὶ Κύριος ἐπελάθετό μου. Μὴ ἐπιλήσεται γυνὴ τοῦ παιδίου αὐτῆς τοῦ μὴ ἐλεῆσαι τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας αὐτῆς; Εἰ δὲ καὶ ταῦτα ἐπελάθοιτο γυνή, ἀλλ᾽ ἐγὼ οὐκ ἐπιλήσομαί σου, εἶπε Κύριος*»[62].

Δηλαδή: Ὡστόσο εἶπε ἡ Σιών: Ὁ Κύριος μ᾽ ἐγκατέλειψε, ὁ Κύριός μου μ᾽ ἔχει λησμονήσει. Ἀλλὰ λέει καὶ ὁ Κύριος: Μπορεῖ τάχα ἡ μητέρα νὰ λησμονήσει τὸ βρέφος της, καὶ νὰ μὴ δείξει τὴν ἀγάπη της στὸ σπλάγχνο της ποὺ γέννησε; Μὰ καὶ ἂν ἀκόμη ἐκείνη λησμονήσει, ἐγὼ δὲν θὰ σὲ λησμονήσω.

❊ Μὲ τὴν ἴδια τρυφερότητα μιλάει καὶ ὁ Κύριος γιὰ τὰ τέκνα τῆς Ἱερουσαλὴμ στοὺς λόγους Του: «*Ἱερουσαλὴμ Ἱερουσαλήμ, ἡ ἀποκτέννουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν! Ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνάξαι τὰ τέκνα σου ὃν τρόπον ὄρνις τὴν ἑαυτῆς νοσσιὰν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε!*»[63]. Δηλαδή: Ἱερουσαλήμ, Ἱερουσαλήμ, ἐσὺ ποὺ σκοτώνεις τοὺς προφῆτες καὶ λιθοβολεῖς αὐτοὺς ποὺ σοῦ στέλνει ὁ Θεός! Πόσες φορὲς θέλησα νὰ συνάξω τὰ παιδιά σου, ὅπως ἡ κλώσα τὰ κλωσόπουλά της κάτω ἀπὸ τὶς πτέρυγές της κι ἐσεῖς δὲν θελήσατε!

❊ Ἡ Σοφία τοῦ Θεοῦ ἀπευθύνεται στοὺς πιστούς, ὅπως μιὰ μητέρα νουθετεῖ τὰ παιδιά της «*Νῦν οὖν, υἱέ, ἄκουέ μου*»[64]. «*Καὶ ὑπαντήσεται αὐτῷ ὡς μήτηρ*»[65]. Δηλαδή, καὶ τώρα ἄκουσέ με, παιδί μου. Αὐτὴ σὰν μάνα θὰ βγεῖ νὰ τὸν προϋπαντήσει καὶ θὰ τὸν καλοδεχτεῖ.

Σ᾽ αὐτὴ τὴν εὔνοια τοῦ Θεοῦ, ποὺ εἰκονίζεται μὲ τὴν μητρικὴ στοργὴ καὶ εὐαισθησία, ἡ ὑποχρέωση τῶν πιστῶν παιδιῶν

62. Ἡσαΐου μθ΄ 14-15.
63. Λουκᾶ ιγ΄ 34.
64. Παροιμιῶν η΄ 32.
65. Σοφίας Σειρὰχ ιε΄ 2.

εἶναι νὰ δικαιώσουν τὴν Σοφία τοῦ Θεοῦ (τὸν Υἱὸ καὶ Λόγο τοῦ Θεοῦ) στὸ πρόσωπο ὅλων τῶν ἀπεσταλμένων παιδιῶν Της. Ἡ Σοφία τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ἀπέστειλε διάφορα παιδιά της, πιστοὺς καὶ ἐνάρετους ἀνθρώπους, διακόνους Της γιὰ νὰ προετοιμάσουν τοὺς ἀνθρώπους νὰ πιστέψουν στὸν ἀληθινὸ Θεὸ καὶ στὸν Ἴδιο, κατὰ τὴν προτροπή Του *«πιστεύετε εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε»*[66]. Οἱ ἄνθρωποι θὰ δικαιώσουν τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ ἀποδείξουν ὅτι ἡ ἀνθρωπότητα ἀνταποκρίθηκε στὸ κήρυγμά τους, ὅταν ἀναγνωρίσουν ὅτι ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ποὺ ἔγινε ἄνθρωπος ὥστε ὡς Υἱὸς νὰ ἐκπληρώσει τὸ καθῆκον Του, νὰ τηρήσει τὸ θέλημα τοῦ Ἐπουράνιου Θεοῦ καὶ Πατέρα.

ε΄. Ἡ Μητέρα τοῦ Θεοῦ

Γι᾽ αὐτὴν προφητεύει ὁ Δημιουργὸς Θεὸς μέσα στὸν Παράδεισο, ὅτι ὁ ἀπόγονος τῆς γυναίκας θὰ συντρίψει τὸν διάβολο: «*Καὶ ἔχθραν θήσω ἀνὰ μέσον σοῦ καὶ ἀνὰ μέσον τῆς γυναικὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς· αὐτός σου τηρήσει κεφαλήν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν*»[67]. Δηλαδή: Ἔχθρα θὰ βάλω ἀνάμεσα σ᾽ ἐσένα καὶ στὴν γυναίκα, καὶ ἀνάμεσα στὸ σπέρμα σου καὶ στὸ σπέρμα της. Ἐκεῖνος θὰ σοῦ συντρίψει τὸ κεφάλι κι ἐσὺ θὰ τοῦ πληγώσεις τὴν φτέρνα.

Σαφῶς στὸ χωρίο αὐτὸ ὁ Θεὸς ἀναφέρεται στὴν ἐκ παρθένου γυναικὸς γέννηση τοῦ Υἱοῦ Του, ὅταν μιλάει *«γιὰ σπέρμα γυναικός»*, ἐνῶ εἶναι γνωστὸ ὅτι τὸ σπέρμα εἶναι τοῦ ἄνδρα.

Στὴν προετοιμασία τῶν Ἰσραηλιτῶν νὰ δεχθοῦν τὴν ἐκ Παρθένου γέννηση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ συντελοῦν καὶ οἱ περιπτώσεις ἐκεῖνες ποὺ ὁ Θεὸς θριαμβεύει ἐπάνω στὴν στειρότητα

66. Ἰωάννου ιδ΄ 1.

67. Γενέσεως γ΄ 16.

καὶ τεκνοποιοῦν στεῖρες ἡλικιωμένες γυναῖκες, ὅπως ἡ Σάρρα, ἡ Ἄννα ἡ μητέρα τοῦ προφήτου Σαμουήλ, ἡ Ἐλισάβετ, ἡ μητέρα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ, ἡ Ἄννα ἡ μητέρα τῆς Θεοτόκου.

Οἱ Εὐαγγελιστές (Ματθαίου α΄ 22, β΄ 6) στὸ πρόσωπο τῆς Παρθένου Μαρίας εἶδαν ὅτι ἐκπληρώθηκαν οἱ προφητεῖες:

α) περὶ τοῦ Ἐμμανουήλ.

«Διὰ τοῦτο δώσει Κύριος αὐτὸς ὑμῖν σημεῖον· ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει, καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ»[68]. Δηλαδή: Γι αὐτὸ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος θὰ σᾶς δώσει ἕνα σημεῖο: ἡ παρθένος θὰ συλλάβει καὶ θὰ γεννήσει υἱό, ὁ ὁποῖος θὰ ὀνομαστεῖ *«Ἐμμανουήλ»* (Ὁ Θεὸς μαζί μας).

καὶ β) περὶ τῆς «*τικτούσης*»:

«*Καὶ σύ, Βηθλεὲμ οἶκος τοῦ Ἐφραθά, ὀλιγοστὸς εἶ τοῦ εἶναι ἐν χιλιάσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ μοι ἐξελεύσεται τοῦ εἶναι εἰς ἄρχοντα ἐν τῷ Ἰσραήλ, καὶ αἱ ἔξοδοι αὐτοῦ ἀπ᾽ ἀρχῆς ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος. διὰ τοῦτο δώσει αὐτοὺς ἕως καιροῦ τικτούσης τέξεται, καὶ οἱ ἐπίλοιποι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ἐπιστρέψουσιν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ. καὶ στήσεται καὶ ὄψεται καὶ ποιμανεῖ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ ἐν ἰσχύι Κύριος, καὶ ἐν τῇ δόξῃ ὀνόματος Κυρίου Θεοῦ αὐτῶν ὑπάρξουσι, διότι νῦν μεγαλυνθήσονται ἕως ἄκρων τῆς γῆς. καὶ ἔσται αὕτη εἰρήνη»*[69].

Δηλαδή: Ἀλλὰ ἀπὸ ἐσένα Βηθλεέμ, πόλη τῆς περιοχῆς ὅπου κατοικεῖ ἡ συγγένεια Ἐφραθᾶ, ἂν καὶ εἶσαι μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ μικρὲς πόλεις τοῦ Ἰούδα, ἐγὼ θὰ κάνω νὰ προέλθει ἐκεῖνος ποὺ θὰ γίνει ἄρχοντας τοῦ Ἰσραήλ. Ἡ καταγωγή του εἶναι πολὺ παλιά· ἀνάγεται στὶς ἀρχαῖες ἡμέρες. Ἐγὼ ὁ Κύριος θὰ παραδώσω τὸν λαό μου στοὺς ἐχθρούς του, ὥσπου μιὰ γυναίκα γεννήσει τὸ ἀναμενόμενο παιδί. Τότε αὐτοὶ ποὺ θὰ ζοῦν ἀκόμα

68. Ἡσαΐου ζ΄ 14.

69. Μιχαίου ε΄ 1-4.

στὴν αἰχμαλωσία θὰ ἐπιστρέψουν καὶ θὰ ἑνωθοῦν μὲ τοὺς ἄλλους Ἰσραηλίτες. Ὅταν ἔλθει ἐκεῖνος, θὰ τοὺς ὁδηγήσει καὶ θὰ τοὺς προστατέψει μὲ τὴν δύναμή μου, μὲ τὴν μεγαλειώδη παρουσία τοῦ ἴδιου τοῦ Θεοῦ του. Θὰ ζήσουν μὲ ἀσφάλεια, γιατὶ ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς γῆς θ' ἀναγνωρίσουν τὴν μεγαλοσύνη του. Αὐτὸς θὰ φέρει τὴν εἰρήνη.

στ΄. Ἡ ἀπόδοσις τοῦ χρέους τῆς μητρότητας

Γιὰ τὸν Ἰσραηλίτη ἡ πόλη Ἱερουσαλὴμ εἶναι ἡ μητρόπολη, ὅπως ἀναφέρεται στὸ Β΄ Βασιλειῶν ι΄ 19. Ὁ προορισμός της εἶναι νὰ ἀνυψωθεῖ σὲ μητέρα πόλη ὅλων τῶν λαῶν κατὰ τὸ Ψαλμοῦ πς΄ (πξ΄) 86, 5.

Ἀρνήθηκε ὅμως νὰ δεχθεῖ τὸν Ἰησοῦ Χριστό, νὰ ἐκπληρώσει τὸν προορισμό της, νὰ γίνει ἡ πνευματικὴ μητέρα τῶν πιστῶν, νὰ ὁδηγήσει δηλαδὴ τοὺς λαοὺς στὴν πίστη καὶ στὴν ὑπακοὴ τοῦ ἀπεσταλμένου ποὺ θὰ καταγόταν *«κατὰ σάρκα»* ἀπὸ αὐτή.

Γι' αὐτὴ τὴν ἀπιστία της ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἔκλαψε, ἐπειδὴ ἡ πόλη δὲν ἀντιλήφθηκε τὴν ἀποστολή της καὶ τὸ καθῆκον της, ἡ ἐκπλήρωση τῶν ὁποίων θὰ τῆς ἐξασφάλιζε δόξα καὶ εἰρήνη, ἐνῶ οἱ συνέπειες τῆς ἀπιστίας της θὰ εἶναι φοβερές:

«Καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτῇ, λέγων ὅτι εἰ ἔγνως καὶ σύ, καί γε ἐν τῇ ἡμέρᾳ σου ταύτῃ, τὰ πρὸς εἰρήνην σου! νῦν δὲ ἐκρύβη ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου· ὅτι ἥξουσιν ἡμέραι ἐπὶ σὲ καὶ περιβαλοῦσιν οἱ ἐχθροί σου χάρακά σοι καὶ περικυκλώσουσί σε καὶ συνέξουσί σε πάντοθεν, καὶ ἐδαφιοῦσί σε καὶ τὰ τέκνα σου ἐν σοί, καὶ οὐκ ἀφήσουσιν ἐν σοὶ λίθον ἐπὶ λίθῳ, ἀνθ' ὧν οὐκ ἔγνως τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σου»[70].

Δηλαδή: Ὅταν πλησίασε καὶ εἶδε τὴν πόλη, ἔκλαψε γι'

70. Λουκᾶ ιθ΄ 41-44.

αὐτήν. Μακάρι, εἶπε, νὰ ἤξερες κι ἐσύ, ἔστω καὶ αὐτὴ τὴν ἡμέρα, τί θὰ μποροῦσε νὰ σοῦ χαρίσει τὴν εἰρήνη. Τώρα ὅμως αὐτὸ μένει κρυφὸ ἀπὸ τὰ μάτια σου. Θὰ ἔλθουν γιὰ ἐσένα ἡμέρες, ποὺ οἱ ἐχθροί σου θὰ σὲ ζώσουν μὲ χαρακώματα, θὰ σὲ περικυκλώσουν καὶ θὰ σὲ πολιορκήσουν ἀπὸ παντοῦ. Θὰ ἀφανίσουν κι ἐσένα καὶ τὰ παιδιά σου καὶ δὲν θὰ σοῦ ἀφήσουν πέτρα ἐπάνω στὴν πέτρα. Καὶ ὅλα αὐτά, γιατὶ δὲν ἔδωσες σημασία τὴν ἡμέρα ποὺ σ᾽ ἐπισκέφθηκε ὁ Θεός.

Ἐναντίον τῆς ἄπιστης μητέρας πόλεως θὰ στραφοῦν καὶ οἱ φυσικοὶ ἀπόγονοι κατὰ τό «*κρίθητε πρὸς τὴν μητέρα ὑμῶν, κρίθητε, ὅτι αὕτη οὐ γυνή μου, καὶ ἐγὼ οὐκ ἀνὴρ αὐτῆς. καὶ ἐξαρῶ τὴν πορνείαν αὐτῆς ἐκ προσώπου μου καὶ τὴν μοιχείαν αὐτῆς ἐκ μέσου μαστῶν αὐτῆς*»[71]. Δηλαδή: Ὁ Κύριος λέει: Τὴν μάνα σας -τὸν Ἰσραήλ- κατηγορῆστε την, διότι αὐτὴ δὲν εἶναι πλέον γυναίκα μου ἀλλ᾽ οὔτε ἐγὼ εἶμαι πλέον σύζυγός της. Θὰ ἐξαφανίσω τὴν πνευματικὴ πορνεία της καὶ θὰ ἀπομακρύνω ἀπὸ τὶς ἀγκάλες της τοὺς μοιχοὺς ἐραστές της, δηλαδὴ τοὺς εἰδωλολάτρες.

Γι᾽ αὐτὸ ἡ πρώτη Ἱερουσαλὴμ θὰ ἀντικατασταθεῖ ἀπὸ μιὰ ἄλλη νέα Ἱερουσαλὴμ, ποὺ θὰ εἶναι ἀληθινὴ πνευματικὴ μητέρα (Γαλάτας δ΄ 26).

Αὐτὴ ἡ πνευματικὴ μητέρα εἶναι ἡ Ἐκκλησία.

Στὸ κείμενο τῆς Ἀποκαλύψεως φανερώνεται ἡ δόξα καὶ τὸ μεγαλεῖο αὐτῆς τῆς ἄνω καὶ νέας Ἱερουσαλήμ, τῆς μητέρας τῶν πιστῶν. Ἡ λαμπρότητά της εἶναι ἡ πίστη καὶ ἡ ἀρετὴ τῶν παιδιῶν της.

Συνεπῶς καὶ ἡ διακονία τῆς μητρότητας, ὅπως καὶ τῆς πατρότητας καταξιώνεται, ὅταν προσφέρει στὸν Θεὸ Πατέρα παιδιὰ τῆς βασιλείας Του κεκοσμημένα μὲ τὴν πίστη καὶ τὴν ἀρετή.

71. Ὡσηὲ β΄ 4.

ΣΤ΄

Τὰ παιδιά

Ὁ ΧΣ διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ

Τὰ παιδιά

1. Διαπιστώσεις

Ἀπὸ τὴν μελέτη τῆς ἁγίας Γραφῆς προκύπτει ὅτι:

❄ Τὰ παιδιὰ θεωροῦνται ὅτι εἶναι ἀπόδειξη τῆς εὐλογίας τοῦ Θεοῦ στὸν ἄνθρωπο ποὺ χαρίζουν χαρὰ καὶ εὐτυχία στοὺς γονεῖς τους, ὅταν μάλιστα συγκεντρώνονται στὸ οἰκογενειακὸ τραπέζι. «*Στέφανος γερόντων τέκνα τέκνων*»[1] δηλαδή, τὰ ἐγγόνια εἶναι καμάρι γιὰ τοὺς γέροντες.

❄ Ὁ μακαρισμὸς τῶν φοβουμένων τὸν Κύριο περιλαμβάνει καὶ τὴν χαρὰ τῶν γονέων νὰ κάθονται στὸ ἴδιο τραπέζι μὲ τοὺς γιούς τους, οἱ ὁποῖοι μοιάζουν σὰν νεόφυτες ἐλιές· «*Οἱ υἱοί σου ὡς νεόφυτα ἐλαιῶν κύκλῳ τῆς τραπέζης σου*»[2], δηλαδή, οἱ γιοί σου θὰ παρακάθονται σὰν νεοφυτεμένα δένδρα ἐλιᾶς γύρω ἀπὸ τὸ τραπέζι σου.

❄ Οἱ θεόπνευστοι συγγραφεῖς ἐπισημαίνουν τὴν ἀτέλεια τοῦ χαρακτήρα καὶ τὴν ἀνωριμότητα τῶν παιδιῶν, ἐξαιτίας τῆς ὁποίας χρειάζονται νὰ ἀνατραφοῦν καὶ νὰ διαπαιδαγωγηθοῦν «*ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου*»[3], δηλαδή, μὲ ἀγωγὴ καὶ συμ-

1. Παροιμιῶν ιζ΄ 6.
2. Ψαλμοῦ ρκζ΄ (ρκη΄) 127, 3.
3. Ἐφεσίους στ΄ 4.

βουλὲς ποὺ ἐμπνέονται ἀπὸ τὸν Κύριο. «*Ἄνοια ἐξῆπται καρδίας νέου, ῥάβδος δὲ καὶ παιδεία μακρὰν ἀπ᾽ αὐτοῦ*»[4]. Δηλαδή: Ἡ ἀνοησία συνδέεται μὲ τὴν καρδιὰ τοῦ παιδιοῦ, ἀλλὰ ἡ διαπαιδαγώγηση θὰ ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν καρδιὰ τοῦ νέου τὴν ἀνωριμότητα.

❄ Ὁ Κύριός μας σχολίασε τὴν ἰδιότροπη συμπεριφορὰ τῶν συγχρόνων του Ἰουδαίων γιὰ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἀντιμετώπισαν τὸν Ἰωάννη τὸν Βαπτιστὴ καὶ Πρόδρομό Του καὶ τὸν Ἴδιο παρομοιάζοντάς την μὲ τὴν συμπεριφορὰ τῶν παιδιῶν ποὺ ἐκδηλώνονται συνεχῶς μὲ ἰδιοτροπία. (Ματθαίου ια΄ 16-19).

❄ Ἕνα ἀκόμη χαρακτηριστικὸ τῆς νεότητας εἶναι ἡ πνευματικὴ ἀστάθεια ἐξαιτίας τῆς ὁποίας οἱ νέοι εὔκολα παρασύρονται ἀπὸ τὰ διάφορα ρεύματα. Γι᾽ αὐτὸ ὁ ἀπόστολος Παῦλος ζητᾶ ἀπὸ τὸν πιστὸ νὰ εἶναι ἀποφασισμένος, σταθερὸς καὶ βέβαιος γιὰ τὴν πίστη του καὶ τὴν πνευματική του πορεία καὶ νὰ μὴν παρασύρεται εὔκολα, ὅπως συμβαίνει μὲ τοὺς νέους (πρὸς Ἐφεσίους δ΄ 14).

❄ Ὁ νέος, ἐπειδὴ εἶναι εὐμετάβλητος καὶ παρασύρεται εὔκολα, χρειάζεται τὴν εὐεργετικὴ καὶ παιδευτικὴ κηδεμονία τῶν γονιῶν του μέχρι νὰ ὡριμάσει.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος παραλληλίζει τὴν φυσικὴ καὶ ἡλικιακὴ νηπιότητα καὶ ἀνωριμότητα μὲ τὴν πνευματική: «*Λέγω δέ, ἐφ᾽ ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος νήπιός ἐστιν, οὐδὲν διαφέρει δούλου, κύριος πάντων ὤν*»[5].

❄ Ἡ ἀνάγκη τῆς πνευματικῆς ὡριμάνσεως ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὸν λόγο: «*Ἀδελφοί, μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσίν, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ νηπιάζετε, ταῖς δὲ φρεσὶ τέλειοι γίνεσθε*»[6] δηλαδή, ἀ-

4. Παροιμιῶν κβ΄ 15.
5. Γαλάτας δ΄ 1.
6. Α΄ Κορινθίους ιδ΄ 20.

δελφοί, μὴ γίνεσθε σὰν τὰ παιδιὰ στὸ μυαλό. Νὰ εἶστε σὰν παιδιὰ ὡς πρὸς τὴν κακία, ἀλλὰ στὸ μυαλὸ νὰ εἶστε ὥριμοι ἄνθρωποι.

❄ Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἀναγνωρίζει στοὺς νέους τὴν ἀκακία, δηλαδὴ ὅτι δὲν πράττουν τὴν ἁμαρτία μὲ πλήρη συνείδηση καὶ ἀπὸ ἐλεύθερη ἐπιλογή. Διαπράττοντας ὅμως τὴν ἁμαρτία συνηθίζουν σ᾽ αὐτὴ καὶ ἡ ἁμαρτωλὴ διάθεση ἐμπεδώνεται καὶ ἰσχυροποιεῖται, μὲ συνέπεια νὰ χρειάζεται πολὺ προσπάθεια καὶ ἀγώνας γιὰ νὰ ἀνασταλεῖ ἡ δύναμή της καὶ νὰ ἀφαιρεθεῖ ἀπὸ τὴν καρδιά.

❄ Ὁ Κύριος εἶναι ὁ προστάτης τοῦ ἀδύναμου νέου, τοῦ ὀρφανοῦ καὶ ὁ διεκδικητὴς τοῦ δίκιου του. Ἡ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ εἶναι σαφὴς στοὺς Ἰσραηλίτες:

«*Πᾶσαν χήραν καὶ ὀρφανὸν οὐ κακώσετε· ἐὰν δὲ κακίᾳ κακώσητε αὐτούς, καὶ κεκράξαντες καταβοήσωσι πρός με, ἀκοῇ εἰσακούσομαι τῆς φωνῆς αὐτῶν καὶ ὀργισθήσομαι θυμῷ καὶ ἀποκτενῶ ὑμᾶς μαχαίρᾳ, καὶ ἔσονται αἱ γυναῖκες ὑμῶν χῆραι καὶ τὰ παιδία ὑμῶν ὀρφανά*»[7]. Δηλαδή, χήρα καὶ ὀρφανὸ δὲν θὰ ἀδικήσετε. Ἐὰν ἀδικήσετε αὐτοὺς καὶ κράξουν φωνάζοντας πρὸς ἐμένα ἐναντίον σας, θὰ ἀκούσω τὴν φωνή τους, θὰ ὀργισθῶ καὶ θὰ σᾶς φονεύσω μὲ μάχαιρα, ὥστε οἱ γυναῖκες σας θὰ γίνουν χῆρες καὶ τὰ παιδιά σας ὀρφανά.

«*Ταραχθήσονται ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, τοῦ πατρὸς τῶν ὀρφανῶν καὶ κριτοῦ τῶν χηρῶν· ὁ Θεὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ αὐτοῦ*»[8]. Δηλαδή, οἱ ἄδικοι θὰ τρομάξουν μόνο μὲ τὴν ἐμφάνισή Του, διότι αὐτὸς εἶναι Πατέρας τῶν ὀρφανῶν καὶ ὑπερασπιστὴς τῶν χηρῶν. Ὑπάρχει λοιπὸν ὁ Θεὸς στὸν ἱερὸ τόπο τῆς κατοικίας Του καὶ παρακολουθεῖ τὰ πάντα.

7. Ἐξόδου κβ΄ 22-24.
8. Ψαλμοῦ ξζ΄ (ξη΄) 67, 6.

❄ Στὴν λατρεία τοῦ Θεοῦ λαμβάνουν μέρος καὶ τὰ παιδιά, τὰ ὁποῖα συμμετέχουν καὶ στὶς προσευχὲς μετάνοιας.

Ὁ προφήτης Ἰωὴλ[9] καλεῖ τοὺς Ἰσραηλίτες ὅλους, στοὺς ὁποίους συμπεριλαμβάνονται καὶ τὰ νήπια, σὲ προσευχὴ μετάνοιας γιὰ νὰ ζητήσουν τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ πρὸ τῆς κρίσεως:

«Σαλπίσατε ἐν σάλπιγγι Σιών, ἁγιάσατε νηστείαν, κηρύξατε θεραπείαν, συναγάγετε λαόν, ἁγιάσατε ἐκκλησίαν, ἐκλέξασθε πρεσβυτέρους, συναγάγετε νήπια θηλάζοντα μαστούς, ἐξελθέτω νυμφίος ἐκ τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ καὶ νύμφη ἐκ τοῦ παστοῦ αὐτῆς. ἀνὰ μέσον τῆς κρηπῖδος τοῦ θυσιαστηρίου κλαύσονται οἱ ἱερεῖς οἱ λειτουργοῦντες τῷ Κυρίῳ καὶ ἐροῦσι· φεῖσαι, Κύριε, τοῦ λαοῦ σου καὶ μὴ δῷς τὴν κληρονομίαν σου εἰς ὄνειδος τοῦ κατάρξαι αὐτῶν ἔθνη, ὅπως μὴ εἴπωσιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν· ποῦ ἐστιν ὁ Θεὸς αὐτῶν;»[10].

Δηλαδή: Σαλπίστε μὲ σάλπιγγα στὴν Σιών· κηρύξτε ἱερὴ νηστεία· κηρύξτε ἁγία σύναξη, συναθροῖστε τὸν λαό, προετοιμάστε ἅγια καὶ ἱερὰ συνάθροιση, ὅλους τοὺς πρεσβυτέρους καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐκλεκτοὺς καὶ διακρινομένους μαζέψτε τους, συναθροῖστε ἀκόμη καὶ αὐτὰ τὰ νήπια ποὺ θηλάζουν τὰ μητρικὰ στήθη· ἂς βγεῖ δὲ καὶ ὁ νυμφίος ἀπὸ τὸν κοιτώνα του καὶ ἡ νύφη ἀπὸ τὸν θάλαμό της. Ἀνάμεσα στὸ ἅγιο τοῦ ναοῦ καὶ στὸ θυσιαστήριο, ἂς κλάψουν οἱ ἱερεῖς ποὺ ὑπηρετοῦν τὸν Κύριο καὶ ἂς ποῦν: Λυπήσου, Κύριε, τὸν λαό σου καὶ μὴ παραδώσεις σὲ καταφρόνηση καὶ ἐξευτελισμὸ τὴν κληρονομία σου, ὥστε νὰ τὴν κυριέψουν τὰ ἔθνη καὶ νὰ ποῦν μεταξὺ τῶν ἐθνικῶν· ποῦ εἶναι ὁ Θεός τους;

Στὴν προσευχὴ μετάνοιας τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ γιὰ νὰ ζητήσει τὴν προστασία καὶ πρόνοια τοῦ Θεοῦ πρὸ τῆς ἀπειλῆς

9. Ὁ Ἰωὴλ ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς καλουμένους μικροὺς προφῆτες.
10. Ἰωὴλ β΄ 15-17.

τοῦ Ἀσσυρίου ἀρχιστρατήγου Ὁλοφέρνους, ποὺ κυρίευε τὶς χῶρες καὶ κατάστρεφε τὶς πόλεις καὶ αἰχμαλώτιζε τοὺς λαούς, ἔλαβαν μέρος καὶ τὰ παιδιά (Ἰουδὶθ δ΄ 10).

Ὁ προφήτης καὶ βασιλιὰς Δαβὶδ[11] ὑμνεῖ τὸν παντοδύναμο Κύριο, γιὰ τὴν μεγαλοπρέπειά Του ποὺ μεταξὺ τῶν ἄλλων *«κατηρτίζει αἶνον ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων»*[12]. Δηλαδή: καὶ αὐτὰ τὰ νήπια καὶ τὰ μικρὰ ποὺ θηλάζουν ἀνυμνοῦν τὰ μεγαλεῖα Σου.

Ὁ προφήτης Ἡσαΐας[13] προβλέποντας τὴν ἐρχομένη βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἀναφέρεται στὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ γιὰ τοὺς ἐκλεκτούς, ποὺ θὰ ἀπολαύσουν τὰ αἰώνια ἀγαθὰ παρομοιάζοντας αὐτὴ μὲ τὸν μητρικὸ θηλασμό. Ὅπως τὸ νήπιο χαίρεται ὅταν θηλάζει ἀπὸ τὸν μαστὸ τῆς μητέρας του, ἔτσι καὶ οἱ ἐκλεκτοὶ θὰ εὐφραίνονται ἀπολαμβάνοντας τὰ ἀγαθὰ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

«Εὐφράνθητι, Ἱερουσαλήμ, καὶ πανηγυρίσατε ἐν αὐτῇ, πάντες οἱ ἀγαπῶντες αὐτήν, χάρητε ἅμα αὐτῇ χαρᾷ, πάντες ὅσοι πενθεῖτε ἐπ᾽ αὐτῇ, ἵνα θηλάσητε καὶ ἐμπλησθῆτε ἀπὸ μαστοῦ παρακλήσεως αὐτῆς, ἵνα ἐκθηλάσαντες τρυφήσητε ἀπὸ εἰσόδου δόξης αὐτῆς»[14].

Δηλαδή: Χαρεῖτε μαζὶ μὲ τὴν Ἱερουσαλήμ, ὅσοι κατοικεῖτε σ᾽ αὐτή, σκιρτῆστε ὅσοι τὴν ἀγαπᾶτε! Φωνάξτε ἀπὸ χαρὰ μαζί της ὅλοι ἐσεῖς ποὺ πενθούσατε γι᾽ αὐτή, γιὰ νὰ θηλάσετε σὰν τὰ νήπια γάλα ἀπὸ τὸν παρήγορο μαστό της καὶ νὰ χορτάσετε. Θηλάζοντας θὰ τρυφήσετε ἀπὸ τὸ γάλα αὐτό, ὅταν ἔλθει ἡ δόξα της.

11. Ἰδὲ σχόλιο 18 τοῦ Α΄ κεφαλαίου «ὁ Γάμος».
12. Ψαλμοῦ η΄ 3. καὶ Ματθαίου κα΄ 16.
13. Ἰδὲ σχόλιο 27 τοῦ Δ΄ κεφαλαίου «ἡ Τεκνογονία».
14. Ἡσαΐου ξς΄ 10-11.

❄ Ὁ Κύριος ἐξέλεξε παιδιὰ ποὺ διακρίνονταν γιὰ τὴν εὐσέβειά τους καὶ τὴν πνευματικὴ ὡριμότητά τους, στὰ ὁποῖα εἴτε ἐμπιστεύθηκε τὶς ἀποκαλύψεις Του εἴτε ἀνάθεσε διακονία στὸ μυστήριο τῆς σωτηρίας. Ὅπως:

Στὸν προφήτη Σαμουὴλ ἐνῶ ἦταν παιδάριο, διακεκριμένο ὅμως γιὰ τὴν εὐσέβειά του (Α΄ Βασιλειῶν γ΄ 1, 10-14), ὁ Θεὸς ἀνάθεσε νὰ μεταφέρει τὸ μήνυμά Του στὸν ἀρχιερέα Ἠλὶ γιὰ τὴν ἀσέβεια τῆς οἰκογένειάς του.

Προτίμησε καὶ ἔχρισε τὸν ξανθὸ καὶ ὡραῖο νεώτερο γιὸ τοῦ Ἰεσσαί, τὸν Δαβὶδ γιὰ βασιλιᾶ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους ἀδελφούς του (Α΄ Βασιλειῶν ιστ΄ 10-11).

Καὶ ὁ προφήτης Δανιὴλ ἐνῶ ἦταν παιδάριο νεώτατο, ἐν τούτοις διακρίθηκε γιὰ τὴν δικαιοσύνη του καὶ τὴν σοφία του (Δανιήλ, Σωσσάνα 44-50).

❄ Ἀποκορύφωμα τῶν προφητειῶν γιὰ τὴν ἔλευση τοῦ Μεσσία εἶναι ἡ προφητεία τοῦ Ἡσαΐα γιὰ τό *«ὑπερφυὲς παιδίον»*:

«Διὰ τοῦτο δώσει Κύριος αὐτὸς ὑμῖν σημεῖον· ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει, καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ. Βούτυρον καὶ μέλι φάγεται· πρὶν ἢ γνῶναι αὐτὸν ἢ προελέσθαι πονηρά, ἐκλέξεται τὸ ἀγαθόν· Διότι πρὶν ἢ γνῶναι τὸ παιδίον ἀγαθὸν ἢ κακόν, ἀπειθεῖ πονηρίᾳ τοῦ ἐκλέξασθαι τὸ ἀγαθόν, καὶ καταλειφθήσεται ἡ γῆ, ἣν σὺ φοβῇ, ἀπὸ προσώπου τῶν δύο βασιλέων»[15].

Δηλαδή: Γι᾽ αὐτὸ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος θὰ σᾶς δώσει τὸ ἑξῆς σημεῖο: ἡ παρθένος θὰ συλλάβει καὶ θὰ γεννήσει υἱό, ὁ ὁποῖος θὰ ὀνομαστεῖ *«Ἐμμανουήλ»* (ὁ Θεὸς μαζί μας). Αὐτὸς θὰ τρώει ἀνθόγαλο καὶ μέλι. Πρὶν ἔλθει στὴν κατάλληλη ἡλικία κατὰ τὴν ὁποία θὰ μπορεῖ νὰ διακρίνει τὸ καλὸ ἀπὸ τὸ κακό, θὰ

15. Ἡσαΐου ζ΄ 14-16.

εἶναι σὲ θέση νὰ προτιμάει τὸ καλό. Πρὶν μάθει (σὰν ἄνθρωπος) νὰ διακρίνει καλὸ καὶ κακό καὶ νὰ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸ κακὸ καὶ νὰ ἀκολουθεῖ τὸ καλό, ἡ χώρα τῶν δύο βασιλιάδων ποὺ ἐσὺ τοὺς τρέμεις, θὰ ἐρημωθεῖ.

«*Ὅτι παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐγενήθη ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, θαυμαστὸς σύμβουλος, Θεὸς ἰσχυρός, ἐξουσιαστής, ἄρχων εἰρήνης, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· ἐγὼ γὰρ ἄξω εἰρήνην ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, εἰρήνην καὶ ὑγιείαν αὐτῷ. Μεγάλη ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ, καὶ τῆς εἰρήνης αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ὅριον*[16]».

Δηλαδή: Διότι γεννήθηκε γιὰ μᾶς ἕνα παιδί, μᾶς δόθηκε ἕνας υἱός, τοῦ ὁποίου ἡ ἐξουσία καὶ ἡ ἰσχὺς θὰ ὑπάρχουν ἐπάνω στὸν ὦμο του· καὶ θὰ ὀνομάζεται ἀγγελιαφόρος τῆς μεγάλης καὶ σωτήριας θείας βουλῆς, σύμβουλος θαυμαστός, Θεὸς δυνατός, ὁ ὁποῖος ἐξουσιάζει τὰ πάντα μὲ δύναμη, δημιουργὸς καὶ ἀρχηγὸς εἰρήνης, πατέρας τῆς μέλλουσας ἐποχῆς τῆς Χάριτος. Μεγάλη θὰ εἶναι ἡ ἐξουσία του, καὶ ἡ εἰρήνη ἀτέλειωτη.

✡

2. Τὸ παιδίον Ἰησοῦς καὶ τὰ παιδιά

α΄. Οἱ Εὐαγγελιστὲς μᾶς διασώζουν χρήσιμες πληροφορίες, γιὰ τὰ στάδια τῆς παιδικῆς ἡλικίας τοῦ Κυρίου, ἐπάνω στὶς ὁποῖες στηρίζεται ἡ πίστη μας, ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τέλειος Θεὸς ἀπὸ τέλειο Θεὸ ἔγινε καὶ τέλειος, αὐθεντικὸς καὶ γνήσιος ἄνθρωπος καὶ πέρασε ἀπὸ ὅλες τὶς ἡλικίες τοῦ ἀνθρώπου.

Ἔτσι ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς ἐμφανίζεται:

- ✡ Νεογέννητος στὴν φάτνη (Λουκᾶ β΄ 12).
- ✡ Βρέφος τεσσαρακονθήμερο στὸν ναό (Λουκᾶ β΄ 27).
- ✡ Δωδεκαετὲς παιδὶ ὑπάκουο στοὺς γονεῖς του καὶ ὅμως

16. Ἡσαΐου θ΄ 6-7.

μυστηριωδῶς ἀνεξάρτητο ἀπὸ αὐτοὺς καὶ ἐξαρτημένο ἀπὸ τὸν οὐράνιο Πατέρα Του (Λουκᾶ β΄ 43-51).

β΄. Ὁ Κύριος Ἰησοῦς εὐλογεῖ τὰ παιδιά (Μάρκου ι΄ 16).

γ΄. Ὁ Κύριος παρομοίασε τοὺς αὐθεντικοὺς μαθητές Του μὲ τὰ παιδιά, ἐπειδὴ αὐτὰ εἶναι καλοπροαίρετα, ταπεινὰ καὶ εὔπλαστα (Ματθαίου ιθ΄ 14), ἀπὸ τοὺς ὁποίους ζήτησε νὰ γίνουν σὰν τὰ παιδιὰ γιὰ νὰ εἰσέλθουν στὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ (Μάρκου ι΄ 15).

δ΄. Τὸ πρότυπο τοῦ ἀληθινοῦ μεγαλείου τοῦ πιστοῦ εἶναι νὰ ταπεινωθεῖ, ὅπως τὸ παιδὶ ποὺ ἔδειξε ὁ Κύριος: «*Ὅστις οὖν ταπεινώσει ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν*»[17]. Δηλαδή: Ὅποιος λοιπὸν ταπεινώσει τὸν ἑαυτό του σὰν αὐτὸ τὸ παιδί, αὐτὸς εἶναι ὁ ἀνώτερος στὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Σὲ ὅσους ἔχουν αὐτὴ τὴν ταπείνωση τῶν παιδιῶν, ὁ ἐπουράνιος Πατέρας θέλησε νὰ φανερώσει τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας Του, ποὺ παραμένουν ἄγνωστα καὶ κρυφὰ ἀπὸ τοὺς σοφούς κατὰ κόσμο. Ματθαίου ια΄ 25.

Στὴν διδασκαλία τοῦ Κυρίου οἱ λέξεις *«μικρός» καί «μαθητής»* εἶναι συχνὰ ταυτόσημες ὅπως στὰ Ματθαίου ι΄ 42 καὶ Μάρκου θ΄ 41.

✡

3. Τὸ παιδὶ στὸ κήρυγμα τῶν ἀποστόλων

✡ Ὁ ἀπόστολος Παῦλος παραλληλίζει στὶς ἐπιστολές του τὴν κατάσταση τῆς πνευματικῆς νηπιότητας μὲ ἀνώριμη νηπιακὴ ἡλικία (πρὸς Κορινθίους Α΄ ιγ΄ 11, πρὸς Γαλάτας δ΄ 1, πρὸς Ἐφεσίους δ΄ 14). Γι᾽ αὐτὸ προτρέπει τοὺς πιστοὺς νὰ ἐνηλικιωθοῦν.

17. Ματθαίου ιη΄ 4.

Γιὰ τὸν ἀπόστολο Παῦλο πνευματικὴ ἐνηλικίωση σημαίνει νὰ ἀποκτήσει ὁ ἄνθρωπος τὸν χαρακτήρα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ (πρὸς Ἐφεσίους δ΄ 12-16).

Ὁ πιστὸς δὲν πρέπει νὰ συμπεριφέρεται νηπιωδῶς, νὰ εἶναι ἀσταθὴς καὶ ἀνώριμος στὴν πνευματική του ζωὴ ὅπως οἱ Κορίνθιοι, τοὺς ὁποίους ἐλέγχει καὶ μέμφεται μὲ αὐστηρότητα ὁ ἀπόστολος Παῦλος.

«*Ἀδελφοί, μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσίν, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ νηπιάζετε, ταῖς δὲ φρεσὶ τέλειοι γίνεσθε*»[18]. Δηλαδή: Ἀδελφοί, μὴ γίνεσθε σὰν παιδιὰ στὸ μυαλό. Νὰ εἶστε σὰν παιδιὰ ὡς πρὸς τὴν κακία, ἀλλὰ στὸ μυαλὸ νὰ εἶστε ὥριμοι ἄνθρωποι.

Ὁ πιστὸς ὀφείλει νὰ αὐξηθεῖ καὶ νὰ μὴν παραμείνει στὴν ἡλικία τῆς πνευματικῆς νηπιότητας. Ὅσο παραμένει καὶ ἐπιστρέφει σ᾽ αὐτὴ ἔχει ἀνάγκη ἁπλῆς διδασκαλίας, ἐφ᾽ ὅσον ἡ στερεὰ τροφὴ εἶναι γιὰ τοὺς τέλειους.

«Περὶ οὗ πολὺς ἡμῖν ὁ λόγος καὶ δυσερμήνευτος λέγειν, ἐπεὶ νωθροὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς. καὶ γὰρ ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον, πάλιν χρείαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς τίνα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ, καὶ γεγόνατε χρείαν ἔχοντες γάλακτος καὶ οὐ στερεᾶς τροφῆς. πᾶς γὰρ ὁ μετέχων γάλακτος ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης· νήπιος γάρ ἐστι· τελείων δέ ἐστιν ἡ στερεὰ τροφή, τῶν διὰ τὴν ἕξιν τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἐχόντων πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ»[19].

Δηλαδή: Γι᾽ αὐτὸ τὸ θέμα, πολλὰ μποροῦμε νὰ σᾶς ποῦμε. Εἶναι ὅμως δύσκολο νὰ ἐξηγηθοῦν, γιατὶ δὲν δείχνετε προθυμία νὰ τὰ καταλάβετε. Ἐσεῖς ἔπρεπε νὰ ἦσασταν δάσκαλοι ἔπειτα ἀπὸ τόσον καιρό. Παρ᾽ ὅλα αὐτὰ ἔχετε πάλι ἀνάγκη νὰ διδαχθεῖτε καὶ τὰ βασικὰ ἀκόμα στοιχεῖα τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Καταντήσατε νὰ ἔχετε ἀνάγκη ἀπὸ γάλα καὶ ὄχι ἀπὸ στερεὰ

18. Α΄ Κορινθίους ιδ΄ 20.

19. Ἑβραίους ε΄ 11-14.

τροφή. Γιατὶ ὅποιος τρέφεται μὲ γάλα δὲν ἔχει τὴν πείρα νὰ διακρίνει τὸ καλὸ ἀπὸ τὸ κακό, ἀφοῦ εἶναι ἀκόμη νήπιος. Ἡ στερεὰ τροφὴ εἶναι γιὰ τοὺς ὥριμους, οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν συνεχὴ χρήση ἔχουν ἐξασκήσει τὰ αἰσθητήρια ὄργανά τους, γιὰ νὰ μποροῦν να διακρίνουν τὸ καλὸ ἀπὸ τὸ κακό.

✡ Αὐτὴ ἡ ἐπιθυμία τῆς *«αὐξήσεως εἰς σωτηρίαν»* ἐπαινεῖται ἀπὸ τὸν ἀπόστολο Πέτρο, ὁ ὁποῖος παρουσιάζει τοὺς νεοφώτιστους πιστούς, ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη, ποὺ ἔχουν σφοδρὴ καὶ ἔντονη ἐπιθυμία νὰ τραφοῦν μὲ τὸ μητρικὸ ἄδολο γάλα: *«ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα ἐπιποθήσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξηθῆτε εἰς σωτηρίαν»*[20]. Δηλαδή: Σὰν τὰ νεογέννητα βρέφη, νὰ λαχταρᾶτε τὸ πνευματικὸ καὶ ἄδολο γάλα, γιὰ νὰ αὐξηθεῖτε καὶ νὰ φτάσετε στὴν σωτηρία.

✡ Ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς μὲ πατρικὴ στοργὴ καὶ πρόνοια τὸ βράδυ τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου ἀποχαιρετᾶ τοὺς μαθητές καὶ ἀποστόλους Του μὲ τοὺς λόγους:

«Τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμι· ζητήσετέ με, καὶ καθὼς εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι ὅπου ὑπάγω ἐγὼ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι»[21]. Δηλαδή: Παιδιά μου, γιὰ πολὺ λίγο θὰ εἶμαι ἀκόμη μαζί σας· θὰ μὲ ἀναζητήσετε, καὶ αὐτὸ ποὺ εἶπα στοὺς Ἰουδαίους, πὼς δηλαδὴ ἐκεῖ ποὺ πηγαίνω ἐγὼ ἐσεῖς δὲν μπορεῖτε να ἔρθετε, τὸ λέω καὶ σ' ἐσᾶς τώρα.

✡ Ἐπίσης ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἀπευθύνεται μὲ πατρικὸ τόνο στὰ πνευματικά του παιδιά.

«Τεκνία μου, ταῦτα γράφω ὑμῖν ἵνα μὴ ἁμάρτητε· καὶ ἐάν τις ἁμάρτῃ, παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν πατέρα, Ἰησοῦν Χριστὸν δίκαιον»[22]. Δηλαδή: Παιδιά μου αὐτὰ σᾶς τὰ γράφω γιὰ

20. Α΄ Πέτρου β΄ 2.
21. Ἰωάννου ιγ΄ 33.
22. Α΄ Ἰωάννου β΄ 1.

νὰ σᾶς προτρέψω νὰ μὴν ἁμαρτάνετε. Ἂν ὅμως κάποιος ἁμαρτήσει, ἔχουμε μεσίτη καὶ συνήγορο κοντὰ στὸν Πατέρα, τὸν δίκαιο Ἰησοῦ Χριστό.

«Παιδία, ἐσχάτη ὥρα ἐστί, καὶ καθὼς ἠκούσατε ὅτι ὁ ἀντίχριστος ἔρχεται, καὶ νῦν ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασιν· ὅθεν γινώσκομεν ὅτι ἐσχάτη ὥρα ἐστίν»[23]. Δηλαδή: Παιδιά μου, ἔφθασε τὸ τέλος. Ἔχετε ἀκούσει σχετικὰ μὲ τὸν ἐρχομὸ τοῦ ἀντιχρίστου. Τώρα λοιπὸν ἔχουν παρουσιαστεῖ πολλοὶ ἀντίχριστοι. Ἀπ᾽ αὐτὸ καταλαβαίνουμε πὼς ἔφθασε τὸ τέλος.

☆

4. Σχέσεις γονέων καὶ παιδιῶν

Οἱ σχέσεις αὐτὲς ρυθμίζονται:

Γιὰ τὰ παιδιὰ μὲ τὴν ἐντολή: «*Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένῃ ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἧς Κύριος ὁ Θεός σου δίδωσί σοι»*[24]. Δηλαδή: Νὰ τιμᾶς τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, γιὰ νὰ ζήσεις πολλὰ χρόνια στὴν χώρα ποὺ ὁ Κύριος, ὁ Θεός σου, θὰ σοῦ δώσει.

Γιὰ τοὺς γονεῖς ἀπὸ τὴν προτροπὴ τοῦ ἀποστόλου Παύλου: «*Οἱ πατέρες μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀλλ᾽ ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου*»[25]. Δηλαδή: Κι ἐσεῖς οἱ πατέρες, μὴ φέρεσθε στὰ παιδιά σας ἔτσι ὥστε νὰ ἐξοργίζονται, ἀλλὰ νὰ τὰ ἀνατρέφετε δίνοντάς τους ἀγωγὴ καὶ συμβουλές, ποὺ ἐμπνέονται ἀπὸ τὴν πίστη στὸν Κύριο.

23. Α΄ Ἰωάννου β΄ 18.
24. Ἐξόδου κ΄ 12.
25. Ἐφεσίους στ΄ 4.

Τὰ συμπεράσματα αὐτῆς τῆς πνευματικῆς μελέτης μας γιὰ τὰ παιδιὰ εἶναι:

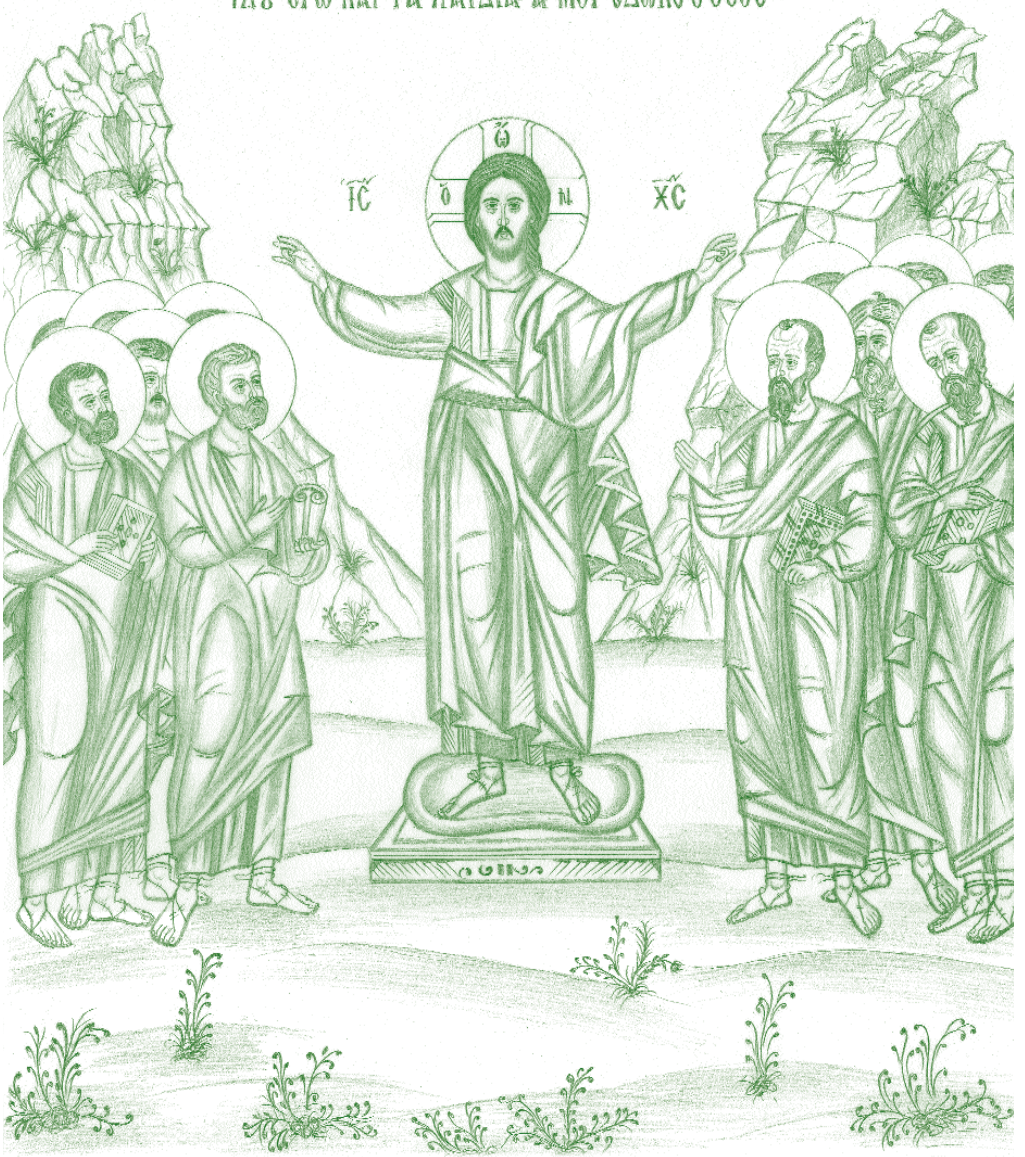
✡ Τὰ παιδιὰ εὑρίσκονται ὑπὸ τὴν προστασία τοῦ Θεοῦ, ὅταν μάλιστα εἶναι ἀδύναμα καὶ ἀπροστάτευτα.

✡ Τὰ παιδιὰ ἐντάσσονται στὸ μυστήριο τῆς σωτηρίας καὶ τῆς Ἐκκλησίας.

✡ Ἡ πνευματικὴ ἀνωριμότητα καὶ ἀστάθεια ὡρισμένων πιστῶν παρομοιάζεται μὲ τὴν νηπιακὴ καὶ παιδικὴ ἡλικία.

✡ Τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν παιδιῶν, ἡ ταπείνωση, ἡ ἀδολότητα, ἡ ἐμπιστοσύνη θεωροῦνται ἀγαθὰ πνευματικὰ καὶ ἀρετές, τὰ ὁποῖα ὀφείλουν νὰ ἀποκτήσουν οἱ πιστοί.

Ζ΄
Γονεῖς καὶ παιδιά

ΙΔΟ ΕΓΩ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ Α ΜΟΙ ΕΔΩΚΕ Ο ΘΕΟΣ
ΙΣ
Ο Ν
ΧΣ

Γονεῖς καὶ παιδιά

Ἀπὸ τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ τονίζονται τὰ ἑξῆς γιὰ τὶς σχέσεις γονέων καὶ παιδιῶν:

☆

1. Ὅτι τὰ παιδιὰ εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ

Ἡ Ἁγία Γραφὴ διδάσκει, ὅτι οἱ γονεῖς ἀποκτοῦν τὰ παιδιὰ τους ἀπὸ τὸν Θεό.

Στὸ βιβλίο τῆς Γενέσεως ἀναφέρεται ὁ διάλογος, ποὺ ἔγινε μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν Ἰακὼβ[1] καὶ Ἡσαῦ[2], μετὰ δέκα πέντε περίπου χρόνια ἀπὸ τὴν μετανάστευση τοῦ Ἰακώβ, γιὰ νὰ ἀποφύγη τὸ θυμὸ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἡσαῦ, ἐπειδὴ μὲ ἀπάτη τοῦ ἀφαίρεσε τὰ δικαιώματα τοῦ πρωτοτόκου γιοῦ. Ὁ Ἰακὼβ ἐπέστρεφε μὲ τὴν πολυμελῆ οἰκογένειά του. Ὁ Ἡσαῦ τὸν προϋπάντησε, τὸν ἀγκάλιασε, τὸν ἀσπάστηκε καὶ οἱ δύο ἀδελφοὶ ἔκλαψαν.

«*Καὶ ἀναβλέψας Ἡσαῦ εἶδε τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδία καὶ εἶπε· τί ταῦτά σοι ἐστίν; ὁ δὲ εἶπε· τὰ παιδία, οἷς ἠλέησεν ὁ Θεὸς τὸν παῖδά σου*»[3]. Δηλαδή: Ὅταν σήκωσε τὰ μάτια του καὶ εἶδε τὶς γυναῖκες μὲ τὰ παιδιὰ ρώτησε: Τί σοῦ εἶναι αὐτά; Ὁ Ἰακὼβ ἀπάντησε: Εἶναι τὰ παιδιὰ ποὺ χάρισε ὁ Θεὸς στὸν δοῦλο σου.

1. Ἰδὲ σχόλιο 15 στὸ Α΄ κεφάλαιο «Ὁ Γάμος».
2. Ἰδὲ σχόλιο 19 στὸ Α΄ κεφάλαιο «Ὁ Γάμος».
3. Γενέσεως λγ΄ 5.

Ἀπὸ τὴν ἀπάντηση ποὺ ἔδωσε ὁ Ἰακὼβ στὸν ἀδελφό του, διαπιστώνεται ὅτι θεωρεῖ τὰ παιδιά του δῶρο τοῦ Θεοῦ.

Στὸ πρῶτο βιβλίο τῶν Βασιλειῶν περιγράφεται ἡ θυσία ποὺ πρόσφεραν οἱ γονεῖς τοῦ προφήτη Σαμουὴλ[4] Ἑλκανᾶ καὶ Ἄννα γιὰ νὰ εὐχαριστήσουν τὸν Θεὸ γιὰ τὴν γέννησή του. Ἡ μητέρα τοῦ προφήτη, ἡ Ἄννα, ἐξηγεῖ στὸν ἀρχιερέα Ἠλί[5]: «*Ὑπὲρ τοῦ παιδαρίου τούτου προσηυξάμην, καὶ ἔδωκέ μοι Κύριος τὸ αἴτημά μου, ὃ ᾐτησάμην παρ᾽ αὐτοῦ*»[6]. Δηλαδή: Γιὰ τὸ παιδὶ αὐτὸ προσευχήθηκα· καὶ ὁ Κύριος μοῦ ἔδωσε αὐτὸ ποὺ τοῦ ζήτησα.

Ἡ στείρα Ἄννα, θεωρεῖ, ὅτι τὸ παιδὶ ποὺ ἀπέκτησε εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ.

Στὴν ὠδὴ τῶν Ἀναβαθμῶν ποὺ ψαλλόταν ὅταν οἱ Ἰουδαῖοι ἀνέβαιναν στὸ ναὸ γιὰ νὰ προσευχηθοῦν, μεταξὺ ἄλλων ἀναφέρεται ὅτι: «*Ἰδοὺ ἡ κληρονομία Κυρίου υἱοί, ὁ μισθὸς τοῦ καρποῦ τῆς γαστρός*»[7]. Δηλαδή: Δέστε, δῶρο ἀπὸ τὸν Κύριο εἶναι τὰ παιδιά· ἀνταμοιβὴ ὁ καρπὸς τῶν σπλάγχνων.

Οἱ Ἰουδαῖοι πίστευαν ὅτι τὰ παιδιὰ εἶναι εὐλογημένο δῶρο ἀπὸ τὸν Θεό.

✡

2. *Οἱ ὑποχρεώσεις τῶν γονέων πρὸς τὰ παιδιά τους*

✡ *Νὰ τὰ ἀγαποῦν*

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος συμβουλεύει τὸν ἀπόστολο Τίτο νὰ

4. Ἰδὲ σχόλιο 22 στὸ Α΄ κεφάλαιο «Ὁ Γάμος».

5. Ὁ Ἠλὶ ἦταν ἀρχιερέας καὶ Κριτὴς τοῦ Ἰσραήλ. (Α΄ Βασιλειῶν ϐ΄ 11). Ἐπειδὴ χαριζόταν στοὺς γιούς του Ὀφνεὶ καὶ Φινεὲς καὶ ἀνεχόταν τὴν ἀσέβειά τους, τιμωρήθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ μὲ τὸν θάνατό τους. Φονεύθηκαν καὶ οἱ δύο γιοί του σὲ μάχη μὲ τοὺς Φιλισταίους. Οἱ Ἰσραηλίτες σ᾽ αὐτὴ τὴν μάχη ὑπέστησαν δεινὴ ἧττα καὶ ἔχασαν τὴν Κιβωτὸ τῆς Διαθήκης, ἡ ὁποία περιῆλθε στοὺς ἐχθρούς τους. Ὅταν ὁ Ἠλὶ πληροφορήθηκε ὅλα αὐτὰ τὰ δεινά, ἐνενήντα ὀκτὼ ἐτῶν, ἔπεσε συνέτριψε τὸν αὐχένα του καὶ πέθανε. (Α΄ Βασιλειῶν δ΄ 18).

6. Α΄ Βασιλειῶν α΄ 27.

7. Ψαλμοῦ ρκζ΄ (ρκζ΄) 126, 3.

διδάσκει τὶς νέες γυναῖκες νὰ εἶναι *«φιλότεκνες»*[8], δηλαδὴ νὰ ἀγαποῦν τὰ παιδιὰ τους.

✡ *Νὰ τὰ ὁδηγοῦν στὸν Χριστό*

Ὁ Κύριος εὐλόγησε τὰ παιδιὰ καὶ συνέστησε νὰ μὴ τὰ ἐμποδίζουν νὰ Τὸν πλησιάσουν.

«Τότε προσηνέχθη αὐτῷ παιδία, ἵνα ἐπιθῇ αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ προσεύξηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· Ἄφετε τὰ παιδία καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἐλθεῖν πρός με· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν»[9]. Δηλαδή: Ἔφεραν τότε στὸν Ἰησοῦ παιδιὰ γιὰ νὰ τὰ εὐλογήσει βάζοντας τὰ χέρια Του ἐπάνω τους καὶ νὰ προσευχηθεῖ γι᾽ αὐτά, ἀλλὰ οἱ μαθητὲς τοὺς μάλωσαν. Ὁ Ἰησοῦς ὅμως εἶπε· ἀφῆστε τὰ παιδιὰ καὶ μὴν τὰ ἐμποδίζετε νὰ ἔρθουν κοντά μου, γιατὶ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἀνήκει σὲ ἀνθρώπους ποὺ εἶναι σὰν καὶ αὐτά.

Οἱ γονεῖς ὑποχρεοῦνται νὰ μὴ ἐμποδίζουν τὰ παιδιά τους, μὲ κάθε τρόπο, νὰ γνωρίσουν τὸν Λυτρωτὴ καὶ Σωτήρα Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ νὰ ζήσουν τὴν ἐν Χριστῷ ζωὴ καὶ νὰ ἀπολαμβάνουν τὴν χάρη τοῦ Θεοῦ.

Σ᾽ αὐτὴ τὴν ὑποχρέωσή τους στηρίζεται καὶ ἡ φροντίδα τῶν γονέων νὰ βαπτίζουν τὰ παιδιά τους σὲ νηπιακὴ ἡλικία καὶ νὰ τοὺς δίνουν χριστιανικὴ ἀγωγή.

✡ *Νὰ τὰ ἀνατρέφουν ὅπως θέλει ὁ Θεός*

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος καθορίζει τὰ ἀμοιβαῖα καθήκοντα γονέων καὶ παιδιῶν. Τὰ παιδιὰ πρέπει νὰ ὑπακούουν στοὺς γονεῖς τους καὶ οἱ γονεῖς τους νὰ τὰ παιδαγωγοῦν σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. Ἐφεσίους ϛ΄ 1-4.

Ἰδοὺ καὶ ἡ συμβουλὴ τῆς σοφίας τῶν Παροιμιῶν: «Υἱέ, *ἐὰν*

8. Τίτου β΄ 4.

9. Ματθαίου ιθ΄ 13-14.

δεξάμενος ρῆσιν ἐμῆς ἐντολῆς κρύψῃς παρὰ σεαυτῷ, ὑπακούσεται σοφίας τὸ οὖς σου, καὶ παραβαλεῖς καρδίαν σου εἰς σύνεσιν, παραβαλεῖς δὲ αὐτὴν ἐπὶ νουθέτησιν τῷ υἱῷ σου»[10]. Δηλαδή: Παιδί μου, ἐὰν δεχθεῖς τὰ λόγια μου, καὶ φυλᾶς σὰν θησαυρὸ τὶς ἐντολές μου στὰ βάθη τῆς καρδιᾶς σου, τότε τὸ αὐτί σου θὰ προσέξει τὰ λόγια τῆς θείας σοφίας, ὥστε νὰ σὲ συνετίζουν, καὶ θὰ τὰ χρησιμοποιεῖς γιὰ νὰ συμβουλεύεις τὸ παιδί σου.

✡ *Νὰ διδάξουν σ᾽ αὐτὰ τὶς θαυμαστὲς ἐνέργειες, τὶς ἐντολὲς καὶ τὸ νόμο τοῦ Θεοῦ*

Ὁ Μωυσῆς[11] ἐξαγγέλλει τὶς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτες καὶ τοὺς ἐπισημαίνει:

«*Πρόσεχε σεαυτῷ καὶ φύλαξον τὴν ψυχήν σου σφόδρα, μὴ ἐπιλάθῃ πάντας τοὺς λόγους, οὓς ἑωράκασιν οἱ ὀφθαλμοί σου· καὶ μὴ ἀποστήτωσαν ἀπὸ τῆς καρδίας σου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου, καὶ συμβιβάσεις τοὺς υἱούς σου καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν υἱῶν σου»*[12]. Δηλαδή: Μόνο νὰ προσέχετε πολὺ τοὺς ἑαυτούς σας καὶ νὰ φροντίζετε νὰ μὴν ξεχνᾶτε ποτὲ τὰ γεγονότα ποὺ εἴδατε μὲ τὰ μάτια σας. Ποτέ, οὔτε γιὰ μιὰ στιγμὴ στὴν ζωή σας νὰ μὴ φύγουν ἀπὸ τὴν καρδιά σας. Νὰ τὰ διηγεῖστε στὰ παιδιά σας καὶ στὰ ἐγγόνια σας.

«*Καὶ διδάξετε αὐτὰ τὰ τέκνα ὑμῶν λαλεῖν ἐν αὐτοῖς καθημένους ἐν οἴκῳ καὶ πορευομένους ἐν ὁδῷ καὶ καθεύδοντας καὶ διανισταμένους*»[13]. Δηλαδή: Διδάξτε τα στὰ παιδιά σας καὶ μιλᾶτε γι᾽ αὐτά, ὅταν κάθεστε στὸ σπίτι σας ἢ ὅταν βαδίζετε στὸ δρόμο, ὅταν ξαπλώνετε γιὰ ὕπνο καὶ ὅταν σηκώνεστε.

10. Παροιμιῶν β΄ 1-2.
11. Ἰδὲ σχόλιο 12 στὸ Α΄ κεφάλαιο «Ὁ Γάμος».
12. Δευτερονομίου δ΄ 9.
13. Δευτερονομίου ια΄ 19.

Ἡ χριστιανικὴ ἀγωγὴ καὶ ἡ διαμόρφωση τῶν ψυχῆς τῶν παιδιῶν δόθηκε ὡς ἐντολὴ ἀπὸ τὸν Κύριο καὶ Θεό.

Ὁ βασιλιὰς τῶν Ἰουδαίων Ἐζεκίας[14] προσεύχεται εὐχαριστώντας τὸν Θεό, ὅταν ἀνάρρωσε ἀπὸ τὴν ἀσθένειά του. Γιὰ νὰ ἀποδώσει τὴν εὐγνωμοσύνη του στὸν Θεὸ ὑπόσχεται ὅτι σὲ ὅλα τὰ παιδιὰ ποὺ θὰ ἀποκτήσει, θὰ διδάξει τὴν δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ, νὰ σέβονται δηλαδὴ καὶ νὰ ἐφαρμόζουν τὶς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ: *«Οἱ ζῶντες εὐλογήσουσί σε, ὃν τρόπον κἀγώ· ἀπὸ γὰρ τῆς σήμερον παιδία ποιήσω, ἃ ἀναγγελοῦσι τὴν δικαιοσύνην σου»*[15]. Δηλαδή: Αὐτοὶ ποὺ ζοῦν, θὰ σὲ δοξολογήσουν, ὅπως σήμερα ἐγώ· διότι ἀπὸ σήμερα θὰ κάνω παιδιά, τὰ ὁποῖα θὰ ἀναγγέλλουν καὶ θὰ διακηρύττουν τὴν δικαιοσύνη σου.

14. Ὁ Ἐζεκίας· ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς εὐσεβεῖς βασιλεῖς τῶν Ἰουδαίων (νότιο βασίλειο τῶν Ἑβραίων). Βασίλευσε εἰκοσιεννέα ἔτη 726-697 π. Χ. Ὅταν ἀρρώστησε ρώτησε τὸν προφήτη Ἡσαΐα γιὰ τὴν ἔκβαση τῆς ἀσθένειάς του, καὶ ἀφοῦ πληροφορήθηκε ἀπ᾽ αὐτὸν, ὅτι ἡ ἀσθένειά του θὰ τὸν ὁδηγήσει στὸν θάνατο, προσευχήθηκε στὸν Θεό. Ὁ Θεὸς ἄκουσε τὴν δέησή του καὶ τοῦ χάρισε δέκα ἔτη.

Ἡ παράταση τῆς ζωῆς του δηλώθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ μὲ ἕνα θαυμαστὸ γεγονός· δηλαδὴ μὲ τὴν κατὰ δέκα βαθμοὺς ὀπισθοδρόμηση τῆς σκιᾶς τοῦ ἄξονα τοῦ ρολογιοῦ κατὰ τὸ Ἡσαΐου λη΄ 7-8 «*τοῦτο δέ σοι τὸ σημεῖον παρὰ Κυρίου ὅτι ποιήσει ὁ Θεὸς τὸ ῥῆμα τοῦτο· ἰδοὺ ἐγὼ στρέψω τὴν σκιὰν τῶν ἀναβαθμῶν, οὓς κατέβη ὁ ἥλιος, τοὺς δέκα ἀναβαθμοὺς τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου, ἀποστρέψω τὸν ἥλιον τοὺς δέκα ἀναβαθμούς. καὶ ἀνέβη ὁ ἥλιος τοὺς δέκα ἀναβαθμούς, οὓς κατέβη ἡ σκιά*». Δηλαδή: Καὶ γιὰ νὰ εἶσαι βέβαιος ὅτι ἐγώ, ὁ Κύριος, θὰ ἐκπληρώσω τὴν ὑπόσχεσή μου, θὰ σοῦ δώσω ἕνα σημεῖο: Στὴ σκάλα τοῦ Ἄχαζ. Στὴν ἁγία Γραφὴ ἡ σκάλα τοῦ *Ἄχαζ* ἀναφέρεται σὰν *Κλίμαξ τοῦ Ἄχαζ*. Ἦταν ἡλιακὸ ὡρολόγιο καὶ ἀποτελεῖτο ἀπὸ σκάλα ὑποδιαιρεμένη σὲ ἀναβαθμοὺς (σκαλοπάτια) καὶ εἶχε στὴν μέση ἕνα κάθετο ἄξονα ποὺ εὑρισκόταν ἀπέναντι τοῦ ἥλιου. Ἡ σκιὰ τοῦ ἄξονα φερομένης ἀπὸ σκαλοπάτι σὲ σκαλοπάτι ἔδειχνε τὴν ὥρα. Δ΄ Βασιλειῶν κ΄ 11. Ἡσαΐου λη΄ 8. Ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτη Ἡσαΐα γνώρισε στὸν Ἐζεκία ὅτι, θὰ γυρίσει τὴν σκιὰ πίσω κατὰ δέκα σκαλοπάτια. Καὶ πραγματικὰ ἡ σκιὰ ὀπισθοχώρησε καὶ ὁ ἥλιος ξαναφώτισε τὰ δέκα σκαλοπάτια ὅπου εἶχε κατεβεῖ ἡ σκιά.

15. Ἡσαΐου λη΄ 19.

Ὁ Θεὸς μὲ θαῦμα γύρισε τὴν ἡμέρα πίσω, ὥστε ὁ ἥλιος νὰ φωτίσει τὰ δέκα σκαλοπάτια ποὺ εἶχε ἤδη περάσει, γιὰ νὰ βεβαιωθεῖ ὁ Ἐζεκίας ὅτι παρατάθηκε ἡ ζωή του κατὰ δέκα ἔτη.

Θεωρῶ ὅτι αὐτὴ ἡ προσφορὰ στὸν Θεὸ εἶναι ἡ καλλίτερη ἀπὸ κάθε ἄλλη. Πολλοὶ γονεῖς ποὺ εὑρίσκονται σὲ ἀνάγκη, παρακαλοῦν τὸν Θεὸ νὰ τοὺς ἐλεήσει. Λίγοι ὅμως ὑπόσχονται στὸν Κύριο νὰ διδάξουν τὴν πίστη καὶ τὴν ἀρετὴ στὰ παιδιά τους.

✡ *Νὰ τοὺς διηγοῦνται τὰ θαυμαστὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ*

Ὁ Θεὸς ἐκ νέου παραγγέλλει καὶ συμβουλεύει τὸν Μωυσῆ νὰ ἐπισκεφθεῖ τὸν Φαραὼ τῆς Αἰγύπτου καὶ νὰ ζητήσει ἀπ᾽ αὐτὸν νὰ ἐλευθερώσει τοὺς Ἰσραηλίτες παρὰ τὶς χωρὶς ἀποτέλεσμα προηγούμενες ἐπισκέψεις του. Τοῦ λέει· πήγαινε πάλι, διότι Ἐγὼ θὰ ἐπέμβω καὶ θὰ πραγματοποιήσω τέτοια θαυμαστὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα θὰ διηγεῖσαι στὰ παιδιά σου καὶ στὰ παιδιὰ τῶν παιδιῶν σου·*«Ὅπως διηγήσησθε εἰς τὰ ὦτα τῶν τέκνων ὑμῶν καὶ τοῖς τέκνοις τῶν τέκνων ὑμῶν, ὅσα ἐμπέπαιχα τοῖς Αἰγυπτίοις, καὶ τὰ σημεῖά μου, ἃ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς, καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ Κύριος»*[16]. Δηλαδή: Γιὰ νὰ διηγεῖσαι στὰ παιδιά σου καὶ στὰ παιδιὰ τῶν παιδιῶν σου, πῶς φέρθηκα στοὺς Αἰγύπτιους καὶ τί σημεῖα ἔκανα στὴ χώρα τους, καὶ γιὰ νὰ ξέρετε ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος προτρέπει τὸν ἀπόστολο Τιμόθεο: «*Μνημόνευε Ἰησοῦν Χριστὸν ἐγηγερμένον ἐκ νεκρῶν, ἐκ σπέρματος Δαυΐδ, κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου*»[17]. Δηλαδή: Νὰ ἐνθυμεῖσαι τὸν Ἰησοῦ Χριστό, ποὺ ἔχει ἀναστηθεῖ ἀπὸ τοὺς νεκροὺς καὶ κατάγεται ἀπὸ τὸν Δαβὶδ σύμφωνα μὲ τὸ εὐαγγέλιο, ποὺ κηρύττω.

Ὁ ψαλμωδὸς τονίζει αὐτὴ τὴν ὑποχρέωση τῶν γονέων νὰ διηγοῦνται στὰ παιδιά τους τὰ θαυμαστὰ καὶ ἔνδοξα ἔργα τοῦ

16. Ἐξόδου ι΄ 2.
17. Β΄ Τιμοθέου β΄ 8.

Θεοῦ. Εἶναι ἕνα μάθημα ποὺ δὲν πρέπει νὰ λησμονεῖται, ἀλλὰ νὰ μεταφέρεται ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεά. «*Οὐκ ἐκρύβη ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῶν εἰς γενεὰν ἑτέραν, ἀπαγγέλοντες τὰς αἰνέσεις Κυρίου καὶ τὰς δυναστείας αὐτοῦ καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ, ἃ ἐποίησε*»[18]. Δηλαδή: Αὐτὰ δὲν ἀποκρύφτηκαν ἀπὸ τὰ παιδιὰ τῶν προγόνων μας, ἀλλὰ μεταδόθηκαν πιστὰ ἀπὸ τὴν μιὰ γενεὰ στὴν ἄλλη. Μὲ αὐτὰ περιέγραψαν τὶς πανένδοξες καὶ πολυύμνητες πράξεις τοῦ Κυρίου καὶ τὰ ἔργα τῆς καταπληκτικῆς δυνάμεώς του, τὰ θαυμαστὰ αὐτὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα ἔκανε.

Καὶ αὐτὸ τὸ καθῆκον δὲν πρέπει οἱ γονεῖς νὰ τὸ παραλείπουν.

✡ *Νὰ ἐξηγοῦν στὰ παιδιά τους τὶς δίκαιες ἀποφάσεις καὶ ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ*

Ὁ προφήτης Ἰωὴλ[19] ὑπενθυμίζει στοὺς Ἰσραηλίτες τὶς θαυμαστὲς ἀποφάσεις τοῦ Θεοῦ. Ἐρωτᾶ τοὺς κατοίκους τῆς γῆς, ἐὰν ἄκουσαν νὰ ἔγιναν τέτοια ἔργα, σὰν αὐτὰ ποὺ πραγματοποίησε ὁ Θεὸς εἴτε στὶς ἡμέρες τους εἴτε στὸ παρελθόν. Καταλήγει ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ ἔργα θὰ διηγοῦνται οἱ γονεῖς στὰ παιδιά τους ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεά· «*ὑπὲρ αὐτῶν τῶν τέκνων ὑμῶν διηγήσασθε καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν τοῖς τέκνοις αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς γενεὰν ἑτέραν*»[20]. Δηλαδή: Διηγηθῆτε λοιπὸν αὐτὰ στὰ παιδιά σας· καὶ τὰ παιδιά σας, ἂς τὰ διηγηθοῦν στὰ παιδιά τους καὶ τὰ παιδιὰ τῶν παιδιῶν σας στὰ παιδιὰ τῆς τρίτης γενεᾶς καὶ οὕτω καθεξῆς.

Ἡ Ἐκκλησία μας μὲ τὴν λατρεία της καὶ τὴν ζωή της συνεχῶς ὑπενθυμίζει στοὺς πιστοὺς τὰ ἔργα Κυρίου.

18. Ψαλμοῦ οζ΄ (οη΄) 77, 4.
19. Ἰδὲ σχόλιο 9 τοῦ ΣΤ΄ κεφαλαίου «τὰ Τέκνα».
20. Ἰωὴλ α΄ 3.

✡ *Νὰ τὰ συμβουλεύουν νὰ ὑπακούουν στὸν Θεό*

Ὁ Μωυσῆς, ὅταν πληροφορήθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ ὅτι θὰ πεθάνει στὴν ἔρημο καὶ δὲν θὰ εἰσέλθει στὴν γῆ τῆς ἐπαγγελίας, ἐπειδὴ οἱ Ἰσραηλίτες λάτρευσαν τὸν χρυσὸ μόσχο, ἐνῶ ὁ ἴδιος εὑρίσκετο στὴν ἁγία κορυφὴ τοῦ Σινᾶ γιὰ νὰ παραλάβει τὶς δέκα ἐντολές, ἀφοῦ ἔψαλε τὴν τελευταία ὠδή του στὸν Κύριο, στὴν ὁποία συμπεριέλαβε ὅλες τὶς ἐνέργειες τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ γιὰ τοὺς Ἰσραηλίτες καὶ τὶς ἐντολές Του, προέτρεψε τοὺς Ἰσραηλίτες: «*προσέχετε τῇ καρδίᾳ ἐπὶ πάντας τοὺς λόγους τούτους, οὓς ἐγὼ διαμαρτύρομαι ὑμῖν σήμερον, ἃ ἐντελεῖσθε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν φυλάσσειν καὶ ποιεῖν πάντας τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου· ὅτι οὐχὶ λόγος κενὸς οὗτος ὑμῖν, ὅτι αὐτὴ ἡ ζωὴ ὑμῶν, καὶ ἕνεκεν τοῦ λόγου τούτου μακροημερεύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν Ἰορδάνην ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν*»[21]. Δηλαδή: προσέχετε μὲ τὴν καρδιά σας σὲ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους θέτω ἐγὼ σὰν μάρτυρας σήμερα ἐνώπιόν σας. Αὐτὰ εἶναι ἐκεῖνα ποὺ θὰ παραγγείλετε στὰ παιδιά σας νὰ τὰ τηροῦν καὶ νὰ τὰ ἐφαρμόζουν. Ὅλα τὰ προστάγματα αὐτοῦ τοῦ Νόμου. Ὁ λόγος αὐτὸς δὲν εἶναι κενὸς περιεχομένου, ἀλλὰ αὐτὴ ἡ ζωή σας. Ἐφαρμόζοντας δηλαδὴ τὸν λόγο αὐτό, θὰ μακροημερεύσετε στὴν γῆ ποὺ θὰ κληρονομήσετε, ἀφοῦ περάσετε τὸν Ἰορδάνη ποταμό.

Τὴν ἴδια ἐντολὴ ἔδωσε καὶ ὁ ἀναστημένος Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς στοὺς μαθητές Του· «*διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν*»[22].

Ὁ βασιλιὰς Δαβὶδ[23] ἀπευθύνθηκε στὸν γιό του, τὸν μετέπειτα βασιλιὰ Σολομώντα[24] καὶ τὸν συμβούλευσε· «*Καὶ νῦν, Σα-*

21. Δευτερονομίου λβ΄ 46-47.
22. Ματθαίου κη΄ 20.
23. Ἰδὲ σχόλιο 18 στὸ Α΄ κεφάλαιο «Ὁ Γάμος».
24. Ἰδὲ σχόλιο 30 στὸ Α΄ κεφάλαιο «Ὁ Γάμος».

λωμὼν υἱέ μου, γνῶθι τὸν Θεὸν τῶν πατέρων σου καὶ δούλευε αὐτῷ ἐν καρδίᾳ τελείᾳ καὶ ψυχῇ θελούσῃ, ὅτι πάσας καρδίας ἐτάζει Κύριος καὶ πᾶν ἐνθύμημα γινώσκει· ἐὰν ζητήσῃς αὐτόν, εὑρεθήσεταί σοι, καὶ ἐὰν καταλείψῃς αὐτόν, καταλείψει σε εἰς τέλος»[25]. Δηλαδή: Καί τώρα, παιδί μου Σολομών, γνώρισε τὸν Θεὸ τῶν πατέρων σου, ὑπηρέτησε Αὐτὸν μὲ ὅλη σου τὴν καρδιὰ καὶ μὲ ψυχὴ ἀφοσιωμένη, διότι ὁ Κύριος ἐρευνᾶ καὶ γνωρίζει ὅλες τὶς καρδιές· ἐὰν ζητήσεις Αὐτόν, θὰ εὑρεθεῖ πλησίον σου· ἐὰν ὅμως ἐγκαταλείψεις Αὐτόν, θὰ σὲ ἐγκαταλείψει καὶ Αὐτὸς γιὰ πάντα.

✡ *Νὰ τὰ εὐλογοῦν*

α΄. Ὅπως ὁ Ἰακὼβ εὐλόγησε τοὺς γιοὺς τοῦ Ἰωσήφ[26], τὸν Ἐφραὶμ καὶ τὸν Μανασσῆ.

«*Ἐκτείνας δὲ Ἰσραὴλ τὴν χεῖρα τὴν δεξιὰν ἐπέβαλεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Ἐφραΐμ, οὗτος ἦν ὁ νεώτερος, καὶ τὴν ἀριστερὰν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Μανασσῆ, ἐναλλὰξ τὰς χεῖρας. καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς καὶ εἶπε· ὁ Θεός, ᾧ εὐηρέστησαν οἱ πατέρες μου ἐνώπιον αὐτοῦ, Ἀβραάμ*[27]*, καὶ* Ἰσαάκ[28]*, ὁ Θεὸς ὁ τρέφων με ἐκ νεότητος ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, ὁ ἄγγελος ὁ ῥυόμενός με ἐκ πάντων τῶν κακῶν εὐλογήσαι τὰ παιδία ταῦτα, καὶ ἐπικληθήσεται ἐν αὐτοῖς τὸ ὄνομά μου καὶ τὸ ὄνομα τῶν πατέρων μου Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαάκ, καὶ πληθυνθείησαν εἰς πλῆθος πολὺ ἐπὶ τῆς γῆς*»[29].

Δηλαδή: Ὁ Ἰακὼβ ἀφοῦ ἅπλωσε τὸ δεξί του χέρι, τὸ ἔθεσε στὴν κεφαλὴ τοῦ Ἐφραίμ, αὐτὸς ἦταν ὁ νεώτερος, καὶ τὸ ἀριστερό του στὴν κεφαλὴ τοῦ Μανασσῆ. Ἔτσι, ἔθεσε τὰ χέρια του

25. Α΄ Παραλειπομένων κη΄ 9.
26. Ἰδὲ σχόλιο 33 στὸ Α΄ κεφάλαιο «Ὁ Γάμος».
27. Ἰδὲ σχόλιο 41 στὸ Α΄ κεφάλαιο «Ὁ Γάμος».
28. Ἰδὲ σχόλιο 32 στὸ Α΄ κεφάλαιο «Ὁ Γάμος».
29. Γενέσεως μη΄ 14-16.

σταυρωτά. Ὁ Ἰακὼβ εὐλόγησε αὐτοὺς τοὺς γιοὺς καὶ εἶπεν: Ὁ Θεός, στὸν ὁποῖο ἔζησαν θεάρεστα ἐνώπιόν Του οἱ πατέρες μου Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαάκ, ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος μὲ διατρέφει ἀπὸ νεαρὴ ἡλικία ἕως αὐτῆς τῆς ἡμέρας, ὁ Ἄγγελος, ὁ ὁποῖος μὲ ἀπάλλαξε ἀπὸ ὅλα τὰ κακά, ἂς εὐλογήσει τὰ παιδιὰ αὐτὰ καὶ ἂς φέρουν αὐτὰ τὸ ὄνομά μου καὶ τὸ ὄνομα τῶν πατέρων μου Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ καὶ ἂς πληθυνθοῦν σὲ μεγάλο ἀριθμὸ ἐπὶ τῆς γῆς.

ϐ΄. Ὅπως ὁ Ἰσαὰκ εὐλόγησε τοὺς γιούς του Ἰακὼβ καὶ Ἡσαῦ ἐμπιστευόμενος τὶς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ γιὰ τοὺς Ἰσραηλίτες.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρεται στὴν εὐλογία τοῦ Ἰσαὰκ ποὺ ἔδωσε στοὺς δίδυμους γιούς του, τὸν Ἰακὼβ καὶ τὸν Ἡσαῦ· «*πίστει περὶ μελλόντων εὐλόγησεν Ἰσαὰκ τὸν Ἰακὼβ καὶ τὸν Ἡσαῦ*»[30]. Δηλαδή: Μὲ τὴν πίστη, γιὰ πράγματα ποὺ θὰ συμβοῦν στὸ μέλλον, ἔδωσε ὁ Ἰσαὰκ στὸν Ἰακὼβ καὶ στὸν Ἡσαῦ τὶς εὐλογίες του.

✡ *Νὰ τὰ εὐσπλαγχνίζονται*

Ὁ πιστὸς ὁμολογεῖ, ὅτι ὁ Θεὸς ἐλεεῖ, ὅπως ὁ πατέρας λυπᾶται καὶ φροντίζει τὰ παιδιά του· «*καθὼς οἰκτείρει πατὴρ υἱούς, ὠκτείρησε Κύριος τοὺς φοβουμένους αὐτόν*»[31].

✡ *Νὰ φροντίζουν γι᾽ αὐτὰ καὶ τὶς ἀνάγκες τους*

Ὁ Ἰὼβ προβάλλεται καὶ ἐπαινεῖται ἀπὸ τὴν ἁγία Γραφὴ ἐπειδὴ ἔδωσε κληρονομιὰ στὶς τρεῖς θυγατέρες του ἀπὸ τὴν περιουσία του, ὅπως καὶ στοὺς γιούς του. «*Καὶ οὐχ εὑρέθησαν κατὰ τὰς θυγατέρας Ἰὼβ*[32] *βελτίους αὐτῶν ἐν τῇ ὑπ᾽ οὐρανόν·*

30. Ἑβραίους ια΄ 20.
31. Ψαλμοῦ ρϐ΄ (ργ΄) 102, 13.
32. Ἰδὲ σχόλιο 36 στὸ Α΄ κεφάλαιο «Ὁ Γάμος».

ἔδωκε δὲ αὐταῖς ὁ πατὴρ κληρονομίαν ἐν τοῖς ἀδελφοῖς»[33]. Δηλαδή: Δὲν βρέθηκαν ἄλλες γυναῖκες καλλίτερες στὴν χώρα ἀπὸ τὶς θυγατέρες τοῦ Ἰώβ. Ὁ πατέρας τους ἔδωσε σ᾽ αὐτὲς σὰν κληρονομιὰ μερίδιο γῆς, ὅπως καὶ στοὺς ἀδελφούς τους.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐπισφραγίζει αὐτὸ τὸν νόμο, νὰ φροντίζουν οἱ γονεῖς γιὰ τὰ παιδιά τους γράφοντας πρὸς Κορινθίους *«Ἰδοὺ τρίτον ἑτοίμως ἔχω ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐ καταναρκήσω ὑμῶν· οὐ γὰρ ζητῶ τὰ ὑμῶν, ἀλλὰ ὑμᾶς. οὐ γὰρ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι θησαυρίζειν, ἀλλὰ οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις»*[34]. Δηλαδή: Νὰ ποὺ τώρα γιὰ τρίτη φορὰ ἑτοιμάζομαι νὰ ἔρθω κοντά σας καὶ δὲν θὰ σᾶς ἐπιβαρύνω. Δὲν ζητάω τὰ χρήματά σας, ἀλλὰ ἐσᾶς. Γιατὶ δὲν ἔχουν χρέος νὰ μαζεύουν χρήματα τὰ παιδιὰ γιὰ τοὺς γονεῖς, ἀλλὰ οἱ γονεῖς γιὰ τὰ παιδιά.

Ὁ ἴδιος Ἀπόστολος γιὰ τὸ ἴδιο θέμα ἐπισημαίνει μὲ αὐστηρότητα· *«εἰ δέ τις τῶν ἰδίων καὶ μάλιστα τῶν οἰκείων οὐ προνοεῖ, τὴν πίστιν ἤρνηται καὶ ἔστιν ἀπίστου χείρων»*[35]. Δηλαδή: Ἂν ὅμως κάποιος δὲν φροντίζει γιὰ τοὺς συγγενεῖς του, καὶ ἰδιαίτερα γιὰ κείνους ποὺ μένουν στὸ ἴδιο σπίτι μαζί του, αὐτὸς ἔχει ἀρνηθεῖ τὴν πίστη καὶ εἶναι χειρότερος καὶ ἀπὸ ἕναν ἄπιστο.

Οἱ χριστιανοὶ γονεῖς δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐγκαταλείπουν τὰ παιδιὰ τους καὶ νὰ μὴ τὰ φροντίζουν. Ὅταν αὐτὸ συμβαίνει θεωροῦνται χειρότεροι καὶ ἀπὸ τοὺς ἀπίστους.

✡ *Νὰ τὰ κυβερνοῦν*

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος δίνει ὁδηγίες καὶ συμβουλὲς στὸν Τιμόθεο πῶς νὰ ποιμαίνει καὶ νὰ διδάσκει τοὺς πιστούς. Τοῦ γράφει ὅτι πρέπει οἱ πρεσβύτεροι τῆς Ἐκκλησίας καὶ οἱ διάκο-

33. Ἰώβ μβ΄ 15.
34. Β΄ Κορινθίους ιβ΄ 14.
35. Α΄ Τιμοθέου ε΄ 8.

νοι νὰ διοικοῦν τὴν οἰκογένειά τους καὶ νὰ ἔχουν παιδιὰ ὑπάκουα καὶ νὰ ζοῦν μὲ χριστιανικὴ σεμνότητα.

Γιὰ τοὺς πρεσβυτέρους συνιστᾶ· «*τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊστάμενον, τέκνα ἔχοντα ἐν ὑπακοῇ μετὰ πάσης σεμνότητος*»[36]. Δηλαδή: Νὰ διευθύνει καλὰ τὸ σπίτι του καὶ νὰ ἔχει παιδιὰ ποὺ νὰ τὸν ὑπακούουν μὲ πολὺ σεβασμό.

Γιὰ τοὺς διακόνους ἐπίσης ὁρίζει *«διάκονοι ἔστωσαν μιᾶς γυναικὸς ἄνδρες, τέκνων καλῶς προϊστάμενοι καὶ τῶν ἰδίων οἴκων»*[37]. Δηλαδή: Οἱ διάκονοι νὰ εἶναι σύζυγοι μιᾶς μόνο γυναίκας καὶ νὰ κυβερνοῦν καλὰ τὰ παιδιά τους καὶ τὰ σπίτια τους.

✡ ***Νὰ τὰ διορθώνουν ὅταν σφάλλουν καὶ παρεκτρέπονται***

Ὁ σοφὸς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἐπισημαίνει:

«*Ὃς φείδεται τῆς βακτηρίας μισεῖ τὸν υἱὸ αὐτοῦ· ὁ δὲ ἀγαπῶν ἐπιμελῶς παιδεύει*»[38]. Δηλαδή: Ἐκεῖνος ὁ πατέρας ποὺ λυπᾶται καὶ δὲν τιμωρεῖ μὲ τὴν ράβδο του τὸν γιό του εἶναι τὸ ἴδιο σὰν νὰ τὸν μισεῖ· αὐτὸς ὅμως ποὺ τὸν ἀγαπᾶ, τὸν διαπαιδαγωγεῖ μὲ ἐπιμέλεια καὶ αὐστηρότητα.

Ἡ ἔννοια τοῦ χωρίου εἶναι ὅτι ὅποιος γονέας δὲν διορθώνει καὶ δὲν ἐλέγχει τὸ παιδί του ὅταν παρεκτρέπεται, οὐσιαστικὰ τὸ μισεῖ· ἐνῶ ὅποιος ἀγαπᾶ τὸ παιδί του δίνει σ᾽ αὐτὸ ἀρχὲς καὶ κανόνες ζωῆς.

Στὸ ἴδιο βιβλίο ἐπίσης ἐπισημαίνεται, ὅτι οἱ γονεῖς ὅταν φροντίζουν νὰ διαπαιδαγωγήσουν τὰ παιδιά τους καὶ νὰ τὰ διορθώσουν, ἔχουν πολλὲς καὶ καλὲς ἐλπίδες νὰ προοδεύσουν αὐτὰ στὴ ζωή τους· «*παίδευε υἱόν σου, οὕτω γὰρ ἔσται εὔελπις*»[39].

36. Α΄ Τιμοθέου γ΄ 4.
37. Α΄ Τιμοθέου γ΄ 12.
38. Παροιμιῶν ιγ΄ 24.
39. Παροιμιῶν ιθ΄ 18.

Τέλος ἕνα διαπαιδαγωγημένο παιδὶ εἶναι στολίδι γιὰ τοὺς γονεῖς του· «*παίδευε υἱόν σου καὶ ἀναπαύσει σε· καὶ δώσει κόσμῳ τῇ ψυχῇ σου*»[40].

✡ *Νὰ μὴν τὰ παροργίζουν*

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος συμβουλεύει τοὺς γονεῖς:

«*Καὶ οἱ πατέρες μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν· ἀλλ᾽ ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου*»[41], ποὺ σημαίνει, οἱ πατέρες νὰ μὴ ἐξοργίζετε τὰ παιδιά σας, ἀλλὰ νὰ τὰ ἀνατρέφετε δίνοντάς τους ἀγωγὴ καὶ συμβουλὲς ποὺ ἐμπνέονται ἀπὸ τὴν πίστη στὸν Κύριο.

«*Οἱ πατέρες μὴν ἐρεθίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἵνα μὴ ἀθυμῶσι*»[42]. Δηλαδή: Οἱ πατέρες νὰ μὴν ἐξοργίζετε τὰ παιδιά σας, γιὰ νὰ μὴν ἀποθαρρύνονται.

Ὅπως ὁ Θεὸς ὅλους μᾶς διαπαιδαγωγεῖ, ἄλλοτε μὲ τὴν αὐστηρότητα καὶ ἄλλοτε μὲ τὴν ἐπιείκειά Του, ἔτσι καὶ ὁ γονέας πρέπει νὰ μάθει αὐτὴ τὴν τέχνη τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστήμη τῶν ἐπιστημῶν· «*ἄνθρωπον ἄγειν τὸ πολυτροπώτατον ζῶον καὶ ποικιλώτατον*»[43] δηλαδή, νὰ ὁδηγεῖς τὸν ἄνθρωπο ποὺ συμπεριφέρεται μὲ πολλοὺς καὶ ποικίλους τρόπους.

✡ *Νὰ φροντίζουν νὰ συνάπτουν εὐλογημένους γάμους*

α΄. Ὅπως ὁ Ἀβραὰμ φρόντισε γιὰ τὸν γιό του Ἰσαάκ:

«*Καὶ Ἀβραὰμ ἦν πρεσβύτερος προβεβηκὼς ἡμερῶν, καὶ ὁ Κύριος ηὐλόγησε τὸν Ἀβραὰμ κατὰ πάντα. καὶ εἶπεν Ἀβραὰμ τῷ παιδὶ αὐτοῦ τῷ πρεσβυτέρῳ τῆς οἰκίας αὐτοῦ τῷ ἄρχοντι πάντων τῶν αὐτοῦ· θὲς τὴν χεῖρά σου ὑπὸ τὸν μηρόν μου, καὶ*

40. Παροιμιῶν κθ΄ 17.

41. Ἐφεσίους ς΄ 4.

42. Κολασσαεῖς γ΄ 21.43. Γρηγορίου Θεολόγου «Ἀπολογιτηκός», Λόγος Β΄ PG 35, 425ΙϚ΄.

ἐξορκιῶ σε Κύριον τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸν Θεὸν τῆς γῆς, ἵνα μὴ λάβῃς γυναῖκα τῷ υἱῷ μου Ἰσαὰκ ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῶν Χαναναίων, μεθ' ὧν ἐγὼ οἰκῶ ἐν αὐτοῖς, ἀλλ' ἢ εἰς τὴν γῆν μου, οὗ ἐγεννήθην, πορεύσῃ καὶ εἰς τὴν φυλήν μου καὶ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου Ἰσαὰκ ἐκεῖθεν»[44]. Δηλαδή: Ὁ Ἀβραὰμ ἦταν γέροντας, προχωρημένος πολὺ στὴν ἡλικία. Ὁ Θεὸς εὐλόγησε αὐτὸν σὲ ὅλα. Ὁ Ἀβραὰμ εἶπε στὸν μεγαλύτερο δοῦλο τῆς οἰκογένειάς του, τὸν ἐπόπτη ὅλων τῶν ἄλλων δούλων στὸν οἶκο του, τὸν Ἐλιέζερ, τὰ ἑξῆς: Θὲς τὸ χέρι σου κάτω ἀπὸ τὸν μηρό μου. Σὲ ἐξορκίζω στὸν Θεό, τὸν Κύριο τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, νὰ μὴ λάβεις γυναίκα γιὰ τὸν γυιό μου Ἰσαὰκ ἀπὸ τὶς θυγατέρες τῶν Χαναναίων, μὲ τοὺς ὁποίους κατοικῶ, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν χώρα, ποὺ γεννήθηκα. Ἐκεῖ θὰ πᾶς καὶ στοὺς συγγενεῖς μου. Ἀπὸ κεῖ θὰ πάρεις γυναίκα γιὰ τὸν γιό μου Ἰσαάκ.

β΄. Ὅπως ὁ Ἰσαὰκ φρόντισε γιὰ τὸν γιό του Ἰακώβ:

«Προσκαλεσάμενος δὲ Ἰσαὰκ τὸν Ἰακὼβ εὐλόγησεν αὐτὸν καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ λέγων· οὐ λήψῃ γυναῖκα ἐκ τῶν θυγατέρων τῶν Χαναναίων· ἀναστὰς ἀπόδραθι εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, εἰς τὸν οἶκον Βαθουὴλ τοῦ πατρὸς τῆς μητρός σου καὶ λάβε σεαυτῷ ἐκεῖθεν γυναῖκα ἐκ τῶν θυγατέρων Λάβαν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς μητρός σου»[45].

Δηλαδή: Ὁ Ἰσαὰκ ἀφοῦ κάλεσε τὸν γιό του Ἰακὼβ τὸν εὐλόγησε καὶ τὸν διέταξε ὡς ἑξῆς: Δὲν θὰ λάβεις γυναίκα ἀπὸ τὶς θυγατέρες τῶν Χαναναίων. Ἀλλὰ σήκω καὶ πήγαινε στὴν Μεσοποταμία στὸν οἶκο τοῦ Βαθουὴλ τοῦ πατέρα τῆς μητέρας σου καὶ λάβε γιὰ γυναίκα σου ἀπὸ ἐκεῖ ἀπὸ τὶς θυγατέρες τοῦ Λάβαν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς μητέρας σου.

Σ' αὐτὸ τὸ θέμα πολλοὶ γονεῖς εἴτε ἀδιαφοροῦν τελείως εἴτε καταπιέζουν τὰ παιδιά τους. Οὔτε τὸ ἕνα εἶναι σωστὸ οὔτε τὸ

44. Γενέσεως κδ΄ 1-4.

45. Γενέσεως κη΄ 1, 2.

ἄλλο. Ὁ γονέας ὑποχρεοῦται νὰ δώσει στὸ παιδί του κανόνες καὶ ἀρχὲς γιὰ τὴν ἐπιλογὴ τοῦ συντρόφου τῆς ζωῆς του.

✡ ***Τὰ ἀσεβῆ παιδιὰ εἶναι αἰτία θλίψεως στοὺς γονεῖς τους***

Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ὁρίζει ὅτι· «*Υἱὸς σοφὸς εὐφραίνει πατέρα, υἱὸς δὲ ἄφρων λύπη τῇ μητρί*»[46]. Δηλαδή: Ὁ σοφὸς γιὸς εἶναι χαρὰ γιὰ τὸν πατέρα του καὶ ὁ γιὸς ὁ ἀνόητος τῆς μάνας του ἡ λύπη.

«*Ὀργὴ πατρὶ υἱὸς ἄφρων καὶ ὀδύνη τῇ τεκούσῃ αὐτόν*»[47]. Δηλαδή: Ὁ ἀσύνετος γιὸς ἐξοργίζει τὸν πατέρα του καὶ εἶναι παντοτινὴ θλίψη στὴν μητέρα ποὺ τὸν γέννησε.

Ἡ λύπη τῶν γονιῶν ἀπὸ τὰ ναυάγια τῶν παιδιῶν τους εἶναι μεγάλη καὶ ἀβάσταχτη.

✡

3. *Οἱ γονεῖς πρέπει νὰ προσεύχονται γιὰ τὰ παιδιά τους*

✡ ***Γιὰ τὴν πνευματικὴ πρόοδό τους***

α΄. Ὅπως ὁ Ἀβραὰμ παρακάλεσε τὸν Θεὸ γιὰ τὸν γιό του, ἀπὸ τὴν Ἄγαρ, τὸν Ἰσμαήλ.

« Εἶπε δὲ Ἀβραὰμ πρὸς τὸν Θεόν· Ἰσμαὴλ οὗτος ζήτω ἐναντίον σου. εἶπε δὲ ὁ Θεὸς πρὸς Ἀβραάμ· ναί· ἰδοὺ Σάρρα ἡ γυνή σου τέξεταί σοι υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰσαάκ, καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου πρὸς αὐτὸν εἰς διαθήκην αἰώνιον, εἶναι αὐτῷ Θεὸς καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ᾽ αὐτόν. περὶ δὲ Ἰσμαὴλ ἰδοὺ ἐπήκουσά σου· καὶ ἰδοὺ εὐλόγηκα αὐτὸν καὶ αὐξανῶ αὐτὸν καὶ πληθυνῶ αὐτὸν σφόδρα· δώδεκα ἔθνη γεννήσει καὶ δώσω αὐτὸν εἰς ἔθνος μέγα»[48].

46. Παροιμιῶν ι΄ 1.
47. Παροιμιῶν ιζ΄ 25.
48. Γενέσεως ιζ΄ 18, 19, 20.

Δηλαδή: ὁ Ἀβραὰμ εἶπε στὸν Θεό· ἂς ζεῖ καὶ ὁ Ἰσμαὴλ αὐτὸς ὁ γιός μου ἐνώπιόν σου! Εἶπε ὁ Θεὸς στὸν Ἀβραάμ· ναί! Ἰδοὺ ἡ γυναίκα σου Σάρρα θὰ γεννήσει σ᾽ ἐσένα γιὸ καὶ θὰ τὸν ὀνομάσεις Ἰσαάκ. Πρὸς αὐτὸν θὰ δώσω ὑπόσχεση, ἡ ὁποία θὰ ἔχει αἰώνια ἰσχύ, ὅτι θὰ εἶμαι Θεὸς σ᾽ αὐτὸν καὶ στοὺς μετὰ ἀπὸ αὐτὸν ἀπογόνους του. Τὴν προσευχή σου γιὰ τὸν Ἰσμαὴλ τὴν ἄκουσα καὶ ἰδοὺ τὸν ἔχω εὐλογήσει. Θὰ τὸν αὐξήσω, θὰ τὸν πληθύνω πολύ. Δώδεκα λαοὶ θὰ προέλθουν ἀπὸ αὐτὸν καὶ ἔτσι αὐτὸς θὰ γίνει γενάρχης μεγάλου λαοῦ.

β΄. Ὅπως ὁ βασιλιὰς Δαβὶδ παρακάλεσε τὸν Θεὸ γιὰ τὸν γιό του τὸν βασιλέα Σολομώντα:

«*Καὶ Σαλωμὼν τῷ υἱῷ μου δὸς καρδίαν ἀγαθὴν ποιεῖν τὰς ἐντολάς σου καὶ τὰ μαρτύριά σου καὶ τὰ προστάγματά σου καὶ τοῦ ἐπὶ τέλους ἀγαγεῖν τὴν κατασκευὴν τοῦ οἴκου σου*»[49]. Δηλαδή: Καὶ στὸν γιό μου τὸν Σολομώντα δῶσε καρδιὰ ἀγαθή, γιὰ νὰ πράττει τὶς ἐντολές Σου, νὰ ἐφαρμόζει τὰ μαρτύριά Σου καὶ τὰ προστάγματά Σου κι ἔτσι νὰ φέρει σὲ πέρας τὴν κατασκευὴ τοῦ Ναοῦ Σου.

Ἡ ἁγία Γραφὴ ποὺ προβάλλει αὐτὰ τὰ παραδείγματα μᾶς ὑποδεικνύει πῶς οἱ γονεῖς πρέπει νὰ προσεύχονται γιὰ τὰ παιδιά τους καὶ ποιὰ ἀγαθὰ νὰ ζητοῦν ἀπὸ τὸν Θεὸ γι᾽ αὐτά.

✡ *Γιὰ νὰ μὴ ὑποπίπτουν σὲ πειρασμό*

Ὅπως ὁ Ἰὼβ προσευχότανε γιὰ τὰ παιδιά του μετὰ ἀπὸ τὶς γιορτὲς ποὺ διοργάνωναν στὰ σπίτια τους:

«*Καὶ ὡς ἂν συνετελέσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ πότου, ἀπέστελλεν Ἰὼβ καὶ ἐκαθάριζεν αὐτούς ἀνιστάμενος τὸ πρωῒ καὶ προσέφερεν περὶ αὐτῶν θυσίας κατὰ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν καὶ μόσχον ἕνα περὶ ἁμαρτίας περὶ τῶν ψυχῶν αὐτῶν· ἔλεγε γὰρ*

49. Α΄ Παραλειπομένων κθ΄ 19.

Ἰώβ· μή ποτε οἱ υἱοί μου ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτῶν κακὰ ἐνενόησαν πρὸς Θεόν· οὕτως οὖν ἐποίει Ἰὼβ πάσας τὰς ἡμέρας»[50]. Δηλαδή: Ὅταν τελείωναν οἱ ἡμέρες τῶν συμποσίων καὶ τῶν ἑπτὰ ἀδελφῶν, ὁ Ἰὼβ ἔστελνε ἄνθρωπο, ἔφερνε τὰ ἀπαραίτητα γιὰ τὴν θυσία καὶ καθάριζε τοὺς γιούς του. Ἀφοῦ σηκωνόταν, πολὺ πρωῒ τὴν ὄγδοη ἡμέρα πρόσφερε τὶς ἑπτὰ θυσίες του ἀνάλογα μὲ τὸν ἀριθμό τους. Πρόσφερε ἐπίσης σὰν ὁλοκαύτωμα γιὰ τὶς ἁμαρτίες τους ἕνα μοσχάρι. Ἔκανε αὐτὸ ὁ Ἰώβ, διότι σκεπτόταν ὡς ἑξῆς: Μήπως οἱ γιοί μου εἶχαν κατὰ τὴν ὥρα τῶν συμποσίων κακὲς σκέψεις καὶ ἁμάρτησαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ ἦταν ἡ διαγωγὴ τοῦ Ἰὼβ ὅλες τὶς ἡμέρες τῆς ζωῆς του.

Μὲ τὴν προσευχή του ὁ γονέας σκεπάζει τὰ παιδιά του καὶ παρακαλεῖ νὰ ἔχουν τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ στὴ ζωή τους. Πολλοὶ γονεῖς παραλείπουν αὐτὴ τὴν φροντίδα, ἐνῶ σὲ ἄλλες δίνουν μεγαλύτερη προσοχή.

✡ *Ὅταν ἀσθενοῦν*

α΄. Ὅπως ὁ βασιλιὰς Δαβὶδ προσευχήθηκε γιὰ τὸν γιό του, ποὺ ἀπέκτησε ἀπὸ τὴν γυναίκα τοῦ Οὐρίου τοῦ Χετταίου, ὅταν ἀσθένησε σοβαρὰ γιὰ νὰ πεθάνει· «*Καὶ ἐζήτησε Δαυῒδ τὸν Θεὸν περὶ τοῦ παιδαρίου, καὶ ἐνήστευσε Δαυῒδ νηστείαν καὶ εἰσῆλθε καὶ ηὐλίσθη ἐν σάκκῳ ἐπὶ τῆς γῆς*»[51]. Δηλαδή: Ὁ Δαβὶδ προσευχήθηκε στὸν Θεὸ γιὰ τὴν ὑγεία τοῦ παιδιοῦ, νήστευσε καὶ ἀφοῦ μπῆκε στὸ δωμάτιό του καὶ φόρεσε σάκκο κοιμήθηκε τὴν νύκτα στὸ δάπεδο.

β΄. Ὅπως ὁ Ἰάειρος παρακάλεσε τὸν Κύριο γιὰ τὴν θυγατέρα του ποὺ ἀσθένησε θανάσιμα· «*καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλά, λέγων ὅτι τὸ θυγάτριόν μου ἐσχάτως ἔχει, ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῇς*

50. Ἰὼβ α΄ 5.
51. Β΄ Βασιλειῶν ιβ΄ 16.

αὐτῇ τὰς χεῖρας, ὅπως σωθῇ καὶ ζήσεται»[52]. Δηλαδή: Τὸν παρακαλοῦσε θερμὰ λέγοντας· ἡ μικρὴ θυγατέρα μου εὑρίσκεται στὰ τελευταία της· ἔλα νὰ βάλεις τὰ χέρια σου ἐπάνω της γιὰ νὰ γιατρευτεῖ καὶ νὰ ζήσει.

Ὁ Κύριος θεράπευσε τὸν γιὸ τοῦ βασιλικοῦ τῆς Κανᾶ, ποὺ ἀσθενοῦσε θανάσιμα, ἐπειδὴ ὁ πατέρας του Τὸν παρακάλεσε θερμά: «*Ἦλθεν οὖν πάλιν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, ὅπου ἐποίησε τὸ ὕδωρ οἶνον. καὶ ἦν τις βασιλικός, οὗ ὁ υἱὸς ἠσθένει ἐν Καπερναούμ· οὗτος ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ἥκει ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἀπῆλθε πρὸς αὐτὸν καὶ ἠρώτα αὐτὸν ἵνα καταβῇ καὶ ἰάσηται αὐτοῦ τὸν υἱόν· ἤμελλε γὰρ ἀποθνήσκειν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν· Ἐὰν μὴ σημεῖα καὶ τέρατα ἴδητε, οὐ μὴ πιστεύσητε. λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικός· Κύριε, κατάβηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου»*[53]. Δηλαδή: Ὁ Ἰησοῦς ἦλθε πάλι στὴν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, ὅπου εἶχε μεταβάλλει τὸ νερὸ σὲ κρασί. Κάποιος ἀξιωματοῦχος τοῦ βασιλιᾶ, ποὺ ὁ γιός του ἦταν βαριὰ ἄρρωστος στὴν Καπερναούμ, μόλις ἔμαθε πὼς ὁ Ἰησοῦς ἦλθε ἀπὸ τὴν Ἰουδαία στὴν Γαλιλαία, ἔτρεξε κοντά του καὶ Τὸν παρακαλοῦσε νὰ κατέβει ὡς τὴν Καπερναούμ, νὰ γιατρέψει τὸν γιό του ποὺ ἦταν ἑτοιμοθάνατος. Τότε ὁ Ἰησοῦς τοῦ εἶπε· Ἂν δὲν δεῖτε ἐσεῖς σημεῖα καὶ τέρατα, δὲν πρόκειται νὰ πιστέψετε. Τοῦ εἶπε τότε ὁ ἀξιωματοῦχος· Κύριε, ἔλα πρὶν πεθάνει τὸ παιδί μου.

Ποιός γονέας δὲν ἔχει γονατίσει νὰ παρακαλέσει τὸν Κύριο, ὅταν ἡ ἀσθένεια βασανίζει τὸ παιδί του;

52. Μάρκου ε΄ 23.
53. Ἰωάννου δ΄ 46-49.

4. Ὅταν οἱ γονεῖς εἶναι πιστοί

❄ Εὐεργετοῦν τὰ παιδιά τους

Στὸ ἐγκώμιο τῆς ἐνάρετης γυναίκας ἀναφέρεται ὅτι· «*ἡ δὲ ἐλεημοσύνη αὐτῆς ἀνέστησε τὰ τέκνα αὐτῆς καὶ ἐπλούτησαν, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ᾔνεσεν αὐτήν*»[54]. Δηλαδή: Ἡ δὲ καλωσύνη της ἐπέδρασε στὰ παιδιά της, τὰ ὁποῖα ἀφοῦ ἔγιναν ἐργατικὰ καὶ ἐπιμελῆ πλούτησαν. Ὁ ἄνδρας της τὴν ἐπαίνεσε.

❄ Ἔχουν εὐλογημένα παιδιά

Αὐτὸς ποὺ φοβᾶται καὶ ἀγαπᾶ τὸν Κύριο ἐγκωμιάζεται ἀπὸ τὸν ψαλμωδό, ὅτι οἱ ἀπόγονοί του θὰ παραμείνουν ἰσχυροὶ στὴν γῆ· «*δυνατὸν ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ, γενεὰ εὐθέων εὐλογηθήσεται*»[55]. Δηλαδή: Ἐπάνω στὴν γῆ θά εἶναι ἰσχυροὶ οἱ ἀπόγονοί του· τῶν τιμίων ἡ γενιὰ θὰ εὐλογηθεῖ.

Ὁ προφήτης Ἡσαΐας ἐξαγγέλλει τοὺς καινούριους οὐρανοὺς καὶ τὴν καινούρια γῆ, τὸν νέο κόσμο, ποὺ θὰ δημιουργήσει ὁ Λυτρωτὴς Θεός. Μεταξὺ τῶν ἄλλων εὐλογιῶν τοῦ Θεοῦ ἀναφέρεται καὶ ἡ ἀπόκτηση εὐλογημένων παιδιῶν· «*Οἱ δὲ ἐκλεκτοί μου οὐ κοπιάσουσιν εἰς κενὸν οὐδὲ τεκνοποιήσουσιν εἰς κατάραν, ὅτι σπέρμα εὐλογημένον ὑπὸ Θεοῦ ἐστι, καὶ τὰ ἔκγονα αὐτῶν μετ᾽ αὐτῶν ἔσονται*»[56]. Δηλαδή: Οἱ ἐκλεκτοί μου δὲν θὰ κοπιάσουν μάταια, οὔτε θὰ τεκνοποιήσουν πρὸς κατάρα, διότι οἱ ἀπόγονοί τους θὰ εἶναι εὐλογημένοι ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ τὰ παιδιά τους εὐλογημένα μαζὶ μὲ αὐτούς.

Στὴν Ἐκκλησία οἱ εὐλογημένες χριστιανικὲς οἰκογένειες χαίρονται αὐτὴ τὴν ἐμπειρία νὰ ἔχουν παιδιὰ εἰς εὐλογία.

54. Παροιμιῶν λα΄ (κατὰ τὸ Μασσοριτικὸ 28).
55. Ψαλμοῦ ρια΄ (ριϐ΄) 111, 1.
56. Ἡσαΐου ξε΄ 23.

❄ *Παραδείγματα καλῶν καὶ πιστῶν γονέων*

Ὁ Θεὸς ἐπαινεῖ τὸν Ἀβραὰμ καὶ δικαιολογεῖ τὴν ἐκλογή του, ἐπειδὴ ὡς πατέρας θὰ δίδασκε τοὺς ἀπογόνους του νὰ σέβονται τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ· «*ᾔδειν γὰρ ὅτι συντάξει τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ καὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ μετ᾽ αὐτόν, καὶ φυλάξουσι τὰς ὁδοὺς Κυρίου ποιεῖν δικαιοσύνην καὶ κρίσιν, ὅπως ἂν ἐπαγάγῃ Κύριος ἐπὶ Ἀβραὰμ πάντα, ὅσα ἐλάλησε πρὸς αὐτόν*»[57]. Δηλαδή: Θὰ κάνω δὲ αὐτό, ἐπειδὴ γνώριζα ἀνέκαθεν, ὅτι ὁ Ἀβραὰμ θὰ καθοδηγήσει τὰ παιδιά του καὶ ὅλους, ὅσοι συγκατοικοῦν μαζί του καὶ δι᾽ αὐτῶν ὅλους τοὺς ἀπογόνους του νὰ φυλάξουν τὶς ἐντολὲς τοῦ Κυρίου, ὥστε νὰ ζοῦν μὲ δικαιοσύνη καὶ νὰ ἐφαρμόζουν τὸ ὀρθό· καὶ ἔτσι ὁ Κύριος θὰ ἐκπληρώσει στὸν Ἀβραάμ, ὅλα ὅσα τοῦ ὑποσχέθηκε .

Ὁ Ἰούδας ἐξυμνεῖ τὸν πατέρα του Ἰακὼβ στὸν ἀδελφό του Ἰωσήφ, ἄρχοντα Αἰγυπτίων, πρὶν ἀναγνωριστοῦν, ὡς στοργικὸ καὶ φιλότεκνο, ποὺ πόνεσε, ὅταν στερήθηκε τὸν ἕνα του γιό, ἐννοεῖ τὸν ἴδιο τὸν Ἰωσὴφ καὶ θὰ λυπηθεῖ ἂν στερηθεῖ καὶ τὸν τελευταῖο γιό του τὸν Βενιαμίν, τὸν καρπὸ τῶν γηρατειῶν του.

«*Κύριε, σὺ ἠρώτησας τοὺς παῖδάς σου, λέγων· εἰ ἔχετε πατέρα ἢ ἀδελφόν; καὶ εἴπαμεν τῷ κυρίῳ· ἔστιν ἡμῖν πατὴρ πρεσβύτερος καὶ παιδίον γήρους νεώτερον αὐτῷ, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀπέθανεν, αὐτὸς δὲ μόνος ὑπελείφθη τῇ μητρὶ αὐτοῦ, ὁ δὲ πατὴρ αὐτὸν ἠγάπησεν. εἶπας δὲ τοῖς παισί σου· καταγάγετε αὐτὸν πρός με, καὶ ἐπιμελοῦμαι αὐτοῦ. καὶ εἴπαμεν τῷ κυρίῳ· οὐ δυνήσεται τὸ παιδίον καταλιπεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ· ἐὰν δὲ καταλίπῃ τὸν πατέρα, ἀποθανεῖται. σὺ δὲ εἶπας τοῖς παισί σου· ἐὰν μὴ καταβῇ ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος μεθ᾽ ὑμῶν, οὐ προσθήσεσθε ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου. ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἀνέβημεν πρὸς τὸν παῖδά σου πατέρα ἡμῶν, ἀπηγγείλαμεν αὐτῷ τὰ ῥήματα τοῦ*

57. Γενέσεως ιη΄ 19.

κυρίου ἡμῶν. εἶπε δὲ ὁ πατὴρ ἡμῶν· βαδίσατε πάλιν καὶ ἀγοράσατε ἡμῖν μικρὰ βρώματα. ἡμεῖς δὲ εἴπομεν· οὐ δυνησόμεθα καταβῆναι. ἀλλ' εἰ μὲν ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν ὁ νεώτερος καταβαίνει μεθ' ἡμῶν, καταβησόμεθα· οὐ γὰρ δυνησόμεθα ἰδεῖν τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν τοῦ νεωτέρου μὴ ὄντος μεθ' ἡμῶν. εἶπε δὲ ὁ παῖς σου, ὁ πατὴρ ἡμῶν πρὸς ἡμᾶς· ὑμεῖς γινώσκετε ὅτι δύο ἔτεκέ μοι ἡ γυνή· καὶ ἐξῆλθεν ὁ εἷς ἀπ' ἐμοῦ, καὶ εἴπατε ὅτι θηριόβρωτος γέγονε, καὶ οὐκ εἶδον αὐτὸν ἄχρι νῦν· ἐὰν οὖν λάβητε καὶ τοῦτον ἐκ τοῦ προσώπου μου καὶ συμβῇ αὐτῷ μαλακία ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ κατάξετέ μου τὸ γῆρας μετὰ λύπης εἰς ᾅδου. νῦν οὖν ἐὰν εἰσπορεύωμαι πρὸς τὸν παῖδά σου, πατέρα δὲ ἡμῶν, καὶ τὸ παιδίον μὴ ᾖ μεθ' ἡμῶν, ἡ δὲ ψυχὴ αὐτοῦ ἐκκρέμαται ἐκ τῆς τούτου ψυχῆς, καὶ ἔσται ἐν τῷ ἰδεῖν αὐτὸν μὴ ὂν τὸ παιδίον μεθ' ἡμῶν, τελευτήσει, καὶ κατάξουσιν οἱ παῖδές σου τὸ γῆρας τοῦ παιδός σου, πατρὸς δὲ ἡμῶν, μετὰ λύπης εἰς ᾅδου. ὁ γὰρ παῖς σου παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκδέδεκται τὸ παιδίον λέγων· ἐὰν μὴ ἀγάγω αὐτὸν πρὸς σὲ καὶ στήσω αὐτὸν ἐνώπιόν σου, ἡμαρτηκὼς ἔσομαι εἰς τὸν πατέρα πάσας τὰς ἡμέρας. νῦν οὖν παραμενῶ σοι παῖς ἀντὶ τοῦ παιδίου, οἰκέτης τοῦ κυρίου· τὸ δὲ παιδίον ἀναβήτω μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. πῶς γὰρ ἀναβήσομαι πρὸς τὸν πατέρα, τοῦ παιδίου μὴ ὄντος μεθ' ἡμῶν; ἵνα μὴ ἴδω τὰ κακά, ἃ εὑρήσει τὸν πατέρα μου»[58].

Δηλαδή: Ἄκουσε λοιπόν, κύριε. Σὺ ρώτησες ἐμᾶς τοὺς δούλους σου· Ἔχετε πατέρα ἢ ἀδελφό; Εἴπαμε σ' ἐσένα τὸν κύριό μας· ὑπάρχει σ' ἐμᾶς γέροντας πατέρας καὶ σ' αὐτὸν ἕνας νεώτερος γιὸς καρπὸς τῶν γηρατειῶν του, τοῦ ὁποίου ὁ ἀδελφὸς πέθανε καὶ αὐτὸς ἔμεινε μόνος στὴν μητέρα, ἡ ὁποία τὸν γέννησε. Εἶπες σ' ἐμᾶς τοὺς δούλους σου. Φέρτε αὐτὸν πρὸς ἐμένα καὶ ἐγὼ θὰ φροντίσω γι' αὐτόν, θὰ τὸν περιποιηθῶ, δὲν

58. Γενέσεως μδ΄ 19-34.

ἔχει νὰ πάθει κάτι. Εἴπαμε πρὸς τὸν κύριό μας. Δὲν εἶναι δυνατὸν τὸ παιδὶ νὰ ἀποχωρισθεῖ τὸν πατέρα· ὁ πατέρας θὰ πεθάνει ἀπὸ τὴν στενοχώριά του. Σὺ εἶπες σ᾽ ἐμᾶς τοὺς δούλους σου· Ἐὰν δὲν ἔλθει ὁ νεώτερός σας ἀδελφὸς μαζί σας, δὲν πρόκειται νὰ παρουσιαστεῖτε ἄλλη φορὰ μπροστά μου. Ὅταν λοιπὸν πήγαμε στὸν δοῦλο σου τὸν πατέρα μας, ἀναφέραμε σ᾽ αὐτὸν τοὺς λόγους τοὺς δικούς σου, τοῦ κυρίου μας. Ὁ πατέρας μᾶς εἶπε· Πηγαίνετε πάλι καὶ ἀγοράστε λίγες τροφές. Ἐμεῖς ἀπαντήσαμε σ᾽ αὐτόν. Μᾶς εἶναι ἀδύνατο νὰ μεταβοῦμε στὴν Αἴγυπτο, παρὰ μόνο ἐὰν ὁ μικρότερος ἀδελφός μας ἔλθει μαζί μας, τότε θὰ μεταβοῦμε. Διότι δὲν μποροῦμε νὰ παρουσιασθοῦμε ἐνώπιον τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ἐὰν ὁ μικρότερός μας ἀδελφὸς δὲν εἶναι μαζί μας. Ὁ δοῦλος σου ὁ πατέρας μας εἶπε σ᾽ ἐμᾶς. Γνωρίζετε, ὅτι δύο γιοὺς γέννησε ἡ σύζυγός μου Ραχήλ. Ὁ ἕνας πῆγε στοὺς ἀγροὺς καὶ μοῦ εἴπατε, ὅτι καταφαγώθηκε ἀπὸ θηρίο. Δὲν τὸν ἔχω ξαναδεῖ μέχρι σήμερα. Ἐὰν λοιπὸν λάβετε καὶ αὐτὸν ἀπὸ κοντά μου καὶ συμβεῖ σ᾽ αὐτὸν στὸν δρόμο κάποιο δυστύχημα, θὰ κατεβάσετε τὸ γῆρας μου μὲ λύπη στὸν ἅδη. Ἐὰν λοιπὸν τώρα μεταβῶ καὶ παρουσιαστῶ στὸν δοῦλο σου, τὸν πατέρα μας, καὶ τὸ παιδὶ αὐτό, ὁ Βενιαμίν, δὲν εἶναι μαζί μας - ἡ ζωὴ τοῦ πατέρα μας κρέμεται ἀπὸ τὴν ζωὴ τοῦ παιδιοῦ αὐτοῦ- θὰ συμβεῖ αὐτό· ὅταν ὁ πατέρας μας δεῖ, ὅτι τὸ παιδὶ δὲν εἶναι μαζί μας, θὰ πεθάνει καὶ οἱ δοῦλοι σου θὰ κρημνίσουν τὸ γῆρας τοῦ δούλου σου, τοῦ πατέρα μας μὲ λύπη στὸν ἅδη. Ἐγὼ ὁ δοῦλος σου ἀνέλαβα ὑπ᾽ εὐθύνη μου τὸ παιδὶ αὐτὸ λέγοντας πρὸς τὸν πατέρα μου· Ἐὰν δὲν ἐπαναφέρω αὐτὸν σ᾽ ἐσένα καὶ τὸν παρουσιάσω ἐνώπιόν σου, θὰ εἶμαι ὑπεύθυνος ἐνώπιον τοῦ πατέρα μου ὅλες τὶς ἡμέρες τῆς ζωῆς μου. Θὰ μείνω λοιπὸν ἀπὸ τώρα ἐγὼ δοῦλος σου ἀντὶ τοῦ παιδιοῦ αὐτοῦ, σκλάβος τοῦ κυρίου μου, τὸ δὲ παιδὶ αὐτὸ ἂς ἐπιστρέψει μετὰ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν του στὸν πατέρα μας. Διότι πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιστρέψω πρὸς τὸν

πατέρα μας, χωρὶς νὰ εὑρίσκεται τὸ παιδὶ αὐτὸ μαζί μας; Δὲν θὰ μεταβῶ λοιπὸν πρὸς τὸν πατέρα μου χωρὶς αὐτὸ τὸ παιδί, γιὰ νὰ μὴ δῶ τὴν συμφορά, ποὺ θὰ βρεῖ τὸν πατέρα μου.

Ὁ Ἰωσὴφ, ὡς καλὸς πατέρας ἔφερε τοὺς γιούς του στὸν πατέρα του τὸν Ἰακὼβ γιὰ νὰ τοὺς εὐλογήσει.

«Καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς καὶ εἶπεν· ὁ Θεός, ᾧ εὐηρέστησαν οἱ πατέρες μου ἐνώπιον αὐτοῦ, Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαάκ, ὁ Θεὸς ὁ τρέφων με ἐκ νεότητος ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, ὁ ἄγγελος ὁ ρυόμενός με ἐκ πάντων τῶν κακῶν εὐλογήσαι τὰ παιδία ταῦτα, καὶ ἐπικληθήσεται ἐπ᾽ αὐτοῖς τὸ ὄνομά μου καὶ τὸ ὄνομα τῶν πατέρων μου Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαάκ, καὶ πληθυνθείησαν εἰς πλῆθος πολὺ ἐπὶ τῆς γῆς»[59]. Δηλαδή: Ὁ Ἰακὼβ εὐλόγησε τοὺς γιοὺς αὐτοὺς καὶ εἶπε· Ὁ Θεός, στὸν ὁποῖον ἔζησαν θεάρεστα ἐνώπιόν Του οἱ πατέρες μου Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαάκ, ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος μὲ διατρέφει ἀπὸ νεαρὴ ἡλικία μέχρι αὐτῆς τῆς ἡμέρας, ὁ ἄγγελος ποὺ μ᾽ ἔσωσε ἀπὸ κάθε κακό, ἂς εὐλογήσει αὐτὰ τὰ παιδιά. Χάρη σ᾽ αὐτά, ἂς συνεχίσουν νὰ ἐπικαλοῦνται τὸ ὄνομά μου καὶ τὸ ὄνομα τῶν πατέρων μου Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαάκ· ἂς κάνουν πολλὰ παιδιά, πολλοὺς ἀπογόνους ἐπάνω στὴν γῆ.

Ἡ μητέρα τοῦ Μωυσῆ σεβάσθηκε τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ καὶ μὲ κίνδυνο τῆς ζωῆς της δὲν φόνευσε τὸ ἀρσενικὸ παιδί της, κατὰ τὴν διαταγὴ τοῦ Φαραώ, ἀλλὰ τὸ διέσωσε. Ἐξόδου β΄ 1-3.

Ὁ Μανωέ[60], ὁ πατέρας τοῦ Κριτοῦ Σαμψών[61], προσευχήθηκε καὶ ζήτησε ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ ἐπανεμφανισθεῖ ὁ Ἄγγελος

59. Γενέσεως μη΄ 15-16.

60. Ὁ Μανωέ ἦταν κάτοικος Σαραὰ καὶ πατέρας τοῦ Κριτοῦ Σαμψών (Κριτῶν ιγ΄ 13, 14, ιστ΄ 31). Ἄγγελος Κυρίου τοῦ ἀνήγγειλε τὴν γέννηση τοῦ γιοῦ του καὶ τὸν χαρακτήρα του, χωρὶς ν᾽ ἀποκαλύψει τὸ ὄνομά του, ὅπως συνέβη σὲ ἄλλες περιπτώσεις καὶ ὅτι θὰ προστάτευε τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαὸ ποὺ ὑπέφερε ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς του, τοὺς Φιλισταίους.

61. Ἰδὲ σχόλιο 20 στὸ Α΄ κεφάλαιο «Ὁ Γάμος».

Κυρίου, ποὺ ἀνήγγειλε στὴν στείρα γυναίκα του ὅτι θὰ γεννήσει ἕνα γιό, ὑπηρέτη τοῦ Θεοῦ, νὰ τοῦ ἐξηγήσει πῶς ἔπρεπε νὰ φροντίσουν τὸ παιδὶ ποὺ θὰ ἐγεννᾶτο.

«*Καὶ προσηύξατο Μανωὲ πρὸς Κύριον καὶ εἶπεν· ἐν ἐμοί, Κύριε Ἀδωναϊέ, τὸν ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ, ὃν ἀπέστειλας, ἐλθέτω δὴ ἔτι πρὸς ἡμᾶς καὶ συμβιβασάτω ἡμᾶς τί ποιήσωμεν τῷ παιδίῳ τῷ τικτομένῳ*»[62]. Δηλαδή: Ὁ Μανωὲ προσευχήθηκε στὸν Κύριο καὶ εἶπε· παρακαλῶ, Κύριε Ἀδωναϊέ, ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ τὸν ὁποῖον ἀπέστειλας, ἂς ἔλθει καὶ πάλι σ᾽ ἐμᾶς καὶ ἂς μᾶς καθοδηγήσει τί νὰ πράξουμε γιὰ τὸ παιδί, τὸ ὁποῖο πρόκειται νὰ γεννηθεῖ.

Ἡ Ἄννα, ἡ μητέρα τοῦ προφήτη Σαμουὴλ ἀφιέρωσε τὸν γιό της στὴν ὑπηρεσία τοῦ Κυρίου ἀπὸ εὐγνωμοσύνη γιὰ τὴν εὐεργεσία Του· «*κἀγὼ κιχρῶ αὐτὸν τῷ Κυρίῳ πάσας τὰς ἡμέρας, ἃς ζῇ αὐτός, χρῆσιν τῷ Κυρίῳ*»[63]. Δηλαδή: Καὶ ἐγὼ παραδίνω αὐτὸν στὸν Κύριο, γιὰ νὰ ὑπηρετεῖ τὸν Κύριο.

Ὁ Δαβὶδ παρακαλεῖ τοὺς ἄρχοντες καὶ τὸν λαὸ τοῦ Ἰσραὴλ γιὰ τὸν ἐπαναστάτη γιό του Ἀβεσσαλώμ, ποὺ ἂν καὶ στράφηκε ἐναντίον του, ἐκεῖνος ὡς φιλότεκνος δὲν ἤθελε νὰ τὸν φονεύσουν· «*Καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς τῷ Ἰωὰβ καὶ τῷ Ἀβεσσὰ καὶ τῷ Ἐθθὶ λέγων· φείσασθέ μοι τοῦ παιδαρίου τοῦ Ἀβεσσαλώμ· καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤκουσεν ἐντελλομένου τοῦ βασιλέως πᾶσι τοῖς ἄρχουσιν ὑπὲρ Ἀβεσσαλώμ*».[64] Δηλαδή: Ὁ βασιλιὰς διέταξε τοὺς στρατηγούς του Ἰωάβ, Ἀβεσσὰ καὶ Ἐθθὶ λέγοντας· λυπηθεῖτε μου τὸ παιδί μου τὸν Ἀβεσσαλώμ. Ὅλος ὁ στρατὸς ἔμαθε τὴν ἐντολὴ τοῦ βασιλιᾶ Δαβὶδ πρὸς τοὺς στρατηγοὺς γιὰ τὸν Ἀβεσσαλώμ.

62. Κριτῶν ιγ΄ 8.
63. Α΄ Βασιλειῶν α΄ 28.
64. Β΄ Βασιλειῶν ιη΄ 5.

Ἡ Σωμανῖτις παρεκάλεσε τὸν προφήτη Ἐλισαῖο[65] νὰ ἀναστήσει τὸν γιό της·

«Καὶ ἠδρύνθη τὸ παιδάριον· καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἐξῆλθε πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ πρὸς τοὺς θερίζοντας, καὶ εἶπε πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ· τὴν κεφαλήν μου, τὴν κεφαλήν μου· καὶ εἶπε τῷ παιδαρίῳ· ἆρον αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ. καὶ ἦρεν αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἐκοιμήθη ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῆς ἕως μεσημβρίας καὶ ἀπέθανε. καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὸν καὶ ἐκοίμισεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν κλίνην τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπέκλεισε κατ᾽ αὐτοῦ καὶ ἐξῆλθε. καὶ ἐκάλεσε τὸν ἄνδρα αὐτῆς καὶ εἶπεν· ἀπόστειλον δή μοι ἓν τῶν παιδαρίων καὶ μίαν τῶν ὄνων, καὶ δραμοῦμαι ἕως τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπιστρέψω. καὶ εἶπε· τί ὅτι σὺ πορεύῃ πρὸς αὐτὸν σήμερον; οὐ νεομηνία οὐδὲ σάββατον. ἡ δὲ εἶπεν· εἰρήνη. καὶ ἐπέσαξε τὴν ὄνον καὶ εἶπε πρὸς τὸ παιδάριον αὐτῆς· ἄγε πορεύου, μὴ ἐπίσχῃς μοι τοῦ ἐπιβῆναι, ὅτι ἐὰν εἴπω σοι· δεῦρο καὶ πορεύσῃ καὶ ἐλεύσῃ πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ εἰς ὄρος τὸ Καρμήλιον. καὶ ἐπορεύθη καὶ ἦλθεν ἕως τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ ὄρος. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδεν Ἐλισαιὲ ἐρχομένην αὐτήν, καὶ εἶπε πρὸς Γιεζὶ τὸ παιδάριον αὐτοῦ· ἰδοὺ δὴ ἡ Σωμανῖτις ἐκείνη· νῦν δράμε εἰς ἀπαντὴν αὐτῆς καὶ ἐρεῖς· εἰ εἰρήνη σοι; εἰ εἰρήνη τῷ ἀνδρί σου; εἰ εἰρήνη τῷ παιδαρίῳ; ἡ δὲ εἶπεν· εἰρήνη. καὶ ἦλθε πρὸς Ἐλισαιὲ εἰς τὸ ὄρος καὶ ἐπελάβετο τῶν ποδῶν αὐτοῦ. καὶ ἤγγισε Γιεζὶ ἀπώσασθαι αὐτήν, καὶ εἶπεν Ἐλισαιέ· ἄφες αὐτήν, ὅτι ἡ ψυχὴ αὐτῆς κατώδυνος αὐτῇ, καὶ Κύριος ἀπέκρυψεν ἀπ᾽ ἐμοῦ καὶ οὐκ ἀνήγγειλέ μοι. ἡ δὲ εἶπε· μὴ ᾐτησάμην υἱὸν παρὰ τοῦ Κυ-

65. Ὁ Ἐλισαῖος (*Ἐλισαιὲ*) ἦταν διάδοχος τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ καὶ προφήτης τοῦ Ἰσραήλ (βορείου βασιλείου τῶν Ἑβραίων) ἐπὶ τῆς βασιλείας τῶν Ἰωράμ, Ἰηοῦ, Ἰωάχαζ καὶ Ἰωάς, ἤτοι ἀπὸ τὸ 896-838 π. Χ. Τὸν θάνατό του θρήνησε ὁ βασιλιᾶς Ἰωάς καὶ μαζί του ὅλος ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραήλ. Ἡ ζωή του ἐκτίθεται στὰ κεφάλαια ϐ΄-θ΄ καὶ ιγ΄ 14-41, Δ΄ Βασιλειῶν.

ρίου μου; ὅτι οὐκ εἶπα· οὐ πλανήσεις μετ᾽ ἐμοῦ; καὶ εἶπεν Ἐλισαιὲ τῷ Γιεζί· ζῶσαι τὴν ὀσφύν σου καὶ λαβὲ τὴν βακτηρίαν μου ἐν τῇ χειρί σου καὶ δεῦρο· ὅτι ἐὰν εὕρῃς ἄνδρα, οὐκ εὐλογήσεις αὐτόν, καὶ ἐὰν εὐλογήσῃ σε ἀνήρ, οὐκ ἀποκριθήσῃ αὐτῷ· καὶ ἐπιθήσεις τὴν βακτηρίαν μου ἐπὶ πρόσωπον τοῦ παιδαρίου. καὶ εἶπεν ἡ μήτηρ τοῦ παιδαρίου· ζῇ Κύριος καὶ ζῇ ἡ ψυχή σου, εἰ ἐγκαταλείψω σε· καὶ ἀνέστη Ἐλισαιὲ καὶ ἐπορεύθη ὀπίσω αὐτῆς. καὶ Γιεζὶ διῆλθεν ἔμπροσθεν αὐτῆς καὶ ἐπέθηκε τὴν βακτηρίαν ἐπὶ πρόσωπον τοῦ παιδαρίου, καὶ οὐκ ἦν φωνὴ καὶ οὐκ ἦν ἀκρόασις· καὶ ἐπέστρεψεν εἰς ἀπαντὴν αὐτοῦ καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ λέγων· οὐκ ἠγέρθη τὸ παιδάριον. καὶ εἰσῆλθεν Ἐλισαιὲ εἰς τὸν οἶκον καὶ ἰδοὺ τὸ παιδάριον τεθνηκὸς κεκοιμισμένον ἐπὶ τὴν κλίνην αὐτοῦ. καὶ εἰσῆλθεν Ἐλισαιὲ εἰς τὸν οἶκον καὶ ἀπέκλεισε τὴν θύραν κατὰ τῶν δύο ἑαυτῶν καὶ προσηύξατο πρὸς Κύριον· καὶ ἀνέβη καὶ ἐκοιμήθη ἐπὶ τὸ παιδάριον καὶ ἔθηκε τὸ στόμα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ καὶ διέκαμψεν ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ διεθερμάνθη ἡ σὰρξ τοῦ παιδαρίου. καὶ ἐπέστρεψε καὶ ἐπορεύθη ἐν τῇ οἰκίᾳ ἔνθεν καὶ ἔνθεν καὶ ἀνέβη καὶ συνέκαμψεν ἐπὶ τὸ παιδάριον ἕως ἑπτάκις, καὶ ἤνοιξε τὸ παιδάριον τοὺς ὀφθαλ-
192 *μοὺς αὐτοῦ. καὶ ἐξεβόησεν Ἐλισαιὲ πρὸς Γιεζὶ καὶ εἶπε· κάλεσον τὴν Σωμανῖτιν ταύτην· καὶ ἐκάλεσε, καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτόν. καὶ εἶπεν Ἐλισαιέ· λάβε τὸν υἱόν σου. καὶ εἰσῆλθεν ἡ γυνὴ καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ἔλαβε τὸν υἱὸν αὐτῆς καὶ ἐξῆλθε»*[66]. Δηλαδή: Τὸ παιδὶ μεγάλωσε καὶ κάποτε βγῆκε στὸν ἀγρό, ὅπου βρισκόταν ὁ πατέρας του καὶ οἱ θεριστές. Αἴφνης εἶπε πρὸς τὸν πατέρα του· τὸ κεφάλι μου, τὸ κεφάλι μου! ὁ δὲ πατέρας εἶπε πρὸς τὸν ὑπηρέ-

66. Δ΄ Βασιλειῶν δ΄ 18-37.

τη του· πάρε τὸ παιδὶ καὶ φέρε το πρὸς τὴν μητέρα του. Ὁ ὑπηρέτης πῆρε τὸ παιδὶ καὶ τὸ ἔφερε στὴν μητέρα του. Αὐτὸ κοιμήθηκε στὰ γόνατα τῆς μητέρας του ὡς τὸ μεσημέρι, ὁπότε πέθανε. Ἡ μητέρα του τὸ ἀνέβασε στὸ ὑπερῶο καὶ τὸ κοίμισε στὸ κρεβάτι τοῦ προφήτη Ἐλισαίου. Ἔκλεισε δὲ πίσω ἀπ' αὐτὸ τὴν πόρτα καὶ βγῆκε. Ἡ γυναίκα ἔστειλε καὶ παρακάλεσε τὸν ἄνδρα της λέγοντας· στεῖλε μου σὲ παρακαλῶ ἕνα ἀπὸ τοὺς ὑπηρέτες καὶ μιὰ ἀπὸ τὶς ὄνους, διότι ἐγὼ θὰ σπεύσω ὡς ἐκεῖ ποὺ εἶναι ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ ὁ Ἐλισαῖος καὶ θὰ ἐπιστρέψω. Ἐκεῖνος τὴν ρώτησε· διατί σὺ σήμερα πηγαίνεις πρὸς αὐτόν; Δὲν εἶναι οὔτε πρώτη τοῦ μηνὸς οὔτε ἑορτὴ τοῦ Σαββάτου. Ἐκείνη τοῦ εἶπε· μὴν ἀνησυχεῖς, εἰρήνευε. Σαμάρωσε ἡ ἴδια τὴν ὄνο καὶ εἶπε πρὸς τὸν ὑπηρέτη της· ἐμπρός, πήγαινε, καὶ μὴν σταματήσεις τὴν πορεία, ἕως ὅτου ἐγὼ σοῦ πῶ. Ἐμπρὸς προχώρει. Θὰ μεταβοῦμε πρὸς τὸν ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ, τὸν Ἐλισαῖο, στὸ Καρμήλιον ὄρος. Πορεύθηκε ἡ γυναίκα αὐτὴ μὲ τὸν ὑπηρέτη της ὡς τὸ Καρμήλιον ὄρος, ὅπου εὑρίσκετο ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ. Ὅταν ὁ Ἐλισαῖος τὴν εἶδε νὰ ἔρχεται εἶπε στὸν ὑπηρέτη του τὸν Γιεζί· ἰδού, λοιπόν, ἡ Σωμανῖτις ἐκείνη γυναίκα. Τρέξε τώρα σὲ προϋπάντησή της καὶ θὰ τῆς πεῖς· εἶσαι ἐσὺ καλά; Εἶναι ὑγιὴς ὁ ἄνδρας σου; Εἶναι καλὰ τὸ παιδί σου; Ἐκείνη ἀπάντησε· εἴμαστε ὅλοι καλά. Ἦλθε πρὸς τὸν Ἐλισαῖο στὸ ὄρος, ἔπεσε στὸ ἔδαφος καὶ ἔπιασε τὰ πόδια τοῦ προφήτη. Ὁ Γιεζὶ πλησίασε, γιὰ νὰ τὴν ἀπωθήσει. Ὁ Ἐλισαῖος ὅμως εἶπε πρὸς αὐτόν· ἄφησέ την, γιατὶ ἡ καρδιά της εἶναι καταπικραμένη καὶ θλιμμένη, ὁ δὲ Κύριος ἀπέκρυψε ἀπ' ἐμένα καὶ δὲν μοῦ εἶπε τὴν αἰτία τοῦ πόνου της. Ἐκείνη τοῦ εἶπε· μήπως ἐγὼ ζήτησα ἀπὸ τὸν κύριό μου παιδί; Δὲν εἶπα σ' ἐσένα νὰ μὴν διαψεύσεις τὴν ἐλπίδα, ποὺ μοῦ ἔδωσες; Εἶπε τότε ὁ Ἐλισαῖος πρὸς τὸν Γιεζί· ζῶσε τὴν μέση σου μὲ τὴν ζώνη, πάρε τὴν βακτηρία μου στὸ χέρι σου καὶ πήγαινε στὸ σπίτι

αὐτῆς τῆς γυναίκας. Ἐὰν δέ συναντήσεις ἄνθρωπο στὸν δρόμο σου, δὲν θὰ τὸν χαιρετήσεις· καὶ ἂν ἐκεῖνος σὲ χαιρετήσει δὲν θὰ τοῦ ἀποκριθεῖς. Ταχέως θὰ φθάσεις στὸ σπίτι καὶ θὰ θέσεις τὴν βακτηρία μου στὸ πρόσωπο τοῦ παιδιοῦ. Ἡ μητέρα τοῦ παιδιοῦ εἶπε πρὸς τὸν Ἐλισαῖο· ὁρκίζομαι στὸν ζῶντα Θεὸ καὶ στὴν δική σου ζωή, ὅτι δὲν θὰ σὲ ἐγκαταλείψω. Ὁ Ἐλισαῖος σηκώθηκε καὶ ἀκολούθησε αὐτή ἕως τὸ σπίτι της. Ὁ Γιεζὶ ὅμως προπορεύθηκε πρὶν ἀπὸ αὐτοὺς καὶ ἔθεσε τὴν ράβδο στὸ πρόσωπο τοῦ παιδιοῦ. Ἀλλὰ καμιὰ φωνὴ καὶ καμιὰ ἀκρόαση δὲν ὑπῆρξε ἀπὸ τὸ παιδί. Ὁ Γιεζὶ ἐπέστρεψε σὲ προϋπάντηση τοῦ Ἐλισαίου καὶ ἀνήγγειλε σ᾽ αὐτόν, ὅτι τὸ παιδὶ δὲν σηκώθηκε ἀπὸ τὴν κλίνη του. Ὁ Ἐλισαῖος εἰσῆλθε στὸ σπίτι καὶ ἰδοὺ βλέπει τὸ παιδὶ νεκρὸ ξαπλωμένο ἐπάνω στὸ κρεβάτι του. Εἰσῆλθε στὸ δωμάτιο τοῦ ὑπερώου, ἔμεινε αὐτὸς μὲ τὸ νεκρὸ παιδὶ καὶ προσευχήθηκε πρὸς τὸν Κύριο. Ἀνέβηκε κατόπιν στὴν κλίνη, ξαπλώθηκε ἐπάνω στὸ παιδί, ἔθεσε τὸ στόμα του στὸ στόμα τοῦ παιδιοῦ καὶ τὰ μάτια του στὰ μάτια ἐκείνου καὶ τὰ χέρια του στὰ χέρια ἐκείνου, ξαπλώθηκε ἐπάνω σ᾽ αὐτὸ καὶ ἔτσι τὸ σῶμα τοῦ παιδιοῦ θερμάνθηκε. Ὁ Ἐλισαῖος ἀποσύρθηκε, πῆγε ἀπὸ δῶ καὶ ἀπὸ κεῖ μέσα στὸ σπίτι, ἀνέβηκε πάλι στὴν κλίνη καὶ ξαπλώθηκε ἐπάνω στὸ παιδί, ὅπως καὶ προηγουμένως. Αὐτὸ ἐπαναλήφθηκε ἑπτὰ φορές. Τὸ δὲ παιδὶ ἄνοιξε τότε τοὺς ὀφθαλμούς του. Ὁ Ἐλισαῖος φώναξε τότε τὸν Γιεζὶ καὶ εἶπε· κάλεσε τὴν Σωμανίτιδα αὐτήν. Τὴν κάλεσε καὶ ἐκείνη εἰσῆλθε στὸ ὑπερῶο, ὅπου ἦταν αὐτός. Ὁ Ἐλισαῖος τῆς εἶπε· πάρε τὸ παιδί σου. Ἡ γυναίκα πλησίασε, ἔπεσε στὰ πόδια τοῦ Ἐλισαίου καὶ προσκύνησε μέχρι ἐδάφους. Ἔπειτα ἔλαβε τὸν γιό της καὶ ἐξῆλθε.

Ὁ Ἰὼβ ἦταν ἐπίσης ἕνας στοργικὸς πατέρας. Ἰὼβ α΄ 5[67].

67. Ἰδὲ κείμενο μετάφραση σελίδα 184-185.

Ὁ βασιλικὸς ποὺ ἐνδιαφέρθηκε γιὰ τὴν ἀσθένεια τοῦ παιδιοῦ του. Ἰωάννου δ΄ 49.[68]

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐγκωμιάζει τὴν μητέρα καὶ τὴν γιαγιὰ τοῦ ἀποστόλου Τιμοθέου Εὐνίκη καὶ Λωΐδα, *«ὑπόμνησιν λαμβάνων τῆς ἐν σοὶ ἀνυποκρίτου πίστεως, ἥτις ἐνῴκησε πρῶτον ἐν τῇ μάμμῃ σου Λωΐδι καὶ τῇ μητρί σου Εὐνίκῃ, πέπεισμαι δὲ ὅτι καὶ ἐν σοί»*[69]. Δηλαδή: Θυμᾶμαι τὴν ἀνυπόκριτη πίστη ποὺ ἔχεις, τὴν ἴδια πίστη ποὺ εἶχε πρὶν ἀπὸ ἐσένα ἡ γιαγιά σου ἡ Λωΐδα καὶ ἡ μητέρα σου ἡ Εὐνίκη, καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι τὴν ἔχεις κι ἐσύ.

Τὰ παραδείγματα αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα δείχνουν τὸ μέτρο ποὺ ὁ Θεὸς θέτει γιὰ νὰ χαρακτηρισθεῖ ἕνας γονέας καλὸς καὶ πιστός.

☆

5. Ὅταν οἱ γονεῖς εἶναι ἀσεβεῖς

❄ Ὁδηγοῦν τὰ παιδιά τους στὸ κακό

Ὁ προφήτης Ἱερεμίας[70] θρηνεῖ γιὰ τὴν κακὴ πνευματικὴ κατάσταση τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, ποὺ ὀφείλεται στὸ ὅτι τὰ παιδιὰ συνέχισαν νὰ ζοῦν μὲ τὸν τρόπο τῆς ζωῆς τῶν γονέων τους καὶ λάτρευαν τὰ εἴδωλα· *«ἀλλ᾽ ἐπορεύθησαν ὀπίσω τῶν ἀρεστῶν τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς κακῆς καὶ ὀπίσω τῶν εἰδώλων ἃ ἐδίδαξαν αὐτοὺς οἱ πατέρες αὐτῶν*[71]. Δηλαδή: Ἀλλὰ πορεύθηκαν ὄπισθεν αὐτῶν, τὰ ὁποῖα ἦταν εὐάρεστα στὴν πονηρή τους καρδιὰ καὶ ὄπισθεν τῶν εἰδώλων, τὰ ὁποῖα δίδαξαν σ᾽ αὐτοὺς οἱ πατέρες τους.

68. Ἰδὲ κείμενο μετάφραση σελίδα 186.
69. Β΄ Τιμοθέου α΄ 5.
70. Ἰδὲ σχόλιο 26 στὸ Δ΄ κεφάλαιο «Τεκνογονία».
71. Ἱερεμίου θ΄ 14.

Ὁ ἀπόστολος Πέτρος ἀποδίδει εὐθύνες στοὺς γονεῖς ποὺ διδάσκουν στὰ παιδιά τους τὴν μάταιη συμπεριφορὰ ἀπὸ τὴν ὁποία ἐξαγοράσθηκαν καὶ ἐκαθαρίσθηκαν μὲ τὴν θυσία τοῦ Κυρίου· *«εἰδότες ὅτι οὐ φθαρτοῖς, ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ, ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς πατροπαραδότου, ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ»*[72]. Δηλαδή: Ξέρετε καλὰ τί πληρώθηκε σὰν ἀντάλλαγμα γιὰ νὰ ἀπελευθερωθεῖτε ἀπὸ τὸν μάταιο τρόπο ζωῆς, ποὺ κληρονομήσατε ἀπὸ τοὺς προπάτορές σας. Δὲν δόθηκε σὰν ἀντάλλαγμα κάτι ποὺ φθείρεται, ὅπως τὸ ἀσήμι ἢ τὸ χρυσάφι, ἀλλὰ τὸ ἀνεκτίμητο αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος θυσιάστηκε σὰν ἄσπιλος καὶ ἄμωμος ἀμνός.

Πίσω ἀπὸ πολλὰ νεανικὰ ναυάγια ζωῆς εὑρίσκονται κακοὶ γονεῖς.

❄ *Ὁ Θεὸς τιμωρεῖ τὰ παιδιά τους γιὰ τὴν ἀσέβειά τους*

Ὁ Θεὸς ἐξαγγέλλει τὸν Νόμο Του, τὶς ἐντολές Του καὶ ἀπαγορεύει αὐστηρὰ τὴν εἰδωλολατρία καὶ προειδοποιεῖ:

«*Οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς· ἐγὼ γάρ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου, Θεὸς ζηλωτής, ἀποδιδοὺς ἁμαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, ἕως τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς τοῖς μισοῦσί με καὶ ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας τοῖς ἀγαπῶσί με καὶ φυλάσσουσι τὰ προστάγματά μου*»[73]. Δηλαδή: Αὐτά (τὰ εἴδωλα) δὲν θὰ τὰ προσκυνήσεις οὔτε θὰ τὰ λατρεύσεις. Διότι Ἐγὼ εἶμαι Κύριος ὁ Θεός σου, Θεὸς ζηλότυπος τιμωρῶν παιδιὰ γιὰ τὶς ἁμαρτίες γονέων μέχρι τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς σ᾽ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι μὲ μισοῦν. Τὸ δὲ ἔλεός μου στέλνω σ᾽ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι μὲ ἀγαποῦν καὶ φυλάσσουν τὶς ἐντολές μου, σ᾽ αὐτοὺς καὶ τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν μέχρι χιλίων γενεῶν.

Ἡ ἔννοια τοῦ χωρίου αὐτοῦ εὑρίσκεται στὶς δοτικές «*τοῖς*

72. Α΄ Πέτρου α΄ 18.

73. Ἐξόδου κ΄ 5-6.

μισοῦσί με», «*τοῖς ἀγαπῶσί με*». Οἱ μισοῦντες με, λέει ὁ Θεός, θὰ τιμωρηθοῦν στερούμενοι τὸ ἔλεός μου καὶ τὴν ἀγάπη μου τὴν ὁποία θὰ ἀπολαύσουν ὅσοι φυλάσσουν τὰ προστάγματά μου. Ἄρα οἱ μισοῦντες πρέπει νὰ γίνουν ἀγαπῶντες τὸν Θεό.

Ὁ Θεὸς μὲ τὸν προφήτη Ἡσαΐα ὑπόσχεται στὸν Ἰσραηλιτικὸ λαό, ὅτι μετὰ τὴν αἰχμαλωσία τους στοὺς Βαβυλωνίους θὰ ἀκολουθήσει μιὰ περίοδος εἰρήνης καὶ εὐτυχίας. Μετὰ θὰ τιμωρηθεῖ ὁ βασιλιὰς καὶ οἱ ἀπόγονοί του ποὺ βασάνισε τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ.

«Οὕτως οὐδὲ σὺ ἔσῃ καθαρός, διότι τὴν γῆν μου ἀπώλεσας καὶ τὸν λαόν μου ἀπέκτεινας· οὐ μὴ μείνῃς εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον, σπέρμα πονηρόν. ἑτοίμασον τὰ παιδιά σου σφαγῆναι ταῖς ἁμαρτίαις τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ἵνα μὴ ἀναστῶσι καὶ κληρονομήσωσι τὴν γῆν καὶ ἐμπλήσωσι τὴν γῆν πολέμων»[74]. Δηλαδή: Ἔτσι οὔτε κι ἐσὺ θὰ εἶσαι καθαρός, διότι τὴν χώρα μου Ἰουδαία κατέστρεψες καὶ τὸν λαό μου φόνευσες. Δὲν θὰ μείνεις ἐσὺ καὶ ἡ γενεά σου παντοτινὰ ὦ σπέρμα πονηρό! Ἑτοίμασε τὰ παιδιά σου, γιὰ νὰ σφαγοῦν γιὰ τὶς ἁμαρτίες τοῦ πατέρα τους γιὰ νὰ μὴ μεγαλώσουν καὶ κληρονομήσουν τὴν γῆ καὶ γεμίσουν αὐτὴ μὲ πολέμους.

❄ *Ἡ ἀδιαφορία τῶν γονέων γιὰ τὴν διαπαιδαγώγηση τῶν παιδιῶν τους τιμωρεῖται αὐστηρά*

Γι' αὐτὸ τιμωρήθηκε ὁ ἀρχιερέας Ἡλί· «*Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Σαμουήλ· ἰδοὺ ἐγὼ ποιῶ τὰ ῥήματά μου ἐν Ἰσραήλ, ὥστε παντὸς ἀκούοντος αὐτὰ ἠχήσει ἀμφότερα τὰ ὦτα αὐτοῦ. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπεγερῶ ἐπὶ Ἡλὶ πάντα, ὅσα ἐλάλησα εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἄρξομαι καὶ ἐπιτελέσω. καὶ ἀνήγγελκα αὐτῷ ὅτι ἐκδικῶ ἐγὼ τὸν οἶκον αὐτοῦ, ὅτι κακολογοῦντες Θεὸν οἱ υἱοὶ*

74. Ἡσαΐου ιδ' 20-21.

αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐνουθέτει αὐτούς»[75]. Δηλαδή: Ὁ Κύριος εἶπε πρὸς τὸν Σαμουήλ. Νά! Ἐγὼ θὰ ἐφαρμόσω τὰ λόγια μου ἐνώπιον τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, ὥστε νὰ κουδουνίσουν καὶ τὰ δύο αὐτιὰ ὅσων τὰ ἀκούσουν. Τὴν ἡμέρα ἐκείνη θὰ φέρω ἐνώπιον τοῦ Ἡλὶ ὅλα, ὅσα εἶπα ἐναντίον τοῦ οἴκου του. Θὰ ἀρχίσω, ἀλλὰ καὶ θὰ ὁλοκληρώσω τὶς τιμωρίες μου ἐναντίον του. Ἔχω ἀναγγείλει σ᾽ αὐτόν, ὅτι θὰ τιμωρήσω τὸν οἶκο του αἰώνια, ἐξαιτίας τῶν ἁμαρτιῶν τῶν γιῶν του, διότι οἱ γιοί του αὐτοὶ βλασφημοῦσαν τὸν Θεὸ καὶ ὁ Ἡλὶ δὲν ἐπέπληττε αὐτοὺς αὐστηρά.

❄ *Γίνονται κακὸ παράδειγμα γιὰ τὰ παιδιά τους*

Ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτη Ἰεζεκιὴλ[76] παραγγέλλει στοὺς Ἰσραηλίτες νὰ μὴ μιανθοῦν ἀπὸ τὴν ἀσέβεια τῶν γονέων τους· «*Καὶ εἶπα πρὸς τὰ τέκνα αὐτῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἐν τοῖς νομίμοις τῶν πατέρων ὑμῶν μὴ πορεύεσθε καὶ τὰ δικαιώματα αὐτῶν μὴ φυλάσσεσθε καὶ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν μὴ συναναμίσγεσθε καὶ μὴ μιαίνεσθε»*[77]. Δηλαδή: Εἶπα στὰ παιδιὰ ποὺ εἶχαν ἀπομείνει στὴν ἔρημο· τὶς συνήθειες τῶν πατέρων σας μὴν ἀκολουθεῖτε, τοὺς νόμους αὐτῶν μὴ φυλάσσετε καὶ μὲ τὰ ἔργα τους μὴ ἐπικοινωνεῖτε καὶ μὴ μολύνεσθε μὲ αὐτά.

Ὁ Θεὸς ἐπίσης ἐξαγγέλλει μὲ τὸν προφήτη Ἀμὼς[78] ὅτι θὰ τιμωρήσει αὐστηρὰ τοὺς Ἰουδαίους, ἐπειδὴ οἱ πατέρες τους ἔγιναν εἰδωλολάτρες καὶ δίδαξαν στὰ παιδιά τους τὴν ἀσέβεια. «*Τάδε λέγει Κύριος· ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις υἱῶν Ἰούδα καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτόν, ἕνεκα τοῦ ἀπώσασθαι αὐτοὺς τὸν νόμον τοῦ Κυρίου, καὶ τὰ προστάγματα*

75. Α΄ Βασιλειῶν γ΄ 11-13.
76. Ἰδὲ σχόλιο 34 στ᾽ ο Α΄ κεφάλαιο «Ὁ Γάμος»
77. Ἰεζεκιὴλ κ΄ 18.
78. Ὁ Ἀμὼς ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς μικροὺς προφῆτες.

αὐτοῦ οὐκ ἐφυλάξαντο, καὶ ἐπλάνησεν αὐτοὺς τὰ μάταια αὐτῶν, ἃ ἐποίησαν, οἷς ἐξηκολούθησαν οἱ πατέρες αὐτῶν ὀπίσω αὐτῶν»[79]. Δηλαδή: Αὐτὰ λέει ὁ Κύριος· γιὰ τὶς τρεῖς ἀσέβειες τῶν Ἰουδαίων καὶ μάλιστα γιὰ τὴν τέταρτη δὲν θὰ ἀποσύρω τὴν ἀπόφασή μου ἐναντίον τους, διότι αὐτοὶ ἀπώθησαν τὸν νόμο τοῦ Κυρίου καὶ τὶς ἐντολές Του δὲν φύλαξαν. Πλανήθηκαν ἀπὸ τὰ μάταια εἴδωλα, τὰ ὁποῖα οἱ ἴδιοι κατασκεύασαν, καὶ πίσω ἀπὸ αὐτὰ ἀκολούθησαν καὶ οἱ πατέρες τους.

❄ *Παραδείγματα κακῶν γονέων*

Ἡ ἐπιπόλαιη μητέρα τοῦ Μιχαία ποὺ κατεσκεύασε εἴδωλο καὶ τὸ ἔβαλε στὸ σπίτι της. *«Καὶ ἐγένετο ἀνὴρ ἀπὸ ὄρους Ἐφραίμ, καὶ ὄνομα αὐτῷ Μιχαίας. καὶ εἶπε τῇ μητρὶ αὐτοῦ· οἱ χίλιοι καὶ ἑκατόν, οὓς ἔλαβες ἀργυρίου σεαυτῇ καί με ἠράσω καὶ προσεῖπας ἐν ὠσί μου, ἰδοὺ τὸ ἀργύριον παρ' ἐμοί, ἐγὼ ἔλαβον αὐτό. καὶ εἶπεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ· εὐλογητὸς ὁ υἱός μου τῷ Κυρίῳ. καὶ ἀπέδωκε τοὺς χιλίους καὶ ἑκατὸν τοῦ ἀργυρίου τῇ μητρὶ αὐτοῦ· καὶ εἶπεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ· ἁγιάζουσα ἡγίασα τὸ ἀργύριον τῷ Κυρίῳ ἐκ τῆς χειρός μου τῷ υἱῷ μου τοῦ ποιῆσαι γλυπτὸν καὶ χωνευτόν, καὶ νῦν ἀποδώσω αὐτό σοι. καὶ ἀπέδωκε τὸ ἀργύριον τῇ μητρὶ αὐτοῦ· καὶ ἔλαβεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ διακοσίους ἀργυρίου καὶ ἔδωκεν αὐτὸ ἀργυροκόπῳ, καὶ ἐποίησεν αὐτὸ γλυπτὸν καὶ χωνευτόν»*[80]. Δηλαδή: Ὑπῆρχε ἕνας ἄνθρωπος ποὺ καταγόταν ἀπὸ τὴν ὀρεινὴ περιοχὴ τῆς φυλῆς τοῦ Ἐφραίμ, ὁ ὁποῖος ὀνομαζόταν Μιχαίας. Αὐτὸς εἶπε κάποτε στὴν μητέρα του· Οἱ χίλιοι ἑκατὸ σίκλοι ἀσημένοι τοὺς ὁποίους εἶχες γιὰ τὸν ἑαυτό σου καὶ καταράστηκες αὐτὸν ποὺ τοὺς ἔκλεψε, ἐμένα καταράστηκες - τὸ ἄκουσα μὲ τὰ αὐτιά μου - γιατὶ ἐγὼ τὰ ἔκλεψα. Ἰδοὺ τὸ ἀσημένιο αὐτὸ ποσὸν εὑρίσκεται πλησίον μου.

79. Ἀμὼς β΄ 4.

80. Κριτῶν ιζ΄ 1-4.

Ἡ μητέρα του ἀπάντησε· ἂς εἶναι εὐλογημένος ὁ γιός μου ἀπὸ τὸν Κύριο! Ὁ Μιχαίας ἐπέστρεψε στὴν μητέρα του τοὺς χίλιους ἑκατὸ ἀσημένιους αὐτοὺς σίκλους. Ἡ μητέρα του εἶπε· ἔκανα τάμα ὅπως ἀφιερώσω τὸ ἀσημένιο αὐτὸ ποσὸ μὲ τὰ ἴδια μου τὰ χέρια στὸν Κύριο γιὰ χάρη τοῦ παιδιοῦ μου, γιὰ νὰ κατασκευαστεῖ ἕνα ἄγαλμα ἐπικαλυμμένο μὲ χυτὸ μέταλλο. Καὶ τώρα ἐκτελώντας τὸ τάμα μου θὰ παραδώσω αὐτὸ σ᾽ ἐσένα. Ὁ Μιχαίας ἐπέστρεψε τὸ ἀσημένιο αὐτὸ ποσὸ στὴν μητέρα του. Ἡ μητέρα του ἔλαβε ἀπὸ αὐτὸ τὸ ποσὸ διακόσιους ἀσημένιους σίκλους, καὶ τοὺς ἔδωσε σ᾽ ἕνα χρυσοχόο ὁ ὁποῖος κατασκεύασε ἀπὸ τὸ ἀσημένιο αὐτὸ ποσὸ ἕνα ἄγαλμα ἐπικαλυμμένο μὲ χυτὸ μέταλλο.

Ὁ ἀρχιερέας Ἠλὶ κατακρίθηκε, ἐπειδὴ δὲν νουθετοῦσε τοὺς γιούς του. Α΄ Βασιλειῶν γ΄ 11-13.

Ὁ βασιλιὰς Σαοὺλ[81] κακὸς πατέρας, ἐπειδὴ ἀπείλησε νὰ φονεύσει μὲ τὸ ἀκόντιό του τὸν γιό του Ἰωνάθαν, ἐπειδὴ ὑπερασπίσθηκε τὸν Δαβὶδ μὲ τὸν ὁποῖο εἶχε στενὴ φιλία. Ἡ παιδοκτονία στηλιτεύεται ἀπὸ τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ.

«*Καὶ ἐπῆρε Σαοὺλ τὸ δόρυ ἐπὶ Ἰωνάθαν τοῦ θανατῶσαι αὐτόν· καὶ ἔγνω Ἰωνάθαν, ὅτι συντετέλεσται ἡ κακία αὕτη παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ θανατῶσαι τὸν Δαβίδ*»[82]. Δηλαδή: Ὁ Σαοὺλ σήκωσε τὸ δόρυ του ἐναντίον τοῦ γιοῦ του Ἰωνάθαν, γιὰ νὰ θανατώσει αὐτόν. Ὁ Ἰωνάθαν πείστηκε, ὅτι ἔφθασε στὸ κα-

81. Ὁ Σαοὺλ ἦταν γιὸς τοῦ Κὶς ἀπὸ τὴν φυλὴ Βενιαμὶν καὶ πρῶτος βασιλέας τῶν Ἑβραίων. Χρίστηκε ἀπὸ τὸν προφήτη Σαμουὴλ κατὰ παραγγελία τοῦ Θεοῦ τὸ 1095 π. Χ. Φονεύτηκε μὲ τοὺς γιούς του στὸ ὄρος Γελβουὲ μετὰ ἀπὸ σαράντα χρόνια βασιλείας τὸ 1055 π. Χ. Τὸν διαδέχτηκε ὁ βασιλιὰς Δαβίδ, τὸν ὁποῖον πολλὲς φορὲς ἀποπειράθηκε νὰ φονεύσει ἀπὸ μίσος, ἐπειδὴ ἦταν προορισμένος ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ βασιλεύσει ἀντ᾽ αὐτοῦ μὲ τοὺς ἀπογόνους του.

Ἡ ἱστορία του ἀναφέρεται στὰ κεφάλαια ι΄ - λα΄ Α΄ Βασιλειῶν.

82. Α΄ Βασιλειῶν κ΄ 33.

τακόρυφο ἡ κακία αὐτὴ τοῦ πατέρα του, ἡ ὁποία ὁδηγοῦσε αὐτὸν στὸ νὰ φονεύσει τὸν Δαβίδ.

Ἡ Γοθολία[83], μητέρα τοῦ βασιλιᾶ Ὀχοζία[84] ἦταν ὁ κακὸς σύμβουλος τοῦ γιοῦ της. «Ὢν ἐτῶν εἴκοσιν Ὀχοζίας ἐβασίλευσε καὶ ἐνιαυτὸν ἕνα ἐβασίλευσεν ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ Γοθολία θυγάτηρ Ἀμβρί. καὶ οὗτος ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ οἴκου Ἀχαάβ, ὅτι μήτηρ αὐτοῦ ἦν σύμβουλος τοῦ ἁμαρτάνειν»[85]. Δηλαδή: Εἴκοσι ἐτῶν ἦταν ὁ Ὀχοζίας, ὅταν ἀνέβηκε στὸν βασιλικὸ θρόνο καὶ γιὰ ἕνα ἔτος βασίλευσε στὴν Ἱερουσαλήμ. Ἡ μητέρα του ὀνομαζόταν Γοθολία καὶ ἦταν ἐγγονὴ τοῦ Ἀμβρί. Ὁ Ὀχοζίας αὐτὸς βάδισε τὴν ἀσεβῆ ὁδὸ τοῦ οἴκου Ἀχαάβ, γιατὶ ἡ ἀσεβὴς μητέρα του ἦταν σύμβουλός του στὴν ἁμαρτία.

Ὁ βασιλιάς τῶν Ἰουδαίων Μανασσῆς[86] ὁδήγησε τοὺς

83. Ἡ Γοθολία ἦταν θυγατέρα τοῦ βασιλέως τοῦ Ἰσραὴλ (βόρειο βασίλειο τῶν Ἑβραίων) Ἀχαὰβ καὶ τῆς ἀσεβοῦς Ἰεζάβελ (Δ΄ Βασιλειῶν ια΄ 1), σύζυγος τοῦ βασιλέως Ἰωράμ, γιοῦ τοῦ βασιλέως τοῦ Ἰούδα (νότιο βασίλειο τῶν Ἑβραίων) Ἰωσαφάτ.

Ὁ κακὸς τρόπος τῆς ζωῆς της παρέσυρε στὴν εἰδωλολατρία καὶ τὴν διαφθορὰ καὶ τὸν σύζυγό της καὶ τὸν γιό της Ὀχοζία. Καὶ οἱ δύο ἀπέθαναν πρόωρα. Αὐτὴ σφετερίστηκε τὴν βασιλεία καὶ ἀνέβηκε στὸν βασιλικὸ θρόνο. Γιὰ νὰ παραμείνει σ᾽ αὐτὸν ἐξόντωσε ὁλόκληρη τὴν βασιλικὴ οἰκογένεια. Διέφυγε ἀπὸ τὸ δολοφόνο χέρι της μόνο ὁ ἐγγονός της Ἰωάς, ποὺ τὸν διέσωσε ἡ θεία του ἡ Ἰωσαβεέ. Ἔζησε κρυμμένος ἕξι ἔτη. Μετὰ τὴν παρέλευση τῶν ἕξι ἐτῶν ἐμφανίστηκε καὶ ἀνακηρύχθηκε βασιλιᾶς ἀπὸ τὸν πιστὸ καὶ γενναῖο ἀρχιερέα Ἰωδαέ, ὁ ὁποῖος διέταξε τὸν θάνατο τῆς αἰσχρῆς καὶ κακούργας γυναίκας Γοθολίας. (Β΄ Παραλειπομένων κγ΄).

84. Ὁ Ὀχοζίας ἦταν γιὸς τοῦ Ἰωράμ, βασιλιᾶ τοῦ Ἰούδα (νότιο βασίλειο τῶν Ἑβραίων) καὶ τῆς Γοθολίας. Ἀνῆλθε στὸν βασιλικὸ θρόνο εἴκοσι δύο ἐτῶν. Ἦταν ἄκρως ὀπαδὸς τῆς εἰδωλολατρίας, ἀγόμενος καὶ φερόμενος ἀπὸ τὶς ἐμπνεύσεις τῆς διεφθαρμένης μητέρας του Γοθολίας. Γι᾽ αὐτὸ καὶ βασίλευσε ἕνα ἔτος 885 π. Χ.

85. Β΄ Παραλειπομένων κβ΄ 2-3.

86. Ὁ Μανασσῆς ἦταν πονηρὸς καὶ ἀσεβὴς γιὸς καὶ διάδοχος ἀγαθοῦ καὶ εὐσεβοῦς πατρὸς τοῦ Ἐζεκία, τέταρτου βασιλέως τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰούδα

γιούς του στὴν εἰδωλολατρία καὶ τοὺς δίδαξε κάθε ἀσέβεια.

«*Ὢν δεκαδύο ἐτῶν Μανασσῆς ἐν τῷ βασιλεῦσαι αὐτὸν καὶ πεντήκοντα πέντε ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν Ἰερουσαλήμ. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐναντίον Κυρίου ἀπὸ πάντων τῶν βδελυγμάτων τῶν ἐθνῶν, οὓς ἐξωλόθρευσε Κύριος ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. καὶ ἐπέστρεψε καὶ ᾠκοδόμησε τὰ ὑψηλά, ἃ κατέσπασεν Ἐζεκίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἔστησε στήλας τοῖς Βααλὶμ καὶ ἐποίησεν ἄλση καὶ προσεκύνησε πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐδούλευσεν αὐτοῖς. καὶ ᾠκοδόμησε θυσιαστήρια ἐν οἴκῳ Κυρίου, οὗ εἶπε Κύριος· ἐν Ἰερουσαλὴμ ἔσται τὸ ὄνομά μου εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ᾠκοδόμησε θυσιαστήρια πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ ἐν ταῖς δυσὶν αὐλαῖς οἴκου Κυρίου. καὶ αὐτὸς διήγαγε τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐν πυρὶ ἐν Γεβεννὸμ καὶ ἐκληδονίζετο καὶ οἰωνίζετο καὶ ἐφαρμακεύετο καὶ ἐποίησεν, ἐγγαστριμύθους καὶ ἐπαοιδούς· καὶ ἐπλήθυνε τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐναντίον Κυρίου τοῦ παροργίσαι αὐτόν*»[87].

Δηλαδή: Ὁ Μανασσῆς ὅταν ἦταν δώδεκα ἐτῶν, ἀνῆλθε στὸν βασιλικὸ θρόνο. Πενήντα ἔτη βασίλευσε στὴν Ἰερουσαλήμ. Διέπραξε δὲ τὸ μεγάλο κακὸ τῆς εἰδωλολατρίας ἐνώπιον

(νότιο βασίλειο τῶν Ἑβραίων). Ἀνῆλθε στὸν βασιλικὸ θρόνο τὸ 697 π. Χ. καὶ βασίλευσε πενήντα πέντε ἔτη ἕως τὸ 642 π. Χ. Στὴν περίοδο τῆς πρώτης βασιλείας του ἦταν εἰδωλολάτρης, τύραννος καὶ ὠμός. Γι αὐτὸ ἐγκαταλείφθηκε ἀπὸ τὸν Θεό, αἰχμαλωτίσθηκε καὶ μεταφέρθηκε αἰχμάλωτος τὸ 677 π. Χ. στὴν Βαβυλώνα.

Ἔτσι ἀφοῦ ταπεινώθηκε καὶ μετανόησε, συγχωρήθηκε ἀπὸ τὸν Θεό, ὁ Ὁποῖος ἐνέπνευσε στοὺς Ἀσσυρίους νὰ τὸν ἀπελευθερώσουν καὶ ἐπανῆλθε στὸν θρόνο του καταβάλλοντας φόρο στοὺς Ἀσσυρίους. Ὅταν ἐπανῆλθε στὸν θρόνο του, στὴν δεύτερη περίοδο τῆς βασιλείας του, ἦταν ἐντελῶς διαφορετικός, κατάργησε τὴν εἰδωλολατρία, ἐξεδίωξε τοὺς κακοὺς συμβούλους του, ἀνέκτησε τὰ ὀχυρώματα τῶν πόλεων καὶ ἐργάστηκε γιὰ τὴν πνευματικὴ ἀναμόρφωση καὶ προαγωγὴ τοῦ λαοῦ.

87. Β΄ Παραλειπομένων λγ΄ 1-6

τοῦ Κυρίου μὲ τὸ νὰ κατασκευάσει ἀγάλματα ὅλων τῶν μυσαρῶν θεοτήτων τῶν ἄλλων ἐθνῶν, τὰ ὁποῖα ὁ Κύριος ἐξωλόθρευσε ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῶν Ἰσραηλιτῶν. Στράφηκε καὶ ἀνοικοδόμησε τοὺς ψηλοὺς εἰδωλολατρικοὺς τόπους, τοὺς ὁποίους εἶχε καταστρέψει ὁ πατέρας του ὁ Ἐζεκίας, ἔστησε εἰδωλολατρικὲς στῆλες στὸν Βάαλ καὶ ἔκαμε ἀγάλματα τῆς Ἀστάρτης καὶ προσκύνησε ἐνώπιον ὅλης τῆς στρατιᾶς τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ. Λάτρευσε ὅλα αὐτὰ κατὰ τρόπο δουλικό! Ἀνοικοδόμησε θυσιαστήρια ἐντὸς τοῦ ναοῦ τοῦ Κυρίου στὸν τόπο ἐκεῖνο, ὅπου ὁ Κύριος εἶπε· στὴν Ἱερουσαλὴμ τὸ ὄνομά μου θὰ ἀκούεται διαρκῶς! Ἀνοικοδόμησε θυσιαστήρια στὶς δύο αὐλὲς τοῦ Κυρίου σὲ ὅλη τὴν στρατιὰ τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ. Πέρασε ὁ ἴδιος τὰ παιδιά του διὰ ἐξαγνιστικοῦ πυρὸς στὴν Γεβενεννόμ. Ἐπεδόθηκε σὲ μαντεῖες, οἰωνοσκοπεῖες, μαγεῖες καὶ ἀνέδειξε ἐγγαστριμύθους καὶ ἐπαοιδούς. Ἔτσι πλήθυνε τὰ πονηρὰ ἔργα τῆς εἰδωλολατρίας, ὥστε νὰ παροργίσει Κύριον τὸν Θεόν.

Ἡ Ἡρωδιάδα ἐπίσης ὡς κακὴ μητέρα παρώτρυνε τὴν θυγατέρα της Σαλώμη στὴν ἀνηθικότητα καὶ τὸν φόνο.

«*Ἡ δὲ ἐξελθοῦσα εἶπε τῇ μητρὶ αὐτῆς· τί αἰτήσομαι; ἡ δὲ εἶπε· τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ*»[88]. Δηλαδή: Αὐτὴ βγῆκε καὶ εἶπε στὴν μητέρα της· τί νὰ ζητήσω; Αὐτὴ δὲ εἶπε· ζήτησε τὴν κεφαλὴ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ.

Μὲ ὅλα αὐτὰ τὰ παραδείγματα στηλιτεύει ἡ ἁγία Γραφὴ τοὺς κακοὺς γονεῖς γιὰ νὰ προσέχουν τὴν συμπεριφορά τους, τὶς συμβουλὲς ποὺ δίνουν στὰ παιδιά τους καὶ γιὰ νὰ μὴν παραμελοῦν τὰ καθήκοντα ποὺ ὁ Θεὸς τοὺς ἀνέθεσε, νὰ διαπαιδαγωγήσουν τὰ παιδιά τους μὲ τὸ ἅγιο θέλημά Του.

88. Μάρκου ς΄ 24.

Ὁ ΠΑΛΑΙΟΣ
ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ

Ἐπίλογος

Ἀπὸ τὴν μελέτη τῆς ἁγίας Γραφῆς, τόσο τῆς Παλαιᾶς ὅσο καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης, γιὰ τὰ θέματα ποὺ συμπεριλαμβάνονται σ᾽ αὐτὸ τὸν τόμο προκύπτουν τὰ ἑξῆς συμπεράσματα·

✡ Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου διέπεται ἀπὸ τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ. Αὐτοὶ οἱ νόμοι ρυθμίζουν καὶ τὰ θέματα τῆς μελέτης μας.

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐλεύθερος νὰ δεχθεῖ τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ στὴν ζωή του ἢ νὰ μὴ τοὺς δεχθεῖ . Σὲ κάθε περίπτωση ὅμως ὑπάρχουν καὶ συνέπειες, ὅπως διδάσκει ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολή του, στ΄ 15-22 καὶ καταλήγει συμπερασματικὰ «*τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος, τὸ δὲ χάρισμα τοῦ Θεοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν*» (στ΄ 23).

Ἑπομένως ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐλεύθερος, ἀλλὰ δὲν εἶναι ὁ νομοθέτης τῆς ζωῆς. Γι᾽ αὐτὸ μόνο ὁ Θεὸς μπορεῖ νὰ ἀπαλλάξει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὶς συνέπειες τῶν ἁμαρτιῶν του ἢ καὶ τὸ ἀντίθετο νὰ τὸν ἀμείψει γιὰ τὴν ἀρετή του.

✡ Ἡ πολυειδὴς καὶ πολύτροπος ἁμαρτία δηλητηρίασε τὴν ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου σὲ ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις καὶ ἐκφάνσεις της καὶ τὴν ἔπληξε θανάσιμα μὲ τὸ κεντρὶ τοῦ θανάτου (Α΄ Κορινθίους ιε΄ 56).

✡ Μὲ τὶς ἐντολές Του ὁ Θεὸς στὸν καιρὸ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, φανέρωσε στοὺς ἀνθρώπους τὸ ἅγιο καὶ σωτήριο θέλημά Του.

Πρῶτον, γιὰ νὰ τοὺς καταστήσει ἱκανοὺς νὰ διακρίνουν τὴν κακία ἀπὸ τὴν ἀρετή, τὸ καλὸ ἀπὸ τὸ κακό, τὸ θεῖο ἀπὸ τὸ δαιμονικό, νὰ τοὺς δείξει τὴν ἁμαρτία καὶ τὶς συνέπειές της.

Δεύτερον, γιὰ νὰ τοὺς ὁδηγήσει στὴν αὐτογνωσία, ὥστε νὰ ἀντιληφθοῦν τὴν πνευματικὴ κατάστασή τους, γιὰ νὰ ἀποστραφοῦν τὰ αἰσχρὰ ἔργα τῆς ἁμαρτίας καὶ νὰ ἀποκτήσουν τὶς θεουργὲς ἀρετές.

Τρίτον, γιὰ νὰ τοὺς δηλώσει τὴν ἀμετάκλητη θέλησή Του ὅτι θὰ τοὺς λυτρώσει, θὰ τοὺς θεραπεύσει ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ τὸν θάνατο καὶ θὰ τοὺς ἀποκαταστήσει πνευματικὰ καὶ αἰώνια.

✡ Στὴν Καινὴ Διαθήκη ἡ σωτηρία πραγματοποιεῖται κατὰ τὴν ὑπόσχεση τοῦ Θεοῦ μὲ τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό, τὴν ζωή Του, τὴν διδασκαλία Του καὶ τὸν λυτρωτικὸ θάνατό Του.

Ὅλα τὰ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἐκπληρώθηκαν στὴν Καινὴ Διαθήκη.

✡ Οἱ πιστοὶ συμμετέχουμε στὴν σωτηρία ποὺ μᾶς παρέχει ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μὲ τὴν πίστη, μὲ τὴν ἔνταξη στὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, μὲ τὴν τήρηση τῶν ἐντολῶν, μὲ τὴν ἄσκηση τῶν ἀρετῶν καὶ μὲ τὴν ὑπακοὴ στὸ ἅγιο θέλημα τοῦ Θεοῦ.

«Ὁ νόμος διὰ Μωϋσέως ἐδόθη,
ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο»[89].

89. Ἰωάννου α΄ 17.

Έχουν εκδοθεί οι σειρές:

«Χριστολογικά»

«Θεομητορικά»

«Μνῆμες»

Στὴ σειρὰ τῶν
«Ἐνοριακῶν Πανηγύρεων»
ἐξεδόθησαν:

Εκδοτική Παραγωγή

ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.

Αριάνου 12-16, 116 36 Αθήνα
Τηλ.: 210.921.7513, 210.921.4820 • Fax: 210.923.7023
www.eptalofos.gr • e-mail: info@eptalofos.gr